

verket icke vara med sunda budgettekniska principer överensstämmande, att ett avlöningsanslag överskredes med så betydande belopp. Ehuru väl riksräkenskapsverket funne det önskvärt, att en enhetlig reglering av avlöningsanslagens beräkning genomfördes, ansåge ämbetsverket likväl, att en höjning av verkets eget anslag ej borde uppskjutas. Därest för samtliga befattningar avlöningen beräknades efter högsta löneklassen inom lönegraden, skulle anslaget behöva höjas med 26,620 kronor. Riksräkenskapsverket hemställde, att anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän tills vidare höjdes med i avjämnat tal 26,600 kronor till 416,500 kronor.

Riksräkenskapsverkets framställning föranledde emellertid ingen åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Anslagsposten överskreds under budgetåret 1928/1929 med 38,711 kronor 1 öre, vilket föranledde riksräkenskapsverket att i underdånig skrivelse den 5 augusti 1929 om verkets anslagsbehov för budgetåret 1930/1931 upprepa sin förut gjorda framställning rörande nu senast omhandlade anslagspost, men ej heller den framställningen ledde till någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.»

Med förmälan att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän under budgetåret 1929/1930 överskridits med i runt tal 49,600 kronor har riksräkenskapsverket funnit sig icke kunna underlåta att ånyo göra framställning om anslagspostens ökning med åtminstone berörda belopp 26,600 kronor.

Beträffande därefter det extra anslaget har ämbetsverket anför, att å extra stat för budgetåret 1931/1932 erfordrades samma anslag som för innevarande budgetår.

Under återopande härav har riksräkenskapsverket hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen:

dels godkänna följande ordinarie stat för riksräkenskapsverket, att tillämpas från och med den 1 juli 1931:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 416,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, förslags-	
anslag	» 33,800

Förslagsanslag kronor 450,300:

dels öka det ordinarie förslagsanslaget till riksräkenskapsverket, nu 423,700 kronor, med 26,600 kronor till 450,300 kronor;

dels ock till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 16,700 kronor.

Departement-
chefen.

Den av riksräkenskapsverket gjorda framställningen om höjning av anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän sammanhänger därmed, att, sedan den i avlöningsanslaget tidigare ingående särskilda posten för vikariatsersättningar, i samband med granskningen av verket ur besparingssynpunkt, fått utgå, vikariatsersättningarna numera bestridas

från förstnämnda anslagspost, utan att vid denna anslagsposts beräkning hänsyn direkt tagits till vikariatsersättningarnas förväntade storlek.

I anledning av riksräkenskapsverkets år 1928 framförda förslag i förevarande hänseende uttalade föredragande departementschefen, att vad till stöd för förslaget anförts visserligen syntes honom förtjänt av uppmärksamhet, men att en omläggning av grunderna för avlöningsanslagens beräkning enligt hans mening borde ske mera enhetligt för ett flertal ämbetsverk, och att sålunda, innan förändring i avseende å ett enstaka verk vidtoges, erfarenheten beträffande utfallet å motsvarande anslagspost vid andra verk, som granskats ur besparingssynpunkt, syntes honom böra avvakta. Till samma uppfattning anslöt sig min företrädare i ämbetet vid behandlingen av riksräkenskapsverkets anslagsäskanden för innevarande budgetår. I enlighet härmed uppfördes, såsom framgår av den av ämbetsverket lämnade redogörelsen, ordinarie förslagsanslaget till riksräkenskapsverket för budgetåren 1929/1930 och 1930/1931 med oförändrat belopp.

De skäl, som sålunda anförts mot ett bifall till riksräkenskapsverkets tidigare gjorda och nu upprepade framställning i förevarande ämne, äga allt fortfarande giltighet. Jag finner mig därför icke böra biträda verkets förslag på denna punkt. Ordinarie förslagsanslaget till riksräkenskapsverket torde alltså jämväl för nästkommande budgetår böra uppföras med 423,700 kronor.

Mot ämbetsverkets framställning, att för budgetåret 1931/1932 måtte å extra stat anvisas medel till förstärkning av arbetskrafterna med samma belopp som för innevarande budgetår, eller 16,700 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Rörande detta anslag kommer jag att göra hemställan under nästföljande punkt.

I anslutning till det nu anförda torde å riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptagas:

Riksräkenskapsverket, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 423,700.

[15.] 19. Riksräkenskapsverkets verksamhet. Under återopande av vad jag under nästföregående anslag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 16,700.

[16.] 20. Allmänna civilförvaltningens lönenämnd. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 105 till 1923 års riksdag beviljade riksdagen för allmänna civilförvaltningens lönenämnd för budgetåret 1923/1924 ett extra anslag av 40,000 kronor. För vart och ett av de därpå

följande budgetären till och med budgetåret 1928/1929 bestämdes anslaget till 25,000 kronor.

Med hänsyn till vissa planerade åtgärder i syfte att vinna minskning i kostnaderna för lönenämndens verksamhet upptogs anslaget i riksstaten för budgetåret 1929/1930 med ett till 20,000 kronor nedsatt belopp. Beträffande de åtgärder, vilka sedermera vidtagits för att begränsa ifrågavarande kostnader, hänvisas till den redogörelse härför, som lämnas i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag (sjunde huvudtiteln, sid. 75 f.). För innevarande budgetår är anslaget likaledes bestämt till 20,000 kronor.

Jämväl för budgetåret 1931/1932 erfordras anslag för lönenämndens verksamhet. Då jag icke finner ändring påkallad i avseende å anslagets belopp, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till allmänna civilförvaltningens lönenämnd för
budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra*
anslag av kronor 20,000.

[17.] **21. Statens bostadsnämnd.** Till statens bostadsnämnd har riksdagen årligen från och med budgetåret 1923/1924 anvisat ett extra anslag, som, efter att tidigare hava utgjort 12,000 kronor, för vartdera av budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 upptogs med 10,000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med ett till 8,000 kronor nedsatt belopp.

Även för nästkommande budgetår erfordras anslag för bostadsnämndens verksamhet. Anledning torde ej föreligga att ifrågasätta ändring i det nu utgående anslagsbeloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statens bostadsnämnd för budgetåret 1931/
1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 8,000.

[18.] **22. Statens tryckerisakkunnige jämte erforderliga biträden m. m.** För anställande av en statens tryckerisakkunnige jämte erforderliga biträden m. m. hava alltsedan år 1921 medel årligen anvisats av riksdagen. För det löpande budgetåret är ett extra anslag å 26,700 kronor beviljat för ändamålet.

Beträffande användningen av sistnämnda anslag har Kungl. Maj:t den 16 maj 1930 förklarat,

att med anlitanade av anslaget skola tills vidare under budgetåret 1930/1931 anställas en statens tryckerisakkunnige, en faktor och ett kontorsbiträde;

samt att ifrågavarande befattningshavare skola ånjuta arvoden med belopp, svarande mot lön i följande löneklasser enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921, nämligen statens tryckerisakkunnige 30 löneklassen, faktorn 19 löneklassen och kontorsbiträdet 5 löneklassen, med rätt för

dem att — under de villkor, som angivas i 10 § 3 mom. avlöningsreglementet — från och med kalenderkvartalet näst efter det, varunder de uppnått en tjänstetid av nio år, komma i åtnjutande av arvoden med belopp, motsvarande lön enligt respektive 31, 20 och 6 löneklasserna.

Å berörda arvoden utgår dyrtidstillägg enligt de grunder, som gälla för befattningshavare, å vilka avlöningsreglementet är tillämpligt.

I den av Kungl. Maj:t, likaledes den 16 maj 1930, fastställda staten för tryckerisakkunniginstitutionen, vilken stat slutar å 26,700 kronor, äro upptagna, *dels* en post å 25,000 kronor till arvoden jämte dyrtidstillägg därå samt ersättning till tillfälliga biträden, *dels* en post å 1,000 kronor till expenser, *dels* slutligen en post å 700 kronor till städning och lyse.

Då även för nästkommande budgetår medel böra ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål och jag icke finner anledning föreslå ändring i beräkningen av kostnaderna för institutionens verksamhet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till avlönande av statens tryckerisakkunnige jämte erforderliga biträden m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 26,700.

C. Skatteomkostnader.

[19.] 1. Tullverket. Sedan riksdagen i skrivelse den 6 maj 1930, nr 7 A, under punkt 17 anmält sina beslut rörande Kungl. Maj:ts framställningar angående tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931, har Kungl. Maj:t den 16 maj 1930, bland annat, förklarat, att antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skall från och med den 1 juli 1930 vara bestämt på följande sätt:

Befattningshavare

Lönegrad

I. Generaltullstyrelsen.

1 generaltulldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet...	—
5 byråchefer	B 30
1 kustbevakningsinspektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 byråinspektör och föreståndare för tullverkets huvudlaboratorium	B 26
1 chef för statistiska avdelningen	B 26
2 sekreterare	B 26
4 byråinspektörer	B 24
2 förste revisorer	B 24
1 kamrerare	B 24
4 aktuarier	B 21

Befattningshavare	Lönegrad
3 notarier	B 21
10 revisorer	B 21
3 tullkontrollörer	B 21
11 kammarskrivare	B 16
1 materialförvaltare	B 15
1 registrator	B 14
3 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
14 kanslibiträden	B 7
7 expeditionsvakter	B 5
19 kontorsbiträden	B 4
5 skrivbiträden	B 2

II. Tullstaten.

1. Lokaltullförvaltningen.

3 tulldirektörer	B 29
3 tullöverinspektörer	B 27
3 tullbevakningschefer	B 26
3 tulldirektörsassistenter	B 26
5 tullförvaltare av klass 1 A	B 26
3 tullkommissarier	B 26
8 tullförvaltare av klass 1 B	B 24
20 tullöverkontrollörer	B 24
15 förste tullkontrollörer	B 22
17 tullförvaltare av klass 2	B 22
19 tullförvaltare av klass 3	B 21
112 tullkontrollörer	B 21
7 tullförvaltare av klass 4	B 18
15 tullkassörer	B 18
385 kammarskrivare	B 16
22 tullmästare	B 15
98 tullkontorister	B 12
122 tullöveruppsyningsmän	B 12
1 kansliskrivare	B 11
471 tulluppsyningsmän	B 8
16 kanslibiträden	B 7
823 tillsyningsmän	B 6
110 tullvakter	B 5
35 kontorsbiträden	B 4
30 skrivbiträden	B 2

Befattningshavare

Lönegrad

2. Kustbevakningen.

22 kustöveruppsyningsmän	B 12
54 kustuppsyningsmän	B 8
52 förste kustvakter	B 7
164 kustvakter	B 6
52 kustbevakningsbiträden	B 5

3. Gränsbevakningen.

1 gränsbevakningschef	B 22
1 kammarskrivare	B 16
10 gränsöveruppsyningsmän	B 12
200 gränsuppsyningsmän	B 8.

Genom beslut förenämnda dag, den 16 maj 1930, har Kungl. Maj:t tillika för budgetåret 1930/1931 för tullverket fastställt följande

Ordinarie stat.**A. Avlöningsstat.****Generaltullstyrelsen.**

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr. 544,100	
Arvode till tullverkets ombudsman	» 2,000	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 160,000	kr. 706,100

Tullstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr. 10,836,700	
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 150,000	
Arvoden till två laboratorieföreståndare å högst 1,000, respektive 500 kronor för år räknat	» 1,500	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 1,782,000	kr. 12,770,200

B. Indragningsstat.

Avlöningar till tjänstemän å indragningsstat	kr. 15,940
--	------------

C. Pensionsstater.

Pensioner till avskedade tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr.	920,000	
Pensioner till avlidna tjänstemäns änkor och barn, <i>förslagsanslag</i>	»	25,000	
Gottgörelse till tullstatens enskilda pensionsinrättning för mistade andelar av avlöning vid vakanta tjänster	»	13,000	kr. 958,000

D. Omkostnadsstat.

Kostnader för avdömande av tullmål, <i>förslagsanslag</i>	kr.	37,300	
Resekostnads- och traktamentsersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	420,000	
Hemliga utgifter	»	4,000	
Övriga kostnader för tullverket, <i>förslagsanslag</i>	»	1,742,960	kr. 2,204,260
Summa <i>förslagsanslag</i> kr. 16,654,500.			

Slutligen må i detta sammanhang nämnas, att Kungl. Maj:t förordnat, bland annat, att de i avlöningsstaten ingående anslagen för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

I skrivelse den 15 september 1930 har generaltullstyrelsen avgivit förslag till utgiftsstaten för tullverket, avseende budgetåret 1931/1932.

Avlöningsstaten.

Generaltull-
styrelsen.

I fråga om *avlöningsstaten för generaltullstyrelsen* har styrelsen till en början erinrat, att en ledig byråchefstjänst i styrelsen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 februari 1930 uppehålles allenast medelst förordnande tills vidare samt att detta förhållande sammanhänger med en av 1926 års besparingssakkunniga på sin tid väckt fråga om minskning av antalet byråer i styrelsen.

I ett den 20 november 1926 dagtecknat betänkande angående personalindragningar i generaltullstyrelsen anförde besparingssakkunniga i detta ämne, att i första hand övervägts frågan om sammanslagning av tullbehandlings- och personalbyråerna och i andra hand frågan om sammanförande av kansli- och revisionsbyråerna. Då emellertid icke någon av byråchefstjänsterna å de byråer, som berördes av de sålunda ifrågasatta sammanslagningarna, vore då ledig, ansågo de sakkunniga sig icke böra taga slutlig ställning till frågan utan hemställde, att spørgsmålet måtte lämnas öppet för att upptagas till förnyat övervägande. om och när byråchefstjänst i styrelsen bleve ledig.

Vid behandling av förevarande fråga år 1927 uttalade chefen för finansdepartementet, att ett uppskov med frågans avgörande syntes påkallat, och framhöll, att, när frågan återupptoges till prövning, även andra möjligheter än de av besparingssakkunniga ifrågasatta syntes böra tagas under övervägande. Även riksdagen anslöt sig till uppfattningen, att frågan då borde anstå, men uttalade, att densamma borde på nytt upptagas och underställas riksdagens prövning, så snart vakans uppstode å någon av byråchefstjänsterna i styrelsen.

Rörande denna fråga har generaltullstyrelsen anfört följande:

»I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 september 1929 med förslag till reglering av tullverkets utgiftsstaten för budgetåret 1930/1931 anmälde styrelsen, att två av de dåvarande byråcheferna inom en nära framtid inginge i pensionsåldern, den ene i februari månad 1930 och den andre i oktober månad 1931. Frågan om minskning av antalet byråer inom styrelsen syntes därför böra inom kort upptagas till förnyat övervägande. Av de organisatoriska spörsmål och andra arbetsuppgifter, som av besparingssakkunniga ansetts böra föranleda uppskov med frågans avgörande, hade emellertid endast vissa kunnat slutbehandlas vid tiden för skrivelsens avlätande. Detta förhållande ävensom vissa andra omständigheter gjorde det vanskligt att för det dåvarande söka ingå på ett bedömande av möjligheten att indraga någon byrå inom styrelsen och sättet, varpå detta eventuellt borde ske. I avvaktan på frågans vidare utredning borde den i februari månad 1930 ledigblivande byråchefstjänsten icke återbesättas med ordinarie innehavare utan uppehållas allenast medelst förordnande.

Denna uppfattning biträdades, enligt vad protokollet över finansärenden den 3 januari 1930 (sid. 87) utvisar, av chefen för finansdepartementet, som anförde, att de arbetsuppgifter, vilka då påvilade generaltullstyrelsen och inom den närmaste tiden vore att påräkna, syntes honom vara av den beskaffenhet och omfattning, att tidpunkten då icke kunde anses lämplig för ett definitivt ståndpunkttagande till frågan om minskning av antalet byråer inom styrelsen. Den i februari månad ledigblivande byråchefstjänsten borde uppehållas allenast medelst förordnande.

1930 års riksdag uttalade i skrivelse till Konungen den 6 maj 1930, nr 7 A, att, då jämväl riksdagen funnit vissa skäl för anstånd med frågans avgörande föreligga, riksdagen, som förutsatte, att frågan följdes med uppmärksamhet, icke ville motsätta sig förslaget om sådant anstånd.

Såsom ovan nämnts har beslut numera meddelats om den lediga byråchefstjänstens uppehållande på förordnande.

Bland de av besparingssakkunniga omförmälda arbetsuppgifter, som skulle tillkomma generaltullstyrelsen under de närmaste åren efter avgivandet av de sakkunnigas betänkande, återstår ännu en av betydande omfattning, nämligen utfärdande av nytt tjänstgöringsreglemente för tullverket. Arbetet härmed har hittills icke lämpligen ansetts kunna igångsättas, bland annat därför, att frågan om redogörelsesystemet inom tullverket först nyligen varit föremål för Kungl. Maj:ts omprövning. Utarbetandet av varuförteckning till den nya tulltaxan är icke heller ännu avslutat. Den, enligt vad i det följande närmare omförmäles, styrelsen anbefallda utredning angående möjligheten av ett ytterligare genomförande av grundsatsen, att användande av överkvalificerad arbetskraft bör i

största möjliga mån undvikas, torde medföra ett betydande tillskott i arbetet inom styrelsen, framför allt å personalbyrån. På grund av dessa och jämväl åtskilliga andra under den närmaste tiden förestående särskilda arbetsuppgifter har under innevarande år arbetet inom vissa av styrelsens byråer varit och kan jämväl en tid framåt förväntas bliva av den omfattning, att det fortfarande måste anses icke möjligt att taga bestämd ställning till frågan, huruvida en minskning av antalet byråer inom styrelsen kan genomföras och, om så skulle befinnas vara förhållandet, på vilket sätt detta lämpligast kan ske. Styrelsen hyser emellertid förhoppning, att ställning till förevarande spörsmål skall kunna tagas vid tidpunkten för avgivande av förslag till utgiftsstater för tullverket för budgetåret 1932/1933. I avbidan härå torde den i oktober månad 1931 ledigblivande byråchefstjänsten i styrelsen icke böra återbesättas med ordinarie innehavare utan tills vidare uppehållas allenast medelst förordnande.»

Generaltullstyrelsen har vidare annälet, att förutom den lediga byråchefstjänsten åtskilliga andra lediga befattningar enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut för närvarande uppehållas allenast medelst förordnande tills vidare, nämligen 3 aktuarietjänster, 1 kanslibiträdestjänst, 9 kontorsbiträdestjänster och 1 skrivbiträdestjänst, samtliga å styrelsens statistiska avdelning. Anståndet med återbesättande av dessa befattningar vore föranlett av att frågan om sättet för de statistiska uppgifternas åstadkommande och bearbetning icke vore slutgiltigt avgjord. Förslag i sådant hänseende trodde styrelsen sig emellertid kunna framlägga i sammanhang med förslag till utgiftsstater för budgetåret 1932/1933.

I övrigt har styrelsen i förevarande del anfört följande:

»I fråga om avlöningsstaten för generaltullstyrelsen har Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförening anhållit, att två kontorsbiträdestjänster å revisionsbyråns granskningsavdelning måtte uppflyttas till kanslibiträdestjänster samt att å samma byrå måtte inrättas ett antal nya kanslibiträdestjänster, därav en för bestridande av den tjänst, vartill hörde förandet av byråns diarium och föredragningslistor m. m., och de övriga såsom biträden å attesteringsavdelningen. Vidare har föreningen hemställt, att de vakanta tjänsterna å statistiska avdelningen måtte, under förutsättning att denna avdelning komme att äga bestånd, återbesättas med ordinarie innehavare.

Till sin förra del utgör denna framställning ett upprepande av föreningens år 1929 gjorda framställning, beträffande vilken styrelsen i ovanberörda skrivelse den 25 september 1929 anförde, att densamma, ehuru i och för sig beaktansvärd, syntes icke böra upptagas till prövning, innan frågorna om det handelsstatistiska arbetets ordnande och därför erforderlig personal blivit slutligen avgjorda. På grund av vad ovan anförts föreligger även nu enahanda anledning till uppskov med saken. Föreningens yrkande om återbesättande av vakanta tjänster å statistiska avdelningen torde icke heller kunna nu upptagas till prövning.»

Då generaltullstyrelsen icke för sin del funnit anledning ifrågasätta någon förändring i avseende å personalen inom styrelsen och dess byråer,

är det av styrelsen framlagda förslaget till personalförteckning för styrelsen helt överensstämmande med den för budgetåret 1930/1931 fastställda förteckningen.

Någon ändring i de å avlöningsstaten för generaltullstyrelsen uppförda anslagen har styrelsen icke föreslagit.

På sätt framgår av den lämnade redogörelsen, gav min företrädare i ämbetet vid framläggande av fjolårets statsverksproposition uttryck åt den uppfattningen, att tidpunkten då icke kunde anses lämplig för ett definitivt ståndpunktstagande till den av 1926 års besparingssakkunniga på sin tid väckta frågan om en minskning av antalet byråer i generaltullstyrelsen. Riksdagen uttalade också i samband med anvisande av anslag till tullverket för budgetåret 1930/1931, att riksdagen icke ville motsätta sig förslaget om anstånd med frågans avgörande. Generaltullstyrelsen har nu anfört, att arbetet inom vissa av styrelsens byråer under år 1930 varit och jämväl en tid framåt kunde förväntas bliva av den omfattning, att det fortfarande måste anses icke möjligt att taga bestämd ställning till frågan, huruvida en minskning av antalet byråer inom styrelsen kunde genomföras och, om så skulle befinnas vara förhållandet, på vilket sätt detta lämpligast kunde ske. Styrelsen har emellertid förklarat sig hysa förhoppning, att ställning till förevarande spörsmål skall kunna tagas vid tidpunkten för avgivande av förslag till utgiftsstaten för tullverket för budgetåret 1932/1933. Med hänsyn till vad styrelsen sålunda anfört vill jag icke motsätta mig, att med avgörandet av den föreliggande frågan må anstå ännu ett år. I enlighet med vad styrelsen förutsatt torde den i oktober i år ledigblivande byråchefstjänsten icke böra återbesättas med ordinarie innehavare utan efter sagda tid uppehållas allenast medelst förordnande.

Icke heller i övrigt har jag något att erinra mot vad generaltullstyrelsen föreslagit i fråga om personalförteckningen för styrelsen eller de å avlöningsstaten för styrelsen uppförda anslagsposterna.

Vad därefter angår avlöningsstaten för tullstaten har generaltullstyrelsen till en början erinrat om den tidigare väckta frågan om förändring av tullkammaren i Marstrand till tullstation och härom anfört följande: Tullstaten.
Tullkammaren
i Marstrand.

»Tullförvaltartjänsten i Marstrand uppehålles jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 oktober 1924 allenast medelst förordnande tills vidare. Avgörandet av väckt fråga om tullkammarens i Marstrand förändring till tullstation har, på sätt framgår av chefens för finansdepartementet anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1928 (sid. 78), ansetts böra anstå i avvaktan förnämligast på den utveckling, provianteringsfrilager rörelsen i staden kunde komma att undergå.

Proviauteringsfrilager inrättades i Marstrand år 1926. Enligt vad styrelsen inhämtat har rörelsen vid frilagret — efter att under första hälften av år 1927 hava visat ökning i förhållande till den del av år 1926, varunder frilagret funnits — sedermera snabbt förminskats; och från och

med ingången av år 1929 synes rörelsen hava helt och hållet upphört. Det hinder för tullkammarens i Marstrand förändring till tullstation, som förelegat i den omständigheten, att vid en sådan förändring frilagersrätt icke vidare skulle författningsenligt kunna tillkomma staden, torde sålunda kunna anses hava bortfallit. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 september 1927 angående tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1928/1929 omförmälde styrelsen emellertid vissa andra förhållanden, som oaktat den obetydliga rörelsen vid tullkammaren talade för bibehållande av tullkammare i Marstrand tills vidare. I fråga härom tillåter styrelsen sig hänvisa till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1928 (sid. 66, 67), där styrelsens yttrande i förevarande ämne återgivits. Då dessa skäl fortfarande torde äga en viss giltighet, har styrelsen ansett sig icke böra för närvarande göra någon framställning i ämnet, utan finner frågan böra tills vidare anstå. Styrelsen har emellertid för avsikt att omedelbart vidtaga åtgärder för frågans närmare utredning.»

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad generaltullstyrelsen anfört har jag icke något att erinra mot att avgörandet av frågan om förändring av tullkammaren i Marstrand till tullstation uppskjutes ännu ett år.

Personal-
förteckningen.

Beträffande personalförteckningen för *lokaltullförvaltningen* har styrelsen meddelat, att framställningar inkommit från åtskilliga tullmyndigheter i fråga om personalbeståndet vid vederbörande tullanstalter under budgetåret 1931/1932, i övervägande grad avseende inrättande av nya tjänster. I allt innebure framställningarna förslag om 109 nya tjänster, nämligen: 1 förste tullkontrollörstjänst, 2 tullkontrollörstjänster, 1 tullkassörstjänst, 21 kammarskrivartjänster, 2 tjänster i ny tjänstegrad, förslagsvis benämnda tullinspektörstjänster och placerade i 14 lönegraden, 7 tullkontoristtjänster, 2 tullöveruppsyningsmanstjänster, 24 tulluppsyningsmanstjänster, 2 kanslibiträdestjänster, 34 tillsyningsmanstjänster, 5 tullvakttjänster och 8 kontorsbiträdestjänster. Styrelsen har emellertid anmärkt, att av det sålunda föreslagna antalet nya tjänster icke mindre än 61 tjänster av olika grader begärts av avdelningar vid centraltullkammaren i Stockholm men att tulldirektören därstädes, med förmälan att han visserligen ansåge de av tulldirektören år 1929 för centraltullkammarens räkning föreslagna men av Kungl. Maj:t och 1930 års riksdag icke beviljade tjänsterna fortfarande erforderliga, förklarat sig icke för närvarande vilja återupptaga en begäran om nya tjänster.

Vidare hade dylika framställningar inkommit från svenska tullmannaförbundet och Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförening. Tullmannaförbundet hade hemställt om uppförande i staten av ytterligare 2 tullmästartjänster, 57 tullkontoristtjänster, 22 tullöveruppsyningsmanstjänster, 119 tulluppsyningsmanstjänster och 128 tillsyningsmanstjänster samt om indragning av 9 tullvakttjänster. Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförenings framställning avsåge huvudsakligen dels uppflyttan-

de av två kanslibiträdestjänster vid tulldirektörsexpeditionerna i Göteborg och Malmö i kansliskrivares tjänstegrad, dels ock en högre placering av den kvinnliga personalen i allmänhet.

I anledning av de sålunda gjorda framställningarna om ändringar i personalförteckningen för lokaltullförvaltningen har generaltullstyrelsen erinrat om följande:

»I underdånig skrivelse den 25 september 1929 med förslag till reglering av tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931 påvisade generaltullstyrelsen, hurusom trafiken och därmed även arbetet vid tullanstalterna väsentligt ökats sedan år 1923, vilket års trafikförhållanden lagts till grund för den av styrelsen efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatta tjänstgöringskommissionens förslag till 'normalstat' för tullverkets lokalförvaltning och jämväl för styrelsens förslag till sådan stat. I samband med trafikens och arbetets ökning hade givetvis behov av ökade arbetskrafter inträtt. Detta behov hade endast i jämförelsevis mycket obetydlig grad täckts genom inrättande av nya tjänster utan till övervägande del tillgodosetts genom icke-ordinarie personal, som för den skull kommit till användning i avsevärt större omfattning än som vid omorganisationen av tullverket förutsatts. Detta oaktat kunde dock det av den stegrade trafiken framkallade ökade personalbehovet icke anses täckt på ett för göromålsens behöriga gång betryggande sätt. Brist på arbetskrafter hade vid många tillfällen gjort sig gällande, och upprepade, ofta nog befogade, klagomål från de trafikerandes sida hade förports. Styrelsen funne därför en förstärkning av arbetskrafterna vid lokaltullförvaltningen ofrånkomlig, och denna borde tillföras tullverket i form av nya ordinarie tjänster och utan nedsättning av den för lokaltullförvaltningens behov avsedda delen av anslagsposten till avlöningar till extra ordinarie tjänstemän och extra befattningshavare samt gratifikation.

I enlighet med vad sålunda anförts hemställde styrelsen om inrättande vid lokaltullförvaltningen av 231 nya tjänster av olika grader. Detta styrelsens förslag blev emellertid icke i vidare mån bifallet, än att 131 nya tjänster av olika grader tillfördes lokaltullförvaltningens stat för budgetåret 1930/1931.

De av tullmyndigheterna nu gjorda framställningarna rörande personalbeståndet vid lokaltullförvaltningen innebära i stort sett, att de tjänster, om vilkas inrättande styrelsen i sin ovanberörda skrivelse den 25 september 1929 gjort framställning men som icke beviljats, måtte uppföras i personalförteckningen för budgetåret 1931/1932; endast i fråga om ett fåtal av de begärda tjänsterna är förhållandet annorlunda. De av tulldirektören i Malmö ifrågasatta två tullinspektorer äro avsedda att utgöra en befälsgrad vid tullbevakningen mellan tullöveruppsyningsmän och tullmästare och skulle träda i stället för två tullöveruppsyningsmän, varför två tullöveruppsyningsmanstjänster skulle avföras.»

För egen del har generaltullstyrelsen i nu förevarande ämne anförut följande:

»Styrelsen kan visserligen icke annat än vidhålla sin i skrivelsen den 25 september 1929 uttalade uppfattning rörande behovet av de nya tjänster, om vilkas inrättande styrelsen i skrivelsen gjort framställning, men finner sig dock av olika skäl för närvarande förhindrad att återupptaga

denna framställning i den mån densamma icke vid 1930 års riksdag vann bifall. Till en början torde sådant med hänsyn till den korta tid, som förflutit sedan saken varit föremål för statsmakternas avgörande, icke redan nu lämpligen böra ifrågakomma. Härtill kommer en omständighet, som synes styrelsen vara av ej mindre väsentlig betydelse. I Kungl. Maj:ts brev till generaltullstyrelsen den 16 maj 1930 angående fastställande av tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931 har anbefallts styrelsen att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagen i skrivelse den 6 i samma månad, nr 7 A, anfört i fråga om önskvärdheten av att ytterligare undersökning verkställdes, huruvida icke genom en mera rationell arbetsfördelning den av 1914 års tullkommission uppställda grundsatsen, att användande av överkvalificerad arbetskraft borde i största möjliga mån undvikas, kunde i större grad än hittills fullföljas. Med anledning härav har styrelsen för avsikt att från vederbörande tullanstalter infordra detaljerade uppgifter rörande fördelningen av arbetet å varje tullanstalt mellan befattningshavare av olika tjänstegrader. Sedan dessa uppgifter inkommit till styrelsen och den förvisso ganska tidskrävande granskningen och bearbetningen av desamma ägt rum, kommer styrelsen att — antingen i det förslag till utgiftsstater för budgetåret 1932/1933, som skall avgivas under år 1931, eller i särskild skrivelse — inberätta resultatet härav till Kungl. Maj:t och framlägga det förslag, var till ifrågavarande undersökning må giva anledning.

Då generaltullstyrelsen alltså funnit sig icke kunna återupptaga sin år 1929 gjorda framställning om nya tjänster, i den mån densamma avsläppts, kan styrelsen icke heller understödja de av tullmyndigheterna och personalsammanslutningarna gjorda yrkandena om tjänster utöver vad av styrelsen sagda år föreslagits. Den av Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförening gjorda hemställan om en allmän högre placering av kvinnliga tjänstemän finner styrelsen icke böra föranleda någon åtgärd från styrelsens sida.

Det av styrelsen nu framlagda förslaget till personalförteckning för lokaltullförvaltningen överensstämmer sålunda till alla delar med den för budgetåret 1930/1931 gällande förteckningen.»

I fråga om *kustbevakningen* har generaltullstyrelsen erinrat, att den ordinarie personalen vid denna gren av tullverket enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut från och med budgetåret 1930/1931 ökats med 10 kustuppsyningsmän, 10 förste kustvakter, 15 kustvakter och 20 kustbevakningsbiträden, eller med sammanlagt 55 befattningshavare. Endast i fråga om kustuppsyningsmännens antal hade därvid av styrelsen framlagt förslag bifallits obeskuret; i övrigt hade beslutet inneburit en minskning i förhållande till styrelsens förslag med 18 förste kustvakter, 15 kustvakter och 20 kustbevakningsbiträden.

Generaltullstyrelsen meddelar, att beträffande kustbevakningen allenast nedan omförmälda framställningar inkommit till styrelsen.

Chefen för Stockholms kustdistrikt hade, under erinran att alltsedan maj månad 1923 till hans förfogande varit ställt ett sjötekniskt utbildat och motorsakkunnigt biträde, till en början såsom extra befattningshavare men sedan januari månad 1926 såsom extra ordinarie tjänsteman i 20 lönegraden, vidare anfört, att utöver kraven på sjöteknisk utbildning och

motorkännedom på senare tiden måst uppställas det anspråk på innehavaren av ifrågavarande befattning, att han skulle äga förmåga att utreda smugglingsbrott, leda förhör med för sådant brott beträdda personer samt i viss omfattning utöva den verksamhet, som tidigare bedrivits av särskilt anställda tulldetektiver. Behovet av ett i alla nu berörda hänseenden kompetent biträde åt chefen för kustdistriktet vore numera så konstant, att det borde tillgodoses genom inrättande av en ordinarie tjänst, vilken icke borde placeras i lägre tjänsteställning än i 21 lönegraden och vars innehavare lämpligen borde benämnas kustchefsassistent.

Chefen för Åhus' kustdistrikt hade hemställt dels om utbyte av en förste kustvaktstjänst mot en kustuppsyningsmanstjänst, dels om inrättande av två nya kustvakt- eller kustbevakningsbiträdestjänster.

Slutligen hade Svenska tullmannaförbundet hemställt, att personalbeståndet vid kustbevakningen måtte ökas med 1 kustuppsyningsman, 18 förste kustvakter och 35 kustvakter samt att 7 kustbevakningsbiträdestjänster måtte indragas.

Den av chefen för Stockholms kustdistrikt gjorda framställningen har styrelsen ansett icke nu böra föranleda någon styrelsens åtgärd. Övriga här omförmälda framställningar rörande personalen vid kustbevakningen förklarar sig styrelsen för närvarande förhindrad att understödja. Styrelsens förslag till personalförteckning för kustbevakningen överensstämmer alltså fullständigt med den för budgetåret 1930/1931 fastställda förteckningen.

Personalbeståndet vid *gränsbevakningen* har, sedan detsamma vid tullverkets omorganisation fastställdes, icke undergått annan förändring, än att, jämlikt beslut vid 1928 års riksdag, gränstullmästartjänsten i Harparanda gränsdistrikt indragits och en ny gränsuppsyningsmanstjänst, avsedd för Kiruna gränsdistrikt, tillkommit.

Generaltullstyrelsen har i detta ämne anfört följande.

I skrivelse av den 25 september 1929 hade styrelsen omförmålt, huru som, i anledning av ett utav riksdagens revisorer gjort uttalande rörande önskvärdheten av en undersökning om möjligheterna att nedbringa kostnaderna för gränsbevakningen, styrelsen utvidgat en redan igångsatt utredning angående gränsbevakningspersonalens tjänstgöringstid till att omfatta en undersökning jämväl i det av revisorerna angivna syfte. Denna undersökning hade pågått under vissa delar av år 1929 men hade vid tiden för skrivelsens avlatande ej varit fullt avslutad. Styrelsen hade därför icke ansett sig böra ifrågasätta annan åtgärd beträffande gränsbevakningens personalbestånd och organisation, än att styrelsen gjort framställning hos Kungl. Maj:t, att vid gränsbevakningen ledigblivande tjänster tills vidare icke måtte återbesättas med ordinarie innehavare. Genom beslut den 11 oktober 1929 hade Kungl. Maj:t förordnat, att vid gränsbevakningen ledigblivande tjänst tills vidare icke finge återbesättas med ordinarie innehavare utan att sådan tjänst skulle, efter generaltullstyrelsens prövning, antingen uppehållas medelst förordnande eller helt lämnas vakant.

I anledning av detta beslut uppehölles för närvarande två gränsuppsyningsmanstjänster i Dalslands, Värmlands och Dalarnes gränsdistrikt

medelst förordnande, varjämte fem gränssuppsyningsmanstjänster i Harparanda gränsdistrikt och en sådan tjänst i Kiruna gränsdistrikt lämnats vakanta.

Rörande personalbeståndet vid gränsbevakningen hade Svenska tullmannaförbundet hemställt, att styrelsen måtte, med beaktande av vissa av förbundet framhållna synpunkter, i sitt förslag till utgiftsstater för budgetåret 1931/1932 upptaga det antal tjänster, vartill den pågående undersökningen kunde giva anledning. I övrigt hade någon framställning i detta ämne icke inkommit till styrelsen.

För egen del har generaltullstyrelsen uttalat, att omförmälda utredning rörande gränsbevakningens organisation och personalbestånd, vilken påkallat särskilda undersökningar vid olika delar av gränstrakterna mot Norge och Finland, hade visat sig mera tidskrävande än vad kunnat antagas och ännu icke kunnat slutföras. Vid sådant förhållande och då eventuellt ytterligare ledigblivande tjänster vid gränsbevakningen komme att, allt efter omständigheterna, uppehållas på förordnande eller lämnas helt vakanta, har styrelsen upptagit personalen vid gränsbevakningen i överensstämmelse med personalförteckningen för budgetåret 1930/1931.

*Departements-
chefen.*

Vid förra årets riksdag fattades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslut om en betydande ökning av antalet ordinarie befattningar vid tullstaten. Å lokaltullförvaltningens stat uppfördes sålunda från och med budgetåret 1930/1931 sammanlagt 131 nya tjänster; vid kustbevakningen utgjorde motsvarande antal 55. För gränsbevakningens del bibehölls den förut gällande personalstaten.

Det av generaltullstyrelsen nu framlagda förslaget till personalförteckning för tullstaten för budgetåret 1931/1932 är till alla delar överensstämmande med den för innevarande budgetår fastställda förteckningen. Vid framläggande av förslaget har generaltullstyrelsen anmält, att styrelsen i anledning av ett av 1930 års riksdag gjort uttalande angående användande av överkvalificerad arbetskraft vid tullverket hade för avsikt att verkställa en undersökning i detta ämne. Vad gränsbevakningen beträffar, pågår enligt vad styrelsen upplyst en av styrelsen igångsatt utredning rörande möjligheterna att nedbringa kostnaderna för denna gren av tullverkets förvaltning.

I avvaktan på resultatet av ifrågavarande utredningar finner även jag den för innevarande budgetår gällande personalförteckningen för tullstaten böra oförändrad bibehållas jämväl under budgetåret 1931/1932.

*Beräkning av
de särskilda
anslagen.*

Vad beträffar beräkningen av de å avlöningsstaten för tullstaten uppförda särskilda anslagen har styrelsen anfört följande.

Vidkommande först den under förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis upptagna anslagsposten till *löner till ordinarie tjänstemän* vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gräns-

bevakning hade densamma uppförts med oförändrat belopp. Visserligen hade anslagsposten under de senare budgetåren måst något överskridas, men de belopp, som utgått utöver anslagspostens i respektive stat för året upptagna siffra, hade dels varit relativt obetydliga och dels endast under de båda sista budgetåren visat en fortgående höjning. I följd härav och då det sätt, på vilket anslagsposten beräknats, vunnit statsmakternas godkännande, hade styrelsen ansett sig icke äga anledning att för närvarande ifrågasätta någon förändring av vare sig anslagspostens belopp eller sättet för dess beräkning.

I övriga anslagsposter, som ingå i nyssnämnda förslagsanslag, hade styrelsen icke annan förändring att föreslå, än att dels anslagsposten till *kallortstillägg och kallortstraktamenten* måtte nedsättas med 2,000 kronor eller från nuvarande belopp, 50,000 kronor, till 48,000 kronor, dels ock anslagsposten till *personliga lönetillägg samt ersättning för indragna extra inkomster* — i staten för budgetåret 1930/1931 upptagen till 5,000 kronor — måtte, med hänsyn till den successiva minskning under en nio-årsperiod, som berörda ersättning enligt gällande bestämmelser skall undergå, upptagas med ett till 2,000 kronor nedsatt belopp.

Övriga å avlöningsstaten upptagna anslag och anslagsposter hade i förslaget uppförts med oförändrade belopp.

Generaltullstyrelsens beräkning av de å avlöningsstaten för tullstaten *Departements-*
upptagna anslagsposterna finner jag mig böra biträda. *chefen.*

Indragningsstaten.

Till avlöningar till tjänstemän å indragningsstat är i staten för budgetåret 1930/1931 uppfört ett fast anslag av 15,940 kronor, därav i egentliga avlöningar 14,500 kronor.

Generaltullstyrelsen har räknat med att till egentliga avlöningar å indragningsstat för budgetåret 1931/1932 skulle erfordras samma belopp som för budgetåret 1930/1931 eller 14,500 kronor.

Styrelsen har tillika hemställt, att, liksom innevarande budgetår, sådan å den 31 december 1922 gällande ordinarie stat kvarstående tjänsteman vid tullverket, som ej anmält sig icke vilja övergå på den nya staten, måtte under budgetåret 1931/1932 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg till belopp, vilket Kungl. Maj:t, efter förslag av generaltullstyrelsen, prövar stå i lämpligt förhållande till den tjänstgöring, som må komma att krävas av vederbörande, eller Kungl. Maj:t eljest kan finna skäligt, dock icke i något fall till högre belopp för år räknat, än som genom kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 444) angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för år 1922 blivit bestämt.

Under förutsättning av bifall härtill har styrelsen ansett nyssnämnda belopp 14,500 kronor böra ökas med 1,440 kronor, motsvarande tillfälligt lönetillägg åt vardera av de å indragningsstaten uppförda tullfiskalerna med 720 kronor.

Indragningsstatens hela belopp har sålunda upptagits oförändrat, med 15,940 kronor.

Departements-
chefen.

Generaltullstyrelsens förevarande beräkning av anslaget till indragningsstaten samt styrelsens hemställan om tillfälliga lönetillägg till viss personal hava icke givit mig anledning till erinran.

Pensionsstaterna.

Till pensioner till avskedade tjänstemän är i staten för budgetåret 1930/1931 uppfört ett förslagsanslag av 920,000 kronor. Under erinran härom har generaltullstyrelsen beträffande anslaget ifråga anfört följande:

»Bestämmandet av detta belopp skedde sålunda, att från det belopp, omkring 1,020,000 kronor, vartill pensionsutgifterna för budgetåret beräknats, avdrogs det till omkring 100,000 kronor beräknade belopp, som för budgetåret komme att ur civila pensionsfonden tillföras anslaget till tullverket såsom bidrag till pensionskostnaderna. Beräkningen av nyssnämnda belopp, 1,020,000 kronor, grundades återigen därå, att pensionsutgifterna för budgetåret 1929/1930 beräknats till omkring 930,000 kronor och att stegringen av dessa utgifter under budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 utgjort i medeltal omkring 92,000 om året.

Beloppen av i stat upptagna anslag till pensioner till avskedade tjänstemän, bidragen från civila pensionsfonden samt pensionsutgifterna under nedannämnda budgetår framgår av efterföljande tabell, som tillika för vart och ett av de fyra senaste däri upptagna budgetår utvisar ökningen av utgifterna i förhållande till näst föregående budgetår, allt i avrundade tal:

Budgetår	Anslag	Bidrag ur civila pensionsfonden	Summa	Pensionsutgifter	Ökning i förhållande till näst föregående budgetår
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1925/1926.....	555,000	33,350	588,350	617,400	—
1926/1927.....	600,000	41,300	641,300	674,100	56,700
1927/1928.....	625,000	57,450	682,450	769,700	95,600
1928/1929.....	700,000	67,000	767,000	858,200	88,500
1929/1930.....	850,000	¹ 80,000	930,000	918,700	60,500

¹ Beräknat belopp.

Av tabellen framgår, att pensionsutgifterna visa en fortgående stegringstendens men även, att denna tendens under de båda sista i tablån upptagna budgetåren framträder något mindre starkt än under det närmast föregående. Härtill kommer att, medan under vart och ett av budgetåren 1926/1927—1928/1929 pensionsutgifterna överstigit sammanlagda beloppen av å stat uppfört anslag och av bidraget från pensionsfonden, förhållandet under budgetåret 1929/1930 varit det motsatta, i det att dessa utgifter under året, 918,700 kronor, med omkring 11,000 kronor understigit summan av anslaget och bidraget för året.»

Vid nu angivna förhållanden och då, enligt vad generaltullstyrelsen under hand inhämtat, bidraget ur civila pensionsfonden för år 1931/1932 syntes kunna beräknas till omkring 110,000 kronor, har styrelsen, trots

den sannolikt ännu kvarstående tendensen till stegring av pensionsutgifterna, funnit sig icke för närvarande bära ifrågasätta ökning av anslaget, utan har detta uppförts med oförändrat belopp, 920,000 kronor.

Ej heller i övriga anslag å pensionsstaterna har styrelsen haft någon ändring att föreslå.

I överensstämmelse med generaltullstyrelsens förslag anser jag mig *Departements-*
höra förorda, att de å pensionsstaterna uppförda anslagen i staten för *chefen.*
budgetåret 1931/1932 upptagas med oförändrade belopp.

Omkostnadsstaten.

Under anslagstiteln övriga kostnader för tullverket ingår en anslagspost till *byggnader, hyror och tomtören*, i staten för budgetåret 1930/1931 förslagsvis upptagen till 140,000 kronor.

Generaltullstyrelsen har härom anfört följande:

»I förenämnda skrivelse den 25 september 1929 angående tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931 framhöll styrelsen, att denna anslagspost vore synnerligen knapp och icke lämnade full tillgång till bestridande av kostnaderna för de byggnadsföretag, som enligt styrelsens mening vore av behovet påkallade. I styrelsens skrivelse den 22 september 1928 angående tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1929/1930 hade anslagsposten, som för budgetåret 1928/1929 fastställts till 125,000 kronor, upptagits med 165,000 kronor. Då emellertid denna styrelsens framställning endast delvis vann bifall — anslagsposten höjdes till sitt nuvarande belopp, 140,000 kronor — varvid vederbörande departementschef anförde, att nybyggnader och reparationer borde begränsas, så att kostnaderna kunde hållas inom det anvisade beloppet, ansåge styrelsen sig icke kunna ifrågasätta någon höjning av anslagsposten.

Generaltullstyrelsen ser sig emellertid nu nödsakad att föreslå höjning av ifrågavarande anslagspost. Det må anmärkas, att enbart hyror och tomtören utgå med ett belopp av mellan 35,000 och 36,000 kronor om året, i följd varav det för nybyggnader och reparationer disponibla beloppet endast obetydligt överstiger 100,000 kronor. Då härtill kommer, att flertalet nybyggnads- och reparationsföretag måste äga rum i trakter, där kostnaderna för dylika företag på grund av transportsvårigheter och andra förhållanden äro särskilt höga, har sistnämnda belopp varit otillräckligt för arbeten, vilka styrelsen ansett icke kunna vidare uppskjutas. Sålunda har anslagsposten för budgetåret 1929/1930 måst överskridas med icke mindre än omkring 37,600 kronor, huvudsakligen beroende på nybyggnader i Tyludden, Pajala och Pello. För budgetåret 1930/1931 måste räknas med, bland annat, utgifter för ny- och ombyggnader i Gäddede och Storlien till belopp av omkring 90,000 kronor samt kostnader för beslutade och påbörjade reparationsarbeten till omkring 22,000 kronor. Vad budgetåret 1931/1932 beträffar, torde nybyggnader i Strimasund och Bönan bliva oundgängligen erforderliga, varjämte man torde få räkna med reparationsarbeten till belopp av omkring 35,000 kronor.

Styrelsen anser sig sålunda icke kunna undgå att nu upptaga ifrågavarande anslagspost med ett belopp av 170,000 kronor, motsvarande en höjning av nuvarande belopp med 30,000 kronor.»

Under anslagstiteln övriga kostnader för tullverket är vidare uppförd en anslagspost till *underhåll och drift av fortskaffningsmateriel*, i staten för budgetåret 1930/1931 förslagsvis beräknad till 350,000 kronor.

Härom anför generaltullstyrelsen:

»Utgifterna från denna anslagspost äro i väsentlig mån beroende på en faktor, som icke låter sig på förhand beräknas, nämligen isförhållandena. Under den i berörda avseende ofördelaktiga vintern 1928/1929 måste till följd av isblockaden utefter rikets hela kust patrulleringen med tullbåtarna i hög grad inskränkas eller helt upphöra. Utgifterna från anslagsposten under budgetåret 1928/1929 uppgingo på grund härav icke till högre belopp än i avrundat tal 285,500 kronor. Under budgetåret 1929/1930 däremot, då vintern var ovanligt blid, stego utgifterna till omkring 315,800 kronor. Under förutsättning av i stort sett oförändrade förhållanden med avseende å underhållet och driften, skulle alltså kostnaderna härför under ett år med normal vinter kunna beräknas till omkring 300,000 kronor.

För budgetåret 1931/1932 måste emellertid, enligt vad kustbevakningsinspektören meddelat, räknas med viss ökning av underhållskostnaderna, föranledd dels av ombultning av en tullkryssare dels av utbyte av benzinmotorerna i två tullkryssare mot råoljemotorer. Kostnaderna härför torde kunna beräknas till omkring 40,000 kronor. Å andra sidan kan genom utbytet av motorerna en viss minskning i kostnaden för själva driften förväntas, vilken minskning synes kunna anslås till omkring 10,000 kronor.

På grund av vad nu anförts har styrelsen trott sig kunna efter kustbevakningsinspektörens hörande för budgetåret 1931/1932 upptaga anslaget med 330,000 kronor, eller 20,000 kronor mindre än i staten för budgetåret 1930/1931.»

Den under anslagstiteln övriga kostnader för tullverket ingående anslagsposten till *utbildning i tulltjänsten* är i staten för budgetåret 1930/1931 uppförd med 67,000 kronor.

Beträffande denna anslagspost har generaltullstyrelsen erinrat om följande:

»I skrivelsen den 25 september 1929 angående tullverkets utgiftsstater för nyssnämnda budgetår hemställde generaltullstyrelsen, att anslagsposten måtte höjas från 30,000 kronor, varmed densamma funnes upptagen i staten för budgetåret 1929/1930, till 70,000 kronor. Till stöd härför åberopades, att utgifterna från anslagsposten under budgetåret 1928/1929 på grund av då pågående kurser för utbildning av extra ordinarie kammarkrivare uppgått till omkring 67,000 kronor och att en ny sådan kurs, vilken komme att pågå under hela budgetåret 1930/1931, toge sin början i januari månad 1930. Återstående delen av det begärda anslaget, eller 3,000 kronor, vore avsedd att användas till stipendier åt tulltjänstemän för studieresor i utlandet. I detta hänseende anförde styrelsen, bland annat, att ett av Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening väckt förslag i ämnet tillstyrkts av 1914 års tullkommission; att kommissionens av styrelsen biträdda förslag blivit vid behandling år 1921 av frågan om tullverkets omorganisation av vederbörande departementschef förordat till bifall, samt att, då omorganisationsfrågan vid 1922 års riksdag återupptogs till förnyad behandling, dåvarande chefen för fi-

ansdepartementet anfört, att han visserligen ville principiellt tillstyrka förslaget men att, då tullpersonalens samtliga utbildningsfrågor läge under särskild utredning, det icke vore lämpligt, att i det statförslag, som då framlades, viss del av anslaget till utbildning i tulltjänsten skulle uttryckligen avskiljas till resestipendier.

Efter erinran att 1922 års riksdag i ämnet uttalat, att dylika stipendier icke borde åtminstone för det dåvarande utdelas, framhöll styrelsen vidare, att särskilt tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om utbildningskurser inom tullverket vid behandling av förevarande ämne anfört, att det av flera skäl syntes lämpligt, att stipendier för tulltjänstemäns studieresor i utlandet redan inom den närmaste tiden komme till stånd.

För egen del uttalade styrelsen önskvärdheten av att inom tullverket liksom inom vissa andra förvaltningsgrenar möjlighet finnes beredd att kunna tilldela tjänstemän, vilka önskade att i utlandet idka studier, som kunde vara till gagn för tjänsten, bidrag till kostnaden härför, mot skyldighet för vederbörande att avgiva skriftlig redogörelse för gjorda iakttagelser, varjämte styrelsen hemställde om bemyndigande, att av förevarande anslagspost använda ett belopp av högst 3,000 kronor till stipendier åt tulltjänstemän för studieresor i utlandet.

Styrelsens ifrågavarande framställning blev icke av statsmakterna bifallen, i följd varav anslagsposten begränsades till det belopp, som ansågs erforderligt för de under budgetåret 1930/1931 pågående utbildningskurserna, eller 67,000 kronor.

I fråga om beräkningen av anslagsposten för budgetåret 1931/1932 får styrelsen meddela, att den kurs för utbildning av extra ordinarie kammar-skrivare, som, på sätt ovan nämnts, tagit sin början i januari månad 1930, kommer att pågå till och med mitten av augusti månad 1931. Kostnaden för den del av kursen, som sålunda infaller under sistnämnda budgetår, utgör omkring 14,000 kronor. Under samma budgetår uppkomma vidare kostnader för ytterligare en ny dylik kurs, vilken enligt Kungl. Maj:ts styrelsen den 16 maj 1930 lämnade bemyndigande den 15 september 1930 tagit sin början. Dessa kostnader kunna, i den mån de utgå av nu ifrågavarande anslagspost, beräknas till omkring 47,600 kronor. Sammanlagda utgifterna för dessa båda kurser under budgetåret 1931/1932 skulle alltså belöpa sig till omkring 61,600 kronor.

För närvarande och innan ovan omförmälda undersökning rörande möjligheten att ytterligare minska användningen av högre kvalificerad arbetskraft blivit slutförd, lär det icke kunna bedömas, huruvida anordnande under budgetåret 1931/1932 av en tullkontoristkurs kan bliva erforderligt. I händelse nämnda utredning skulle ådagalägga behovet av en sådan kurs, tror styrelsen sig, med hänsyn till ifrågavarande anslagsposts egenskap att vara förslagsvis beräknad, kunna förutsätta möjligheten av att efter Kungl. Maj:ts medgivande en dylik kurs skulle få anordnas.»

Generaltullstyrelsen har förnyat sitt förut framställda förslag, att av ifrågavarande anslagspost visst belopp måtte avses till stipendier för studieresor i utlandet, och härom anfört följande:

»Tulldirektören i Stockholm har nu i en till generaltullstyrelsen överlämnad skrivelse hemställt, att styrelsen måtte vidtaga åtgärd för upptagande i tullverkets stat av lämpligt belopp, avsett för stipendier åt

tulltjänstemän för studieresor i utlandet. Tulldirektören har härvid an-
fört, bland annat, att erfarenheter, vunna vid sådana studieresor, kunde
bliva av betydelse och göras fruktbärande vid tullverkets administ-
ring samt att de lärdomar, som skulle kunna dragas av i utlandet be-
drivna studier, skulle komma statsverket till godo icke endast indirekt
genom stimulerande av intresset eller erfarenhetens fördjupande utan
även på direkt sätt. Såsom föremål för studier, vilka kunde förväntas
medföra gagn i oförmälda hänseenden, har tulldirektören framhållit,
bland annat, organisationen av utländska tullanstalter, i storlek jämför-
liga med rikets tre centraltullkamrar, tullbevakningens anordnande
inom storhamnar och därmed sammanhängande frågor om personalens
disponerande och utbildning, behandlingen av resande vid passerandet
av gränsstationer, det tekniska förfarandet vid tulltaxeringen och åtgär-
der för vinnande av likformig behandling därvid, sättet för tulltaxe-
ring av brevpостförsändelser, korsband och s. k. småpaket, vilkas för-
sändande regleras genom internationella överenskommelser, samt rörel-
sen i frihamnar och tullager.

Enligt generaltullstyrelsens mening är det en angelägenhet av vikt,
att möjligheterna för tulltjänstemän att företaga studieresor i utlandet
underlättas genom stipendier för sådant ändamål. Erfarenheten har till
fullo bekräftat, att dylika resor äro, då de företagas av därför lämpliga
och skickade personer, ägnade att hos dem framkalla vidgade synpunkter
och fruktbärande uppslag på de områden, som varit föremål för stu-
dierna. Styrelsen har sig ock bekant, att saken inom tullverkets tjän-
stemannakår omfattas med stort intresse och att det skulle hälsas med
tillfredsställelse, om möjlighet bereddes tulltjänstemän att till studie-
resor i tulltjänsten erhålla bidrag i form av stipendier. Styrelsen anser
sig därför böra nu upprepa sin år 1929 gjorda hemställan om bemyndi-
gande för styrelsen att av nu ifrågavarande anslagspost använda ett be-
lopp av högst 3,000 kronor till stipendier åt tulltjänstemän för studie-
resor i utlandet.»

På grund av vad salunda anförts och då ett mindre belopp syntes
generaltullstyrelsen böra avses till fortsättande av den allttjämt pågående
undervisningen genom korrespondens, har styrelsen upptagit anslagspost-
en till utbildning i tulltjänsten med oförändrat belopp, eller 67,000 kro-
nor, därav 3,000 kronor skulle vara avsedda till stipendier för studie-
resor i utlandet.

Anslagsposten till *beklädnad och beväpning* har för innevarande bud-
getår liksom för vartdera av budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 varit upp-
förd med 30,000 kronor. Utgifterna å anslagsposten hava för de två
sistnämnda budgetåren utgjort, i runda tal, respektive 21,800 kronor och
20,300 kronor. Med hänsyn till att utgifterna under dessa år sålunda
understigit anslagspostens belopp, har generaltullstyrelsen ansett någon
nedsättning av densamma kunna vidtagas. Styrelsen har upptagit an-
slagsposten till 25,000 kronor.

Under anslagstiteln övriga kostnader för tullverket förekommer slut-
ligen en anslagspost till *diverse utgifter*, uppförd med ett förslagsvis be-

räknat belopp av 144,960 kronor, vari ingår ett belopp av 25,000 kronor, avsett för motverkande av olovlig införsel av andra varor än rusdrycker. I fråga om denna anslagspost har generaltullstyrelsen icke föreslagit någon ändring, men styrelsen har ansett sig dock böra omförmåla, att motsvarande anslagspost för år 1929/1930, vilken uppförts med 144,952 kronor, måst ej obetydligt överskridas, eller med ett belopp av omkring 59,000 kronor. Detta hade emellertid varit beroende på särskilda förhållanden av beskaffenhet, att man icke varje år syntes behöva räkna med sådana, åtminstone ej i samma omfattning som under sistnämnda budgetår. Enligt Kungl. Maj:ts dom den 5 november 1929 hade det nämligen blivit tullverket ålagt att utbetala anmärkningsprovision jämte ränta och kostnader, tillhoppa omkring 20,300 kronor; och vidare hade, jämlikt styrelsen i Kungl. Maj:ts brev den 26 april 1929 lämnat bemyndigande, till tulltjänstemän, som erhållit uppdrag att biträda med utarbetande av varuförteckning till nya tulltaxan, utbetalts ett belopp av omkring 42,700 kronor såsom arvoden och ersättning för mistade avlöningsförmåner.

Här förut icke särskilt nämnda anslag och anslagsposter å omkostnadsstaten har styrelsen uppfört med de i staten för budgetåret 1930/1931 anvisade belopp.

Beträffande omkostnadsstaten innebär generaltullstyrelsens förslag vissa jämkningar med avseende på de under förslagsanslaget till övriga kostnader för tullverket uppförda anslagsposterna. Enligt förslaget skulle anslagsposten till byggnader, hyror och tomtören höjas med 30,000 kronor till 170,900 kronor, anslagsposten till underhåll och drift av fortskaffningsmateriel sänkas med 20,000 kronor till 330,000 kronor och anslagsposten till beklädnad och beväpning sänkas med 5,000 kronor till 25,000 kronor. Såsom en följd härav skulle nämnda förslagsanslag höjas från 1,742,960 kronor med 5,000 kronor till 1,747,960 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vad först angår anslagsposten till byggnader, hyror och tomtören, synes det mig tillfyllest med en höjning av 20,000 kronor, i enlighet varmed anslagsposten för nästa budgetår torde böra beräknas till 160,000 kronor. Jag förutsätter därvid, att nybyggnader och reparationer begränsas till det strängt nödvändiga, så att kostnaden må kunna hållas inom det å staten anvisade beloppet. I fråga om anslagsposten till underhåll och drift av fortskaffningsmateriel förefaller det med hänsyn till nuvarande prisläge befogat att sänka anslagsposten med ytterligare 10,000 kronor eller till 320,000 kronor. Förslaget om minskning av anslagsposten till beklädnad och beväpning finner jag mig böra biträda.

Under anslagsposten till utbildning i tulltjänsten, som upptagits med oförändrat belopp, 67,000 kronor, har generaltullstyrelsen beräknat 3,000 kronor för beredande av stipendier åt tulltjänstemän för studieresor i utlandet. Då enligt min uppfattning medel för ett nytt ändamål av denna art icke böra anvisas i riksstaten för nästkommande budgetår, torde den ifrågavarande anslagsposten böra upptagas med 64,000 kronor.

I övrigt har vad generaltullstyrelsen föreslagit med avseende å omkostnadsstaten icke givit mig anledning till erinran.

Sammanfattning.

Tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931 uppgå till följande belopp:

avlöningsstaten	kronor 13,476,300
indragningsstaten	» 15,940
pensionsstaterna	» 958,000
omkostnadsstaten	» 2,204,260
Summa kronor 16,654,500.	

Enligt generaltullstyrelsens förslag skulle utgiftsstaterna för budgetåret 1931/1932 komma att utvisa följande slutsummor:

avlöningsstaten	kronor 13,471,300
indragningsstaten	» 15,940
pensionsstaterna	» 958,000
omkostnadsstaten	» 2,209,260
Summa kronor 16,654,500.	

Slutsumman av staterna för budgetåret 1931/1932 skulle alltså enligt generaltullstyrelsens förslag överensstämma med motsvarande summa för budgetåret 1930/1931.

Med iakttagande av vad av mig i skilda hänseenden förordats skulle tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1931/1932 uppvisa följande slutsummor:

avlöningsstaten	kronor 13,471,300
indragningsstaten	» 15,940
pensionsstaterna	» 958,000
omkostnadsstaten	» 2,186,260
Summa kronor 16,631,500.	

Mitt förslag till utgiftsstater för tullverket understiger alltså med 23,000 kronor de för innevarande budgetår fastställda staterna.

I en särskild specifikation (bil. A) av utgiftsstater för tullverket att tillämpas under budgetåret 1931/1932 hava mina förslag beträffande de särskilda anslagsbeloppen sammanställts. De ordinarie befattningshavarna i olika lönegrader hos generaltullstyrelsen samt vid tullstaten skulle enligt de av generaltullstyrelsen framställda, av mig förordade förslagen under budgetåret 1931/1932 bibehållas vid samma antal som under löpande budgetår. Den av mig i det föregående återgivna förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket jämte de för vederbö-

rande befattningshavare avsedda lönegrader bör följaktligen utan ändring gälla under nästkommande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. *Hemstälkan.* Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1931/1932 för tullverket godkänna följande

Ordinarie stat.

A. Avlöningsstat.

Generaltullstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr.	544,100	
Arvode till tullverkets ombudsman	»	2,000	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> ...	»	160,000	kr. 706,100

Tullstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr.	10,831,700	
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	150,000	
Arvoden till två laboratorieföreståndare å högst 1,000, respektive 500 kronor för år räknat	»	1,500	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> ...	»	1,782,000	kr. 12,765,200

B. Indragningsstat.

Avlöningar till tjänstemän å indragningsstat	kr.	15,940	
--	-----	--------	--

C. Pensionsstater.

Pensioner till avskedade tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr.	920,000	
Pensioner till avlidnat tjänstemäns änkor och barn, <i>förslagsanslag</i>	»	25,000	
Gottgörelse till tullstatens enskilda pensionsinrättning för mistade andelar av avlöning vid vakanta tjänster	»	13,000	kr. 958,000

D. Omkostnadsstat.

Kostnader för avdömande av tullmål, <i>förslagsanslag</i>	kr.	37,300	
Resekostnads- och trakamentsersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	420,000	
Hemliga utgifter	»	4,000	
Övriga kostnader för tullverket, <i>förslagsanslag</i> ...	»	1,724,960	kr. 2,186,260

Summa *förslagsanslag* kr. 16,631,500,

dels i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget för tullverket till ett mot statens slutsumma svarande belopp av kronor 16,631,500,

dels ock förklara, att sådan å den 31 december 1922 gällande *ordinarie* stat kvarstående tjänsteman vid tullverket, som ej anmält sig icke vilja övergå på den nya staten, må under budgetåret 1931/1932 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg till belopp, vilket Kungl. Maj:t, efter förslag av generaltullstyrelsen, prövar stå i lämpligt förhållande till den tjänstgöring, som må komma att krävas av vederbörande, eller Kungl. Maj:t eljest kan finna skäligt, dock icke i något fall till högre belopp för år räknat, än som genom kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 444) angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för år 1922 blivit bestämt.

Bil. A.

Specifikation

av utgiftsstater för tullverket, att tillämpas under budgetåret
1931/1932.

	Kronor	Kroner
A. Avlöningsstaten.		
Generaltullstyrelsen.		
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän:</i>		
Förslagsanslag	544,100	
<i>Arvode till tullverkets ombudsman:</i>		
Anslag	2,000	
<i>Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.:</i>		
Förslagsanslag	160,000	706,100
Tullstaten.		
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän:</i>		
Löner till ordinarie tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning.		
förslagsvis	kr. 10,731,700	
Kallortstillägg och kallortstraktamenten, förslagsvis	> 48,000	
Felräkningspenningar, förslagsvis	> 10,000	
Personliga lönetillägg samt ersättning för indragna extra inkomster, förslagsvis	> 2,000	
Läkarvård och medikamenter samt begravnings- hjälp, förslagsvis	> 40,000	
	10,831,700	
<i>Vikariatsersättningar:</i>		
Förslagsanslag	150,000	
<i>Arvoden till två laboratorieföreståndare:</i>		
Anslag: i Göteborg högst 1.000 kr., i Malmö högst 500 kr.	1,500	
<i>Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.:</i>		
Arvoden åt tullexpeditions- och tullstationsföre- ståndare, förslagsvis	kr. 15,000	
Avlöningar till extra ordinarie tjänstemän och extra befattningshavare samt gratifikationer, förslagsvis	> 1,700,000	
Läkarvård och medikamenter samt begravnings- hjälp, förslagsvis	> 2,000	
Ersättning för övertidstjänstgöring, förslagsvis	> 65,000	
	1,782,000	12,765,200

	Kronor	Kronor
B. Indragningsstaten.		
Avlöningar till tjänstemän å indragningsstat		15,940
<i>Specifikation av indragningsstaten.</i>		
Stockholm: tullfiskalen T. G. E. Eksandh..... kr. 4,650		
Landskrona: kustroddaren A. F. L. Bahr..... » 700		
Göteborg: tullfiskalen G. S. von Zweigbergk..... » 4,650		
Östersund: gränsinspektoren A. J. N. Lidblom..... » 3,800		
gränsridaren J. P. Bodin..... » 700		
Summa kr. 14,500		
C. Pensionsstaterna.		
Pensioner till avskedade tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	920,000	
Pensioner till avlidna tjänstemäns änkor och barn, <i>förslagsanslag</i>	25,000	
Gottgörelse till tullstatens enskilda pensionsinrättning för mistade andelar av avlöning vid vakanta tjänster	13,000	958,000
D. Omkostnadsstaten.		
<i>Kostnader för avdömande av tullmål:</i>		
Arvode till särskild ordförande i gränstullrätten inom Norrbottens län kr. 2,000		
Arvode till tolk för finska språket vid samma gränstullrätt..... » 300		
Gottgörelse åt rådhusrätterna för avgörande av tull- mål, förslagsvis..... » 35,000	37,300	
<i>Resekostnads- och traktamentsersättningar m. m.:</i>		
Ersättning för flyttningskostnad, förslagsvis..... kr. 20,000		
Rese- och traktamentskostnader, förslagsvis..... » 400,000	420,000	
<i>Hemliga utgifter:</i>		
Anslag	4,000	
<i>Övriga kostnader för tullverket:</i>		
Byggnader, hyror och tomtören, förslagsvis..... kr. 160,000		
Underhåll och drift av fortskaffningsmateriel, förslagsvis..... » 320,000		
Expenser, förslagsvis..... » 600,000		
Telegramporto, förslagsvis..... » 20,000		
Gratifikationer åt kronolots- och kanalpersonal, förslagsvis..... » 1,000		
Legor för fortskaffningsmateriel, förslagsvis..... » 180,000		
Utbildning i tulltjänsten, förslagsvis..... » 64,000		
Beklädnad och beväpning, förslagsvis..... » 25,000		
Beslagarandelar samt tullstatens enskilda pensions- inrättnings andelar av böter m. m., förslagsvis..... » 310,000		
Diverse utgifter, förslagsvis..... » 144,960	1,724,960	2,186,260
Summa kronor		16,631,500

[20.] 2. Särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. Från och med budgetåret 1923/1924 till och med budgetåret 1927/1928 har under anslagstiteln »övriga kostnader för tullverket» varit uppförd en anslagspost till särskilda åtgärder för bekämpande av olovlig varuinförsel m. m., vilken anslagspost förslagsvis upptagits med följande belopp:

år 1923/1924	kronor 300,000
» 1924/1925	» 150,000
» 1925/1926	» 200,000
» 1926/1927	» 200,000
» 1927/1928	» 100,000.

I enlighet med förslag i statsverkspropositionen till 1928 års riksdag har från och med budgetåret 1928/1929 den förändrade anordning tillämpats, att till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. å riksstaten upptagits ett extra reservationsanslag, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel, varjämte ett belopp, som avsetts för motverkande av olovlig varuinförsel i övrigt, tillförts den i anslaget »övriga kostnader för tullverket» ingående posten »diverse utgifter». Enligt det vid berörda proposition fogade statsrådsprotokollet utgick vederbörande departementschef från att, för den händelse nyssnämnda reservationsanslag skulle visa sig icke bli för sitt ändamål tillräckligt, Kungl. Maj:t skulle kunna efter framställning av generaltullstyrelsen bemyndiga styrelsen att för ändamålet disponera ytterligare medel ur anslagsposten »diverse utgifter».

De sålunda anvisade extra reservationsanslagen hava för vardera av budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 varit uppförda med 125,000 kronor och för innevarande budgetår bestämts till 300,000 kronor. Den del av anslagsposten »diverse utgifter», som avsetts till motverkande av olovlig varuinförsel i allmänhet, har för vart och ett av nämnda budgetår beräknats till 25,000 kronor.

Av ifrågavarande anslagsposter och anslag, för budgetåren 1923/1924—1928/1929 uppgående till sammanlagt 1,100,000 kronor, har enligt vad generaltullstyrelsen i sin förut omförmälda skrivelse den 15 september 1930 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår meddelat, under samma budgetår avförts ett belopp av tillhoppa 832,151 kronor 96 öre, fördelat på följande sätt:

anskaffning av båtmateriel jämte ombyggnad och inventarier	kronor 246,281: 93
anskaffning av annan fortskaffningsmateriel	» 61,442: 59
anskaffning av telefoner, kikare och vapen	» 71,632: 35
förhyrning av fortskaffningsmateriel m. m.	» 62,850: 51
detektivtjänsten	» 207,502: 46

förhyrning av personal å bevakningsfartygen »Vikingen» och »Triton»	kronor	55,490: 28
driftkostnader för dessa bevakningsfartyg	»	29,568: 85
diverse	»	97,382: 99
Summa kronor		832,151: 96

Å de för budgetåret 1929/1930 anvisade anslagsbeloppen, tillhoppa 150,000 kronor, hava avförts 134,323 kronor 64 öre, fördelade sålunda:

anskaffning av båtmateriel jämte ombyggnad och inventarier	kronor	22,568: 69
anskaffning av annan fortskaffningsmateriel	»	12,408: 18
anskaffning av telefoner, kikare och vapen	»	311: 30
förhyrning av fortskaffningsmateriel	»	1,476: 54
detektivtjänsten jämte kostnader för utbildning däri	»	10,249: 84
förhyrning av personal å bevakningsfartyget »Triton»	»	32,384: 43
driftkostnader för »Triton»	»	25,175: 19
diverse	»	29,749: 47
Summa kronor		134,323: 64

I detta sammanhang torde få erinras, hurusom möjlighet föreligger för generaltullstyrelsen att även med andra medel i viss utsträckning tillgode i huvudsak enahanda ändamål som dem, för vilka det särskilda reservationsanslaget är avsett. Härvid äsyftas de medel, som jämlikt bestämmelser i 19 § lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel samt 23 § lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ställas till styrelsens förfogande att användas till uppmuntran av tulltjänstemän och polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig varuinförsel, eller till särskilda åtgärder för motverkande av sådan införsel. Över de intill utgången av budgetåret 1929/1930 influtna beloppen och deras användning har generaltullstyrelsen lämnat följande översikt:

D e b e t			K r e d i t		
	Kronor	öre		Kronor	öre
Influtna medel:					
1923/1924	13,214	37			
1924/1925	61,852	73	Till uppmuntran av tulltjänstemän och polismän	173,744	76
1925/1926	60,094	73	Anskaffning av båtmateriel	175,522	48
1926/1927	28,594	79	Anskaffning av annan fortskaffningsmateriel	29,961	86
1927/1928	179,498	80	Diverse	14,867	62
1928/1929	114,700	67	Behållning den 30 juni 1930	189,733	10
1929/1930	75,874	23			
Summa	533,829	82	Summa	533,829	82

Innan generaltullstyrelsen ingått på frågan om behovet av anslagsmedel för nästkommande budgetår för bekämpande av smuggling, har styrelsen erinrat om följande:

*Generaltull-
styrelsen.*

»I ovannämnda skrivelse den 25 september 1929 angående tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931 framhöll styrelsen vid behandlingen av frågan om behovet av anslag för smugglingens bekämpande, att någon varaktig förbättring i fråga om spritsmugglingens förekomst icke torde kunna förväntas under tiden för den nuvarande rusdryckslagstiftningens bestånd och att fordenskull åtgärder för bekämpande av sådan smuggling allt fortfarande vore erforderliga. För att dylika åtgärder skulle bli i möjligaste mån effektiva erfordrades emellertid båt- och annan fortskaffningsmateriel, som dock icke kunde anskaffas och underhållas utan betydande kostnader, vilka hade tendens att stiga i samma mån som smugglingsverksamheten utrustade sig med bättre och snabbare fortskaffningsmedel. Styrelsen hade efterhand kommit till den övertygelse, att en jämförelsevis betydande förstärkning och förbättring av den båt- och annan fortskaffningsmateriel, som då stode till tullverkets förfogande, icke längre kunde åsidosättas utan risk för ökning av den samhällseliga fara, som spritsmugglingen innebure, även om sådana åtgärder måste medföra avsevärt ökade kostnader.

Vidare omförmålde styrelsen, hurusom under åren 1925—1928 fyra tullverket tillhöriga båtar, däribland två tullkryssare, gått förlorade genom explosion av bensingaser och därav följande brand, samt att i anledning härav fråga om utbytande av bensinmotorerna mot råoljemotorer vore under omprövning. En följd av olyckshändelserna hade blivit, att övrig båtmateriel måst tagas i hårdare användning och därigenom blivit utsatt för en betydande förslitning, något som i sin ordning gjorde det nödvändigt att i god tid planera för sådan materiels ersättande eller istandsättande. Jämväl en del äldre automobiler borde ersättas med nya, varförutom nya sådana fortskaffningsmedel vore behövliga.

Slutligen framhöll styrelsen, att den bevakning i Södra Kvarken, som i samverkan med finskt bevakningsfartyg uppehölls av tullverkets bevakningsångare 'Triton', icke kunde undvaras; att då trafik i Södra Kvarken hindrades av is, fartyget borde användas för bevakningstjänst i södra delen av Östersjön; samt att nu nämnda farvatten ävensom farvattnet utanför Stockholms skärgård och i Öresund vore synnerligen utsatta för smugglingstrafik och att ett starkt behov av sjögående fartyg för bevakning därstädes gjorde sig alltjämt gällande. För sådant ändamål hade styrelsen för avsikt att, därest erforderliga medel ställdes till styrelsens förfogande, söka utverka, att två till flottan hörande vedettbåtar måtte tillhandahållas styrelsen.

På grund av vad sålunda anförts hemställde generaltullstyrelsen, att för budgetåret 1930/1931 måtte till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. anvisas ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel. Av detta belopp kunde omkring hälften betraktas såsom engångsutgifter; återstoden erfordrades till drift, underhåll och bemanning av bevakningsångaren 'Triton' och de ifrågasatta vedettbåtarna ävensom till olöfutsedda utgifter.

Vid föredragning den 3 januari 1930 av frågan om tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1930/1931 anförde vederbörande departementschef, att

han visserligen i likhet med generaltullstyrelsen funne kraftiga åtgärder för smugglingens hämmande vara av behovet påkallade men att den av styrelsen äskade anslagssumman dock syntes alltför högt beräknad. På sätt styrelsen omförmålt, stode på grund av bestämmelser i lagarna den 8 juni 1923 och den 20 juni 1924 vissa andra medel till styrelsens förfogande för i huvudsak samma ändamål som dem, för vilka reservationsanslaget vore avsett. Behållningen av dessa medel utgjorde, enligt vad departementschefen inhämtat, vid utgången av november månad 1929 136,908 kronor 37 öre. Med hänsyn härtill och då, för den händelse det anslagsbelopp, som departementschefen föreslog till anvisande, skulle visa sig vara otillräckligt, Kungl. Maj:t syntes kunna efter framställning av generaltullstyrelsen bemyndiga styrelsen att för ändamålet disponera medel ur den å tullverkets omkostnadsstat uppförda anslagsposten 'diverse utgifter', ansåge departementschefen anslaget böra begränsas till 300,000 kronor.

Med detta belopp blev anslaget ock uppfört i riksstaten för budgetåret 1930/1931.»

Vad beträffar anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932 har generaltullstyrelsen lämnat följande redogörelse för det huvudsakliga innehållet i en av kustbevakningsinspektören avgiven memoria i ämnet:

»Efter att först hava erinrat, hurusom en i styrelsens skrivelse den 17 oktober 1921 angående tullverkets utgiftsstater för tiden 1 januari—30 juni 1923 framlagd plan angående beskaffenheten av kustbevakningens båtmaterial av olika anledningar icke kommit att genomföras annat än delvis och med vissa ändringar, framhåller kustbevakningsinspektören, att den hastigt stegrade smugglingen gjort det nödvändigt att till komplettering av de sex tullkryssare, vilka anskaffats för av 1922 års riksdag beviljade medel, inköpa färdiga båtar av olika storlek, snabbhet och byggnadsätt. Den tullverket tillhöriga, för kustbevakningen avsedda båtmaterialen vore förlagd i de för smuggling mest utsatta kustdistrikten, där sjöbevakning visat sig lämpligast, för närvarande Haparanda, Stockholms, Nyköpings, Norrköpings och Strömstads kustdistrikt. I de övriga kustdistrikten höles båtar av vederbörande personal mot åtnjutande av båtlega; dock användes i vissa av dessa distrikt även tillfälligt förhyrd båtmaterial. Vissa kustdistrikt hade därjämte försetts med automobiler eller motorecyklar för landpatrullering.

Beträffande behovet av båtmaterial i de ovan nämnda kustdistrikten anför kustbevakningsinspektören huvudsakligen följande.

I Haparanda och Strömstads kustdistrikt syntes bevakningstjänsten kunna tills vidare uppehållas på sätt för närvarande vore förhållandet. En tilläventyrs erforderlig mindre motorbåt för bevakning av östra delen av Haparanda kustdistrikt syntes kunna anskaffas för de medel, vilka enligt ovanberörda två lagar stode till styrelsens förfogande.

Vad beträffade Stockholms, Nyköpings och Norrköpings kustdistrikt erfordrades för bekämpande av spritsmugglingen specialbyggda båtar, vilka i anskaffning droge så stora kostnader, att legosystemet i fråga om dem icke kunde komma till användning utan måste inskränkas till för rent lokala behov erforderliga småbåtar.

För Stockholms kustdistrikt, det för smuggling mest utsatta, krävdes för bevakningen av havsbandet båtar med god fart, ntrustade med radio

och av sådan storlek, att besättningen kunde, även vintertiden, under längre tid vistas ombord; för bevakning av den inre skärgården erfordrades snabbgående motorbåtar med minst 15 knops fart. Distriktets båtmaterial började numera att bli försliten och borde efter hand utrangeras eller förläggas till distrikt, där påfrestningen av materielen kunde beräknas bli mindre. Sedan tre av distriktets bevakningsbåtar, därav en sjögående kryssare, förstörts genom eldsvåda utan att ersättning för desamma anskaffats, hade förslitningen av den återstående materielen blivit så mycket större.

Till användning vid de sju ytterst vid havet belägna posteringarna i distriktet skulle alltså erfordras sju relativt stora båtar, s. k. tullkryssare, jämte en dylik båt såsom reserv vid översyn av båtarna, alltså sammanlagt åtta tullkryssare. För närvarande vore sex tullkryssare tilldelade distriktet; under vintern 1930—1931 komme en dylik båt att byggas för en kostnad av 85,000 kronor att utgå av det för budgetåret 1930/1931 beviljade extra reservationsanslaget. Två av de befintliga båtarna vore emellertid så förslitna, att de icke kunde förväntas vara användbara i bevakningstjänst längre än till slutet av seglationstiden år 1931. Medel borde därför begäras för budgetåret 1931/1932 till nybyggnad av två tullkryssare. Med tillämpning av under de senare åren vunna erfarenheter vore ritningar till sådana båtar, benämnda tullkryssare av typ I, för närvarande under utarbetning. Kostnaden kunde uppskattas till 85,000 kronor för båt, alltså tillhoppa 170,000 kronor.

För patrulleringstjänst i en av de till den yttre bevakningskedjan hörande sju posteringarna, nämligen den i Öregrund, användes för närvarande en motorbåt, för vilken lega utginge. Denna båt vore emellertid olämplig för sitt ändamål och borde vid legotagarens avgång i början av år 1931 ersättas med en större, sjöduglig båt. Enligt vad ovan framhållits borde strängt taget en tullkryssare vara förlagd i posteringen; men på försök kunde dock legobåten tills vidare ersättas med en motorbåt av något mindre dimensioner och något lägre fart än tullkryssarnas. Till en dylik båt, benämnd tulljakt av typ I, vore ritningar utarbetade, och båten borde under vintern 1930—1931 byggas för medel av det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget. Anskaffningskostnaden kunde beräknas till omkring 45,000 kronor. Genom denna anordning skulle, sedan de två ovan föreslagna tullkryssarna blivit byggda, en av de sju tullkryssarna kunna användas såsom reservbåt och distriktets behov av tullkryssare alltså tills vidare vara tillgodosett, under förutsättning dock, att nyssnämnda tulljakt av typ I befundes tillfyllestgörande för bevakningstjänsten i posteringen Öregrund.

För fyra posteringar i Stockholms inre skärgård erfordrades fyra snabbgående motorbåtar tillika med en reservbåt för dessa, varjämte ytterligare en snabbgående motorbåt vore behövlig för inspektion och mindre bevakningsuppgifter i Stockholms omedelbara närhet. För närvarande funnes till förlogande sex motorbåtar med fart, varierande mellan 10 och 32 knop. Av dessa sex båtar borde emellertid två på grund av förslitning överlyftas till distrikt, där påfrestningen å materielen vore mindre än i Stockholms kustdistrikt. Berörda två båtar borde sålunda vid början av 1931 års seglationstid förflyttas till Nyköpings och Norrköpings distrikt. Den ena av dessa båtar skulle ersättas med en för närvarande under byggnad varande motorbåt, benämnd tullracer av typ I. Kostnaden för denna båt, omkring 30,000 kronor, komme enligt styrelsens redan fattade beslut att

bestridas från ovanberörda, jämlikt lagarna den 8 juni 1923 och den 20 juni 1924 till styrelsens förfogande stående medel. Den andra av de till flyttning avsedda båtarna syntes böra ersättas med en båt, benämnd tullracer av typ II, som vore avsedd att byggas under vintern 1930—1931 och för vilken kostnaden, beräknad till 45,000 kronor, kunde utgå av det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget. Av de återstående fyra motorbåtarna vore emellertid två så illa medfarna, att de icke kunde förväntas vara efter utgången av år 1931 användbara för bevakningstjänst. Dessa borde till början av seglationstiden år 1932 ersättas med två tullracer av typ II, för vilkas byggande erforderliga medel, sammanlagt 90,000 kronor, borde begäras för budgetåret 1931/1932.

I enlighet med vad sålunda anförts skulle för anskaffning under budgetåret 1931/1932 av ny båtmateriel erfordras 260,000 kronor, nämligen för

två tullkryssare av typ I	kronor 170,000
två tullracer av typ II	» 90,000
Summa kronor 260,000.	

Kustbevakningsinspektören har ytterligare, i anslutning till vad styrelsen anförts i sin skrivelse den 25 september 1929 angående tullverkets utgiftstater för budgetåret 1930/1931, andragit, att den bevakning i Södra Kvarken, som i samverkan med finska bevakningsfartyg uppehölls av kustbevakningsångaren 'Triton' i syfte att förhindra spritdepåfartyg att gå upp i Bottenhavet, icke syntes kunna inställas; att 'Triton' vid ishinder i Södra Kvarken borde fortfarande användas för bevakningstjänst i södra delen av Östersjön och Öresund; samt att för bekämpande av den spritsmuggling, som bedreves med stora sjögående motorracerbåtar, ett starkt behov av sjögående bevakningsfartyg alltjämt gjorde sig gällande. För sådant ändamål skulle med fördel kunna användas 2:dra klass torpedbåtar av typ 5. På försök borde till att börja med två sådana båtar komma till användning, den ena utanför Sveriges ostkust till Ölands norra udde i söder, den andra i Östersjön söder därom ävensom i Öresund. Under förutsättning att dessa båtar finge kostnadsfritt disponeras, skulle kostnaderna för utsjöbevakningen under budgetåret 1931/1932 uppgå till följande belopp:

för 'Tritons' bevakningstjänst	kronor 70,000
» istandsättande av två 2:dra klass torpedbåtar av typ 5	» 40,000
» förhyrning av personal till dessa båtar samt båtarnas drift à 7.000 kronor per månad och båt	» 168,000
Summa kronor 278,000.	

Slutligen har kustbevakningsinspektören framhållit, att den till kustbevakningspersonalens disposition ställda motorfordonsmaterielen, för närvarande 16 automobiler och 11 motorcyklar, vore utsatt för synnerligen stark förslitning och att för förnyelse av denna materiel måste för budgetåret 1931/1932 beräknas ett belopp av minst 15,000 kronor ävensom att för övriga utgifter från anslaget, såsom förhyrning av fortskaffningsmateriel, anskaffning av strålkastare, telefoner, kikare och radioapparater m. fl. utgifter, syntes böra beräknas ett belopp av minst 47,000 kronor.»

Enligt kustbevakningsinspektörens förslag skulle alltså till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel för

budgetåret 1931/1932 erfordras ett belopp av 600,000 kronor, sålunda fördelat:

till anskaffning av båtmateriel	kronor	260,000
» utsjöbevakning	»	278,000
» förnyelse av motorfordonsmateriel	»	15,000
» diverse utgifter	»	47,000

Summa kronor 600,000.

I anslutning härtill har generaltullstyrelsen lämnat vissa uppgifter rörande dels användningen av det för budgetåret 1930/1931 beviljade extra reservationsanslaget av 300,000 kronor, jämväl i den mån detta icke framgår av kustbevakningsinspektörens promemoria, dels under samma budgetår redan gjorda ävensom förutsedda utgifter från förut omförmälda till styrelsens förfogande särskilt ställda medel.

Nyssnämnda anslag, 300,000 kronor, komme sannolikt att disponeras på ungefär följande sätt:

för »Tritons» bevakningstjänst	kronor	70,000
» nybyggnad av en tullkryssare typ I	»	85,000
» » » en tullracer typ II	»	45,000
» » » en tulljakt typ I	»	45,000
» inköp av motorfordon och diverse utgifter	»	55,000

Summa kronor 300,000.

Av berörda särskilda medel, som den 30 juni 1930 utvisat en behållning av 139,733 kronor 10 öre, hade under juli och augusti månader 1930 utbetalts ett belopp av 13,249 kronor 94 öre, huvudsakligen för inköpta motorfordon. Som emellertid under samma månader influtit 30,655 kronor 68 öre, hade behållningen den 31 augusti 1930 utgjort 157,138 kronor 84 öre. Jämligt redan fattade beslut komme att under budgetåret 1930/1931 av ifrågavarande medel utbetalas dels kostnaden för en i kustbevakningsinspektörens promemoria omförmäld, för Stockholms kustdistrikt avsedd tullracer av typ I, omkring 30,000 kronor, dels kostnaden för en i samma promemoria likaledes omförmäld, inköpt men ännu ej betald inspektionsbåt för distriktet, 18,000 kronor, alltså sammanlagt omkring 48,000 kronor. Härtill syntes såsom säkra utgifter under budgetåret kunna beräknas gratifikationerna till ett belopp av omkring 35,000 à 40,000 kronor. Då beloppet av inilytande medel av ifrågavarande art alltid måste vara osäkert och oberäkneligt, vore det angeläget, att en icke alltför obetydlig del av medlen hölles i reserv dels för oförutsedda utgifter för smugglingens bekämpande, i den mån sådana utgifter icke kunde bestridas av det extra reservationsanslaget eller det i anslagsposten »diverse utgifter» ingående beloppet av 25,000 kronor, som vore avsett till motverkande av olovlig införsel av annat än spritdrycker, dels för medlens i första hand an-

givna ändamål, eller att användas till uppmuntran för särskilt nit vid smugglingens bekämpande.

För egen del har generaltullstyrelsen i fråga om anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932 anfört följande:

Enligt generaltullstyrelsens mening torde det genom vad kustbevakningsinspektören anfört få anses ådagalagt, att de av honom ifrågasatta nya båtarna, två tullkryssare av typ I och två tullracer av typ II, dragande en sammanlagd kostnad av 260,000 kronor, äro av behovet påkallade för bekämpande i vederbörlig omfattning av den alltjämt pågående smugglingen av spritdrycker. Beträffande behovet av de av kustbevakningsinspektören till förnyelse av motorfordonsmateriel och till diverse utgifter avsedda medlen, respektive 15,000 och 47,000 kronor, läser icke heller tvekan kunna råda. Styrelsen ansluter sig alltså till vad kustbevakningsinspektören i dessa hänseenden föreslagit.

Vad angår kustbevakningsinspektörens framställning i fråga om utsjöbevakningen synes det styrelsen uppenbart, såväl att den bevakningstjänst, som under senare år uppehållits av kustbevakningsångaren »Triton», icke kan undvaras, som även, att den förstärkning av utsjöbevakningen, vilken av styrelsen år 1929 ifrågasatts och jämväl nu av kustbevakningsinspektören förordats, är med hänsyn till den smugglingsverksamhet, vilken i de till Sverige angränsande farvattnen bedrives med större sjögående fartyg, av verkligt behov betingad. Styrelsen biträder alltså för sin del kustbevakningsinspektörens förslag jämväl i nu ifrågavarande hänseenden. Med anledning av det sätt, som föreslagits för vinnande av förstärkningen av utsjöbevakningen, förutsätter styrelsen, att Kungl. Maj:t vid bifall till förslaget täcktes vidtaga åtgärd i syfte att den för ändamålet erforderliga båtmaterielen, vilken enligt vad för styrelsen upplysts icke är för flottans behov erforderlig utan av varvschefen vid flottans station i Stockholm föreslagits till utrangering, måtte utan särskild kostnad ställas till styrelsens förfogande. Sammanlagda beloppen av kostnaderna för utsjöbevakningen skulle under sådant förhållande uppgå till omkring 278,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Över generaltullstyrelsens nu förevarande framställning hava infordrade yttranden avgivits av kontrollstyrelsen den 4 december 1930 och av 1928 års revision av rusdryckslagstiftningen den 12 i samma månad.

Kontroll-
styrelsen.

Kontrollstyrelsen har anfört, att enligt vad styrelsen har sig bekant spritsmugglingen fortfarande pågår i en ganska betydande omfattning och att någon avmattning i densamma, att döma av beslagens omfattning och andra omständigheter, under de två senaste åren icke ägt rum. Detta förhållande syntes styrelsen vara tillräckligt för att motivera vidtagandet av

fortsatta och effektiva åtgärder till spritsmugglingens bekämpande. Kontrollstyrelsen yttrar vidare:

»Ett viktigt led i kampen emot spritsmugglingen är, att kustbevakningen ordnas och utrustas på ett sådant sätt, att denna bevakning, såsom utgörande den första linjen i kampen till sjöss mot spritsmugglingen, kan på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden. Eriarenheterna hava visat, att kustbevakningen i dylikt syfte måste utrustas med båtmaterial av olika slag och av sådan beskaffenhet, att kustbevakningen kan upptaga en jämbördig kamp med spritsmugglarefartygen. Ur nu angivna synpunkt finner kontrollstyrelsen, att någon anmärkning icke kan riktas mot de äskanden, som framställts av generaltullstyrelsen ifråga om utrustandet av kustbevakningen med erforderlig båtmaterial och anskaffandet genom förhyrning av särskilda fartyg för utförande av utsjöbevakning. Jämväl de övriga anslagsposterna, nämligen till förnyelse av motorfordonsmaterial och till diverse utgifter, föranleda icke någon erinran från kontrollstyrelsens sida.»

Kontrollstyrelsen har härefter erinrat om att frågan om samarbetet på förevarande område mellan tullverket och den s. k. spritpolisen, vars verksamhet bedrives med anlitande av ett under femte huvudtiteln uppfört anslag, varit föremål för närmare utredning i ett av generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen avgivet utlåtande av den 27 november 1929. Denna utredning hade föranlett framläggande för 1930 års riksdag av förslag i ämnet, vilket förslag inneburit en minskning av det under femte huvudtiteln upptagna anslaget med hänsyn till att tullverket förväntades skola övertaga en del av det arbete, som tidigare på vissa orter ankommit på spritpolisen. Ett fullföljande av denna organisationsprincip i fråga om åtgärderna för spritsmugglingens bekämpande komme givetvis att ställa större anspråk än tillförene på tullverkets utrustning och personal för ändamålet.

Rusdryckslagstiftningsrevisionen, som framfört vissa allmänna synpunkter beträffande åtgärderna för spritsmugglingens bekämpande, har därvid yttrat bland annat följande:

1928 års
revision av
rusdryckslag-
stiftningen.

Sedan ett tiotal år tillbaka hade spritsmugglingen till vårt land varit av den omfattning, att det funnits nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder från statsmakternas sida för smugglingens bekämpande. För vinande av närmare kännedom om det nuvarande allmänna läget i fråga om spritsmugglingen samt verkningarna av hittills vidtagna åtgärder hade revisionen haft överläggningar med representanter för olika myndigheter. Vad därvid förekommit jämte för revisionen eljest tillgängliga upplysningar hade givit revisionen den uppfattningen, att spritsmugglingen under de sista åren visat tendens till ökning. Då smugglingen direkt motverkade rusdryckslagstiftningens syfte och jämväl i övrigt vore ägnad medföra vådor av allvarlig art, funne revisionen angeläget, att kampen mot smugglingen icke blott fortginge såsom hittills utan även i vissa hänseenden utvidgades för ernående av större effektivitet.

Efter att hava berört frågan om organisationen av samarbetet mellan tullverket och spritpolisen, vissa folkrättsliga spörsmål, som stå i samband med spritsmugglingens bekämpande samt frågan om en omarbetning i vissa hänseenden av lagstiftningen mot olovlig införsel av spritdrycker har revisionen slutligen anført, att då man syntes kunna räkna med att under alla förhållanden för smugglingens bekämpande erfordrades en yttre kustbevakning och då uppskov med anskaffning av den härför nödiga materialen icke syntes böra förekomma, revisionen tillstyrkte generaltullstyrelsens framställning.

Marinförvaltningen och chefen för marininstaben.

Vad beträffar det av generaltullstyrelsen framförda förslaget, att två andra klass torpedbåtar av typ 5 måtte ställas till tullverkets förfogande, hava yttranden infordrats av marinförvaltningen samt av chefen för marininstaben. Av de i ämnet avgivna, den 26 november 1930 dagtecknade yttrandena framgår, att från nämnda myndigheters sida invändning icke möter mot att två torpedbåtar tills vidare ställas till generaltullstyrelsens förfogande, dock med skyldighet för styrelsen att vid första försvarsberedskap återlämna dem till flottan.

Departementschefen.

Såsom framgår av den av generaltullstyrelsen lämnade redogörelsen, gjorde styrelsen i sina anslagsäskanden för nu löpande budgetår framställning om en höjning av det för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker avsedda reservationsanslaget från 125,000 kronor till 600,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag upptogs emellertid anslaget i gällande riksstat med 300,000 kronor. Generaltullstyrelsen har nu upprepat sin framställning om anslagets höjning till 600,000 kronor. Av detta belopp skulle efter styrelsens förslag 260,000 kronor användas till anskaffning av båtmateriel, nämligen två tullkryssare och två racerbåtar, samt 40,000 kronor till istandsättande av två andra klass torpedbåtar, som enligt vad styrelsen hemställt skulle ställas till tullverkets förfogande. Dessa kostnader äro närmast att betrakta såsom engångsutgifter. Kostnaderna för kustbevakningsångaren »Tritons» drift — beräknade till 70,000 kronor — samt för driften av de båda torpedbåtarna — tillhopa 168,000 kronor — äro däremot, liksom i viss mån även den för förnyelse av motorfordonsmateriel avsedda posten å 15,000 kronor, att hänföra till löpande utgifter.

Såväl sociala skäl som hänsyn till statens fiskaliska intressen göra det i hög grad önskvärt, att i möjligaste mån effektiva åtgärder vidtagas för bekämpande av den olovliga införseln till riket av spritdrycker. Vad generaltullstyrelsen anført har tydligt ådagalagt, att en förnyelse och utvidgning av den båtmateriel, som för ifrågavarande ändamål står till tullverkets förfogande, är oundgängligen erforderlig för framgång i kampen mot smugglingen. Generaltullstyrelsens framställning har ock tillstyrkts av både kontrollstyrelsen och rusdryckslagstiftningsrevisionen.

liksom de marina myndigheterna ställt sig välvilliga gentemot framställningen, att tullverket skulle få disponera ett par av flottans mindre fartyg. Jag tvekar för den skull ej att förorda generaltullstyrelsens förslag, att för nästkommande budgetår förevarande anslag höjes till 600,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 600,000, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Kontrollstyrelsen.

[21.] 3. **Kontrollstyrelsen.** Ordinarie förslagsanslaget till kontrollstyrelsen är i riksstaten för budgetåret 1930/1931 uppfört med 205,800 kronor.

Genom beslut den 1 juni 1928 och den 12 april 1929 har Kungl. Maj:t fastställt följande stater för kontrollstyrelsen:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 146,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 4,800
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ..	» 19,800
Tryckningskostnader, förslagsanslag	» 5,000
Expenser	» 22,500

Summa kronor 198,600.

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag kronor 7,200.

I skrivelse den 28 augusti 1930 har kontrollstyrelsen gjort framställning om höjning med 1,300 kronor av den å ordinarie avlöningsstaten upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. och därvid anfört följande:

»Av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. har styrelsen att bestrida, bland annat, kostnaderna för arvoden till de fyra sakkunniga, vilka av Kungl. Maj:t förordnas med uppgift att biträda styrelsen vid handläggningen av ärenden angående skattefri sprit och vissa alkoholhaltiga preparat och särskilt vid behandlingen av ärenden angående denatureringsmedel och denatureringsmetoder (denatureringssakkunniga). Denna sakkunnigeinstitution tillkom i samband med den år 1918 genomförda lagstiftningen angående skattefri sprit och alkoholhaltiga preparat. Behovet av särskild sakkunskap hos kontrollstyrelsen på detta område hade särskilt framhållits av 1911 års nykterhets-

kommitté i dess till grund för förslaget liggande utredning (jfr nykterhetskommitténs betänkande, del VII, sid. 55). I sin skrivelse nr 420 anhöll 1918 års riksdag vidare, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för samarbete mellan kontrollstyrelsen och representanter för industrien vid behandlingen inom styrelsen av frågor rörande industriens tillgång till sprit för tekniska och andra ändamål. Ifrågavarande sakkunnigeinstitution erhöll sin närmare utformning enligt de grunder, som återgivas i propositionen nr 402 till 1918 års riksdag. De sakkunnigas antal skulle vara fyra med en representant för vart och ett av det fysiologiskt-medicinska, det kemiska, det tekniskt-industriella samt det ekonomiskt-industriella. Vad angår ersättningen till de sakkunniga hade kontrollstyrelsen i sitt i ärendet avgivna förslag uttalat, att den norm, som tillämpats med avseende å det redan hos styrelsen befintliga kontrollrådet, nämligen dagarvode, icke vore lämplig. Särskilt under de första åren komme de sakkunnige att få tagas i anspråk i ej ringa utsträckning och deras arbete för styrelsens räkning torde utföras ej allenast vid sammanträden inom styrelsen utan jämväl vid andra tillfällen. Med hänsyn härtill hade styrelsen ansett, att ett visst årsarvode vore den lämpligaste ersättningsformen.

Enligt kungl. brev till kontrollstyrelsen den 27 november 1918 fastställdes ersättningen till denatureringssakkunnig att utgå med 1,200 kronor årligen, vartill för sakkunnig, som vore bosatt utom Stockholm eller dess närhet, kom resekostnads- och traktamentsersättning i eljest vanlig ordning. Sistberörda slag av ersättning har ej haft någon aktualitet, då samtliga sakkunniga varit bosatta i Stockholm.

Med ingången av budgetåret 1924/1925 trädde ändrade bestämmelser angående ersättning till de denatureringssakkunniga i tillämpning. Kontrollstyrelsen hade funnit, att, sedan åtskilliga arbeten på denatureringsområdet blivit slutförda, de sakkunniga icke behövt anlitas i sådan omfattning och så kontinuerligt, att bibehållande av årsarvode som norm för ersättningen var motiverad i fortsättningen. I sitt år 1923 avgivna förslag till omorganisation av ämbetsverket uttalade styrelsen (jfr Bil. till 1924 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 107), att samma arvodesgrunder borde gälla för de sakkunniga som för medlemmarna av kontrollrådet, d. v. s. visst arvode för dag. Kostnaderna för de sakkunnigas arvoden beräknades skola ingå i anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med ett belopp av 1,000 kronor. Med bifall till kontrollstyrelsens förslag tillerkändes denatureringssakkunnig sedermera jämlikt kungl. brev till statskontoret den 27 juni 1924 arvode av 20 kronor om dagen, för de dagar, då han deltog i utredning och behandling av ärenden hos styrelsen.

De senare årens erfarenheter hava emellertid givit vid handen, att de nuvarande arvodesbestämmelserna icke innebära en för alla förhållanden tillfredsställande form för ersättning åt ifrågavarande sakkunniga. Detta gäller särskilt de tvenne sakkunniga, som företråda den fysiologiskt-medicinska respektive den kemiska vetenskapen. Dessa grenar av sakkunskapen äro självfallet av mycket framträdande betydelse vid bedömande av denatureringsfrågor, varför styrelsen också står i närmare kontakt med sagda sakkunniga än med de båda övriga. Till följd av de svårsliga problem, som denatureringsfrågan erbjuder, och då nya spörsmål alltjämt framträda på detta område, har kontrollstyrelsen visat sig vara i behov av en sådan kontinuerlig medverkan från de båda först-

nämnda sakkunniges sida, att ersättningen till dem icke lämpligen bör bestridas medelst dagarvoden utan i stället med tillämpning av den ursprungliga formen med årsarvode. Önskemål i denna riktning hava även framställts till styrelsen av sagda sakkunniga, som därvid åberopat det stora ansvar, som är förbundet med åtagandet att vara denaturerings-sakkunnig på deras respektive områden. Årsarvodets storlek har styrelsen funnit skäligen kunna bestämmas till 900 kronor. Kontrollstyrelsen får med åberopande av det anförda hemställa, att denatureringssakkunnig, som företräder den fysiologiskt-medicinska eller den kemiska sakkunskapen, måtte tillerkännas arvode med 900 kronor för år, varå dyrtidstillägg icke skall beräknas. Till följd härav skulle bli va erfordreligt att vidtaga ökning i anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med 1,300 kronor (1,800 — 500) till 21,100 kronor, medförande ökning i den ordinarie avlöningsstaten från 198,600 kronor till 199 900 kronor. Ordinarie anslaget till kontrollstyrelsen för budgetåret 1931/1932 skulle alltså behöva höjas från 205,800 kronor till 207,100 kronor.

En ökning av ersättningen till vissa av de denatureringssakkunniga på sätt nu föreslagits torde böra medföra, att en höjning även vidtages av det belopp, som bolag, vilket idkar partihandel med skattefri sprit, har att erlagga till statsverket såsom avgifter för kontroll å handeln med skattefri sprit, vilka avgifter äro avsedda att utgöra gottgörelse till statsverket för sagda kontroll. De kostnader, som ansetts ankomma på styrelsens befattning med den skattefria spriten, uppskattade styrelsen i sitt ovannämnda organisationsörslag (sid. 104) till 30,000 kronor. Detta belopp har för varje budgetår upptagits bland inkomsterna i riksstaten under rubriken 'Avgifter för kontroll å handeln med skattefri sprit' samt jämlikt särskilda Kungl. Maj:ts beslut årligen erlagts till statsverket av den hittillsvarande partihandlaren med skattefri sprit, aktiebolaget Skattefri sprit. Med hänsyn till att den av den nu föreslagna arvodesregleringen föranledda kostnadsökningen, 1,300 kronor, till någon mindre del får anses hänföra sig även till de sakkunnigas befattning med alkoholhaltiga preparat, har styrelsen funnit skäligt, att höjningen av det belopp, som skall inflyta till statsverket såsom avgifter för kontroll å handeln med skattefri sprit, bör begränsas till 1,000 kronor. Ifrågavarande inkomstpost bör i enlighet härmed i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptagas med 31,000 kronor.»

Kontrollstyrelsens framställning avser, att ersättningen till envar av de två denatureringssakkunniga, vilka företräda den ena den fysiologisk-medicinska och den andra den kemisk-tekniska sakkunskapen, skall bestämmas till årsarvode med visst belopp, förslagsvis 900 kronor, i stället för att såsom nu är fallet utgå i form av dagarvode. För att lämna tillgång till bestridande av de arvodesbelopp, som av kontrollstyrelsen sålunda förordas, bör enligt styrelsens hemställan anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. höjas med 1,300 kronor. Beträffande de två övriga denatureringssakkunniga, vilka företräda teknisk-industriell respektive ekonomisk-industriell sakkunskap, har någon förändring med avseende å arvodet icke ifrågasatts; ersättningen till dem skulle även i fortsättningen utgå i form av dagarvode.

*Departements-
chefen.*

Det av kontrollstyrelsen framställda förslaget om ändrade grunder för beräkandet av ersättning till två av denatureringssakkunniga finner jag mig kunna tillstyrka. Då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot styrelsens framställning på förevarande punkt, förordar jag den av styrelsen föreslagna anslagsförhöjningen.

Såsom kontrollstyrelsen erinrat, har det bolag, vilket idkar partihandel med skattefri sprit, att erlægga gottgörelse för statsverkets kostnader för kontrollen å handeln med skattefri sprit. Den ökade kostnad, som föranledes av en förändring, på sätt föreslagits, av arvodena till två av denatureringssakkunniga, bör enligt styrelsens mening medföra en höjning med 1,000 kronor av det belopp å 30,000 kronor, som för närvarande erlägges av ifrågavarande bolag. Vad sålunda föreslagits har iakttagits vid det beslut, som förut denna dag fattats i fråga om beräkning av statsverkets inkomster för budgetåret 1931/1932.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stater för kontrollstyrelsen, att tillämpas från och med den 1 juli 1931:

A. Ordinarie stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,		
förslagsanslag	kronor	146,500
Vikariatersättningar, förslagsanslag	»	4,800
Avlöningar till icke-ordinarie befatt-		
ningshavare m. m.	»	21,100
Tryckningskostnader, förslagsanslag	»	5,000
Expenser	»	22,500
Summa kronor		199,900

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag	kronor	7,200;
<i>dels</i> ock höja <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till kon-		
trollstyrelsen		
nu	kronor	205,800
med	»	1,300
till	»	207,100.

[22.] 4. **Kontrollstyrelsens verksamhet.** Till upprätthållande av kontrollstyrelsens verksamhet har riksdagen alltsedan budgetåret 1924/1925 anvisat ett extra anslag, som för innevarande budgetår utgör 25,200 kronor.

I fråga om användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 20

juni 1930 förklarar, bland annat, att med anlitande av anslaget må hos kontrollstyrelsen tills vidare under budgetåret 1930/1931 vara anställda dels följande befattningshavare med placering i angivna lönegrader, nämligen:

Befattning	Lönegrad
1 byråinspektör	B 22
1 byråingenjör	B 21
1 kanslibiträde	B 7,

dels ett juridiskt biträde med arvode av 3,000 kronor för år räknat, dels ock, i den mån så erfordras, extra befattningshavare och sakkunniga.

Vid anslagets bestämmande under senare år har, såsom framgår av statsverkspropositionen till 1930 års riksdag (sjunde huvudtiteln, sid. 133), avlöningen å byråinspektörsbefattningen med hänsyn till innehavaren tillkommande avlöningsförhöjningar beräknats efter 24 löneklassen med ett belopp av 7,668 kronor.

I sin förut nämnda skrivelse den 28 augusti 1930 har kontrollstyrelsen anført, att, då någon förändring i styrelsens arbetsuppgifter av beskaffenhet att medföra minskat behov av arbetskraft under budgetåret 1931/1932 icke kunde antagas inträda, vore det extra anslaget erforderligt även för nästkommande budgetår. Med hänsyn till att avlöningen å byråinspektörsbefattningen numera borde beräknas allenast enligt 21 löneklassen eller med 6,420 kronor, motsvarande en minskning i lönebeloppet av 1,248 kronor, syntes anslaget kunna nedsättas från 25,200 kronor till 23,900 kronor.

Då kontrollstyrelsens förevarande förslag icke givit mig anledning till erinran, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till upprätthållande av kontrollstyrelsens verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av kronor 23,900.

5. Kontroll å tillverkningsavgifter, oförändrat ordinarie förslagsanslag kronor 350,000.

[23.] **6. Stämpelomkostnader.** Det ordinarie förslagsanslaget till stämpelomkostnader var i riksstaterna för ett vart av budgetåren 1926/1927—1928/1929 uppfört med 350,000 kronor och för budgetåret 1929/1930 med 400,000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget upptaget med 375,000 kronor. Nettoutgifterna från anslaget hava för budgetåren 1926/1927—1929/1930 uppgått till, i runda tal, 307,600 kronor, 329,400 kronor, 392,500 kronor och 375,000 kronor.

Enligt vad från generalpoststyrelsen meddelats, hava av utgifterna under budgetåret 1929/1930 159,500 kronor utgjorts av ersättning till postverket för stämpelväsandets handhavande under år 1929; omkring 213,600 kronor hava utgått såsom gottgörelse till postverket för av verket under sistnämnda år förskotterade kostnader för stämpelpapper, verkställande av stämpeltryck m. m.; återstoden har utbetalats av andra myndigheter än generalpoststyrelsen.

Vad angår storleken av stämpelomkostnaderna under innevarande budgetår, har generalpoststyrelsen beräknat den del av dessa omkostnader, som avser postverkets befattning med hithörande spörsmål, till ungefär 270,000 kronor. För beräkning av anslagsbelastningen borde till nämnda summa läggas det belopp, som utbetalades av andra myndigheter än generalpoststyrelsen. Under normala förhållanden kunde dylika utbetalningar uppskattas till 25,000 kronor för år räknat. Utgifterna för stämpelomkostnader för innevarande budgetår syntes sålunda kunna beräknas till 295,000 kronor.

För budgetåret 1931/1932 har generalpoststyrelsen ansett stämpelomkostnaderna böra beräknas komma att uppgå till något högre belopp än det, vartill ifrågavarande omkostnader uppskattas för budgetåret 1930/1931. På grund av omläggning av betalningsterminerna gäldades nämligen under år 1930 kostnader för stämpelpapper och stämpeltryck allenast för tre kvartal, medan under år 1931 dylika utgifter syntes komma att likvideras för fyra kvartal. Vidare tillkomme under sistnämnda år en engångsutgift för tillverkning av tryckplåtar till redan beställda dubbla beläggningstämplor av ny valör. Såvitt kunde förutses, borde emellertid ökningen i omkostnadsbeloppet knappast beräknas bliva större än omkring 50,000 kronor. Anslaget till stämpelomkostnader för budgetåret 1931/1932 syntes sålunda förslagsvis kunna upptagas till 350,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot den av generalpoststyrelsen verkställda beräkningen finner jag icke anledning till invändning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* förslagsanslaget till stämpelomkostnader

nu	kronor 375,000
med	» 25,000
till	» 350,000.

7. Kostnader för årlig taxering, oförändrat *ordinarie*
förslagsanslag kronor 3,400,000.

8. Observations- och uppbördsprocenter m. m., oförändrat *ordinarie*
förslagsanslag kronor 30,000.

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.

[24.] 1. **Ersättning till städerna för mistad tolag.** Det ordinarie förslagsanslaget till ersättning till städerna för mistad tolag har i riksstaten för härefter angivna budgetår varit upplört med följande belopp, jämte vilka ställts nettoutgifterna under samma budgetår, alit i runda tal:

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1925/1926	6,200,000	6,824,000
1926/1927	6,600,000	6,079,000
1927/1928	6,400,000	8,007,000
1928 1929	6,400,000	7,435,900
1929/1930	7,800,000	7,496,400.

Vid bedömandet av dessa siffror å nettoutgifterna å anslaget bör beaktas, att nettoutgiften för budgetåret 1927/1928 inbegriper ett belopp av i runt tal 1,178,000 kronor, som utgör under budgetåret förskottsvis utbetalade ersättningar. Detta belopp avfördes från anslaget enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1928 i samband med den vid utgången av nämnda budgetår verkställda omläggningen av generaltullstyrelsens huvudbokföring. Återstående tolagsersättning utgjorde alltså under sagda budgetår allenast omkring 6,829,000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår är anslaget uppfört med 7,200,000 kronor.

Det för budgetåret 1931/1932 erforderliga anslaget, som väsentligen beror av tulluppbörden under innevarande budgetår, torde enligt verkställda beräkningar böra bestämmas till 7,000,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till ersättning till städerna för mistad tolag		
nu	kronor	7,200.000
med	»	200.000
till	»	7,000,000.

2. **Städers friheter, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 40,000.

[25.] 3. **Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.** Enligt 1 § förordningen den 18 juli 1913 (nr 198) angående ersättning till städer och vissa köpingar.

landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel skola av statsverket till de i paragrafen angivna städer och köpingar utbetalas bestämda, successivt sjunkande ersättningsbelopp, för vilkas bestridande särskilt ordinarie anslag anvisats å riksstaten. Ifrågavarande belopp skola enligt 5 § samma förordning, sådan denna paragraf lyder enligt förordning den 9 juni 1922 (nr 363), av statskontoret utbetalas till vederbörande under juli månad.

För år 1931 uppgå ersättningsbeloppen till sammanlagt 1,401,732 kronor. Med detta belopp torde alltså anslaget för ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel böra upptagas i riksstatsförslaget. Enligt vad jag förut i dag i samband med inkomstberäkningen för nästkommande budgetår anfört torde statsverkets fond av rusdrycksmedel böra tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel
med kronor 1,401,732,
att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

4. Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, oförändrat ordinarie anslag kronor 3,100,000.

[26.] **5. Vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter.** Genom kungörelse den 12 juli 1907 förordnades, att, därest gästgivare, vilken på grund av bestämmelserna i 10 § av 1905 års brännvinsförsäljningsförordning vore berättigad att efter den 1 november 1907 utskänka brännvin, avstode från den honom sålunda tillkommande utskänkningsrättigheten, skulle till honom på vissa villkor utbetalas ersättning, på sätt i kungörelsen närmare bestämdes. Ifrågavarande ersättningsbelopp, som intill år 1915 utgingo av vissa andelar av brännvinsförsäljningsmedlen, innan inleverering av dessa andelar till statskontoret ägde rum, hava från och med sagda år bestritts från ett å riksstaten uppfört anslag, benämnt »vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter». Anslaget, som ursprungligen upptogs till 100,000 kronor, har vart och ett av de tre sistförflutna budgetåren belöpt sig å 50,000 kronor, men för innevarande budgetår bestämts till 45,000 kronor. Från och med budgetåret 1928/1929 har anslaget utgått av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Enligt vad som framgår av budgetredovisningen har belastningen å anslaget under budgetåren 1927/1928—1929/1930 utgjort respektive omkring

49,200 kronor, 45,800 kronor och 43,200 kronor. Med hänsyn härtill och då de ifrågavarande ersättningarnas totalbelopp successivt nedgår, har jag ansett anslaget kunna för nästkommande budgetår begränsas till 40,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* förslagsanslaget till vederlag för nedlagda utskänningsrättigheter

nu	kronor 45,000
med	» 5,000
till	» 40,000,
att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.	

[27.] 6—8. Inlösen av och ersättning för skattefrälseräntor samt avlösning av frälseeskatteräntor. Under en följd av år hava å riksstaten uppförts extra förslagsanslag å växlande belopp *dels* till inlösen av skattefrälseräntor, *dels* till ersättning för skattefrälseräntor, *dels* till avlösning av frälseeskatteräntor. För närmare kännedom om beskaffenheten av de kostnader, för vilkas täckande anslaget avsetts, samt om de grunder, som följts vid beräkandet av anslagen, hänvisas till sjunde huvudtiteln i 1918, 1927 och 1928 års statsverkspropositioner.

I riksstaten för innevarande budgetår är anslaget till inlösen av skattefrälseräntor uppfört med 90,000 kronor. Anslaget till ersättning för skattefrälseräntor utgör 40,000 kronor. Med samma belopp är anslaget till avlösning av frälseeskatteräntor uppfört.

I fråga om beräkningen av anslagen för nästkommande budgetår har kammarkollegium på min anmodan avgivit förslag i skrivelse den 2 oktober 1930 och därvid anfört följande:

»Beträffande först anslaget till inlösen av skattefrälseräntor, så är detta för innevarande budgetår upptaget till 90,000 kronor. Sist tilländalupna budgetår uppgingo utgifterna å anslaget till något över 150,000 kronor. Detta höga belopp orsakades av att under budgetåret inlösen ägt rum av ett par särskilt stora frälseräntekomplex, och man torde vara berättigad att förvänta, att utgifterna under det kommande budgetåret skola stanna vid lägre belopp. Å andra sidan återstå ännu åtskilliga skattefrälseräntor, vilka kunna förväntas komma att bli föremål för inlösen under nästinstundande budgetår. Bland sagda räntor märkas de så kallade Trippska räntorna. Säsom omförmäls i kollegiets skrivelse till Kungl. Maj:t angående anslag för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår, torde ansökning om sagda räntors inlösen snart vara att emotse. Enär emellertid dylik ansökning ännu ej inkommit, lär inlösen knappast hinna att äga rum under sistnämnda budgetår. Vidare är att märka, att det genom kungl. kungörelsen den 8 april 1927 (nr 96) fastställda sättet för inlösningsprisets bestämmande vid nu rådande fallande priser å spannmål och andra lantbruksprodukter medför, att den efter de tio senaste årens markegångspriser bestämda inlösningssumman blir särskilt

gynnsam i förhållande till värdet av de nuvarande årliga ränteprestationerna, omständigheter som torde stimulera till hembud av räntorna. I betraktande härav lär anledning saknas att företaga ändring i anslaget för närvarande i riksstaten upptagna belopp.

Anslaget till ersättning för frälseräntor utgör för närvarande 40 000 kronor. Sistförflutna budgetåret medförde också en utgift till ungefärligen detta belopp. Enär med hänsyn till den omfattande inlösen av frälseräntor, som ägt rum de senaste åren, någon minskning av belastningen å anslaget kan väntas inträda, torde anslaget kunna sänkas till 30 000 kronor.

Vad härefter angår anslaget till avlösning av frälseskatteräntor, hava anslagets uppbördsmedel under de fyra sist förflutna budgetåren uppgått till i runt tal respektive 59,000, 87,000, 82,000 och 98,000 kronor. Vid avgivande av förslag till anslagets bestämmande i riksstaten för nu löpande budgetår har kollegiet beräknat uppbördsmedlen till 95,000 kronor. De belopp, varmed uppbördsmedlen under senare budgetår redovisats, hava sålunda varit jämförelsevis växlande, vilket förhållande lär hava sin grund i möjligheten till återbetalning i förtid av de av staten förskottade avlösningssummorna. Anledning synes icke föreligga att nu räkna med högre uppbördsmedel än vid uppgörandet av gällande riksstat.

På grund av den omfattande avlösning, som ägt rum de närmast föregående åren, lär man kunna antaga, att antalet frälseskatteräntor, som återstå till avlösning, icke är särdeles stort, och man bör därför snart kunna förvänta, att statens utgifter för detta ändamål skola kunna bestridas med anslagets uppbördsmedel. Då emellertid priset på jordbruksprodukter på samma sätt som i fråga om skattefrälseräntorna stimulerar ägarna av de återstående räntorna att begära avlösning, torde försiktigheten bjuda, att anslaget icke redan nu helt indrages; men synes detsamma kunna uppföras med ett förslagsvis till 20,000 kronor reducerat belopp.»

På grund av vad sålunda anförts har kollegiet föreslagit, att i riksstaten för budgetåret 1931/1932 måtte beräknas till inlösen av skattefrälseräntor 90,000 kronor, till ersättning för sådana räntor 30,000 kronor och för avlösning av frälseskatteräntor 20,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då jag icke funnit skäl till erinran mot kammarkollegiets förslag till beräkning av förevarande anslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* förslagsanslag anvisa

a) till inlösen av skattefrälseräntor kronor 90,000,	
b) till ersättning för skattefrälseräntor	» 30,000,
samt	
c) till avlösning av frälseskatteräntor	» 20,000.

[28.] **9. Bidrag till skattetyngda kommuner.** Under en följd av år hava till utjämning av det kommunala skattetrycket understöd lämnats åt synnerligt skattetyngda kommuner.

Ifrågavarande understöd utanordnas från en under statskontorets förvaltning stående fond, »skatteutjämningsmedlens fond». Medel till understödens bestridande beredas genom anlitande av vissa särskilda, för ändamålet avsedda intäkter. Till skatteutjämnningen skall sålunda, jämlikt 71 § kommunalskattelagen, användas inflytande skatt för s. k. gemensamt kommunalt ändamål, liksom ock, jämlikt förordning den 28 september 1928 (nr 376), hälften av den särskilda skatten å vissa lotterivinster. Huvudparten av ifrågavarande medel anskaffas emellertid, jämlikt förordning den 28 september 1928 (nr 375), genom anlitande av den numera till statsverket redovisade utjämningskatten, av vilken så stor del uttages, som är för skatteutjämningsändamålet behöfelig. Av dessa intäkter inflyter skatten för gemensamt kommunalt ändamål direkt till skatteutjämningsmedlens fond. Lotterivinstskatten och utjämningskatten däremot ingå numera på riksstatsens inkomstsida, den förra bland stämpelmedlen och den senare såsom självständig inkomsttitel. De från dessa båda inkomstkällor inflytande medlen omiöras sedermera till skatteutjämningsmedlens fond över ett under sjunde huvudtiteln uppiört ordinarie förslagsanslag »bidrag till skattetyngda kommuner». För innevarande budgetår är detta anslag bestämt till 6,000,000 kronor.

Utdelningen av ifrågavarande understöd regleras numera genom en förordning av den 15 december 1927 (nr 462). Denna, som i vissa hänseenden vidgat gränserna för bidragsverksamheten, tillämpades första gången under år 1929. Understödens sammanlagda belopp uppgick, i runda tal, år 1929 till 5,792,000 kronor och år 1930 till 6,108,000 kronor. Vid jämförelse med tidigare år innebära dessa belopp en avsevärd höjning. I övervägande grad är höjningen beroende av att ett väsentligt ökat antal landskommuner kommit i åtnjutande av bidrag, vartill kommer, att enligt nuvarande bestämmelser understöd kunna tilldelas icke blott landskommuner utan även städer och municipalsamhällen. Understöd hava år 1929 beviljats åt inalles 4 städer, 13 municipalsamhällen och 656 landskommuner samt under år 1930 åt 4 städer, 18 municipalsamhällen och 736 landskommuner.

Då det gäller att uppskatta det medelsbehov, som bör tjäna till utgångspunkt vid bestämmandet av förevarande anslag, har man att taga hänsyn till den bestämda stegringstendens, som framträtt med avseende å ifrågavarande utgifter. Å andra sidan är emellertid att märka, att de särskilda statsbidrag till beredande av utjämning av skoldistriktens kostnader för folkskoleväsendet, som utgå jämlikt kungörelsen den 30 juli 1930 (nr 321), torde föranleda en viss nedgång i totalbeloppet av de från skatteutjämningsmedlen utgående bidragen. Det synes sannolikt, att den av sistberörda omständighet orsakade minskningen kommer att uppväga den steg-

Departements-
chefen.

ring av förevarande utgiftsbehov, varmed man eljest nu skulle ha att räkna. Med hänsyn härtill torde man vid anslagets beräkning för nästkommande budgetår kunna utgå ifrån sammanlagda beloppet av de nästlidet år utdelade bidragen, i avrundat tal 6.1 miljoner kronor. Härav kommer i enlighet med vad nyss anförts viss del att täckas genom avkastningen av skatten för gemensamt kommunalt ändamål, vilken direkt inflyter till den fond, varur bidragen utgå. Sagda avkastning lär kunna uppskattas till cirka 300,000 kronor. Av förefintlig behållning å fonden torde vidare kunna tagas i anspråk vid pass 200,000 kronor. Återstoden av medelsbehovet, som skall täckas genom lotterivinstskatt och utjämningskatt, utgör alltså 5.6 miljoner kronor, till vilket belopp ifrågavarande anslag följaktligen bör upptagas i riksstaten.

Under återopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till bidrag till	
skattetyngda kommuner	
nu	kronor 6,000,000
med	» 400,000
till	» 5,600,000.

E. Diverse.

[29.] 1. **Staten åliggande kommunala och andra utskylder.** Till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder har riksdagen från och med år 1921 anvisat förslagsanslag å växlande belopp. För ett vart av budgetåren 1928/1929—1930/1931 har anslaget upptagits med 40,000 kronor. Nettoutgiften å anslaget under budgetåret 1929/1930 utgjorde i runt tal 31,600 kronor.

Även för budgetåret 1931/1932 erfordras anslag för ifrågavarande ändamål.

För beräkningen av anslagsbehovet vill jag erinra, att enligt givna föreskrifter medel från anslaget utanordnas endast under förutsättning, att statens ifrågavarande utskylder icke kunna bestridas av inkomsterna från den fasta egendom eller rörelse, utskylderna avse, eller av medel, som eljest stå till vederbörande myndighets förfogande och må för dylikt ändamål användas, eller att i varje fall nu nämnda medel icke förslås till sagda utskylders bestridande utan åsidosättande av andra ändamål, för vilka samma medel äro beräknade. Dessa föreskrifter, vilka ursprungligen givits i en kungörelse den 4 november 1921 (nr 666), och nu återfinnas i en kungörelse den 27 juni 1929 (nr 189), synas böra gälla även för budgetåret 1931/1932. Med hänsyn till nettoutgiften å anslaget under

sistförflutna budgetår och då tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits rörande 1928 års nya kommunalskattelagstiftnings inverkan på belastningen å anslaget, torde detsamma för nästkommande budgetår böra äskas med samma belopp som det för löpande budgetår anvisade eller med 40,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 40,000.

[30.] **2. Svenska stadsförbundet.** Såsom bidrag till svenska stadsförbundets verksamhet har riksdagen under en följd av år anvisat ett extra anslag, som för innevarande budgetår uppgår till 4,000 kronor.

Svenska stadsförbundets styrelse har nu i skrivelse den 2 oktober 1930 hemställt, att för understödjande av den verksamhet, som sedan år 1918 med bidrag av statsmedel utövats av förbundets finansråd, av riksdagen måtte äskas ett anslag för budgetåret 1931/1932 å samma belopp som för innevarande budgetår.

I skrivelsen har styrelsen anfört, att förbundets direkta kostnader för finansrådet år 1929 utgjort 7,502 kronor, i vilket belopp dock inginge allenast arvode åt föredraganden i rådet samt rese- och traktamentsersättningar åt rådets ledamöter, men däremot icke de avsevärda kanslikostnader, som föranleddes av finansrådets verksamhet.

Jag tillstyrker styrelsens för svenska stadsförbundet förevarande framställning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departement-
chefen.*

att såsom bidrag till svenska stadsförbundet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,000.

[31.] **3. Svenska landskommunernas förbund.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1923 års riksdag för budgetåret 1923/1924 såsom bidrag till svenska landskommunernas förbund ett extra anslag av 3,000 kronor. För de därefter förflutna budgetåren liksom för innevarande budgetår har anslaget utgjort 2,000 kronor. Redogörelse för förbundets program och uppgifter lämnas i 1923 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln (sid 78 f.).

I skrivelse den 30 juli 1930 har styrelsen för svenska landskommunernas förbund hemställt om förhöjt statsanslag till förbundets verksamhet under år 1931. Efter erinran att förbundet år 1930 förutom det å rikstaten uppförda anslaget å 2,000 kronor från femte huvudtitelns anslag

till extra utgifter erhållit bidrag med 550 kronor till täckande av kostnaderna för en av förbundet under januari 1930 anordnad upplysningskurs i frågor rörande landskommunernas medelsförvaltning m. m., har styrelsen anfört följande:

»Under de tio år förbundet funnits till, har det emellertid vuxit betydligt i storlek — medlemsantalet, som i april 1920 utgjorde 444 landskommuner, uppgick i juni 1930 till 810, motsvarande 18.7 respektive 34.12 procent av samtliga landskommuner i riket, och folkmängden i de anslutna kommunerna uppgick till 28.3 respektive 44.27 procent av hela landsbygdens folkmängd. Verksamheten har samtidigt stegrats i avsevärd grad. Framiörralt ha de uppgifter, som för statsmakterna torde vara av det största värdet — besvarande av till förbundet remitterade ärenden och utövande av upplysningsverksamhet för det kommunala arbetet — tagit allt större omläggning. Sålunda har förbundet jämte den direkta upplysningsverksamhet, som centralbyrån utövar genom sin korrespondens med kommunerna och genom Landskommunernas tidskrift, gått in för regelbundet anordnande av kortare kommunalkurser med föredrag i praktiska och aktuella kommunala ämnen i skilda delar av landet. Försök har jämväl gjorts med anordnande av en längre kurs i frågor rörande kommunernas medelsförvaltning, bokföring och revision för en trängre krets stipendiater från kommunerna. Till ledning vid tillämpningen av nyutkomna lagar och större lagändringar utger centralbyrån sammanfattande promemorier med anvisningar. För att kunna tillgodose de ökade krav, som sålunda numera ställas på förbundet, ha flera tjänstemän måst anställas å förbundets byrå och dennas lokaler avsevärt utökas.

Ehuru förbundet icke begränsat sin allmänna upplysningsverksamhet till enbart medlemmar, är dock ökad anslutning från kommunerna synnerligen önskvärd. Utan att på minsta vis vilja göra gällande, att de avgifter, som medlemmarna ha att erlægga till förbundet, varit höga och därtill behövt verka hindrande på kommunernas anslutning, så är det emellertid, med hänsyn till att många kommuner äro hårt skattetyngda och att landskommunerna i allmänhet lägga i dagen stor sparsamhet, mycket sannolikt, att flera kommuner skulle ansluta sig, därest medlemsavgiften kunde hållas lägre.

Betydelsen såväl för de enskilda kommunerna som för riket i sin helhet av den verksamhet, som förbundet utövar, torde få anses vara av ett så allmänt intresse, att största möjliga understöd från statsmakternas sida bör kunna vara att förvänta. Ett ökat statsbidrag skulle giva förbundet möjlighet att utöva en än mer omfattande verksamhet och att likväl hålla en relativt låg medlemsavgift. I fråga om förbundets verksamhet i övrigt tillåter sig styrelsen hänvisa till de årliga verksamhetsberättelserna samt till den minnesskrift, som utgivits i anledning av förbundets tioåriga tillvaro.»

Med anledning av vad sålunda anförts har styrelsen för förbundet hemställt om utverkande hos riksdagen av ett anslag till förbundet av 5,000 kronor att utgå under år 1931.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad förbundets styrelse anförte och till den för det allmänna gagneliga verksamhet, som förbundet utövar, har jag funnit mig

böra tillstyrka ett ökat statsbidrag. Jag anser dock bidraget böra begränsas till 4,000 kronor. På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till svenska landskommunernas förbund för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,000.

[32.] 4. **Internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag.** Alltsedan år 1916 har på extra stat anslag anvisats å riksstatens sjunde huvudtitel till bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag. För ett vart av de sex sistförflutna budgetåren samt för innevarande budgetår har anslaget uppförts med 1,500 kronor. Beträffande de skäl, som legat till grund för anslagets bestämmande till nuvarande belopp hänvisas till 1924 års statsverksproposition (sjunde huvudtiteln, sid. 121 f.).

Även för budgetåret 1931/1932 torde medel för ifrågavarande ändamål böra ställas till förfogande, därvid liksom hittills bör förutsättas, att erforderligt antal av byråns publikationer kostnadsfritt överlämnas till vederbörande svenska myndigheter. Anslagsbeloppet torde jämväl för nästkommande budgetår böra bestämmas till 1,500 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 1,500.

[33.] 5. **Internationella byrån i Paris för mått och vikt.** Såsom bidrag till internationella byrån i Paris för mått och vikt, för vilken byrås uppgifter och organisation redogörelse lämnats under sjunde huvudtiteln i 1930 års statsverksproposition (sid 146 f.), hava bidragsmedel tidigare av Kungl. Maj:t anvisats från anslaget till mynt- och justeringsverket. Från och med år 1927 har detta årliga bidrag utgjort 1,375 guldfrances. Då emellertid, såsom i nämnda proposition anförts, bidraget är årligen återkommande, beslöt 1930 års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t, att för ändamålet å riksstaten uppföra ett särskilt extra förslagsanslag å 1,000 kronor under sjunde huvudtiteln. Även för budgetåret 1931/1932 torde, till bestridande av Sveriges bidrag för kalenderåret 1932, ett dylikt anslag av enahanda storlek böra äskas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till internationella byrån i Paris för mått och vikt för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 1,000.

[34.] **6. Internationella tulltariffbyrån i Bryssel.** Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat ett extra förslagsanslag av 3,300 kronor såsom bidrag till internationella tulltariffbyrån i Bryssel. På sätt framgår av den redogörelse, som återfinnes i 1930 års statsverksproposition sid. 147 f., utgår bidraget, som förut bestritts av tullmedel, numera med ett årligt belopp av 4,510 guldfrances. Liksom för nu löpande budgetår torde även för budgetåret 1931/1932 böra för ändamålet anvisas ett extra förslagsanslag av 3,300 kronor, avseende Sveriges bidrag för byråns räkenskapsår 1 april 1932—31 mars 1933.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till internationella tulltariffbyrån i Bryssel för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 3,300.

[35.] **7. Kammarrättens årsbok.** För utgivande av kammarrättens årsbok hava alltsedan budgetåret 1926/1927 extra anslag varit anvisade å riksstaten. Med förevarande medel bestrides kostnaden för utgivande av två prejudikatsamlingar, omfattande den ena utslag i avlöningsmål m. m. och den andra utslag i fattigvårdsmål m. m.

Anslagen för ifrågavarande ändamål hava för vartdera av sistförflutna och innevarande budgetår bestämts till 5,000 kronor.

I sin förberörda skrivelse den 18 september 1930 har kammarrätten hemställt, att för fortsatt utgivande av kammarrättens årsbok år 1932 måtte anvisas ett förslagsanslag till enahanda belopp som det för innevarande budgetår utgående.

*Departements-
chefen.*

Med tillstyrkan av kammarrättens framställning får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt utgivande av kammarrättens årsbok för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 5,000.

8. Rese- och traktamentspenningar, oförändrat ordinarie
förslagsanslag kronor 30,000.

[36.] **9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.** Det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. har under de senast förflutna fem budgetåren varit uppfört å riksstaten med följande belopp, vid sidan av vilka ställts nettoutgifterna under samma budgetår, allt i runda tal:

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1925/1926	240,000	184,800
1926/1927	200,000	163,000
1927/1928	200,000	194,400
1928/1929	180,000	246,200
1929/1930	180,000	240,600.

För budgetåret 1930/1931 är anslaget upptaget med oförändrat belopp, 180,000 kronor.

Med hänsyn till de betydande överskridanden av anslaget, som ägt rum under de två senast förflutna budgetåren, anser jag mig böra förorda en höjning av anslaget. Då emellertid den starka belastningen under nämnda båda budgetår delvis lär ha förorsakats av tillfälliga omständigheter, som icke torde årligen återkomma, finner jag anslagshöjningen kunna begränsas till 20,000 kronor. Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

nu	kronor	180,000
med	»	20,000
till	»	200,000.

[37.] 10. Tryckningskostnader. För utjämnande av huvudtitelns slutsumma hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader

nu	kronor	140,072
med	»	4
till	»	140,068.

[38.] 11. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga var för vart och ett av budgetåren 1925/1926—1928/1929 uppfört med 280,000 kronor. För budgetåret 1929/1930 sänktes anslaget till 260,000 kronor, men har för innevarande budgetår åter höjts till 280,000 kronor.

De direkta utgifterna å anslaget utgjorde för det nästförflutna budgetåret bortåt 270,000 kronor, men beräknas för det löpande budgetåret komma att uppgå till ett avsevärt högre belopp.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för nästkommande budgetår bör beaktas, att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1928 socialiseringsnämnden — vars kostnader gäldas av förevarande anslag — skall upphöra senast den 30 juni 1931. Utgifterna för nämnden utgjorde för budgetåret 1929/1930 omkring 60,000 kronor och torde enligt verkställd beräk-

ning för löpande budgetår komma att uppgå till ungefärligen samma belopp. Trots att sålunda dessa kostnader i fortsättningen bortfalla, synes det, med hänsyn till den nuvarande starka belastningen av anslaget, icke möjligt att föreslå en nedsättning med mera än 20,000 kronor eller till 260,000 kronor. I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie</i> reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga		
nu	kronor	280,000
med	»	20,000
till	»	260,000.

12. Extra utgifter, oförändrat *ordinarie* reservationsanslag kronor 60,000.

[39.] **13. Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående beredande av provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1931/1932 under sjunde huvudtiteln beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 225,000.

[40.] **14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1931/1932 till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vid de till finansdepartementet hörande ämbetsverk och kårer för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 2,150,000.

[41.] **15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen.** Till bestridande, i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden den 8 januari 1923 fö-

reslagits, av kostnader för avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen anvisade 1923 års riksdag för budgetåret 1923/1924 ett extra förslagsanslag av 80,000 kronor.

I fråga om dispositionen av anslaget föreskrev Kungl. Maj:t i cirkulär den 17 maj 1923, att, därest vid verk, å vilket kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk ägde tillämpning, extra avlöningsanslag antingen icke lämnade tillgång till bestridande av de avlöningsförhöjningar, som tillkomme befattningshavare, för vilka Kungl. Maj:t jämlikt 43 § 1 mom. i nämnda kungörelse fastställt lönegrad, eller befunnas otillräckligt på den grund, att befattningshavare i fall, som avsåges i 43 § 2 mom. av samma kungörelse, ägde uppbära högre avlöning än som följde av bestämmelserna i 1 mom. av samma paragraf, för ändamålet ytterligare erforderliga medel skulle beredas från ifrågavarande anslag.

Till bestridande av de kostnader, varom nu är fråga, anvisade 1924 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1924/1925 ett extra förslagsanslag av 50,000 kronor. Vid beräkandet av ifrågavarande anslag förutsatte dåvarande chefen för finansdepartementet, vad anginge användningen av detsamma, att någon ändring av gällande bestämmelser härutinnan icke skulle göras. Departementschefen ansåg sig ock böra betona, att anslaget vore avsett allenast för personal, som helt avlönades från anslag å extra stat, och att i de fall, då ett dylikt anslag vore avsett att förstärka en i ett ordinarie avlöningsanslag ingående anslagspost till icke-ordinarie befattningshavare, avlöningsförhöjningarna borde utgå från sistnämnda anslagspost.

För ett vart av budgetåren 1925/1926—1930/1931 har anslag för ifrågavarande ändamål anvisats med ett till 40,000 kronor bestämt belopp.

Till bestridande av nu förevarande kostnader erfordras medel jämväl för nästkommande budgetår. Vad angår användningen av anslaget, torde anledning icke föreligga till ändring av nu gällande bestämmelser. Anslag synes böra äskas med samma belopp som för innevarande budgetår eller med 40,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 40,000.

Av sjunde huvudtiteln *ordinarie* anslag, som för budget-
 året 1930/1931 uppgå till kr. 42,610,600,
 komma vid bifall till av mig framställda förslag följande
 anslag att höjas, nämligen:

till mynt- och justeringsverket med kr.	19,300	
» sparbanksinspektionen med .. »	5,000	
» kontrollstyrelsen med »	1,300	
» skrivmaterialier och expenser, ved m. m. med	20,000	kr. 45,600

Däremot komma följande *ordinarie* anslag
 att sänkas, nämligen:

till kammarrätten med	kr. 21,000	
» bankspektionen med	» 29,000	
» fondinspektionen »	» 6,500	
» tullverket »	» 23,000	
» stämpelomkostnader »	» 25,000	
» ersättning till städerna för mistad tolag med	» 200,000	
» ersättning till vissa städer och köpingar för till stats- verket indragna brännvins- försäljningsmedel med	» 311,496	
» vederlag för nedlagda utskänk- ningsrättigheter med	» 5,000	
» bidrag till skattetyngda kom- muner med	» 400,000	
» tryckningskostnader med	» 4	
» kommittéer och utredningar genom sakkunniga med	» 20,000	» 1,041,000

De *ordinarie* anslagen skola alltså i det hela sänkas med kr. 995,400
 och komma för budgetåret 1931/1932 att uppgå till » 41,615,200

Summan av de av mig tillstyrkta *extra* anslagen över-
 stiger vad under sjunde huvudtiteln anvisats för budget-
 året 1930/1931 kr. 3,740,400
 med » 6,000
 och utgör alltså » 3,746,400

Huvudtitelns slutsumma, som för budgetåret 1930/1931
 utgör » 46,351,000
 skulle alltså, under förutsättning av bifall till mitt förslag,
 komma att minskas med » 989,400
 och sålunda för budgetåret 1931/1932 uppgå till » 45,361,600.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Kurt Björklund.

Sammandrag och register

till

Sjunde huvudtiteln för budgetåret 1931/1932.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.					
	1	1	Departementschefen	24,000	
1	1	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	248,400	
2	2	3	Ökad föredragning i regeringsrätten		35,000
Säger för departementet				272,400	35,000
B. De centrala ämbetsverken m. m.					
	3	1	Kammarkollegium, <i>förslagsanslag</i>	285,400	
	4	2	Statskontoret, <i>förslagsanslag</i>	317,400	
			Mynt- och justeringsverket:		
3	4	3	Mynt- och justeringsverket, <i>förslagsanslag</i>	404,500	
4	13	4	Mynt- och justeringsverkets verksamhet		31,600
5	22	5	Vissa engångsutgifter för mynt- och justeringsverket		24,500
			Kammarrätten:		
6	22	6	Kammarrätten, <i>förslagsanslag</i>	355,200	
7	38	7	Kammarrättens verksamhet		166,400
8	38	8	Ersättningar åt särskilda ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål angående fastighetstaxering och virkestaxering, <i>förslagsanslag</i>		12,000
			Statistiska centralbyrån:		
	38	9	Statistiska centralbyrån, <i>förslagsanslag</i>	297,200	
	38	10	Bibliotekets underhållande, <i>reservationsanslag</i>	4,000	
9	38	11	Inbindning av böcker i biblioteket		4,000
10	39	12	Statistiska centralbyråns verksamhet, <i>reservationsanslag</i>		5,700
11	40	13	Personal vid 1930 års allmänna folkräkning, <i>reservationsanslag</i>		158,100
			Bank- och fondinspektionen:		
12	43	14	Bankinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	80,000	
13	44	15	Fondinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	60,000	
14	44	16	Sparbanksinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	75,000	
	45	17	Tillsyn över sparbankernas förvaltning, <i>förslagsanslag</i>	200,000	
			Riksräkenskapsverket:		
	45	18	Riksräkenskapsverket, <i>förslagsanslag</i>	423,700	
15	47	19	Riksräkenskapsverkets verksamhet		16,700
16	47	20	Allmänna civilförvaltningens lönenämnd		20,000
17	48	21	Statens bostadsnämnd		8,000
18	48	22	Statens tryckerisakkunnige jämte erforderliga biträden m. m.		26,700
Säger för de centrala ämbetsverken m. m.				2,502,400	473,700
C. Skatteomkostnader.					
19	49	1	Tullverket, <i>förslagsanslag</i>	16,631,500	
20	73	2	Särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m., <i>reservationsanslag</i> , att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel		600,000

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
			Kontrollstyrelsen:		
21	83	3	Kontrollstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	207,100	
22	86	4	Kontrollstyrelsens verksamhet		23,900
	87	5	Kontroll å tillverkningsavgifter, <i>förslagsanslag</i>	350,000	
23	87	6	Stämpelomkostnader, <i>förslagsanslag</i>	350,000	
	88	7	Kostnader för årlig taxering, <i>förslagsanslag</i>	3,400,000	
	88	8	Observations- och uppbördsprocenter m. m., <i>förslagsanslag</i>	30,000	
			Säger för skatteomkostnader	20,968,600	623,900
			D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.		
24	89	1	Ersättning till städerna för mistad tolag, <i>förslagsanslag</i>	7,000,000	
	89	2	Städers friheter, <i>förslagsanslag</i>	40,000	
25	89	3	Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, att utgå av statsverkets fond av rusedrycksmedel	1,401,732	
	90	4	Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel	3,100,000	
26	90	5	Vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter, <i>förslagsanslag</i> , att utgå av statsverkets fond av rusedrycksmedel	40,000	
27	91	6	Inlösen av skattefrälseräntor, <i>förslagsanslag</i>		90,000
27	91	7	Ersättning för skattefrälseräntor, <i>förslagsanslag</i>		30,000
27	91	8	Avlösning av frälsekatteäntor, <i>förslagsanslag</i>		20,000
28	93	9	Bidrag till skattetyngda kommuner, <i>förslagsanslag</i>	5,600,000	
			Säger för ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.	17,181,732	140,000
			E. Diverse.		
29	94	1	Staten åliggande kommunala och andra utskylder, <i>förslagsanslag</i>		40,000
30	95	2	Svenska stadsförbundet		4,000
31	95	3	Svenska landskommunernas förbund		4,000
32	97	4	Internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag		1,500
33	97	5	Internationella byrån i Paris för mått och vikt, <i>förslagsanslag</i>		1,000
34	98	6	Internationella tulltariffbyrån i Bryssel, <i>förslagsanslag</i>		3,300
35	98	7	Kammarrättens årsbok, <i>förslagsanslag</i>		5,000
	98	8	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	30,000	
36	98	9	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	200,000	
37	99	10	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	140,068	
38	99	11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	260,000	
			Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	60,000	
39	100	13	Provisoriskt dyrorrtstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>		* 225,000
40	100	14	Dyrtdstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>		2,150,000
41	100	15	Avlösningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		40,000
			Säger för diverse	690,068	2,473,800
			Summa	41,615,200	3,746,400

* Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1931

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

*Bilaga till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående
statsverkets tillstånd och behov: åttonde huvudtiteln*

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMÄN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPESSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Stadener, redogör för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, i den ordning, vari de ansetts böra förekomma i riksstaten, och anför därvid:

A. Departementet.

1. **Departementschefen, oförändrat ordinarie anslag** kronor 24,000: —

2. **Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.** Det ordinarie förslagsanslaget till ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli är i riksstaten för budgetåret 1930/1931 upptaget med ett belopp av 266,100 kronor.

[1.]
Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Nu gällande stat för ecklesiastikdepartementet har följande lydelse:

Ordinarie avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 194,400: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 53,800: —
Summa kronor	248,200: —

Övergångsstat:

Avlöningar, förslagsanslag	kronor 17,900: —
--------------------------------------	------------------

- [1.] Antalet befattningshavare å övergångsstat, vilkas avlöningar bestridas av det under övergångsstat upptagna förslagsanslaget till avlöningar å 17,900 kronor, är enligt gällande tjänsteförteckning bestämt på följande sätt:

<i>Befattning.</i>	<i>Lönegrad.</i>
1 registrator	B 22
1 andre kanslisekreterare	B 21
1 expeditionsvakt	B 5

Härvid är emellertid att uppmärksamma, att den å övergångsstat upptagne andre kanslisekreteraren varit förordnad att uppehålla en förste kanslisekreterarbefattning tills vidare under den tid, denna sistnämnda befattnings ordinarie innehavare uppehölle en högre tjänst; för ifrågavarande andre kanslisekreterare var ingen vikarie förordnad.

Genom beslut den 30 december 1930 har Kungl. Maj:t utnämnt och förordnat innehavaren av en av de å ordinarie stat upptagna andre kanslisekreterarbefattningarna att vara förste kanslisekreterare. Tillika har Kungl. Maj:t samma dag förordnat, att lönen för den å övergångsstat uppförde andre kanslisekreteraren skall utgå från det å den ordinarie avlöningsstaten uppförda anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän och att sistnämnde andre kanslisekreterare förty icke längre skall vara uppförd å övergångsstat.

Nämnda övergångsstat slutar, som jag nyss erinrat, på ett belopp av 17,900 kronor, vilken summa erhållits genom avrundning av ursprungligen beräknat belopp å 17,868 kronor. Denna stat skulle nu kunna minskas med ett belopp, motsvarande avlöningen för en andre kanslisekreterare i näst högsta löneklassen eller 7,212 kronor, till 10,656 kronor eller i avrundat tal 10,600 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1931 från ecklesiastikdepartementets övergångsstat utesluta den där uppförda andre kanslisekreterarbefattningen i lönegraden B 21;

dels godkänna följande ordinarie stater för ecklesiastikdepartementet att tillämpas från och med den 1 juli 1931:

A. Ordinarie avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 194,400: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	» 53.800: —
Summa kronor	248,200: —

B. Övergångsstat:

Avlöningar, förslagsanslag	kronor 10,600: —
<i>dels</i> ock minska det ordinarie förslagsanslaget till ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli,	

nu	kronor 266,100: —
med	» 7,300: —
till	» 258,800: —

3. Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli. I skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 1, att riksdagen, bland annat,

dels till förstärkning av arbetskrafterna å ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli beviljat för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag av 6,048 kronor;

dels ock medgivit, att möjligen erforderliga medel till avlöningsförhöjning åt den befattningshavare, som kunde komma att anställas med anlitande av nämnda anslag å 6,048 kronor, finge utgå av en under departementets stat upptagen anslagspost till avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m.

Genom beslut den 2 maj 1930 föreskrev härefter Kungl. Maj:t,

att i ecklesiastikdepartementet finge från och med den 1 juli 1930 tills vidare, så länge riksdagen anvisade medel, anställas en extra andre kanslisekreterare, med rätt för denne befattningshavare att åtnjuta avlöning motsvarande lönegraden 21 av den löneplan, som innefattades i avdelningen B av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 i dess lydelse enligt kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270), varvid i avseende å nu nämnde befattningshavare skulle gälla bestämmelserna i 33 § av kungörelsen den 26 juni 1925 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen,

att den sålunda inrättade befattningen skulle tillsättas i enahanda ordning, som gällde för andre kanslisekreterarbefattning,

att grundavlöningen för den befattningshavare, som förordnades att uppehålla ifrågavarande befattning, skulle utgå av ovanberörda av riksdagen anvisade extra anslag å 6,048 kronor,

samt att möjligen erforderliga medel till avlöningsförhöjning åt ifrågavarande befattningshavare finge utgå av en under departementets stat upptagen anslagspost till avlöningsförhöjningar till extra-ordinarie tjänstemän m. m.

Under punkt 1 av 1930 års åttonde huvudtitel lämnade min företrädare i statsrådsämbetet en utförlig redogörelse för de arbetsuppgifter, som för närvarande påvila ecklesiastikdepartementet, ävensom för den förstärkning av arbetskrafterna därstädes, som på grund härav erfordrades. Såsom närmare framgår av ovanberörda punkt 1 av riksdagens skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, fann sig riksdagen böra i huvudsak biträda förslaget om förstärkning av departementets personal.

Den extra andre kanslisekreterarbefattning, för vilken medel sålunda an-

[2.]

Förstärkning
av arbets-
krafterna å
departe-
mentets av-
delning av
Kungl. Maj:ts
kansli.

[2.] visats, är av behovet påkallad jämväl för budgetåret 1931/1932. Med hänsyn härtill torde framställning till riksdagen vara erforderlig för utverkande av ett anslag för ändamålet under sagda tid av samma storlek som för innevarande budgetår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av arbetskrafterna å ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 6,048:—

B. Arkiv, bibliotek och museer.

Riksarkivet.

1. **Riksarkivet, oförändrat ordinarie förslagsanslag** . . kronor 167,800: —
2. **Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, oförändrat ordinarie reservationsanslag** » 2,000: —

3. **Utgivande av historiska handlingar.** Under en lång följd av år hava anslag anvisats å extra stat till utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia. Under vart och ett av åren 1918—1922 utgick anslaget med 6,000 kronor och under förra halvåret 1923 med 3,000 kronor. För budgetåret 1923/1924 beviljades emellertid intet anslag för ändamålet med hänsyn till då rådande statsfinansiella förhållanden. Enär ett inställande av ifrågavarande utgivningsarbete ansågs medföra alltför stora olägenheter, föreslog Kungl. Maj:t 1924 års riksdag att för budgetåret 1924/1925 för ändamålet bevilja ett extra anslag av 4,500 kronor. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag. Likaså anvisades för budgetåret 1925/1926 ett extra anslag av 4,500 kronor.

[3.]
Utgivande av
historiska
handlingar.

I skrivelse nr 8 A anmälde 1926 års riksdag under punkt 2, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och två likalydande inom riksdagen väckta motioner i riksstaten under riksarkivet samt under rubrik: fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, uppfört ett ordinarie reservationsanslag av 8,000 kronor. Med sistnämnda belopp utgår anslaget alltjämt.

Förmedelst ifrågavarande anslag har riksarkivet dels fullföljt utgivandet av »Svenska riksrådets protokoll», dels återupptagit det sedan 1922 vilande arbetet på verket »Svenska riksdagsakter», varvid en ny serie (omfattande Gustaf II Adolfs tid) upplagts vid sidan av den äldre, dels gjort förarbeten till en helt ny publikation, omfattande kammarens protokoll.

En liknande publikationsverksamhet har tidigare bedrivits genom utrikesdepartementets försorg. Jag syftar härvid på de publikationer, som möjliggjordes tack vare de under en lång följd av år av riksdagen under tredje huvudtiteln anvisade extra anslagen till utgivande av Sveriges (Sveriges och Norges) traktater med främmande makter. För budgetåret 1923/1924 ansågs emellertid av statsfinansiella skäl något anslag för detta ändamål ej böra av riksdagen begäras, och därefter har dylikt anslag ej vidare utgått.

[3.] Det ifrågavarande traktatverket har utgivits i tre serier. Den första serien har avbrutits med utgivandet av del VI, förra hälften (åren 1646—1648). Av andra serien föreligger endast ett band, avseende åren 1723—1771. Den tredje serien, omfattande Sveriges och Norges traktater, har förts fram så långt, att sista delen, avseende tiden från och med 1900 till unionsupplösningen, förelegat i korrektur alltsedan medel för traktatverkets fortsatta utgivande upphörde att utgå.

I skrivelse till ministern för utrikes ärendena den 27 augusti 1929 ansåg riksarkivet sig böra för sin del vitsorda angelägenheten av att det ifrågavarande genom utrikesdepartementets försorg påbörjade traktatverket måtte bli fullföljt och hemställde därför, att medel till dess fortsatta utgivande måtte på utrikesdepartementets stat äskas i proposition till 1930 års riksdag, eller, för den händelse denna hemställan icke vunne beaktande, att åt riksarkivet måtte överlätas att inom ramen av de medel och arbetsresurser, som statsmakterna ställt eller komme att ställa till dess förfogande, snarast möjligt ombesörja det fortsatta utgivandet av publikationen.

I statsverkspropositionen till 1930 års riksdag erinrade ministern för utrikes ärendena därom, att det givetvis vore traktatverkets tredje serie, Sveriges och Norges traktater, som främst vore av intresse för utrikesförvaltningens politiska verksamhet. Då endast tryckningen och utgivandet av denna series sista del återstode för att serien skulle föreligga i fullständigt skick, syntes detta önskemål böra förverkligas. Till bestridande av kostnaderna härför ansågs emellertid särskilt anslag av riksdagen ej behöva äskas utan det under tredje huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader kunna anlitas. Traktatverkets två första serier erbjöde, såsom av riksarkivet framhållits, intresse främst ur den historiska forskningens synpunkt. Med hänsyn härtill syntes det ministern för utrikes ärendena lämpligt och ändamålsenligt, att omsorgen om det fortsatta utgivandet av dessa serier för framtiden överlätas åt riksarkivet på sätt i dess skrivelse ifrågasatts. Något anslag å tredje huvudtiteln för ifrågavarande ändamål skulle enligt ministrarnas mening ej vidare behöva begäras.

Anslag för nu ifrågakomna ändamål har därför icke vidare utgått.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu riksarkivet gjort framställning därom, att Kungl. Maj:t måtte, för att möjliggöra ett återupptagande av publicerandet av »Sveriges traktater med främmande makter» för tiden före år 1815, av riksdagen utverka en höjning av anslaget till fortsatt utgivning genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, från dess nuvarande belopp, 8,000 kronor, till 13,000 kronor. Riksarkivet erinrar härvid bland annat, att ministern för utrikes ärendena i skrivelse till riksarkivet förklarat, att han funne det lämpligt och ändamålsenligt, att omsorgen om det fortsatta utgivandet av det svenska traktatverket i de delar, som avse tiden före år 1815, överlätas åt riksarkivet. Vidare påpekar riksarkivet, att det nu utgående ordinarie reservationsanslaget

kan beräknas ungefär sammanfalla med det årliga behovet av medel till utgivning av de på riksarkivet hittills ankommande publikationsserierna men icke medgiver ett övertagande av den av utrikesdepartementet handhavda editionsuppgiften.

Onekligen föreligga talande skäl för ett bifall till den av riksarkivet nu gjorda framställningen. Det gäller nämligen här ett källmaterial, som är av största betydelse för den historiska forskningen och vars publicering även i utlandet på åtskilliga håll emotses med stort intresse. Jag skulle därför hälsat med livlig tillfredsställelse, om det varit möjligt att nu tillmötesgå riksarkivets föreliggande begäran. Emellertid är den statsekonomiska situationen sådan, att jag på denna punkt, liksom på ett flertal andra punkter, till vilka jag sedermera kommer, nödgas avstå från krav på ökade anslagsmedel till kulturändamål, hur behjärtansvärda dessa krav än i sig själva äro. Beträffande föreliggande äskande är det dock min livliga förhoppning, att, när statsekonomiska förhållanden det medgiva, möjlighet skall kunna beredas riksarkivet att fullfölja det fortsatta utgivandet av ifrågavarande svenska traktatverk.

Departement-
schefen.

I anslutning till vad jag sålunda anført torde i riksstaten för budgetåret 1931/1932 det *ordinarie* reservationsanslaget till fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, böra uppföras med oförändrat belopp kronor 8,000:—

4. **Åtgärder för riksarkivets sigillvård.** I två vid 1930 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 123 och II: 190) hemställdes, att riksdagen måtte under åttonde huvudtiteln, riksarkivets anslag, till konservering av riksarkivets medeltida sigillbestånd bevilja ett extra anslag av 5,000 kronor.

[4.]

Åtgärder för
riksarkivets
sigillvård.

Till stöd för denna framställning anfördes i motionen I: 123 följande:

Riksarkivets medeltida sigillbestånd beräknas bestå av mellan 30 och 40 tusen sigill. Större delen av dessa befinna sig i mer eller mindre bristfälligt skick. När B. E. Hildebrand 1862—67 utgav Svenska Sigiller från Medeltiden, vilket arbete omfattar 1,128 sigill för tiden 1164 till 1350, framställas däri omkring 640, det vill säga över halva antalet såsom skadade. Antalet bristfälliga var dock redan då avsevärt större, emedan många sigill, som av Hildebrand avbildats såsom hela, i verkligheten endast existerade i flera varandra kompletterande fragment. Under de 70 år, som sedan dess förflutit, har tidens tand obehindrat fått fortsätta sitt förstörelseverk. Nu torde omkring tre fjärdedelar av sigillbeståndet vara i behov av snar behandling för att icke småningom i grund förintas. De senare årens kraftiga ökning i medeltidsstudierna har bidragit till att sigillen utsättas för mera nötning och större risk att skadas. Många av dem äro så spröda, att blotta framtagandet av brevet ur det skyddande kuvertet utsätter sigillen för faran att smulas sönder.

Under de senare åren, sedan vid utländska arkiv använda konserveringsmetoder vid riksarkivet införts, har man gjort vad man kunnat för att hejda förstörelsen. På enskild väg har en summa anskaffats för att på-

[4.] skynda räddningsarbetet. Dessa medel äro snart förbrukade; det stora materialet kräver kraftigare åtgärder. Förstörelsen går även snabbt framåt. Vid i London förra året gjorda undersökningar fann man, att sigillens sönderfallande delvis förorsakas av en mikroskopisk svamp. När denna angripit ett sigill, går detta fort sin förgängelse till mötes, om skyddsåtgärder ej vidtagas. I riksarkivet äro många sigill angripna av denna sjuka. Flera av de sigill, som avbildats i Hildebrands ovan nämnda arbete, existera nu blott delvis, och sigill, som i Svenskt Diplomatarium omnämnas som hängande under pergamentsbrev, äro ofta helt försvunna.

För att rädda sigillen böra dessa först fotograferas i nuvarande tillstånd. Därefter böra de av svampsjukan angripna behandlas med härför lämpligt medel samt de söndriga lagas. Härefter böra sigillen i viss utsträckning avgjutas. Avgjutningen är den enda fullt trogna bilden av sigillet. En samling av dylika bör finnas i riksarkivet för den händelse sigillen, trots alla räddningsåtgärder, i en framtid skulle förintas. Avgjutningar kunna även lämpligen i regel utlämnas till forskare i stället för originalsigill och de senare därigenom sparas.

Vad som skall göras bör dock göras skyndsamt, ty utom det, att förstörelsearbetet alltjämt skrider framåt, äro f. n. en del av riksarkivets medeltidssigill i sådant skick att de omöjligt kunna användas för forskningsändamål. En forskare kan icke studera ett sigill, som består av ett 40-tal små skärvor, och riksarkivet kan icke till forskning utlämna dylikt sigill, ty därigenom riskeras att få det tillbaka i sådant skick, att det ej går att hopsätta.

För igångsättande av arbetet erfordras enligt beräkning under nästa budgetår ett belopp av 5,000 kronor till anställande av tekniskt skolad arbetskraft samt anskaffning av viss materiel.

I utlåtande den 11 mars 1930, nr 8, anförde riksdagens statsutskott under punkt 2 bland annat:

Utskottet finner visserligen det ändamål beaktansvärt, för vilket anslag här äskats. Det är emellertid uppenbart, att ifrågavarande konserveringsarbete skulle komma att bliva ganska omfattande och åsamka statsverket utgifter under flera år framåt. Någon plan för arbetets bedrivande och någon närmare beräkning av kostnadssumman hava dock icke framlagts i motionerna. Innan utredning i dessa hänseenden förebragts, vilken utredning i första hand torde böra prövas av Kungl. Maj:t, synes det icke kunna ifrågakomma, att riksdagen skulle bevilja medel för ändamålet. Med hänsyn till vad sålunda anförts, har utskottet ansett sig böra avstyrka motionerna.

Utskottets i överensstämmelse härmed gjorda avslagsyrkande bifölls av riksdagen.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu riksarkivet gjort framställning om vidtagandet av särskilda åtgärder för dess sigillvård och i detta avseende anfört huvudsakligen följande:

Bland riksarkivets många arbetsuppgifter har sedan länge och icke minst på senare tiden värden av dess till urkunder hörande sigill, främst de medeltida, varit föremål för dess uppmärksamhet och åtgärder. Det har låtit sig angeläget vara att, i den mån det under otillfredsställande lokalförhål-

landen över huvud är möjligt, upplåta ljusare och bekvämare rum till den undersöknings-, konserverings- och registreringsverksamhet, som är oundgänglig för att bevara denna viktiga del av urkundsmaterialet och göra den tillgänglig för forskning. Frågan, hur med särskild hänsyn till sigillvårdens krav det medeltida urkundsmaterialet lämpligast bör förvaras, har givit anledning till ingående dryftning och experimenterande, och en ny metod, som dock icke i detta sammanhang skall närmare beröras, har befunnits vara ändamålsenlig. Riksarkivet har också hos Kungl. Maj:t gjort framställningar om särskilda anslag till sigillvården, och genom beslut den 19 april 1929 och den 11 april 1930 ha sammanlagt 2,500 kronor anvisats för detta ändamål.

Det rättshistoriska och i övrigt profan- och kyrkohistoriska intresse, som är anknutet till sigilleringen, är sedan gammalt känt och erkänt av forskningen och är i sig självt tillräckligt för att motivera sigillvårdens krav. Därutöver ha de konstnärliga värden, som den bevarade sigillskatten innesluter, och de därmed sammanhängande konsthistoriska arbetsuppgifterna på senare tid blivit föremål för uppmärksamhet, närmast i anledning av en uppsats av professor L. Romdahl. Riksarkivet tillåter sig också att erinra om det livliga intresse, som den stora allmänheten visade dithörande delar av dess utställning på Riddarhuset i mars 1930.

Vid detta års riksdag har i motioner hemställts, att en summa av 5,000 kronor skulle anvisas till sigillvårdens behov. Dessa motioner vunno icke bifall, men statsutskottets utlåtande i ärendet torde kunna betecknas såsom principiellt välvilligt, ehuru utskottet höll före, att riksdagen borde avvakta en på Kungl. Maj:t ankommande utredning angående plan och kostnader för de föreslagna arbetena. Riksarkivet har, i den mån det över huvud är möjligt, med sin här föreliggande framställning velat ställa en sådan utredning till Kungl. Maj:ts förfogande. Därvid måste det givetvis gälla dels att klargöra arbetets art och omfattning, dels att uppmärksamma frågan om nödiga arbetskrafter, dels att beräkna omkostnaderna för materialförbrukning.

Frånsett mer tillfälliga arbetsuppgifter, föranledda av särskilt anmälda önsknings- av forskare inom eller utom landet avser sigillvården *dels* att genom lagning och konservering återställa (såvitt ske kan) den ursprungliga sigillbilden och skydda den mot förstörelse, *dels* att genom avgjutning eller fotografering fixera sigillbilden vid en given tidpunkt, *dels* att genom beskrivning av de särskilda sigillen underlätta det vetenskapliga studiet av dessa och, i den mån arbetet fortskrider, giva ett inventarium över sigillbeståndet (i första hand det medeltida). Den förstnämnda uppgiften är givetvis den grundläggande och mest ofrånkomliga, liksom den är den mest krävande i fråga om tekniken. Det är icke sällsynt, att sigill påträffas, som sönderfallit i ett tjugotal eller flere fragment — ofta förvarade i påsar, som för övrigt i sig själva äga intresse såsom rester av medeltida textilier. Sedan en sådan fragmentsamling fotograferats, skola bitarna var för sig konserveras och därefter sammanfogas, så att det hela återger den ursprungliga sigillbilden. Riksarkivet har vid sin skrivelse fogat ett par fotografier, som belysa det anförda. I fråga om *avgjutningarna* respektive de naturligtvis icke i allo likvärdiga *fotografierna* må det endast framhållas, att de icke blott tjäna till att fixera sigillbilden vid en given tidpunkt och därmed i viss mån ställa forskningen oberoende av originalsigillen, utan också giva möjlighet att i och med detsamma skona dessa för de risker, som äro

[4.] förbundna med varje utlåning och i än högre grad med varje försändande till annan ort av detta spröda forskningsmaterial. Vad angår *sigillbeskrivningen* har riksarkivet bifogat två registerkort, som belysa förfaringsättet.

Beträffande arbetets omfattning är utgångspunkten given i en ungefärlig uppskattning av de i riksarkivet förvarade medeltida sigillen till antalet 30,000—40,000; man kan därvid bortse från de från nyare tider härrörande ehuru även dessa, särskilt de som vidhänga traktater, vid behov konserveras. Av det nämnda beståndet torde mer än hälften numera tarva konserveringsåtgärder i större eller mindre omfattning. Det är därvid att märka, att skadegörelsen oavlåtligt fortsätter, i den mån sådana åtgärder utebliva; trycket vid olämplig förvaring, risken av brytning eller nötning vid begagnandet för forskningsändamål och icke minst den sigillen hotande »torrhetsjukan», som enligt nyare forskning torde framkallas av en mikroskopisk svamp, må i det sammanhanget särskilt omnämnas.

Det möter svårigheter att beräkna den arbetstid, som den sålunda angivna konserveringsuppgiften bör anses kräva, och detsamma gäller beskrivningsarbetet. Enligt sakens natur kan det ena sigillet relativt hastigt avfärdas, medan det andra fordrar en långvarig undersökning och behandling. Den givna erfarenheten inom riksarkivet och vid motsvarande arbeten i utlandet kan dock anföras såsom grund för den genomsnittsberäkning, som i detta sammanhang torde vara den enda nödiga och möjliga. Det är därvid att märka, att under årens lopp konserverings- respektive avgjutningstekniken på en gång utvecklats och i vissa avseenden förenklats och att man med hänsyn därtill kan räkna med ett ökat arbetsresultat. Under förutsättning att, på sätt i det följande närmare utvecklas, riksarkivet för sigillvården kan disponera två arbetskrafter med sju timmars daglig tjänstgöring, torde det bli möjligt att vid sidan om annat arbete konservera och beskriva i genomsnitt 1,000 sigill årligen. Till jämförelse må anföras, att i Lübecks statsarkiv, där sedan 15 år en sigillkonserverator (tidvis jämte biträde) är anställd, under nämnda tid omkring 10,000 sigill lagats, något som ger ett årligt medeltal av omkring 670.

För närvarande handhaves sigillvården av en förste amanuens, friherre Harald Fleetwood, som har fem timmars daglig tjänstgöring och placering i 19:e löneklassen, vilket senare innebär en teoretisk årslön (inräknat dyrtidstillägg) av 4,620 kronor. Såsom hans biträde verkar sedan år 1928 hans broder, friherre Gustaf Fleetwood, dock utan formlig anställning i riksarkivet; medel att giva honom tillfälliga arvoden ha hittills kunnat anskaffas dels på enskild väg, dels i viss utsträckning genom anlitan av de anslag, som Kungl. Maj:t anvisat till sigillvården.

Vid övervägande av sigillvårdens behov har riksarkivet främst måst uppmärksamma de provisoriska och i viss mån osäkra förhållanden, som sålunda råda i fråga om den med hithörande uppgifter betrodda personalen, och därför beslutit föreslå Kungl. Maj:t vissa åtgärder, som äro ägnade att ge dem mera stadga och samtidigt taga de nämnda arbetskrafterna i ökat anspråk. Riksarkivet avser närmast utverkande av ett särskilt anslag för anställande av friherre Harald Fleetwood på allmänna indragningsstaten i en ställning, som bleve jämförlig med en ordinarie tjänstemans. En sådan anordning torde visserligen endast undantagsvis böra förekomma inom statsförvaltningen, men enligt riksarkivets mening föreligga i detta fall just de förutsättningar, som torde motivera en avvikelse från den regelrätta ordningen.

Därvid må till en början framhållas, att sigillvården utgör en komplex av arbetsuppgifter, som icke är förutsedd inom riksarkivets allmänna plan för anställande, utbildning och användande av tjänstemän; den är icke omnämnd i vare sig dess instruktion eller i dess stat, men den är icke förtygven i förhållandenas natur och vid varje utbildad arkivvård oundgänglig. Den förutsätter, framför allt med hänsyn till sigillbeskrivningen, särskilda insikter i heraldikens vetenskap, liksom den har nära förbindelser med den genealogiska och personhistoriska forskningen. Å andra sidan och ej mindre innesluter den tillägnandet och utbildandet av en speciell teknik i förening med teoretiska studier och praktiskt experimenterande.

Det må vidare framhållas, att friherre Harald Fleetwood, i ännu högre grad än enbart hans tjänstgöring inom riksarkivet ger vid handen, har ägnat sig åt denna komplex av arbetsuppgifter och att ingen inom landet i det avseendet kan nämnas vid sidan av honom. I fråga om heraldiska insikter vill riksarkivet icke blott hänvisa till hans verksamhet såsom sekreterare i riksheraldikerämbetet, utan också och särskilt till hans litterära produktion på detta område. Beträffande de tekniska arbetsuppgifterna äger riksarkivet vittnesbörd om hans framgångsrika verksamhet icke blott i sin samling av konserverade sigill och avgjutningar, utan också i hans tryckta, även utom landet av fackmännen kända och lovordade framställning »Moulage et conservation des sceaux du Moyen âge». Av särskild betydelse äro den överblick av viktiga sigillbestånd och den kunskap om olika metoder att vårda och konservera dessa, som han vunnit genom ett stort antal utländska studieresor. I fråga om hans anställning i riksarkivet må endast erinras därom att han inträdde i dess tjänst år 1912, att han den 17 augusti 1915 antogs till extra ordinarie tjänsteman, att han från och med den 1 januari 1922 blev förste amanuens och att han i sammanlagt mer än 5½ år innehaft förordnande såsom andre arkivarie.

Det sagda torde innebära en tillräcklig och även stark motivering för riksarkivets hemställan, att friherre Harald Fleetwood må på allmänna indragningsstaten erhålla en ställning jämförlig med en ordinarie tjänstemans. Då det gäller att pröva, hur denna lämpligen bör inplaceras i det gällande löneschemat, finner riksarkivet det uppenbart, att den lägsta ordinarie tjänstegraden, en andre arkivaries, icke bör komma i fråga. Sigillvårdens redan utvecklade betydelse och friherre Fleetwoods speciella meriter synas motivera en högre placering, som bör sökas mellan den nyss nämndas och en förste arkivaries i riksarkivet. Lönegraderna 22 och 24 komma därvid i betraktande. De inom den senare mötande tjänsterna bibliotekarie i statistiska centralbyrån respektive i patent- och registreringsverket och förste arkivarie i utrikesdepartementet kunna anses vara rätt nära jämförliga med den här föreslagna befattningen, och riksarkivet stannar alltså vid en hemställan, att friherre Harald Fleetwood måtte vinna placering i 24:e lönegraden. Det torde vara synnerligen lämpligt, att han därvid erhåller den hans särställning markerande titeln »arkivarie i riksarkivet». Riksarkivet förutsätter i övrigt, att han kommer i åtnjutande av de förmåner i fråga om befordran till högre löneklass, semester m. m., som tillkomma ordinarie tjänstemän.

Med denna anordning skulle vinnas, att friherre Harald Fleetwood i en ställning som inskräppte hans ansvar för sigillvårdens bedrivande och koncentrerade hans verksamhet på enbart denna, kunde tagas i anspråk för sju timmars daglig tjänstgöring och att medel till arvoden åt medhjälpare skulle

[4.]

erhållas av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. Det är därvid i främsta rummet fråga om friherre Gustaf Fleetwood, som med stort nit ägnar sig åt konserveringsuppgiften och tillägnat sig framstående praktisk färdighet på detta område. Dennes arbetskraft skulle kunna finna ökad användning, och anskaffande av ytterligare arbetskraft vid konservering respektive avgjutning skulle i viss omfattning möjliggöras. Därutöver skulle riksarkivet komma i tillfälle att med anlitande av samma anslag helt eller delvis frigöra den av de icke-ordinarie expeditionsvakterna, Arvid Gustafsson, som äger fallenhet och skicklighet för fotografiska arbeten, från handräkningsgöromål och använda hans arbetskraft dels för fotografering av sigill, dels för riksarkivets behov av fotostatering.

Vad angår kostnaderna för den materiel, som åtgår för sigillvården, räknar riksarkivet med årliga utgifter

för lagning, konservering och avgjutning cirka kronor 250: —
för fotografering (1,000 plåtar och kopior) cirka » 900: —

och får alltså ifrågasätta ett årligt anslag till nämnda ändamål av 1,200 kronor. Därigenom skulle vinnas, att medel för materialanskaffning med säkerhet skulle stå till förfogande och att riksarkivet icke vidare, på sätt de två senaste åren skett, behövde hos Kungl. Maj:t anmäla detta behov under vädjan om beviljande av medel av det utan tvivel hårt anlitade anslaget till extra utgifter.

Ehuru riksarkivets föreliggande framställning torde äga ett starkt stöd i det redan anförda, har det dock till bevis på det intresse, som också i utomstående sakkunniga kretsar ägnas särskilt konserveringen av sigillbeståndet, och på den höga uppskattning, som friherre Harald Fleetwoods verksamhet på samma håll rönt, ytterligare velat åberopa vid skrivelsen fogade intyg av riksheraldikern greve Adam Lewenhaupt, riksantikvarien S. Curman, professorerna N. Ahnlund, G. Carlsson, A. L. Romdahl och S. Tunberg. Riksarkivet har också bilagt ett brev från generalstatsarkivarien Bittner (Wien), innehållande hans omdöme om vissa av friherre Fleetwoods arbeten.

Riksarkivet slutar med att hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för förste amanuensen i riksarkivet friherre Harald Fleetwood å allmänna indragningsstaten uppföra en personlig befattning såsom arkivarie i riksarkivet, för vården av riksarkivets sigillsamling, med placering i lönegraden B 24 samt att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka ett årligt anslag av 1,200 kronor å samma, stat till anskaffande av materiel m. m. till riksarkivets sigillvård.

Beträffande samtliga de i riksarkivets skrivelse omförmälda yttrandena m. m. ävensom ett av arkivarien i Vatikanen B. Kalterbach avgivet intyg anhåller jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Över riksarkivets ovanberörda framställning har statskontoret den 23 september 1930 avgivit utlåtande och därvid anført huvudsakligen följande;

Med hänsyn till vad i ärendet är upplyst angående dels det trängande behovet av konservering av de till riksarkivets urkunder hörande sigill dels ock de särskilda kvalifikationer för detta arbete, som friherre Fleetwood besitter, är från statskontorets sida intet att erinra mot att, på sätt föreslagits, en personlig tjänst för honom inrättats å allmänna indragningsstaten

för beredande av möjlighet till ett sakkunnigt och mera utsträckt arbete för ifrågavarande ändamål.

[4.]

Beträffande den lönegrad, i vilken tjänsten bör placeras, skulle statskontoret, därest det vore fråga om uppförande av densamma på riksarkivets ordinarie stat, anse att lönegraden B 21, eller den som andre arkivarierna tillhöra, vore den lämpligaste. På grund av de särskilda förhållanden, som föreligga med avseende å den för friherre Fleetwood personligen avsedda tjänsten, vill statskontoret emellertid icke motsätta sig riksarkivets förslag om dess uppförande i lönegraden B 24 med en begynnelselön av 7,668 kronor.

Mot det begärda materielanslaget har statskontoret intet att erinra.

Riksarkivets medeltida sigillbestånd beräknas bestå av mellan 30,000 och 40,000 sigill. Det torde icke minst ifråga om utforskandet av Sveriges medeltid med dess relativt begränsade urkundsförråd gälla, att ett ingående studium av detta rikhaltiga sigillmateriel är påkallat såsom hjälpmedel till vinnande av kunskap om en mängd för forskningen betydelsefulla förhållanden. Jag torde här endast behöva erinra om det rättshistoriska och i övrigt profan- och kyrkohistoriska intresse, som är anknutet till sigillforskningen, ävensom om de konstnärliga värden, som den bevarade sigillkonsten innesluter, och de därmed sammanhängande konsthistoriska arbetsuppgifterna.

Departementschefen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att av nyssberörda sigillbestånd numera mer än hälften torde tarva konserveringsåtgärder i större eller mindre omfattning. Det är därvid att märka, att skadegörelsen oavslutligt fortsätter, i den mån sådana åtgärder utebliva; trycket vid olämplig förvaring, risken av brytning eller nötning vid begagnandet för forskningsändamål och icke minst den sigillen hotande »torrhetssjukan», som enligt nyare forskning torde framkallas av en mikroskopisk svamp, hava i detta sammanhang av riksarkivet särskilt omnämnts.

Vikten av att i här berörda hänseenden åtgärder vidtagas har sedan länge beaktats av riksarkivet, och jämväl Kungl. Maj:t har, såsom i riksarkivets skrivelse erinrats, vid ett par tillfällen av tillgängliga medel ställt smärre belopp till riksarkivets förfogande för ändamålet.

Redan genom de sålunda vidtagna åtgärderna har åtskilligt kunnat uträttas i konserveringssyfte; jag tillåter mig att i detta hänseende hänvisa till de avbildningar av sigill före och efter konserveringen, vilka som bilagor fogats vid riksarkivets skrivelse.

Med det stora material, det här är fråga om, har det emellertid — helt naturligt — befunnits önskvärt att låta de hittills med framgång bedrivna konserveringsarbetena utvidgas och framförallt erhålla en fastare organisation.

Frågan om ett särskilt anslag för ändamålet blev också — såsom jag tidigare erinrat — på grund av i ämnet väckta motioner föremål för prövning av 1930 års riksdag. Riksdagens statsutskott fann visserligen det ändamål, för vilket anslag sålunda äskats, beaktansvärt, men fann sig dock i avsaknad av närmare utredning rörande arbetets bedrivande och de härmed förenade kostnaderna ej kunna tillstyrka motionerna. Riksdagen beslöt i överensstämmande härmed.

[4.]

Den av statsutskottet sålunda efterlysta utredningen föreligger nu i riksarkivets av mig i det föregående återgivna framställning, vartill jag här i huvudsak torde få hänvisa.

De skäl, som av riksarkivet anförts för att åtgärder med det snaraste må vidtagas för ett fortsatt räddande av de oersättliga sigillskatterna från förstöring, finner jag tungt vägande, och jag anser mig icke kunna stå till svars med att denna fråga nu skjutes åt sidan. Jag vill därför tillstyrka, att framställning i ämnet göres till 1931 års riksdag.

Riksarkivet har föreslagit, att för här ifrågavarande konserveringsåtgärder skulle å allmänna indragningsstaten inrättas en personlig arkivarietjänst i 24 lönegraden för förste amanuensen i riksarkivet, friherre H. Fleetwood, som är den, som hittills utfört de framgångsrika konserveringsarbetena inom riksarkivet.

Kostnaderna härför kunna efter sedvanliga beräkningsgrunder (d. v. s. näst högsta löneklassen) beräknas till 8,580 kronor, vartill skulle komma ett anslag till materiel å 1,200 kronor eller inalles 9,780 kronor.

Statskontoret har på grund av föreliggande särskilda förhållanden ansett sig icke böra motsätta sig riksarkivets ovanberörda förslag.

Ifråga om friherre Fleetwoods skicklighet för den föreslagna befattningen föreligga en mängd intyg från de mest sakkunniga håll, och med hänsyn härtill skulle jag — även med tanke på de särskilda kvalifikationer, som måste uppställas, då det gäller att för viss person tillskapa en befattning å allmänna indragningsstaten — ansett mig kunna biträda riksarkivets förslag.

Då emellertid en synnerlig varsamhet bör iakttagas i avseende å tillskapande av personliga tjänster å allmänna indragningsstaten, hur välmotiverade dessa än må befinnas vara, har jag i det föreliggande fallet funnit mig böra förorda en annan anordning för tillgodoseende av ifrågavarande betydelsefulla angelägenhet.

De skäl, som av riksarkivet anförts för en förbättrad ställning i lönehänsende för friherre Fleetwood, finner jag synnerligen väl motiverade med hänsyn såväl till vad som anförts om hans föregående förtjänstfulla verksamhet inom riksarkivet som till de arbetsuppgifter, som nu skulle förestå för honom, samt den självständiga och ansvarsfulla ställning, desammas fullgörande skulle för honom medföra. Jag vill då förorda, att medel ställas till riksarkivets förfogande i sådan utsträckning, att en befattning å extra stat i den föreslagna lönegraden B 24 kan upprättas för friherre Fleetwood.

I detta fall torde lönen böra utgå i enlighet med bestämmelserna i 33 § i kungörelsen den 26 juni 1925, nr 356, med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Innehavare av sådan befattning äger åtnjuta lön enligt löneklass, som är närmast lägre än den, som skulle hava gällt, därest vederbörande varit innehavare av ordinarie tjänst inom ifrågavarande lönegrad. Tillika föreskrives här, att för befattningshavare, om vilken i nämnda paragraf är fråga, skola i övrigt i tillämpliga delar gälla

de stadganden, som för ordinarie tjänstemän inom motsvarande lönegrader meddelats i avlöningsreglementet jämte till reglementet hörande tillämpnings- och tilläggsbestämmelser. Befattningshavare, som erhåller sin avlönning enligt nu angivna bestämmelser, är sålunda i allt väsentligt — dock med undantag för rätten till egen pension — likställd med ordinarie befattningshavare under den tid anställningen varar. Vad frånvaron av rätt till pension beträffar innebär denna visserligen en stor olägenhet. Emellertid anser jag mig böra erinra om att frågan om pensionering av icke-ordinarie befattningshavare sedan länge stått på dagordningen och väl inom en icke alltför långt avlägsen framtid också torde komma att nå sin lösning. Skulle emellertid för här ifrågavarande befattningshavare frågan om pension redan dessförinnan bli aktuell, anser jag mig kunna utgå från att Kungl. Maj:t och riksdagen — såsom redan skett i talrika fall beträffande icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst — komma att åt honom bevilja särskild pension.

Vid ett bifall till mitt förslag om en befattning å extra stat i lönegraden B 24 för friherre Fleetwood skulle alltså hans begynnelselön behöva beräknas efter 23 löneklassen, d. v. s. 7,212 kronor.

Emellertid åtnjuter friherre Fleetwood redan, såsom riksarkivet framhållit, avlöning — från den i det ordinarie förslagsanslaget till riksarkivet ingående, såsom bestämt anslag betecknade anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. — såsom förste amanuens i 19 löneklassen för en daglig tjänstgöring av 5 timmar, d. v. s. — förutom dyrtidstillägg — ($\frac{5}{7} \times 5,676$) = i runt tal 4,050 kronor. Skillnaden mellan nu angivna löner (7,212 — 4,050) 3,162 kronor eller i avrundat tal 3,200 kronor utgör då det belopp, som bliver erforderligt vid ett bifall till det av mig nu framlagda förslaget. Jag utgår därvid från att jämväl i fortsättningen viss del av friherre Fleetwoods avlöning, ungefärligen motsvarande den hittills utgående, kommer att utgå från riksarkivets ordinarie avlöningsanslag.

Härjämte torde vidare något belopp bli erforderligt för materiel och för biträden m. m. Riksarkivet har beräknat det härför erforderliga beloppet till 1,200 kronor. Häremot har jag intet att erinra. Räkna jag vidare med ett belopp av 600 kronor för biträde vid arbetet, skulle alltså hela det för riksarkivets sigillvård å extra stat erforderliga beloppet sålunda uppgå till (3,200 + 1,200 + 600 =) 5,000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela de närmare bestämmelser, som må bli erforderliga ifråga om utgåendet av detta anslag.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till åtgärder för riksarkivets sigillvård för budgetåret
1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag

av kronor 5,000: —

att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående angivit samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

[5.]
Uppehållande av expedition i arkivlokalerna vid Östermalmsgatan.

5. Uppehållande av expedition i arkivlokalerna vid Östermalmsgatan. Till uppehållande av expedition i riksarkivets nya lokaler vid Östermalmsgatan i Stockholm har riksdagen för budgetåren 1925/1931 anvisat extra anslag av 4,000 kronor för år. De skäl, som föranledde anvisande av dessa anslag, finnas angivna i 1925 års åttonde huvudtitel, sid. 9 ff.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har riksarkivet gjort framställning om anslag för här ifrågakarande ändamål jämväl för budgetåret 1931/1932 med samma belopp som tidigare.

Departementschefen.

Anslag för här ifrågakarande ändamål är givetvis erforderligt jämväl för budgetåret 1931/1932, vadan jag icke har något att erinra mot riksarkivets förslag.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av expedition i riksarkivets nya lokaler vid Östermalmsgatan i Stockholm anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 4,000: —

Landsarkiven.

[6.]
Landsarkiven. Det ordinarie förslagsanslaget till landsarkiven m. m.

6. Landsarkiven. Det ordinarie förslagsanslaget till landsarkiven m. m. Till Kungl. Maj:t hava av riksarkivet med egna utlåtanden överlämnats av olika landsarkivariier gjorda framställningar om anslag m. m. för budgetåret 1931/1932.

Med utlåtande den 29 augusti 1930 har sålunda riksarkivet överlämnat framställningar från landsarkivarierna i Uppsala och Göteborg angående personalbehovet vid därvarande landsarkiv. Dessa framställningar avse *dels* inrättandet av en andre arkivariebefattning i lönegraden B 21 vid landsarkivet i Uppsala i stället för — såsom för närvarande är fallet — en förste amanuens med heltidstjänstgöring i 20:e lönegraden för icke-ordinarie befattningshavare, i samband varmed den nuvarande å halvtid tjänstgörande andre amanuensen vid landsarkivet skulle erhålla heltidstjänstgöring, *dels ock* en höjning av anslaget till icke-ordinarie befattningshavare vid landsarkivet i Göteborg från 8,000 kronor till 10,500 kronor, huvudsakligen för att bereda möjlighet för den för närvarande på halvtid anställde amanuensen vid landsarkivet till heltidstjänstgöring.

Framställningar om ökade medel för personal vid dessa två landsarkiv hava — såsom närmare framgår av punkt 3 av 1930 års åttonde huvud-

titel samt av punkt 4 av statsutskottets utlåtande nr 8 till 1930 års riksdag — tidigare varit föremål för prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen utan att föranleda några åtgärder.

I likhet med min företrädare i statsrådsämbetet finner jag visserligen goda skäl vara anförda för den ifrågasatta ökningen av dessa landsarkivs personal, men jag kan dock för närvarande icke tillstyrka de sålunda framkomna kraven.

Med utlåtande den 30 augusti 1930 har vidare riksarkivet underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om ersättning för skötseln av värmeledning i lands- och länsarkiven samt arkivdepån i Visby.

I en var av gällande stater för landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg ingår under rubrik: ersättning för skötsel av värmeledning ett belopp av 300 kronor. I övergångsstaten för arkivdepån i Visby ingår vidare under rubrik: för skötsel av värmeledning ett belopp av 150 kronor. För länsarkivet i Östersund upptages i staten under rubrik: avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ett belopp av 5,500 kronor. Såsom närmare framgår av punkt 4 av 1929 års åttonde huvudtitel ingår häri en post av 2,500 kronor för anställande av lämplig person för utförande av vaktmästargöromålen vid länsarkivet ävensom för ombesörjande av eldningen i arkivbyggnaden.

Redan år 1928 hemställde riksarkivet — efter framställning av landsarkivarien i Lund — att kostnaderna för skötseln av värmeledningarna vid här ifrågavarande arkiv måtte få bestridas av åttonde huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Över denna framställning avgav statskontoret den 14 september 1928 utlåtande och anförde därvid bland annat:

Den av riksarkivet föreslagna utvägen mötte betänkligheter ur principiell synpunkt. En del centrala ämbetsverk finge visserligen på egen hand bestämma ersättningen för sina eldare, men vid länsstyrelserna, med vilka landsarkiven lämpligare kunde i förevarande avseende jämföras, vore vissa bestämda ersättningsbelopp anvisade genom särskilda nådiga brev. Statskontoret ville emellertid icke förneka, att behov av höjning av de anvisade beloppen i ett eller annat fall kunde föreligga. Men härom borde det få ankomma på vederbörande institution att göra särskild framställning.

Genom beslut den 4 januari 1929 fann Kungl. Maj:t riksarkivets framställning i ämnet icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Med anledning av en utav landsarkivarierna i Lund och Göteborg gemen-samt gjord framställning underställde härefter riksarkivet den 17 augusti 1929 ånyo frågan Kungl. Maj:ts prövning, men genom beslut den 3 januari 1930 fann Kungl. Maj:t ej heller denna framställning föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu riksarkivet — med anledning av en utav landsarkivarierna i Lund och Göteborg gjord förnyad framställning — ånyo underställt här förevarande fråga Kungl. Maj:ts prövning.

[6.] Landsarkivarierna hava i denna sin framställning anført bland annat följande:

Det synes egenartat, att ett anslag av denna beskaffenhet, som till sin natur närmast hör samman med bränslekostnaderna, erhållit plats i stat. Förhållandet, knappast principiellt riktigt, torde sakna motsvarighet i staterna för rikets övriga ämbetsverk. Redan på denna grund lär ändring härutinnan böra ske.

Förhållandet är ej heller utan olägenhet. Den i staten uppförda, redan från början anspråklöst tilltagna ersättningen för skötsel av värmeledning, understiger numera väsentligt priset å dylikt arbete härstädes, och svårighet har sedan längre tid tillbaka visat sig att erhålla detsamma verkställt för det anslagna beloppet. Arbetet ingår icke bland tjänsteskyldigheterna för expeditionsvakten, av vilken det städse utförts.

I skrivelser till riksarkivet såväl år 1928 som 1929 hava vi framhållit detta missförhållande beträffande ersättningen och hemställt om åtgärd för dess avhjälpande. Sedan dess har situationen vid landsarkivet i Göteborg ytterligare tillspetsats. I våras anmälde expeditionsvakten hos undertecknad landsarkivarie i Göteborg, att han icke längre vore villig att utan ökning av arvodet utföra detta arbete. På grund härav annonserade jag efter lämplig person att ombesörja eldningen vid landsarkivet under eldningsperioden 1930/1931. Nio personer anmälde sig till arbetet. Av dessa voro fem arbetslösa, som i väntan på annat arbete voro villiga att åtaga sig eldningen mot det i staten uppförda arvodet, dock utan förpliktelse att kvarstanna längre än tills de erhöilo stadigvarande arbete, och fyra innehade sådan anställning och voro bosatta på sådant avstånd från landsarkivet, att de icke kunde påräknas för tillsyn av värmeledningen mer än morgon och afton, under det densamma vid starkare kyla behöver tillses 3 å 4 gånger dagligen. Bland dessa nio sökande fanns dessutom ingen, som kunde förete intyg om kompetens att sköta värmeledning. Under sådana omständigheter har expeditionsvakten lojalt åtagit sig att även under instundande vinter handhava skötseln av landsarkivets värmeledning.

Till eldningsperioden 1931/1932 måste emellertid åtgärder med nödvändighet vidtagas för denna frågas ordnande. Det synes oss ej kunna ske på annat sätt än att ersättningen lämpas efter gängse pris i orten och i likhet med övriga bränslekostnader efter behovet beräknas i den årliga budgeten. Tillika bör detta arbete om möjligt alltjämt handhavas av expeditionsvakten. Med skäl synes nämligen kunna ifrågasättas lämpligheten av att överlämna skötseln av värmeledningen vid ett landsarkiv åt en utomstående person, då denne därigenom till en viss grad erhåller tillträde till landsarkivet med dess dyrbara samlingar. Vi äro icke sinnade att påtaga oss ansvaret för de följder, som därav kunna uppkomma, och komma därför framdeles endast efter vederbörligt bemyndigande att, där omständigheterna därtill skulle föranleda, vidtaga åtgärder för överlämnande av skötseln av värmeledningen till person utanför landsarkivets personal.

Här berörda fråga synes oss lämpligast kunna ordnas genom att kostnaden för skötseln av värmeledningen överflyttas från landsarkivstaten till expensmedelsanslaget och, därest så skulle finnas ändamålsenligt, det därpå ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa ersättningsbeloppets storlek. En större rörelsefrihet skulle därigenom vinnas och kostnaden kunna regleras mera elastiskt i överensstämmelse med stigande eller sjunkande priser på arbetsmarknaden.

För egen del har riksarkivet anfört bland annat:

[6.]

Såsom av det anförda torde ha framgått, har avslaget å riksarkivets framställning icke grundats därpå, att det ansetts billigt, att de lokala arkivens expeditionsvakter såsom ett särskilt med tjänsten följande onus skulle vara förpliktade att sköta institutionernas värmeledningar mot lägre ersättning än vad eljes på orten betalas för enahanda arbete. Tvärtom är det tydligt, att avslaget föranletts av den form, som yrkandet erhållit. Under sådana förhållanden ha landsarkivarierna i Lund och Göteborg genom gemensam skrivelse återupptagit frågan. Av de båda utvägar, som statskontoret i sitt tidigare yttrande antydde för dess lösning, ha de därvid stannat för att tillstyrka den vid länsstyrelserna vanliga. De ha sålunda yrkat, att ersättningen från fall till fall måtte av Kungl. Maj:t bestämmas med hänsyn tagen till de särskilda omständigheterna å varje ort.

Riksarkivet, som fortfarande vidhåller den ovan motiverade uppfattningen, har funnit olägenheterna av det nuvarande systemet bekräftade genom de försök landsarkivarien i Göteborg gjort att ordna den i och för sig icke oviktiga eldningsfrågan inom ramen av den nu bestående ordningen. Försöket har misslyckats, och riksarkivet måste skänka vitsord åt den i samma skrivelse uttalade åsikten, att eldningen alltjämt bör handhavas av expeditionsvakten, och att det icke kan vara lämpligt att överlämna skötseln av värmeledningen vid en statlig arkivinstitution till en utomstående person, som därigenom till en viss grad erhåller tillträde till där förvarade arkivhandlingar.

Riksarkivet finner det sålunda alltjämt önskvärt, att en reglering av denna fråga måtte företagas för samtliga till landsarkivorganisationen hörande arkiv, varvid nu ifrågavarande ersättningar torde på ett mera smidigt sätt kunna anpassas efter växlande förhållanden.

I ärendet har statskontoret den 22 september 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

Statskontoret vill till en början erinra, att ämbetsverket i sitt utlåtande i ämnet den 14 september 1928 framhöll, bland annat, att av de då föreliggande handlingarna framginge, att vid flertalet av ifrågavarande institutioner några svårigheter dittills icke mött att ordna den förevarande ersättningsfrågan med de för ändamålet å respektive stater anvisade beloppen. Såvitt den i det nu föreliggande ärendet lämnade utredningen giver vid handen, är samma förhållande allt fortfarande rådande. Då emellertid vid vissa landsarkiv enligt landsarkivariernas uppgift påtagliga olägenheter yppat sig med det nuvarande systemet för ersättningen och frågan i sin helhet är av jämförelsevis ringa ekonomisk omfattning, anser sig statskontoret icke böra ur ovan angiven synpunkt motsätta sig att — istället för att saken ordnas såsom antytts i statskontorets ovanberörda utlåtande genom höjning av de i vissa av staterna för eldning upptagna beloppen — landsarkivens och arkivdepåns i Visby ifrågavarande utgifter utbrytas ur staterna och avföras å åttonde huvudtiteln's expensanslag.

I samma utlåtande uttalade statskontoret vissa principiella betänkligheter mot att landsarkiven skulle i motsats till länsstyrelserna erhålla rätt till obegränsad användning av expensanslaget för nu ifrågavarande ändamål. I anslutning härtill skulle det kunna ifrågasättas, att, om en anordning i den av riksarkivet föreslagna riktningen vidtages, Kungl. Maj:t, i likhet med vad som beträffande länsstyrelserna ägde rum vid tiden för avgivandet

[6.] av nämnda utlåtande, för vart och ett av de olika arkiven bestämde det belopp, som högst finge tagas i anspråk från expensanslaget. Sedan emellertid Kungl. Maj:t genom cirkulär den 15 november 1929, med ändring av förut i ämnet gällande bestämmelser, föreskrivit bland annat, att ersättningarna för eldning och skötsel av de i länsstyrelsernas lokaler befintliga värmeledningarna skola av länsstyrelserna bestämmas enligt vissa angivna grunder och bestridas från vederbörande expensanslag, torde det icke finnas tillräckliga skäl till att beträffande landsarkiven tillämpa det äldre förfaringssättet med bestämmande av särskilda maximibelopp för varje arkiv. De i nämnda cirkulär meddelade föreskrifterna synas alltså i tillämpliga delar böra gälla för landsarkiven och arkivdepån i Visby.

Beträffande länsarkivet i Östersund är detta inrymt i en för arkivet och lantmäterikontoret uppförd nybyggnad. I utlåtande den 21 augusti 1928 beträffande framlagt förslag till stat för arkivet uttalade statskontoret, bland annat, att det syntes, som om skäl föreläge att närmare undersöka, huruvida icke för de båda institutioner, som komme att inrymmas i den beslutade nybyggnaden, kunde avses en gemensam vaktmästare med skyldighet att jämväl ombesörja eldningen i byggnaden, samt hemställde förty om anvisande av ett belopp av 2,500 kronor för anställande av lämplig person för utförande av vaktmästaregöromålen vid länsarkivet ävensom för ombesörjande av eldningen i arkivbyggnaden. Departementschefen anslöt sig till statskontorets förslag och uttalade därvid särskilt, att i nämnda belopp borde ingå ersättning för eldningen. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag inräknades sedermera av 1929 års riksdag i den för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å staten upptagna anslagsposten ett för ifrågavarande ändamål avsett belopp å 2,500 kronor.

I den provisoriska anordning, som sålunda är träffad i avseende å vaktmästare- och eldningsgöromålen vid länsarkivet, torde nu icke lämpligen böra vidtagas någon ändring, vadan statskontoret icke kan tillstyrka framställningen i vad den avser detta arkiv.

Departementschefen.

Såsom av den nu av mig lämnade redogörelsen framgår, har förevarande ärende tidigare flera gånger varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att dock hava föranlett någon framställning för riksdagen. Frågan synes emellertid numera i viss mån hava kommit i ett nytt läge, sedan — såsom statskontoret erinrat — Kungl. Maj:t, med anledning av riksdagens i skrivelse den 16 maj 1929, nr 175, punkt 3, gjorda hemställan, den 15 november 1929 utfärdat cirkulär angående allmänna grunder för utgående av ersättning för eldning och skötsel av värmeledningarna i länsstyrelsernas lokaler m. m., och med anledning härav har jag nu ansett mig böra upptaga denna fråga inför Kungl. Maj:t.

Vad då först själva sakfrågan beträffar, synes mig den i ärendet förebragta utredningen giva vid handen, att — åtminstone på sina håll — avsevärda olägenheter äro förknippade med det nuvarande systemet.

Med hänsyn härtill vill jag — i likhet med vad statskontoret tillstyrkt — förorda, att ersättningen för skötseln av värmeledningarna vid landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg samt vid arkivdepån i Visby måtte få bestridas av åttonde huvudtiteln's allmänna anslag till skriv-

materialier och expenser, ved m. m. Till de närmare villkor och bestämmelser, som böra föreskrivas med anledning härav, återkommer jag omedelbart.

[6.]

Beträffande länsarkivet i Östersund har, såsom statskontoret framhållit, en provisorisk anordning vidtagits i fråga om vaktmästare- och eldningsgöromålen i avvaktan på eventuellt inrättande av en vaktmästarbefattning, gemensam för de i samma byggnad inrymda länsarkivet och lantmäterikontoret. Statskontoret har icke funnit det lämpligt, att en ändring nu kommer till stånd i denna provisoriska anordning, och häri vill jag för min del instämma.

När det så gäller de närmare bestämmelserna för beräkningen och fastställandet av här ifrågavarande ersättningar, synas mig i huvudsak de föreskrifter kunna tagas till förebild, som meddelats i ovanberörda cirkulär av den 15 november 1929. I anslutning härtill torde såsom allmänna grunder för utgående av ersättning för eldning och skötsel av värmeledningarna i landsarkivens samt i arkivdepåns i Visby lokaler böra föreskrivas

a) att ersättningarna för eldning och skötsel av de i landsarkivens samt arkivdepåns i Visby lokaler befintliga värmeledningar skola utgå med vissa belopp för månad räknat under eldningsperioden,

b) att dylik ersättning skall bestämmas på grundval av den arbetstid, som beräknas åtgå för eldning och skötsel av respektive värmeledningar, och med hänsyn till den å vederbörande orter gällande timavlöning för arbete av motsvarande eller liknande slag,

c) att tillfällig löneförbättring eller dyrtidstillägg ej må utgå å ersättning, varom nu är fråga,

d) att i fall, då ordinarie expeditionsvakt vid landsarkiv eller arkivdepån i Visby handhar ifrågavarande bestyr, ersättning därför skall utgå allenast i den mån för samma bestyr använts tid utom den för vederbörande befattningshavare i sådan egenskap fastställda dagliga tjänstgöringstiden,

e) att det skall åligga riksarkivet att i enlighet med ovanstående grunder samt efter samråd med socialstyrelsens avdelning för bränslekontroll fastställa ifrågavarande ersättningar,

f) att utbetalning av ifrågavarande ersättningar skall äga rum i enahanda ordning, som iakttages beträffande utbetalning av övriga avlöningsförmåner vid landsarkiven och arkivdepån i Visby, samt

g) att gottgörelse för eldning och skötsel av värmeledningarna i landsarkivens samt i arkivdepåns i Visby lokaler skall avföras från det under attonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle ur staterna för landsarkiven samt ur övergångsstaten för arkivdepån i Visby uteslutas där upptagna anslagsposter för ersättning av skötsel av värmeledning, uppgående — enligt vad jag förut erinrat — till $(4 \times 300 + 150)$ 1,350 kronor. Det ordinarie förslagsanslaget till landsarkiven m. m., nu 102,950 kronor, skulle alltså i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptagas med ett till $(102,950 - 1,350)$ 101,600 kronor minskat belopp.

Till det belopp, varmed förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. må böra uppföras i riksstaten för budgetåret 1931/1932, återkommer jag senare.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att från och med budgetåret 1931/1932 kostnader för ersättning för eldning och skötsel av värmeledningarna vid landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg samt vid arkivdepån i Visby må — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av mig i det föregående angivits — avföras å det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.;

dels ur de ordinarie staterna för landsarkiven i Uppsala Vadstena, Lund och Göteborg utesluta de där ingående anslagsposterna: Ersättning för skötsel av värmeledning, en var å kronor 300:—

dels ur övergångsstaten för arkivdepån i Visby utesluta den där ingående anslagsposten: För skötsel av värmeledning å kronor 150:—

dels ock minska det *ordinarie* förslagsanslaget till landsarkiven m. m.,

nu kronor 102,950:—

med » 1,350:—

till » 101,600:—

7. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för

landsarkiven m. m., oförändrat ordinarie re-

servationsanslag kronor 1,800:—

[7.] 8. Inköp av böcker för ett referensbibliotek vid länsarkivet i

Östersund. Av det i riksstaten upptagna ordinarie reservationsanslaget å 1,800 kronor till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m. skall jämlikt cirkulär den 16 maj 1929 ett årligt belopp av 250 kronor tillfalla länsarkivet i Östersund. Vidare har Kungl. Maj:t genom cirkulär den 9 maj 1930 förklarat, att från det under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. må under budgetåret 1930/1931 för länsarkivet i Östersund utbetalas ej mindre erforderliga medel för bränsle, lyse, renhållning och städning samt kostnaderna för transport till nämnda länsarkiv av vissa arkivhandlingar än även utgifter för skrivmaterialier och papper, för bindning av böcker och handlingar, för tidningar m. fl. utgifter, för telegram, telefon och annonsering samt för inköp och underhåll av möbler till ett belopp av högst

Inköp av
böcker för ett
referensbibliotek
vid
länsarkivet i
Östersund.

2,000 kronor. Jag anhåller att ifråga om dessa anslag få hänvisa till den närmare utredning i ämnet, som återfinnes under punkterna 4 och 285 i 1929 års åttonde huvudtitel.

[7.]

I skrivelse den 23 september 1930 har nu riksarkivet, efter därom av länsarkivarien i Östersund gjord framställning, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av medel, som för sådant ändamål vore eller kunde bliva tillgängliga, anvisa dels 1,500 kronor till inköp av böcker till ett referensbibliotek i länsarkivet i Östersund, dels 500 kronor till bindning av tryckta arbeten därstädes.

I sin ovanberörda framställning har länsarkivarien anfört bland annat:

Länsarkivet stode nu i begrepp att mottaga handlingar från länets myndigheter och torde under november 1930 kunna öppna sina portar för allmänheten.

Såväl vid sin verksamhet såsom förvaltningsmyndighet som för att kunna fylla sin uppgift såsom forskningsanstalt hade länsarkivet behov av ett referensbibliotek. Grunden till ett sådant hade under räkenskapsåret 1929/1930 blivit lagd genom inköp för det anslag av 250 kronor, som årligen disponerades för detta ändamål, samt genom gåvor av institutioner och enskilda. Det vore dock klart, att ett större engångsanslag behövdes för att sätta länsarkivet i stånd att tillmötesgå de krav, som från början komme att ställas av den forskande allmänheten. Större arbeten såsom encyklopedier och ordböcker, urkundssamlingar, tidskrifter och övriga uppslagsverk kunde för övrigt endast genom ett dylikt anslag inom rimlig tid förvärfvas.

Länsarkivarien angiver vidare genom exempliering de encyklopedier och ordböcker, historiska urkundssamlingar, allmänna historiska tidskrifter, allmänna historiska uppslagsverk, litteratur berörande länets historia och topografi, personhistoria samt lagsamlingar som erfordrades för ett referensbibliotek.

För inköp av nödvändiga större arbeten i huvudsaklig överensstämmelse med det sålunda framlagda förslaget vore ett anslag ej understigande 1,500 kronor behöfligt. För denna summa kunde endast det oundgängligaste anskaffas. För bindning av häftade böcker, särskilt de publikationsserier, som länsarkivet erhöle från riksarkivet och kungl. biblioteket, vore dessutom ett belopp av minst 500 kronor nödvändigt.

Riksarkivet har i sitt ovanberörda utlåtande den 23 september 1930 anfört bland annat följande:

Riksarkivet funne framställningen vara väl motiverad och hade intet att erinra mot den plan för inköp, som länsarkivarien framlade. Vid alla de tillfällen, då övriga landsarkiv trätt i verksamhet, hade dylika engångsanslag till bokinköp ansetts vara påkallade, senast beträffande landsarkivet i Göteborg (kungl. brev den 1 september 1911). Därvid hade de nödiga medlen kunnat anvisas av besparingar, som gjorts å respektive landsarkivs avlöningsstat. Ehuru denna bekvämliga utväg icke torde kunna anlitas i fråga om länsarkivet i Östersund, hoppades riksarkivet, att Kungl. Maj:t skulle finna en annan möjlighet att tillgodose dess önskemål, som naturligtvis ägde samma berättigande som dess äldre systerinstitutioners.

Till landsarkiven i Uppsala, Lund och Göteborg hade motsvarande anslag utgått med 1,500 kronor, till landsarkivet i Vadstena med 1,000 kronor och

[7.]

till arkivdepån i Visby med endast 500 kronor. Vid behandlingen av alla frågor, som angått länsarkivet i Östersund, hade riksarkivet framhållit, att det icke borde komma i samma missgynnade ställning som arkivdepån i Visby, och statsmakterna hade i själva verket tillgodosett det på långt bättre sätt. Det kunde beträffande här föreliggande behov visserligen sägas, att länsarkivet med sin geografiskt begränsade verkningskrets icke nödvändigt behövde anskaffa exempelvis topografisk litteratur i samma utsträckning som landsarkiven, och länsarkivariens förslag innebure en sådan begränsning. Om tillbörlig hänsyn toges till penningvärdets fall, syntes det uppenbart, att det av honom ifrågasatta anslaget å 1,500 kronor i själva verket icke stode i paritet med tidigare anslag till landsarkiven och ingalunda vore att anse såsom allför högt.

Vad anginge det ifrågasatta anslaget till bindning av böcker, torde visserligen någon liknande precedens icke kunna åberopas. Detta torde sammanhånga därmed, att på den tid, då de olika landsarkiven inrättades, de för dem disponibla expensmedlen ännu icke voro begränsade till ett visst årligt belopp, utan efter förekommande behov kunde tagas i anspråk för bindning. Det låge i öppen dag, att ett referensbibliotek i största möjliga utsträckning borde vara bundet, men detta önskemål hänvisades till en rätt avlägsen framtid, om länsarkivet finge att disponera endast sina mycket begränsade expensmedel för sådant ändamål. Det ifrågasatta anslagsbeloppet, 500 kronor, syntes ingalunda vara för högt tilltaget.

Riksarkivet tilläte sig slutligen erinra därom, att länsarkivet torde komma att öppnas för allmänheten i november 1930 och att det med hänsyn därtill givetvis vore önskligt, att medel till referensbibliotekets skapande bleve tillgängliga redan under budgetåret 1930/1931.

I ärendet har statskontoret den 25 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid anförde:

Då utgifter för inköp av böcker till ett nytt bibliotek icke kunde betraktas såsom expenser och åttonde huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. alltså icke torde kunna tagas i anspråk härför, torde medel för här ifrågavarande utgifter av dylikt slag böra anvisas från samma huvudtitels anslag till extra utgifter. Däremot torde förstberörda anslag kunna anlitas för bestridandet av kostnaderna för inbindning av böcker i nu ifrågavarande bibliotek.

Departementschefen.

Sedan numera länsarkivet i Östersund under hösten 1930 kunnat tagas i bruk, torde det vara oundgängligt, att detsamma utrustas med ett referensbibliotek. Såsom riksarkivet erinrat, hava vid alla de tillfällen, då övriga landsarkiv trätt i verksamhet, dylika engångsanslag till bokinköp ansetts vara påkallade. Senast var detta fallet beträffande landsarkivet i Göteborg, och hade i dessa fall de nödiga medlen kunnat anvisas av besparingar, som gjorts å vederbörande landsarkivs avlöningsstat. Ett dylikt förfaringsätt är ej längre möjligt. Ej heller torde det vara tänkbart, att länsarkivet inom en rimlig tid skall kunna anskaffa det erforderliga referensbiblioteket med anlitan av det årliga anslag å 250 kronor, som för närvarande står till dess förfogande. Slutligen torde, såsom statskontoret framhållit, det icke vara möjligt att anlita åttonde huvudtitelns allmänna expensanslag för

inköp av böcker till ett nytt bibliotek. Med hänsyn härtill lär det bliva erforderligt, att särskilda medel ställas till länsarkivets förfogande för ändamålet.

Vad det erforderliga anslaget storlek beträffar har riksarkivet, i likhet med länsarkivarien, beräknat detsamma till 1,500 kronor. Jag finner mig emellertid böra föreslå en begränsning av anslaget till 1,000 kronor.

Länsarkivarien och riksarkivet hava slutligen hemställt om ett anslag å 500 kronor för inbindning av böcker i referensbiblioteket. Statskontoret har ansett, att dessa kostnader kunna bestridas av åttonde huvudtiteln's allmänna expensanslag, och till denna uppfattning vill jag uttala min anslutning. Härtill torde jag framdeles få anledning återkomma i samband med framläggande för Kungl. Maj:t av förslag till de belopp, varmed de till olika under ecklesiastikdepartementet lydande verk och inrättningar utgående expensanslagen böra bestämmas för budgetåret 1931/1932.

För närvarande hemställer jag alltså allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp av böcker för ett referensbibliotek vid länsarkivet i Östersund för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 1,000: —

9. Uppförande av en byggnad för landsarkiv i Härnösand. Efter upprepade undersökningar och provningar från sakkunniga myndigheters sida — vilka undersökningar sträckte sig över en tidrymd av mer än tjugufem år — framlade Kungl. Maj:t i proposition den 16 mars 1928, nr 212, angående landsarkiv för Norrland m. m., för riksdagen frågan om en utsträckning av landsarkivorganisationen till de norrländska länen.

Detta Kungl. Maj:ts förslag, vilket godtogs av riksdagen, byggde på ett av riksarkivet år 1926 framlagt förslag och gick ut på förläggandet av ett landsarkiv för Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län till Härnösand och ett länsarkiv för Jämtlands län till Östersund. I detta syfte föreslogs i propositionen ett omedelbart realiserande av byggnadsplanerna för en gemensam byggnad för länsarkiv och lantmäterikontor i Östersund samt begärdes ett mindre anslag för uppgörande av definitiva ritningar och kostnadsberäkningar för ett till Härnösand förlagt landsarkiv.

Sedan riksdagen beviljat härför erforderliga medel, är den för länsarkiv och lantmäterikontor i Östersund avsedda byggnaden numera färdig. Beträffande landsarkivet i Härnösand beviljade 1930 års riksdag — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) — till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar och kostnadsförslag av en byggnad för detta landsarkiv ett anslag av 330,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1930/1931 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor.

Riksdagen anförde därvid i sin skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, under punkt 4 bland annat följande:

[8.]

Uppförande
av en bygg-
nad för
landsarkiv i
Härnösand.

[8.] Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot det framlagda byggnadsförslaget och de härför uppgjorda kostnadsberäkningarna, ansåge önskvärt, att förevarande spörsmål nu måtte få sin slutgiltiga lösning genom beslut om beviljande av medel till arkivbyggnads uppförande i Härnösand.

Vad beträffade frågan om det belopp, som för ändamålet borde ställas till förfogande för budgetåret 1930/1931, hade riksdagen, då departementschefen av statsfinansiella skäl ansett beloppet böra inskränkas till 50,000 kronor och då någon svårare olägenhet av ytterligare ett års anstånd med själva byggnadsarbetenas igångsättande ej torde vara att befara, funnit sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag å 50,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 fastställde Kungl. Maj:t de i ärendet framlagda ritningarna för uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand att lända till efterrättelse vid arbetets utförande, med rätt för byggnadsstyrelsen att därunder vidtaga sådana smärre ändringar i det uppgjorda förslaget, som kunde befinnas lämpliga och ej ökade den beräknade kostnaden. Tillika ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget å 50,000 kronor till förfogande av byggnadsstyrelsen att — vid förefallande behov efter samråd med riksarkivet — användas för med anslaget avsett ändamål.

I skrivelse den 21 augusti 1930 har nu byggnadsstyrelsen — med förmälan att byggnadsstyrelsen avsåge att igångsätta arbetena under våren 1931 och därefter så bedriva desamma, att de vore fullbordade med utgången av år 1932, ävensom att för budgetåret 1931/1932 erfordrades en anslagssumma av 200,000 kronor och återstoden, 80,000 kronor, av det beviljade anslaget under budgetåret 1932/1933 — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand beviljade anslaget för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

Departementschefen.

Statsekonomiska hänsyn nödga mig göra en begränsning i det nu framlagda anslagskravet. Byggnadsstyrelsens kostnadsberäkning är uppgjord under antagande att arbetena skola igångsättas våren 1931. Då jag nu av nys-nämnda anledning finner mig nödsakad att för ändamålet förorda allenast 50,000 kronor för budgetåret 1931/1932, skulle, vid bifall härtill och med inräknande av redan anvisade medel, vid nyssnämnda tidpunkt endast 100,000 kronor stå till förfogande och ett igångsättande av arbetena sålunda ej kunna ske förrän våren 1932. Uppskovet är visserligen i och för sig beklagligt, men jag vill giva uttryck åt den förmodan, att några avsevärdare olägenheter ej skola visa sig förknippade härmed.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand av 1930 års riksdag beviljade anslaget å 330,000 kronor för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* reservationsanslag anvisa ett belopp av kronor 50,000:—

Bibliotek.

Kungl. biblioteket.

10. **Kungl. biblioteket. Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket.** I riksstaten för budgetåret 1928/1929 var det ordinarie förslagsanslaget till kungl. biblioteket upptaget med ett belopp av 248,200 kronor, vari bland annat ingick en anslagspost å 70,000 kronor till böcker, inköp och inbindning. Därjämte hade, i likhet med vad som varit fallet under åtskilliga år, för samma budgetår anvisats ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket.

[9.] Kungl. biblioteket. Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket.

Efter en utförligt motiverad framställning, vilken återfinnes å sid. 16—24 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1929 års statsverksproposition, begärde riksbibliotekarien i avseende å budgetåret 1929/1930 1) ökning av den med 70,000 kronor utgående ordinarie anslagsposten till 100,000 kronor; 2) bibehållande av det extra reservationsanslaget å 20,000 kronor; 3) ett extra engångsanslag å 50,000 kronor till täckande av uppkommen brist i kungl. bibliotekets utgiftspost för bokinköp och bindning.

I anledning av denna framställning föreslog Kungl. Maj:t under punkt 7 av 1929 års åttonde huvudtitel riksdagen att

dels öka den i staten för kungl. biblioteket ingående anslagsposten: Böcker, inköp och inbindning, förut 70,000 kronor, med 10,000 kronor till 80,000 kronor,

dels ock för budgetåret 1929/1930 anvisa: till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

I skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, anmälde riksdagen, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag

dels ökat den i staten för kungl. biblioteket ingående anslagsposten: Böcker, inköp och inbindning, nu 70,000 kronor, med 10,000 kronor till 80,000 kronor,

dels till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor,

dels ock till täckande av brist i kungl. bibliotekets medel till bokinköp och bokbindning anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 20,000 kronor.

I skrivelse den 16 september 1929 framlade riksbibliotekarien en redogörelse rörande kungl. bibliotekets anslagsbehov för budgetåret 1930/1931 och hemställde därvid, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1930 års riksdag att till bokinköp och bindning i kungl. biblioteket anvisa

dels å ordinarie stat ett från 80,000 till 100,000 kronor höjt anslag;

dels å extra stat för budgetåret 1930/1931 fortfarande ett anslag å 20,000 kronor;

[9.] dels ett extra anslag för budgetåret 1930/1931 å 30,000 kronor till täckande av brist i kungl. bibliotekets medel till bokinköp och bokbindning.

I anledning av riksbibliotekariens sistnämnda framställning föreslog Kungl. Maj:t under punkt 5 av 1930 års åttonde huvudtitel riksdagen att

dels öka den i staten för kungl. biblioteket ingående anslagsposten: Böcker, inköp och inbindning, förut 80,000 kronor, med 10,000 kronor till 90,000 kronor,

dels ock till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit vann även riksdagens bifall.

I skrivelse den 12 september 1930 har nu riksbibliotekarien gjort framställning angående anslagsbehovet för bokinköp och inbindning vid kungl. biblioteket för budgetåret 1931/1932 och därvid anfört bland annat följande:

I skrivelse den 16 september 1929 har jag ånyo framlagt en redogörelse för kungl. bibliotekets behov av ökade anslag till bokinköp och bindning, grundad på den vidlyftiga utredning om stegringen såväl av bokproduktionen inom skilda länder som av bokpris och bokbindningskostnader i allmänhet, som jag i min skrivelse den 22 september 1928 framlade. Då förhållandena på den internationella bokmarknaden alltjämt äro desamma och någon nedgång särskilt i bokprisen ännu icke kan skönjas, anser jag mig nödsakad att för Kungl. Maj:t återigen påpeka de svårigheter, med vilka kungl. biblioteket på grund av otillräckligheten i nämnda anslag har att kämpa för att kunna fylla sin viktiga uppgift som det svenska humanistiska nationalbiblioteket. Endast med iakttagande av största sparsamhet och återhållsamhet vid inköp av nyutkommen litteratur och komplettering av under krisåren uppkomna luckor i de äldre bestånden kan jämvikten inom bibliotekets budget upprätthållas. Härigenom blir det emellertid för biblioteket omöjligt att ens tillnärmelsevis tillfredsställa de anspråk, som ställas på detsamma av publiken i huvudstaden och rikets övriga bibliotek, främst universitets- och läroverksbiblioteken, vilka i fråga om lån av dyrbarare verk äro i stor utsträckning hänvisade till kungl. biblioteket, där i första hand sådana verk anses böra vara förhanden.

På grund av den utförliga motivering, som jag givit särskilt i mina skrivelser den 22 september 1928 och den 16 september 1929, hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1930 års riksdag att till bokinköp och bindning i kungl. biblioteket för budgetåret 1930/1931 på ordinarie stat bevilja ett från 80,000 kronor till 100,000 kronor höjt anslag med bibehållande av det förut å extra stat utgående anslaget å 20,000 kronor. Dessutom begärdes ett extra anslag för 1930/1931 å 30,000 kronor till täckande av brist i kungl. bibliotekets medel till sagda ändamål.

Riksbibliotekarien återgiver därefter i huvudsak det uttalande, som av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid anmälan av sagda anslagsäskanden gjordes till statsrådsprotokollet samt erinrar vidare om ovannämnda höjning av anslagsposten: Böcker, inköp och inbindning från 80,000 kronor till 90,000 kronor. Riksbibliotekarien fortsätter därefter:

Huru välkommen denna ökning i bibliotekets anslag till bokinköp än är, förslår den emellertid icke långt, och jag nödgas därför återupprepa min

anhållan om det ordinarie anslagets höjande till 100,000 kronor, varjämte jag ånyo hemställer om ett extra anslags beviljande å 30,000 kronor utöver det redan förut utgående extra anslaget å 20,000 kronor. Endast härigenom torde det bliva möjligt för kungl. biblioteket att till stor del — helt är detta numera icke möjligt — övervinna de menliga följder, som världskrig och efterkrigsår medförde för bibliotekets förvärv av utländsk vetenskaplig litteratur.

[9.]

Riksbibliotekariens skrivelse utmynnar sålunda i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att till bokinköp och inbindning för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels ett med 10,000 kronor till 100,000 kronor höjt ordinarie anslag;

dels ett extra anslag å 20,000 kronor,

dels slutligen ett extra anslag å 30,000 kronor till täckande av brist i kungl. bibliotekets medel till bokinköp och bokbindning.

Jag finner synnerligen vägande skäl föreligga för en höjning av de till kungl. biblioteket utgående anslagen till bokinköp och bokbindning. I likhet med vad vid flerfaldiga tillfällen av olika mina företrädare i statsråds-ämbetet anförts vill jag nämligen betona betydelsen av att våra vetenskapliga centralbibliotek kunna förvärva åtminstone det viktigaste av den i utlandet utkommande vetenskapliga litteraturen. Vådorna av att den inhemska forskningen icke har tillgång på erforderlig litteratur äro alltför uppenbara för att av mig behöva närmare utvecklas.

Departement-
chefen.

Vad riksbibliotekariens nu föreliggande anslagsäskanden beträffar, har emellertid det rådande statsfinansiella läget gjort, att jag nu icke kan fullt tillmötesgå äskandet av höjningen av det ordinarie inköpsanslaget. Jag nödgas inskränka mig att förorda en höjning av detsamma med 5,000 kronor till 95,000 kronor.

Vidare tillstyrker jag, att, såsom för innevarande budgetår skett, till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket må anvisas ett extra reservationsanslag å 20,000 kronor för budgetåret 1931/1932.

Vidkommande riksbibliotekariens framställning i vad den avser anslag till täckande av brist i kungl. bibliotekets utgiftspost för bokinköp och bokbindning, har, såsom av det redan sagda framgår, denna brist tidigare beräknats till 50,000 kronor; på grund av det av riksdagen för budgetåret 1929/1930 anvisade anslaget å 20,000 kronor skulle alltså en summa motsvarande det av riksbibliotekarien nu äskade beloppet återstå. Jag skulle gärna sett, att det varit mig möjligt tillmötesgå framställningen i denna del, men av statsekonomiska skäl nödgas jag även här ställa mig avvisande. Med de ökade anslag, som vid bifall till min framställning i övrigt skulle komma att stå till kungl. bibliotekets förfogande, torde vara att hoppas, att biblioteksledningen skall finna möjlighet att småningom avveckla den balans, som förhållandena åstadkommit.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels öka den i staten för kungl. biblioteket ingående anslagsposten: Böcker, inköp och inbindning,

nu	kronor 90,000: —
med	» 5,000: —
till	» 95,000: —

samt förty höja det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till kungl. biblioteket,

nu	kronor 268,200: —
med	» 5,000: —
till	» 273,200: —

dels ock till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 20,000: —

[10.]

11. Ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter m. m. I gällande stat för kungl. biblioteket ingår en anslagspost å 49,200 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har vidare riksdagen till förstärkande av kungl. bibliotekets arbetskrafter för budgetåren 1925 1931 anvisat ett extra anslag av 11,000 kronor, vadan sålunda till här ifrågavarande avlöningsändamål vid kungl. biblioteket för närvarande står till förfogande ett årligt belopp av 60,200 kronor. I avseende å tillkomsten av ovanberörda extra anslag å 11,000 kronor och det behov, som föranlett detsamma, tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som återfinnes i 1925 års åttonde huvudtitel, sid. 38 ff.

Till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen har vidare riksdagen sedan åtskilliga år tillbaka anvisat anslag å extra stat. För budgetåret 1930/1931 utgår anslaget med 5,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser rörande användningen av de för budgetåret 1930/1931 anvisade extra anslagen för här ifrågavarande ändamål.

Därvid bemyndigades riksbibliotekarien att använda ovan omförmälda extra anslag å 11,000 kronor till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter i överensstämmelse med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Tillika medgav Kungl. Maj:t, att de två vid kungl. biblioteket anställda extra ordinarie tjänstemän, som av riksbibliotekarien förordnades att under budgetåret 1930/1931 handhava redigeringen av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen, finge åtnjuta lön, den ene i egenskap av ledare för redigeringsarbetet och med benämning extra andre bibliotekarie enligt 21:a löneklassen av den löneplan, som innefattades i 9 § avdelningen B av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451), och den andre enligt 20:e löneklassen inom samma avdelning av nämnda löneplan, och skulle därvid iakttagas, *dels*

Ökning av
kungl. biblio-
tekets arbets-
krafter m. m.

att för bestridande av varderas lön 2,500 kronor utginge från det av riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisade extra anslaget å 5,000 kronor, *dels ock* att i övrigt beträffande dessa befattningshavare gällande bestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, i tillämpliga delar skulle äga giltighet.

I skrivelse den 12 september 1930 har nu riksbibliotekarien anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att

dels för budgetåret 1931/1932 höja det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. med ett belopp av 9,800 kronor, eller från nuvarande 49,200 kronor till 59,000 kronor;

dels för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra anslag av högst 5,000 kronor att i mån av behov ställas till förfogande för täckande av väntad brist i det ordinarie anslaget.

Till stöd för denna sin framställning har riksbibliotekarien bland annat anfört:

I riksbibliotekariens framställning den 30 augusti 1923 angående anslagsbehov för budgetåret 1924/1925 till den icke-ordinarie personalens avlöande hade lämnats en redogörelse för denna personals storlek och löneförmåner. Förteckningen upptog 5 amanuenser, 3 extra kanslibiträden, 3 extra kontorsbiträden, 2 extra expeditionsvakter och 4 extra befattningshavare. Sedan ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter möjliggjorts genom för ändamålet anvisat särskilt anslag, uppginge för närvarande under budgetåret 1930/1931 den icke-ordinarie personalen, som avlönades från förberörda anslag, till 7 amanuenser, 4 extra kanslibiträden, 3 extra kontorsbiträden, 5 extra expeditionsvakter och 6 extra befattningshavare. Av amanuenserna hade en 1923 varit sysselsatt tillsammans med en ordinarie andre bibliotekarie med redigeringsarbetet å den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen och därför uppburit större delen av sin avlöning från det särskilt för detta redigeringsarbete beviljade extra anslaget å 5,000 kronor. För närvarande utfördes detsamma åter av två amanuenser (varav en hade titel av extra andre bibliotekarie). 1 amanuens vore från 1906 helt upptagen av arbetena med de för allmänheten avsedda nominal- och slagordskatalogerna. I övrigt fölle den egentliga personökningen inom gruppen extra expeditionsvakter, där behovet av ökning varit synnerligen kännbart. Och det kunde här med styrka betonas, att i förhållande till omfattningen och mångfalden av de arbetsuppgifter, som för närvarande ålåge kungl. biblioteket, vore de arbetskrafter, vilka stode till bibliotekets förfogande, *ett minimum* av det verkliga behovet.

Kostnaderna för den extra personalens avlöande, jämte andra härtill hörande utgifter, hade i redogörelsen år 1923 beräknats till 48,237 kronor. En sammanräkning av avlöningarna för budgetåret 1930/1931, såsom de nu kunde beräknas, slutade på ett belopp av 73,836 kronor. Det vore, utom det ökade antalet befattningshavare, två omständigheter, som medverkat till den betydande stegringen från år 1923, *dels* personalens författningsenliga uppslyttningar i högre löneklasser, *dels* en stark, anslaget till avlöningar åt den icke-ordinarie personalen berörande ökning av kostnaderna för det ovan nämnda arbetet med accessionskatalogens redigering. Av det för detta re-

- [10.] digeringsarbete anvisade extra anslaget av 5,000 kronor hade tidigare 1,000 kronor såsom ett särskilt arvode utöver den ordinarie lönen tilldelats den andre bibliotekarie, som under en följd av år lett det i hög grad betungande arbetet, och återstående 4,000 kronor utgjorde huvudparten i den biträdande amanuensens avlöning; återstoden, eller 1,676 kronor, utginge från anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. Under 1929 måste en ny anordning vidtagas häri, varigenom arbetet, såsom förut är nämnt, uppdragits åt två amanuenser, vilka med Kungl. Maj:ts begivande härför åtnjöte lön enligt avlöningsreglementets respektive 21:a och 20:e löneklasser, varav 2,500 kronor utginge till vardera av förberörda redigeringsanslag och återstoden, respektive 3,920 och 3,548 kronor eller tillsammans 7,468 kronor, från det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till avlöningar åt icke ordinarie befattningshavare m. m. Detta hade sålunda kommit att för accessionskatalogens vidkommande belastas med en merutgift å 5,792 kronor.

Enligt bestämmelse i kungörelse den 26 juni 1925 (nr 358, mom. 5) skulle icke-ordinarie befattningshavare, som förordnats att uppehålla ordinarie tjänst, uppbära honom tillkommande lön och vikariatsersättning från anslaget till vikariatsersättningar. Härigenom hade icke blott de båda anslagen till den icke-ordinarie personalens avlöning hittills varit tillräckliga trots de automatiskt växande årliga löneutgifterna, utan viss del — från och med budgetåret 1925/1926 till och med budgetåret 1928/1929 uppgående tillsammans till 12,237 kronor — hade icke ens behövt tagas i anspråk. Men å andra sidan hade den nämnda bestämmelsen medfört den svårigheten, att det verkliga behovet av medel från dessa anslag icke kunde på förhand med någorlunda säkerhet beräknas.

Avlöningsutgifterna till den icke-ordinarie personalen vid kungl. biblioteket, frånsett de egentliga vikariatsersättningarna, under det innevarande budgetåret 1930/1931 förmodades vid tiden för framställningars avgivande om anslag för detta budgetår icke komma att uppgå till så högt belopp, det ovan angivna 73,836 kronor, som man nu med största sannolikhet hade att räkna med. Och då vid icke-ordinarie befattningshavares förordnande att uppehålla ordinarie tjänst avlöningsmedlen skulle utgå av vikariatsersättningsanslaget, ansågs framställning om anslagsförhöjning för ifrågavarande avlöningsändamål då icke behöva ifrågakomma. Men såsom ställningen nu vore, ansåg riksbibliotekarien sig böra hos Kungl. Maj:t hemställa ej mindre om höjning av det å bibliotekets stat uppförda anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. för budgetåret 1931/1932 än även om ett extra anslag att ställas till förfogande redan under budgetåret 1930/1931 för användning i mån av behov till täckande av väntad brist i det för detta budgetår för ifrågavarande avlöningsändamål anvisade ordinarie anslaget. Då utom de månatliga avlöningsutgifterna även vissa andra utgifter skulle bestridas från detta anslag, syntes höjningen därav för budgetåret 1931/1932 icke böra föreslås till lägre belopp än i det närmaste 10,000 kronor, eller från 49,200 kronor till 59,000 kronor. Beträffande behovet för budgetåret 1930/1931 torde detta — på grund av förevarande särskilda omständigheter ifråga om förordnanden för uppehållande av ordinarie tjänster — kunna begränsas till 5,000 kronor.

I skrivelse den 12 september 1930 har riksbibliotekarien vidare hemställt om utverkande för budgetåret 1931/1932 av ett extra anslag till ökning av

kungl. bibliotekets arbetskrafter till ett belopp av 16,000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår skulle innebära en ökning av 5,000 kronor.

[10.]

Riksbibliotekarien har till stöd för denna sin framställning anfört följande:

För bibehållande av den icke-ordinarie personal, som för närvarande vore anställd vid kungl. biblioteket, och som för verksamhetens bedrivande vore nödvändig, vore ett fortsatt beviljande av ifrågavarande extra anslag till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter av största betydelse. I särskild skrivelse angående det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. hade riksbibliotekarien haft tillfälle att redogöra för denna personals nuvarande storlek och för kostnaderna för densammas avlöande. Beträffande det extra anslaget till personalens ökning, som från och med budgetåret 1925/1926 utgått med ett årligt belopp av 11,000 kronor, vore att erinra därom, att riksbibliotekarien i framställningar såväl under år 1928 som under år 1929 begärt förhöjning av detta anslag till 16,000 kronor i och för möjliggörandet av anställning av ytterligare 2 extra kanslibiträden. Riksbibliotekarien ansåge sig böra även nu förnya denna begäran, då behovet av personalens ökning vore ofrånkomligt. På grund av allmänhetens livliga begagnande av kungl. biblioteket ställdes stora krav, såsom i föregående skrivelser framhållits, på låneexpeditionen; denna uppsöge därför i mycket stor utsträckning tillgänglig arbetskraft, och i sin ordning medförde detta förhållande, att de inre arbetena, som vore av icke mindre betydelse för verksamhetens jämna gång, nämligen katalogisering och övriga ordningsarbeten, bleve på ett ofördelaktigt sätt eftersatta och försenade. Av de båda behövliga nya biträdena borde ett tilldelas låneexpeditionen och där hava sin huvudsakliga verksamhet förlagd, det andra borde tillhöra den svenska tryckavdelningen, inom vilken bristen på arbetskrafter kunde sägas vara permanent, och där stockningar i arbetet gång efter annan inträdde. På grund av arbetets kvalificerade art och med hänsyn till erforderliga språkkunskaper hos dessa biträden, syntes de böra i lönehänseende hänföras till 7:e lönegraden av den för icke-ordinarie befattningshavare gällande löneplanen. Kostnaden för dessa nya biträden kunde avrundas till 5,000 kronor årligen.

Slutligen har riksbibliotekarien i skrivelse den 12 september 1930 anhållit om utverkande av ett anslag å 5,000 kronor för budgetåret 1931/1932 till slutförande av redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 45:e årgång, omfattande år 1930, och påbörjande av redigeringen av accessionskatalogens 46:e årgång, omfattande år 1931.

Till stöd för denna sin framställning har riksbibliotekarien anfört:

Den 44:e årgången av accessionskatalogen, som torde komma att omfatta ej mindre än 1,100 sidor, väntades utkomma under hösten 1930 tidigare än vad under senare år varit fallet under den nuvarande energiska och skickliga ledningen av redaktionsarbetena. Behovet av accessionskatalogens fortsatta, oavbrutna utgivande vore för svenskt biblioteksväsen så självfallet, att ingen meningsskiljaktighet därom rädde. Riksbibliotekarien ville därför anhålla om ifrågavarande anslags utverkande för budgetåret 1931/1932.

[10.] Statskontoret har den 31 oktober 1930 avgivit utlåtande över riksbibliotekariens ovanberörda framställningar, i vad desamma avse kostnaderna för den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen, och därvid anförde:

Såsom av handlingarna i ärendet framginge, uppginge löneförmånerna till de extra ordinarie tjänstemän, som förordnats att redigera den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen, för närvarande till 12,468 kronor för år räknat, under det att det i riksstaten för denna katalog uppförda anslaget endast upptagits till 5,000 kronor. Enligt statskontorets mening torde det vara lämpligt, att statsverkets samtliga utgifter för ifrågavarande katalog redovisades under ett och samma anslag. Det syntes då ligga närmast till hands att ur riksstaten utesluta ovanberörda extra anslag och i stället höja den under ordinarie förslagsanslaget till kungl. biblioteket upptagna anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med motsvarande belopp. I sådant fall borde måhända för varje budgetår särskilt angivas, huru stor del av nämnda anslagspost, som utgjordes av ifrågavarande redigeringskostnader.

Därest den av statskontoret sålunda i första hand förordade utvägen skulle anses mindre lämplig, torde ovanberörda anslag för accessionskatalogen böra upptagas till det belopp, vartill kostnaderna i verkligheten uppginge. Anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare vid biblioteket torde i sådant fall böra minskas med de belopp, som för närvarande utbetalades därifrån för katalogens redigerande.

Departementschefen.

Jag har under här förevarande punkt sammanfört åtskilliga av riksbibliotekarien gjorda anslagsäskanden, vilka samtliga avse kungl. bibliotekets behov av ökade arbetskrafter. De skäl, som anförts härför, äro i huvudsak desamma, som redan tidigare framhållits av riksbibliotekarien vid liknande anslagsäskanden, och för vilka närmare redogörelse lämnats i bilagan åttonde huvudtiteln till såväl 1929 som 1930 års statsverkspropositioner. I likhet med min företrädare i statsrådsämbetet finner jag mig övertygad om att en utökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter är synnerligen väl motiverad. Med hänsyn till nödvändigheten av att i görligaste mån inskränka statsutgifterna finner jag mig emellertid icke för närvarande kunna tillmötesgå riksbibliotekariens anslagsäskanden i de delar, som avse inrättandet av nya befattningar.

I ett par hänseenden hava emellertid förhållandena utvecklats så, att även med bibehållande av den nuvarande personalstaben å kungl. biblioteket vissa ändringar i de till denna personals avlönande utgående anslagen synas vara erforderliga.

Jag vill då först till behandling upptaga frågan om bestridandet av de kostnader, som äro förenade med redigerandet av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, har det för detta ändamål utgående anslaget å 5,000 kronor tidigare disponerats så, att 1,000 kronor såsom ett särskilt arvode utöver den ordinarie lönen tilldelats den andre bibliotekarie,

som under en följd av år lett det i hög grad betungande arbetet, och återstående 4,000 kronor utgjort huvudparten i den biträdande amanuensens avlöning. Återstoden av denna avlöning, eller 1,676 kronor, utgick från anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. Under år 1929 måste på grund av personalförhållanden vid kungl. biblioteket en ny anordning vidtagas häri, varigenom arbetet uppdrogs åt två amanuenser, vilka med Kungl. Maj:ts begivande härför åtnjuta lön enligt avlöningsreglementets respektive 21:a och 20:de löneklasser. Av dessa löner utgå 2,500 kronor till vardera amanuensen av förberörda redigeringsanslag och återstoden, respektive 3,920 kronor och 3,548 kronor eller sammanlagt 7,468 kronor, från det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. Statskontoret har framhållit, att det torde vara lämpligt, att statsverkets samtliga utgifter för ifrågavarande katalog redovisades under ett och samma anslag. Det syntes då ligga närmast till hands att ur riksstaten utesluta ovanberörda extra anslag och i stället höja den under ordinarie förslagsanslaget till kungl. biblioteket upptagna anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med motsvarande belopp. Därest denna utväg skulle anses mindre lämplig, har statskontoret föreslagit, att ovanberörda anslag till accessionskatalogen skulle upptagas till det belopp, vartill kostnaderna i verkligheten uppginge. Anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare vid biblioteket skulle i sådant fall minskas med de belopp, som för närvarande utbetalades därifrån för katalogens redigerande.

I likhet med statskontoret finner jag starka skäl tala för att kostnaderna för här ifrågavarande redigeringsarbeten bestridas från ett och samma anslag. Jag kan emellertid ej ansluta mig till det av statskontoret i första hand förordade förslaget, att detta anslag skulle bli anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid kungl. biblioteket. Accessionskatalogen är nämligen, såsom redan framgår av dess namn, gemensam för Sveriges samtliga offentliga bibliotek, och den är vidare en publikation avsedd att gagna ej endast svenskt biblioteksväsen i allmänhet utan även den publik, som anlitar våra större offentliga bibliotek, vare sig dessa äro förlagda i Stockholm, universitetsstäderna eller annorstädes. Genom särskilda förhållanden har redigeringsarbetet med accessionskatalogen kommit att förläggas till kungl. biblioteket, men det måste betecknas såsom oegentligt, att kostnaderna för densamma bestridas från kungl. bibliotekets eget avlöningsanslag, som ju är beräknat för uteslutande detta biblioteks särskilda behov. För åstadkommande av reda och överskådlighet i budgeten synes mig det av statskontoret i andra hand framförda förslaget om ett särskilt anslag för ändamålet vara att föredraga. Vid sådant förhållande skulle kungl. bibliotekets avlöningsanslag minskas med motsvarande belopp.

Kostnaderna för accessionskatalogens redigering uppgå för närvarande till (6,420 + 6,048) 12,468 kronor. Detta belopp torde alltså bära — avrundat

[10.] till 12,500 kronor — uppföras i riksstaten såsom ett särskilt anslag, vilket liksom de tidigare för accessionskatalogen anvisade anslagen torde böra användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

Såsom jag nyss framhöll, skulle då det till icke-ordinarie befattningshavare vid kungl. biblioteket utgående anslaget kunna minskas med motsvarande belopp, d. v. s. 7,500 kronor. Denna minskning synes mig dock icke böra vidtagas i den i det ordinarie förslagsanslaget ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utan lämpligare i det extra anslaget till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter. Då detta anslag för närvarande utgår med 11,000 kronor, skulle det alltså vid bifall till vad nu föreslagits minskas med 7,500 kronor till 3,500 kronor.

En ökning utöver detta belopp bliver emellertid ofrånkomlig på grund av redan intjänade eller under tiden till och med utgången av budgetåret 1931/1932 inträdande uppflyttningar i löneklass.

Enligt från kungl. biblioteket inhämtade uppgifter uppgår avlöningen för där under budgetåret 1930/1931 anställd icke-ordinarie personal till inalles 74,336 kronor eller, om hänsyn icke toges till de från dessa avlöningsanslag för närvarande utgående avlöningarna för de båda vid accessionskatalogen sysselsatta befattningshavarna å sammanlagt 7,468 kronor, till 66,868 kronor. Av detta belopp utgör 62,644 kronor grundavlöningar och 4,224 kronor ålderstillägg. Då, efter vad jag inhämtat, under tiden till och med den 30 juni 1932 ett belopp av ytterligare omkring 2,500 kronor kommer att bliva erforderligt med anledning av olika befattningshavares uppflyttning i löneklass, skulle alltså sammanlagda beloppet för ålderstillägg uppgå till i runt tal 6,700 kronor. Med hänsyn till storleken av de medel, som i enlighet med vad jag i början av denna punkt omnämnde stå för ifrågavarande ändamål till kungl. bibliotekets förfogande, anser jag mig böra räkna med ett belopp av 5,000 kronor till ifrågavarande löneförhöjningar. Detta belopp bör därför ställas till riksbibliotekariens förfogande och därvid lämpligen inräknas i anslaget till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter. Detta anslag, som för närvarande utgår med 11,000 kronor och enligt vad jag nyss förordat skulle minskas med 7,500 kronor till 3,500 kronor, skulle då, vid bifall till vad jag nu sist föreslagit, ökas från sistnämnda belopp med 5,000 kronor till 8,500 kronor. Till kungl. bibliotekets förfogande skulle då för avlöande av icke-ordinarie befattningshavare under budgetåret 1931/1932 stå till förfogande dels den i det ordinarie förslagsanslaget ingående anslagsposten å 49,200 kronor, dels nyssberörda belopp å 8,500 kronor eller sammanlagt 57,700 kronor. Såsom nyss nämnts, belöpa sig de löner, som skola bestridas med dessa medel, till 66,868 kronor, vartill komma de nu ytterligare beräknade 2,500 kronor, alltså tillhopa 69,368 kronor. En dylik anordning, varigenom avlöningarna uppgå till högre belopp än tillgängliga anslagsmedel medgiva, möjliggöres emellertid därav att vid de tillfällen, då icke-ordinarie befattningshavare förordnas att bestrida ordinarie

tjänst, vikariens lön enligt gällande författningsbestämmelser skall utgå från det i kungl. bibliotekets stat uppförda ordinarie förslagsanslaget till vikariatsersättningar.

Vad slutligen beträffar riksbibliotekariens framställning om ett extra anslag av högst 5,000 kronor att i mån av behov ställas till förfogande för täckande av väntad brist i det ordinarie anslaget finner jag mig icke kunna biträda densamma.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 8,500: —

dels ock till slutförande av redigeringen av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 45:e årgång, omfattande år 1930, samt för påbörjande av redigeringen för accessionskatalogens 46:e årgång, omfattande år 1931, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 12,500: —

att användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

12. Katalogiseringsarbeten vid kungl. biblioteket. Till utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av kungl. bibliotekets äldre samlingar har riksdagen alltsedan år 1909 anvisat ett extra anslag. Till en början var anslaget avsett endast för den svenska tryckavdelningen men utsträcktes år 1920 även till den utländska tryckavdelningen. År 1923 vidtogs av statsfinansiella skäl en nedsättning av anslaget, till följd varav arbetet åter måste begränsas till bibliotekets svenska avdelning. För budgetåret 1925/1926 utgjorde anslaget 20,800 kronor, men för budgetåret 1926/1927 höjdes detsamma till det belopp, 29,000 kronor, varmed anslaget alltsedan dess utgått. Anledningen till höjningen var önskemålet att åstadkomma en för allmänheten tillgänglig kataloganordning.

Med avseende på det för budgetåret 1929/1930 anvisade beloppet anförde riksdagen i skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, under punkt 9 bland annat följande:

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag men vill därjämte uttala önskvärdheten av att till det anslagsäskande, som kan för ifrågavarande ändamål komma att göras hos nästkommande riksdag, må fogas en överskådlig redogörelse för omfattningen av de hittills verkställda katalogiseringsarbetena av olika slag ävensom en sådan plan för arbetenas fortsatta bedrivande, att det må bli så möjligt att därav bedöma, för huru lång tid framåt och i vilken utsträckning anslag för berörda ändamål ytterligare kan vara erforderligt.

Genom beslut den 16 maj 1929 anbefallde Kungl. Maj:t riksbibliotekarien att låta utarbeta den av riksdagen omnämnda överskådliga redogörel-

[11.]

Katalogiseringsarbeten vid kungl. biblioteket.

- [11.] sen för omfattningen av de hittills verkställda katalogiseringsarbetena av olika slag och planen för arbetenas fortsatta bedrivande.

I sin med anledning härav avgivna redogörelse, som återfinnes å sid. 33—42 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa, hemställde riksbibliotekarien, att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande att föreslå riksdagen uppförande på ordinarie stat av viss vid kungl. biblioteket för katalogiseringsarbetens utförande anställd personal enligt i skrivelserna angivna grunder. I händelse att detta förslag icke skulle vinna Kungl. Maj:ts bifall hemställde riksbibliotekarien, att Kungl. Maj:t täcktes för katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket utverka ett extra anslag för budgetåret 1930/1931 med oförändrat belopp av 29,000 kronor, under förutsättning att medgivande lämnades till uppflyttning av två vid katalogiseringsarbetet anställda skrivbiträden från den 4:e till 7:e lönegraden av den för icke ordinarie befattningshavare fastställda löneplanen. Den därav föranledda utgiftsökningen kompenserades av den avlöningsminskning, uppgående till nära 1,000 kronor, som den från maj månad år 1929 nytillförordnade föreståndaren finge vidkännas genom honom tillkommande placering i lägre löneklass. Bifölles icke den begärda uppflyttningen, syntes anslaget ifråga kunna för budgetåret 1930/1931 minskas med 1,000 kronor.

Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande framställning anförde min företrädare i statsrådsämbetet under punkt 7 av 1930 års åttonde huvudtitel, att den sålunda framlagda utredningen givit vid handen, att ännu en högst avsevärd tid — enbart för den svenska avdelningen beräknad till minst åtta år — måste antagas åtgå, innan det år 1909 påbörjade katalogiseringsarbetet kunde bli slutfört. Trots de kostnader, som givetvis måste bli förbundna med detta arbete, fann departementschefen sig icke kunna tveka om nödvändigheten av att detsamma fortsattes och bringades till slut, då en fullständig katalog över bibliotekets samlingar torde vara en oundgänglig förutsättning för att desamma på bästa sätt och utan onödigt dröjsmål måtte kunna tjäna sitt ändamål. Förslaget om att vissa med katalogiseringsarbetena sysselsatta personer skulle uppföras på kungl. bibliotekets ordinarie stat, fann departementschefen sig icke kunna tillstyrka. Däremot förklarade departementschefen sig icke hava något att erinra mot förslaget, att medel måtte beredas för möjliggörande av uppflyttning av de vid katalogiseringsarbetena anställda, ovan omförmälda kvinnliga biträdena från 4:e till 7:e lönegraden.

I skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 7, att riksdagen till katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra anslag av 29,000 kronor.

Riksdagen anförde därvid bland annat följande:

Riksdagen hade icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter med hänsyn till den långa tid, som enligt den föreliggande, i statsrådsprotokollet återgivna utredningen ännu skulle återstå, innan här förevarande katalogiseringsarbeten kunde slutföras. På grund av dessa arbetens vikt hade riks-

dagen dock icke ansett sig böra motsätta sig, att anslag jämväl hädanefter beviljades för ändamålet.

[11.]

I skrivelse den 12 september 1930 har nu riksbibliotekarien gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932 och därvid anfört bland annat:

Dessa arbeten omfattade, såsom vid flera föregående tillfällen meddelats, dels utarbetande av katalog över den svenska avdelningens ofullständigt förtecknade delar i samband med revidering av under behandling varande fack, dels framställande av för allmänheten avsedda nominal- och slagordskataloger. För arbetenas fortgång under år 1929 hade redogörelse lämnats i riksbibliotekariens årsberättelse för kungl. bibliotekets verksamhet under detta år; beträffande nominal- och slagordskatalogerna hade riksbibliotekarien tillfredsställelsen att meddela, att arbetena å dessa kataloger nu framskridit så långt, att desamma nu redan kunde för sitt uppgivna ändamål i viss omfattning tagas i anspråk.

För ifrågavarande betydelsefulla katalogiseringsarbetens behöriga fortsättande under budgetåret 1931/1932, under vilken tid de vore avsedda att fortgå enligt samma plan och i samma omfattning som under senare år varit gällande, finge riksbibliotekarien sålunda göra framställning om fortsatt anvisande av nödigt anslag. En mindre höjning av det under de senaste budgetåren beviljade beloppet syntes dock vara erforderlig, eller från 29,000 kronor till 29,800 kronor. På grund av vissa ändringar inom den vid katalogiseringsavdelningen verksamma personalen hade under budgetåret 1929/1930 inträtt en minskning i avlöningsomkostnaderna, som möjliggjort att från början av budgetåret 1930/1931 vissa biträden, efter därom gjord framställning och med Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande, uppflyttats från 4:e till 7:e lönegraden av den för icke-ordinarie befattningshavare gällande löneplanen, utan att därför anslaget behövde höjas. Det komme emellertid att för avlöningsändamål under budgetåret 1930/1931 till fullo utnyttjas. Men då den nuvarande föreståndaren vore från och med juli 1931 berättigad till uppflyttning i högre löneklass, vore motsvarande höjning av anslaget, eller 480 kronor, under budgetåret 1931/1932 påkallad, och härtill komme, att ett mindre belopp till viss behövlig renskrivning, som tidigare stått till förfogande, även framdeles vore av nöden. Höjningen av anslaget syntes därför böra bestämmas till 800 kronor.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är givetvis erforderligt även för budgetåret 1931/1932. Från riksbibliotekariens sida föreligger nu en framställning om en höjning av anslaget med 800 kronor till 29,800 kronor. Denna höjning motiveras dels med intjänade ålderstillägg, dels med behovet av att ett mindre belopp står till förfogande för renskrivning. Häremot har jag icke funnit något att erinra.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 29,800: —

[12.]

Undersök-
ning av i
kammar-
arkivet och
riksarkivet
befintliga
äldre arkiva-
lieomslag
m. m.

13. **Undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m.** Under loppet av åren 1911 och 1912 väcktes i anledning av åtskilliga därom till Kungl. Maj:t ingivna framställningar frågan om en närmare undersökning av de i kammararkivet och riksarkivet befintliga, till inbindning av äldre arkivalier använda och från medeltida handskrifter härstammande pergamentsbladen. Efter åtskilliga förberedelser uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 9 december 1927 åt riksarkivet och riksbibliotekarien att gemensamt uppgöra en noggrann och detaljerad inventering och i samband därmed en systematisk fotostatisk kopiering jämte vetenskaplig katalogisering av samtliga nyssnämnda pergamentsblad. Kungl. Maj:ts beslut förutsatte, att den anbefallda inventeringen och undersökningen skulle ske genom till buds stående arbetskrafter vid kungl. biblioteket och eventuellt riksarkivet. Då detta emellertid visade sig omöjligt, utan risk för att vederbörande institutioners så att säga ordinarie arbetsuppgifter skulle åsidosättas, inkommo under år 1929 riksarkivet och kungl. biblioteket med en gemensam framställning, däri institutionerna med förläggande av plan för forskningsarbetets fortsatta bedrivande, hemställde om utverkande hos riksdagen av anslag för budgetåret 1930/1931 med 4,104 kronor för anställande av en för uppdragets utförande lämpad person. Enligt nämnda plan skulle denna person anställas vid kungl. biblioteket, vid vars handskriftsavdelning arbetet i huvudsak skulle utföras, för en tid av förslagsvis tre år med uppgift att under ledning av riksbibliotekarien och handskriftsavdelningens föreståndare uteslutande ägna sig åt nämnda uppdrags fullgörande, vilket i så fall i huvudsak beräknades kunna vara slutfört inom nämnda tid av tre år.

Vid sin anmälan den 3 januari 1930 av frågan om anslag för ifrågasvarande ändamål (1930 års åttonde huvudtitel, punkt 9) hemställde min företrädare i statsrådsämbetet, som fann anslaget lämpligen böra avrundas till 4,100 kronor, om förslag till riksdagen att till undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m. för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra anslag av 4,100 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avlåtna förslag blev av riksdagen bifallet. Vid anmälan av sitt beslut i ämnet anförde riksdagen i skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, att riksdagen ville betona önskvärdheten av att ifrågasvarande undersökningar bedrevs på ett sådant sätt, att arbetet kunde hinna slutföras inom den beräknade tiden.

Med anledning av riksdagens berörda uttalande avgav riksbibliotekarien efter samråd med riksarkivet i skrivelse den 25 april 1930 förslag till bestämmelser rörande användandet av anslaget.

Genom beslut den 9 maj 1930 bemyndigades riksbibliotekarien att använda omförmälda anslag i överensstämmelse med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa

andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Därvid föreskrevs tillika, att den undersökning, som avsåges förmedelst anslaget, skulle bedrivas i enlighet med av riksarkivet och riksbibliotekarien fastställd plan.

I skrivelse den 16 september 1930 har riksbibliotekarien gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål jämväl för budgetåret 1931/1932 med 4,100 kronor.

För ifrågavarande arbetes fortsättande är anslag för ändamålet givetvis erforderligt jämväl för budgetåret 1931/1932, vadan jag icke har något att erinra mot riksbibliotekariens förslag.

Departementschefen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,100: — att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Stifts- och landsbiblioteket i Linköping.

14. **Anslaget till avlöningar vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping.** I riksstaten för budgetåret 1930/1931 är till avlöningar vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping upptaget ett ordinarie förslagsanslag å 13,300 kronor. I nämnda belopp ingår jämlikt gällande stat för biblioteket en anslagspost å 9,500 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän. Med sistnämnda anslagspost bestrides avlöning till bland annat en bibliotekarie i lönegraden B 24.

[13.]

Anslaget till avlöningar vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping.

Framställningar föreligga nu med hemställan om förslag till riksdagen, att bibliotekarien måtte uppflyttas till lönegraden B 26.

Frågan om bibliotekariens placering i lönegraden B 26 har tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. Jag tillåter mig att i sådant hänseende erinra om att i det förslag, som av Kungl. Maj:t förelades 1926 års riksdag (prop. 48), angående omorganisation av stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping, bibliotekarien vid biblioteket i lönehänseende uppfördes i lönegraden B 26. Jag vill här i korthet redogöra för de omständigheter, som lågo till grund för sistnämnda förslag.

I sitt den 28 februari 1923 framlagda betänkande och förslag angående läroverks- och landsbibliotek föreslog de s. k. bibliotekssakkunniga en omorganisation av, bland annat, dåvarande stiftsbiblioteket i Linköping till landsbibliotek. Enligt förslaget skulle vid landsbibliotek vara anställda en landsbibliotekarie med placering i B 25; för kompetens till denna befattning skulle erfordras avlagd kandidat- eller ämbetsexamen inom filosofisk fakultet, genomgången kurs i biblioteksteknik, praktisk erfarenhet om såväl vetenskapligt som folkligt biblioteksarbete jämte väl vitsordad tjänstgöring under minst sex månader vid något större offentligt bibliotek.

[13.]

I yttrande över de sakkunnigas förslag gjordes av vissa myndigheter erinringar mot det framlagda förslaget i avseende å bibliotekariens avlöning och kompetens.

I fråga om kompetensen för landsbibliotekarie förordade *skolöverstyrelsen* en skärpning av de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna. Enligt överstyrelsens mening talade vidare alla skäl för att landsbibliotekarierna i lönehänseende jämfördes med förste bibliotekarierna vid statsbiblioteken och alltså placerades i lönegrad B 26. Tjänstgöringstiden för landsbibliotekarierna borde jämväl bli densamma som vid statsbiblioteken eller 7 timmar. *Riksbibliotekarien, överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala och domkapitlet i Linköping*, vilka myndigheter höllo före, att kompetensfordringarna vore för låga och borde sättas till vad som gällde för statsbiblioteken, d. v. s. filosofie licentiatexamen, ansågo, att ifrågavarande befattningshavare borde i lönehänseende likställas med läroverkslektor. *Statskontoret* åter förmenade, att med hänsyn till de ifrågasatta kompetensfordringarna och den föreslagna arbetstiden av 6 timmar avlöningen icke borde sättas högre än en lönegrad över de gamla tjänsterna i första normalgraden, d. v. s. alltså lönegraden B 22.

I skrivelse den 23 september 1925 inkom domkapitlet i Linköping med framställning om vidtagande av åtgärder för uppehållande av verksamheten vid stiftsbiblioteket i Linköping, därvid domkapitlet föreslog inrättande av ett landsbibliotek i Linköping i huvudsaklig överensstämmelse med bibliotekssakkunnigas förslag. I fråga om kompetensfordringarna och avlöningsförmånerna för bibliotekarien påyrkade emellertid domkapitlet, att för bibliotekarien skulle gälla samma kompetensfordringar som för amanuens vid de vetenskapliga biblioteken, d. v. s. filosofie licentiatexamen, samt att bibliotekarien såsom ansvarig vårdare av en bland rikets största och värdefullaste bok- och handskriftssamlingar skulle placeras i lönegraden B 26.

Med anledning av domkapitlets framställning avgåvo riksbibliotekarien och skolöverstyrelsen utlåtanden i ämnet respektive den 5 oktober 1925 och den 1 december 1925.

Riksbibliotekarien anförde, att han funne det rätt och billigt, att chefen för ett så stort bibliotek, som landsbiblioteket i Linköping efter omorganisationen faktiskt komme att bliva, åtnjöte samma löneförmåner som avdelningsföreståndarna i kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken och att till följd härav också kompetensfordringarna höjdes till de för inträde vid statsbiblioteken gällande. *Skolöverstyrelsen* anförde, att överstyrelsen i anslutning till vad i dess yttrande över bibliotekssakkunnigas förslag uttalats angående de kompetenskrav, som borde ställas på landsbibliotekarien, livligt förordade dennes placering i lönegrad B 26, därvid överstyrelsen, vad speciellt Linköpingsbiblioteket anginge, ville framhålla de mycket höga krav, som måste ställas på den person, som förestode biblioteket, med hänsyn å ena sidan till bibliotekets rika äldre bok- och handskriftsbestånd, å andra sidan dess viktiga uppgift som centralbibliotek.

Med anledning av bibliotekssakkunnigas förslag och domkapitlets berörda framställning framlade Kungl. Maj:t i proposition den 22 januari 1926, nr

48, i enlighet med dåvarande departementschefens hemställan för riksdagen förslag angående omorganisation av dåvarande stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping till ett stifts- och landsbibliotek i huvudsaklig överensstämmelse med bibliotekssakkunnigas förslag. Beträffande bibliotekariens avlöning innebar dock, som jag tidigare erinrat, Kungl. Maj:ts förslag, att denne skulle likställas med förste bibliotekarie och alltså hänföras till lönegraden B 26.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde dåvarande departementschefen beträffande bibliotekariens avlöning och kompetens bland annat:

I avseende å bibliotekariens avlöning och kompetens hava olika meningar gjort sig gällande. Kompetensvillkoren torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att fastställa i samband med instruktionen för biblioteket. Bibliotekssakkunniga hava för bibliotekarien föreslagit lönegraden B 25, medan sedermera av ett flertal myndigheter ifrågasatts lönegraden B 26, d. v. s. samma lönegrad, till vilken förste bibliotekarierna vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken äro hänfödda. Då det gäller chefsskapet över en så omfattande och kvalificerad institution som den nu ifrågasatta, där det nuvarande värdefulla stiftsbiblioteket kommer att ingå såsom en väsentlig del, finner jag lönegraden B 26 icke vara för högt tillmätt. Jag vill erinra, att landsarkivarierna blevo vid 1925 års riksdag hänfödda till denna lönegrad. Då jag sålunda för ifrågavarande bibliotekarie tillstyrker lönegraden B 26, vill jag understryka, att detta skett med väsentligt aktgivande på vården av det nuvarande stiftsbiblioteket — det femte i ordningen av landets större bibliotek — och att ett bifall härtill icke får anses prejudicerande för motsvarande krav från andra håll, där samma förutsättningar icke torde vara för handen. Bibliotekarien bör utnämnas av Kungl. Maj:t efter ansökan i vanlig ordning och sedan yttranden avgivits av riksbibliotekarien och skolöverstyrelsen.

I skrivelse den 23 mars 1926 i anledning av Kungl. Maj:ts omförmälda proposition anmälde riksdagen — som i allt väsentligt antagit Kungl. Maj:ts förslag — att riksdagen för sin del funnit, att bibliotekarien borde placeras i lönegraden B 24.

Genom beslut den 16 april 1926 föreskrev därefter Kungl. Maj:t, att i Linköping skulle från och med den 1 juli 1926 upprättas ett stifts- och landsbibliotek med en organisation i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 22 januari 1926 angivna grunder och med den av statsmedel avlönade personal, som i angivna lönegrader funnes i riksdagens berörda skrivelse omnämnd.

Jag övergår härefter att redogöra för nu föreliggande framställningar angående bibliotekariebefattningens uppflyttning i högre lönegrad.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 6 oktober 1928 dagtecknad skrivelse, har bibliotekarien N. Gobom hemställt om åtgärders vidtagande för framställning till 1929 års riksdag angående uppflyttning av bibliotekarien vid biblioteket i Linköping till samma lönegrad som gällde eller som kunde komma att gälla för förste bibliotekarier vid statsbibliotek. Efter erinran

[13.] om lönefrågans tidigare behandling ävensom om den utgång lönefrågan erhöll vid 1926 års riksdag, anför bibliotekarien Gobom i skrivelsen följande:

Det avgörande, denna lönefråga sålunda erhöll, varigenom chefen för det nyinrättade biblioteket tillerkändes en tjänsteställning icke blott under den av samtliga vid ärendets förberedande behandling tillfrågade myndigheter enhälligt förordade utan även lägre än den, bibliotekssakkunniga ansett böra ifrågakomma redan för en befattningshavare av relativt låg kompetens, detta avgörande har icke kunnat undgå att inom svenska bibliotekskretsar väcka förstämning. Sålunda har styrelsen för Sveriges allmänna biblioteksörening i sin berättelse till föreningens tolfte årsmöte den 30 juni 1926 ansett sig böra uttala sitt beklagande över den lösning, frågan om bibliotekschefens i Linköping löneställning erhållit.

Efter vad förut anförts synes det mig överflödigt att ytterligare söka motivera det berättigade i förslaget att placera bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping i lönegraden B 26, d. v. s. i samma lönegrad som gäller för förste bibliotekariet vid statsbiblioteken och landsarkivarier. Jag anser mig härvid endast böra tillägga, att därest tidigare någon tvekan kunnat råda i berörda avseende med hänsyn till den slutgiltiga utformningen av föreskrifterna angående bibliotekariens kompetens, så torde den lämpliga tidpunkten för upptagande av denna lönefråga till förnyad behandling nu kunna anses vara inne, sedan biblioteksstyrelsen i sitt till Kungl. Maj:t avgivna förslag till statuter för biblioteket beträffande kompetensfordringarna för bibliotekariebefattningen föreslagit dessas höjande till de för inträde vid de vetenskapliga statsbiblioteken gällande, varjämte även, enligt styrelsens förslag, bibliotekariens dagliga tjänstgöringstid nu skall utgöra sju timmar (mot av bibliotekssakkunniga föreslagna sex). Måhända bör ej heller underlåtas ett påpekande av den utvidgning av bibliotekariens arbetsuppgifter, utöver vad bibliotekssakkunniga tänkt sig, som tillkommit genom Kungl. Maj:ts föreskrift av den 22 juni 1928 angående inspektion genom bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping av folkbibliotek, studiecirkelbibliotek och bibliotek vid sjukvårdsinrättningar i Östergötlands län.

Det må emellertid tillåtas mig att vid sidan av ovan framförda, som det vill synas i och för sig fullt tillräckliga motivering för en hemställan om uppflyttning av bibliotekariebefattningen vid stifts- och landsbiblioteket till lönegraden B 26, ytterligare andraga en icke alldeles ovidkommande synpunkt, hänförande sig till Linköpingsbibliotekets ofta påpekade särställning. Vad här åsyftas finnes antytt redan i kanslikollegii instruktion för Linköpings stiftsbibliotek av den 28 maj 1782, då såsom en särskild punkt utom bibliotekariens ordinarie skyldigheter upptages hans förpliktelse att icke underlåta »att lämna herrskaper och lärde resande tillgång till biblioteket, samt om dess inrättning och tillhörigheter dem underrätta». Med tillämpning på nu rådande förhållanden innebär detta, att de talrika forskarbesök, som biblioteket i Linköping får mottaga på grund av sina både inom och utom landet kända handskrifts- och boksamlingar, visserligen icke ålägga men dock i verkligheten visat sig medföra en viss representationsskyldighet för bibliotekets chef, vilken han, ofta med direkt hänsyn till institutionens intressen, icke alldeles kan undandraga sig. Överbibliotekarien vid Uppsala universitetsbibliotek har i sitt yttrande av den 22 december 1924 över bibliotekssakkunnigas betänkande ur mera allmän synpunkt antytt den bakgrund, mot vilken nyssberörda förhållande torde böra ses, då beträffande landsbiblio-

tekarierna framhålles »den centrala och i viss mån ledande ställning de torde komma att intaga inom sin provins' bildningssträvanden och kulturella liv».

[13.]

Om bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket, med stöd av den betydelse hans institution äger, skall kunna i någon mån söka realisera en dylik i varje fall önskvärd uppgift, så synes dock en förutsättning vara, att hans löneställning icke i och för sig, såsom nu är fallet, erbjuder ett allvarligt hinder härför.

Jag ser mig slutligen nödsakad även i korthet beröra de ekonomiska konsekvenserna för mig personligen av den genom 1926 års riksdagsbeslut tillkomna och nu genom sammanslagning av stifts- och stadsbiblioteken genomförda organisationen av Linköpings biblioteksväsen. Följande siffror torde få anföras.

Under budgetåret 1925/1926, det närmaste före omorganisationens ikraftträdande, uppgick stiftsbibliotekariens avlöning av statsmedel till 6,659 kronor (inklusive dyrtidstillägg) och av kommunalt anslag (föreståndarskap för stadsbiblioteket) till 1,800 kronor, eller tillsammans 8,459 kronor; under år 1927 utgjorde den totala lönen (med dyrtidstillägg) för bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket 8,436 kronor, varav dock, efter de obligatoriska avdragen till pensionsfond och änke- och pupillkassa, i verklig kontant avlöning uppbyros endast 7,621 kronor 8 öre. Av kommunala medel utgår nu ingen ersättning till föreståndare för stadsbiblioteket, enligt de allmänna förutsättningarna för stadens medverkan vid landsbibliotekets upprättande. Mina avlöningsförmåner ha sålunda i själva verket minskats genom den nya biblioteksorganisationens tillkomst.

I yttrande den 6 oktober 1928 tillstyrker styrelsen för stiftsbiblioteket på det allra livligaste bibliotekariens hemställan.

Jämväl skolöverstyrelsen och riksbibliotekarien tillstyrka i respektive den 11 oktober 1928 och den 25 oktober 1928 avgivna yttranden framställningen om bibliotekariens uppflyttning i högre lönegrad.

Skolöverstyrelsen anför då vid efter erinran om överstyrelsens yttrande i ämnet den 1 december 1925, bland annat:

Överstyrelsen vill här ånyo understryka betydelsen av att bibliotekariens löneförmåner regleras. Det är av största vikt såväl med hänsyn till värden och förkovrandet av bibliotekets gamla bokbestånd och dess därmed sammanhängande uppgifter till stöd för vetenskaplig forskning som ock med hänsyn till bibliotekets utomordentligt viktiga arbete i folkbildningens tjänst, särskilt som centralbibliotek för hela Östergötlands län, att lönen blir rimligt tillmätt i förhållande till bibliotekets uppgifter.

En placering i lönegrad B 26 är utan tvekan — som från olika håll påpekats — till fullo motiverad av en jämförelse med förste bibliotekarierna vid kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken och Stockholms stadsbibliotek. Det skulle vara mycket olyckligt, om till chef för ett bibliotek av Linköpings biblioteks betydelse kunde tänkas söka endast personer, som ej hade utsikter att vid de större biblioteken erhålla befordran till förste bibliotekarier, eller ock att en förtjänt bibliotekarie skulle se sig nödsakad att inom kort av ekonomiska skäl söka förste bibliotekarietjänst vid dylikt större bibliotek.

En jämförelse mellan kraven på bibliotekarien vid Linköpings stifts- och landsbibliotek och kraven på landsarkivarierna lärar också giva till resultat, att bibliotekarien med hans olikartade och krävande arbetsuppgifter och

- [13.] hans ställning gent emot andra bibliotek inom länet i varje fall ingalunda bör placeras lägre än landsarkivarie, vilken åtnjuter lön enligt lönegrad B26.

Riksbibliotekarien anför bland annat:

Stifts- och landsbiblioteket i Linköping är i och för sig av den betydelse och storlek, att dess ledning måste läggas i händerna på fullt kompetent person med såväl vetenskapliga som biblioteksmeriter. Den nuvarande innehavaren fyller i allo måttet på de högst ställda kompetensfordringar, och det vore givetvis en stor förlust för biblioteket, om han av ekonomiska skäl såge sig nödsakad att lämna detsamma. En uppflyttning från nuvarande lönegrad B 24 till B 26, varigenom stifts- och landsbibliotekarien bleve jämställd med förste bibliotekarierna vid statsbiblioteken synes mig icke blott rättvis utan även nödvändig. Det synes också obilligt, att denne tjänsteman i lönehänseende skall vara sämre ställd än landsarkivarierna. Vad särskilt lands- och stiftsbiblioteket i Linköping beträffar har det genom Kungl. Maj:ts förordning numera även fått övertaga ett centralbiblioteks uppgifter, varigenom bibliotekariens redan förut stora arbetsbörda i högst väsentlig grad ytterligare ökats.

Vidare har statskontoret den 31 oktober 1928 avgivit utlåtande över framställningen och därvid anført följande:

Såväl skolöverstyrelsen som riksbibliotekarien hava i sina nu i ärendet avgivna utlåtanden med styrka framhållit rättvisan och även nödvändigheten av att ifrågavarande tjänst uppflyttas från nuvarande placering i lönegraden B 24 till B 26 eller samma lönegrad, till vilken förste bibliotekarierna vid statsbiblioteken och landsarkivarierna äro hänfödda. Särskilt hava båda myndigheterna påpekat det oegentliga i att stiftsbibliotekarien är placerad i en till och med lägre lönegrad än landsarkivarierna. Statskontoret har icke kunnat undgå att finna vad i ärendet är upplyst angående de krav, som måste uppställas å bibliotekariens vetenskapliga kompetens och bibliotekstekniska utbildning, ävensom omfattningen av hans arbete tala för en placering i lönegraden B 26. Härigenom skulle han bliva jämställd med landsarkivarierna, vilket, på sätt myndigheterna framhållit, icke lär kunna anses vara annat än vad omständigheterna påkalla.

Visserligen har riksdagen så nyligen som år 1926 beslutat bibliotekariens placering i lönegraden B 24, men — fränsett att de redan då förebragta skälen för en högre placering torde vara förtjänta av ett förnyat övertäggande från riksdagens sida — har sedan dess tillkommit de av Kungl. Maj:t bibliotekarien ålagda uppgifterna att inspektera folkbibliotek, studiecirkelbibliotek och bibliotek vid sjukvårdsinrättningar i Östergötlands län, varjämte bör uppmärksammas det på Kungl. Maj:ts prövning beroende förslaget till statuter för biblioteket, enligt vilket kompetensfordringarna för befattningen skola höjas till desamma som gälla vid riksbiblioteket och universitetsbiblioteken samt tjänstgöringstiden utsträckas till sju timmar dagligen. Slutligen bör icke förbises att, enligt vad av sökanden meddelas, bibliotekarien genom placeringen i lönegraden B 24 icke vunnit någon löneförbättring i förhållande till vad han förut åtnjutit i sammanlagd stats- och kommunalavlönning utan fastmer fått vidkännas viss inkomstminskning till följd av skyldigheten att erlägga pensionsavgifter.

På grund av vad sålunda anförts får statskontoret hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen dels att uppföra ifrågavarande befattningshavare i lönegraden B 26, dels ock, vid bifall härtill, höja det i ordinarie

förslagsanslaget till stifts- och landsbiblioteket i Linköping ingående förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 9,500 kronor, med 1,000 kronor till 10,500 kronor.

[13.]

I skrivelse den 28 september 1929 hemställde vidare styrelsen för stifts- och landsbiblioteket om vidtagande av åtgärder för framställning till 1930 års riksdag om reglering av bibliotekariens lön.

Framställningen föranledde emellertid ej något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen. Frågan kom dock under prövning av 1930 års riksdag, då i två inom riksdagen väckta motioner (I: 122 och II: 189) hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping erhöles samma placering i lönehänseende som förste bibliotekarie vid statsbiblioteken, d. v. s. i lönegraden B 26.

I utlåtande den 11 mars 1930, nr 8, anförde riksdagens statsutskott, att jämväl utskottet beträffande frågan om lönerreglering för bibliotekarien funne starka skäl tala för en snar förbättring av dennes löneställning men att utskottet emellertid ansåge sig icke böra på grundval av enskilda motioner förorda en ändring härutinnan. I följd härav fann sig utskottet förhindrat att tillstyrka bifall till motionerna. Riksdagens beslut utföll i enlighet med utskottets hemställan.

I skrivelse den 20 september 1930 har nu styrelsen för stifts- och landsbiblioteket i Linköping hemställt om vidtagande av åtgärder för framställning till 1931 års riksdag om reglering av bibliotekarielönen i enlighet med vad i ovanberörda framställningar av den 6 oktober 1928 och den 28 september 1929 i samma ämne föreslagits. Efter erinran om vad tidigare i ämnet förekommit har styrelsen därvid anført bland annat:

Då, i enlighet med statsutskottets förslag, bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping år 1926 placerades i lönegraden B 24 i stället för, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits, i lönegraden B 26, var frågan om befattningshavarens högre eller lägre kompetens ännu lämnad öppen och ställd på framtida avgörande. I propositionen hade nämligen med avseende härpå endast uttalats, att »kompetensvillkoren torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att fastställa i samband med instruktion för biblioteket». Sedan numera genom instruktionen för stifts- och landsbiblioteket i Linköping av den 7 december 1928, med ikraftträdande den 1 januari 1930, den föreslagna högre kompetensgraden för bibliotekarien av Kungl. Maj:t fastställts, torde redan härigenom en förnyad omprövning av Linköpingsbibliotekariens lönefråga vara motiverad. De år 1926 bestämda löneförmånerna stå nämligen — som ovan påvisats — avgjort icke i riktig proportion till den omfattande teoretiska och praktiska utbildning, som i samband med en självständig och krävande arbetsuppgift fastställts för här ifrågavarande befattningshavare.

Lämnas även sådana billighetshänsyn å sido, måste likväl styrelsens ställning till här berörda fråga bestämmas av övertygelsen, att en för lågt avlönad chefsbefattning vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping ständigt kommer att göra sig påmint som en allvarlig olägenhet vidlådande bibliotekets nya organisation.

[13.]

Den kanske mest värdefulla vinst, man hoppats ernå genom omorganisationen av stiftsbiblioteket, nämligen garanti för att alltid kunna påräkna möjlighet att erhålla en även med hänsyn till institutionens vetenskapliga uppgifter fullt kvalificerad arbetskraft och ledare, denna vinst skulle genom bibehållande av bibliotekariens nuvarande låga placering i lönehänseende otvivelaktigt äventyras. De omfattande arbetsuppgifter av skilda slag, som biblioteket i Linköping har i beredskap, måste kunna planläggas på längre sikt. Intet vore heller enligt styrelsens mening olyckligare, än att bibliotekarietjänsten här komme att få karaktär av en gradpasseringsbefattning, till vilken en ansökan eller vid vilken ett längre eller kortare kvarstannande huvudsakligen komme att bestämmas av växlande befordringskonjunkturer inom biblioteksyrket. När så synes bliva förhållandet — ty det nuvarande ekonomiska vederlaget i tjänsten torde varken kunna uppmuntra vederbörande till beständighet vid befattningen eller tillåta relativ frihet från beroende av annat förvärvsarbete — så kan i varje fall icke den hänsyn till värden av det gamla stiftsbiblioteket, varom erinrades i Kungl. Maj:ts proposition, anses vara i önskvärd utsträckning iakttagen. Här må också framhållas den särställning, som i samband med nyss anförda erinran uttryckligen tillerkännes biblioteket i Linköping.

I ovanberörda ansökan hade nuvarande bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket närmare angivit de ekonomiska konsekvenserna av omorganisationen för honom personligen.

I stället för en avsedd och tillstyrkt förbättring av bibliotekariens ställning har för hans vidkommande det närmaste faktiska resultatet av den omorganisation, vars verkställande i huvudsak ålegat honom, blivit en icke oväsentlig, kännbar försämring i ekonomiskt avseende, särskilt då hänsyn toges till den samtidigt inträdande dagliga sjutimmarsstjänstgöringen, det i hög grad ökade arbetet och den visserligen icke bibliotekarien ålagda men i själva verket med hänsyn till institutionens intressen knappast fränkomliga representationsplikten vid olika tillfällen.

Vid sidan av den ur mera allmängiltiga synpunkter givna motiveringen för här ifrågasatta lönereglering synes även vad sist anförts böra komma i betraktande. Styrelsen konstaterar också i samband härmed, att den nuvarande bibliotekarien, som enligt sakkunnigas i Kungl. Maj:ts proposition 1926 återgivna mening »väl fyller de kvalifikationer, som böra ställas på en bibliotekarie vid det blivande stifts- och landsbiblioteket», även rent formellt uppfyller de i 1928 års instruktion för stifts- och landsbiblioteket i Linköping angivna kompetensfordringarna.

Främst den omständigheten, att statsutskottet vid 1930 års riksdag ansett sig böra frånga sin tidigare standpunkt i fråga om bibliotekariens vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping placering i lönehänseende och funnit starka skäl tala för en snar förbättring härutinnan, har föranlett biblioteksstyrelsen att redan nu återkomma med hemställan i detta ärende, som styrelsen icke tvekar att beteckna som institutionens för närvarande viktigaste och mest brådskande angelägenhet. Styrelsen vill i övrigt endast understryka, att samma skäl, som år 1929 föranledde framställning till Kungl. Maj:t, göra sig gällande i år med lika eller kanske ökad styrka.

Över den år 1928 gjorda framställningen har slutligen allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 27 september 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

[13.]

Med hänsyn till att en mera allmän översyn över befattningshavarnas lönegradsplacering enligt tjänsteförteckningen till nu gällande avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen måhända är att förvänta inom den närmaste framtiden, kan visserligen någon tvekan råda, huruvida en enstaka framställning, sådan som den remitterade, nu bör upptagas till slutlig behandling. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga att ingå på en omedelbar prövning av förevarande ärende, får allmänna civilförvaltningens lönenämnd anförä, att nämnden ansett sig på de av statskontoret anförda skäl böra tillstyrka bifall till förslaget om bibliotekariens vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping uppflyttning från 24:e till 26:e lönegraden.

Ledamoten i lönenämnden J. A. Reinwall har anmält avvikande mening och i särskilt yttrande anført:

I fråga om uppflyttning i lönegrad av befattningen såsom bibliotekarie vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping har jag, ehuru jag icke funnit den gjorda framställningen om uppflyttning i och för sig orimlig, ansett att ärendets prövning bör anstå intill dess densamma kan företagas i samband med en mera allmän prövning av vilande framställningar om ändrad lönegradsplacering. Några särskilda skäl, som motivera en snabbare behandling av nu ifrågavarande framställning än av övriga dylika, föreligga nämligen enligt min mening icke.

Som av det nu sagda framgår, hava vid upprepade tillfällen framställningar gjorts om förbättring av ifrågavarande bibliotekaries avlöning. Såväl myndigheterna som ock statsutskottet vid 1930 års riksdag hava jämväl ansett starka skäl föreligga för en höjning av bibliotekarielönen. På sätt i ovanberörda framställningar påpekats, hava bibliotekariens arbetsuppgifter utvidgats utöver vad bibliotekssakkunniga tänkt sig. Genom beslut den 22 juni 1928 har Kungl. Maj:t sålunda förordnat, att i fråga om folk- och skolbibliotek i Östergötlands län skall inspektion av folkbibliotek, studie-cirkelbibliotek och bibliotek vid sjukvårdsinrättningar verkställas av bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping, eller, därest skolöverstyrelsen sådant undantagsvis medgiver, av annan därtill lämplig person bland stifts- och landsbibliotekets personal. Genom den av Kungl. Maj:t den 7 december 1928 fastställda instruktionen för biblioteket har vidare den tidigare föreslagna högre kompetensgraden för bibliotekarien fastställts.

Enligt min mening bör bibliotekarien med hänsyn till kompetenskraven och omfattningen av hans arbete placeras i en bättre löneställning än den nuvarande. Jag ansluter mig därvid till förslaget om hans placering i lönegraden B 26, varigenom han i lönehänseende kommer att jämsställas med landsarkivarierna. Som redan vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 22 januari 1926 av frågan om bibliotekets omorganisation av dåvarande departementschefen framhölls, får ett bifall till förslaget om bibliotekariens placering i B 26 icke anses prejudicerande för motsvarande krav från andra håll, där samma förutsättningar icke torde vara för handen. Jag vill i detta hänseende ytterligare betona, att Linköpingsbiblioteket med hänsyn till sin

Departementschefen

storlek och värdet av sina samlingar intager en sådan särställning i biblioteksorganisationen, att ett bifall till mitt förslag icke kan med fog tagas till intäkt för liknande framställningar från andra bibliotek.

Avlöningarna för befattningshavare i näst högsta klassen av tjugufjärde och tjugusjätte lönegraderna å E-ort uppgå till respektive 8,100 kronor och 9,060 kronor. Vid ett bifall till mitt förslag om bibliotekariens vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping uppflyttning i lönegrad B 26 skulle alltså den i staten för biblioteket uppförda, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän behöva ökas med 960 kronor eller i avrundat tal 1,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1931, med uteslutande av den å stifts- och landsbibliotekets i Linköping ordinarie stat uppförda bibliotekariebefattningen i lönegraden B 24, å samma stat upptaga en bibliotekariebefattning i lönegraden B 26;

dels höja den i den nuvarande ordinarie staten för stifts- och landsbiblioteket ingående, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten: Avlöningar till ordinarie tjänstemän,

nu		kronor	9,500: —
med		»	1,000: —
till		»	10,500: —

dels öka det i riksstaten under stifts- och landsbiblioteket i Linköping med rubrik: Avlöningar uppförda *ordinarie* förslagsanslaget,

nu		kronor	13,300: —
med		»	1,000: —
till		»	14,300: —

15. **Bokinköp, inbindning och vissa expenser,**

oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 8,000: —

[14.]

Förstärkning
av reserva-
tionsanslaget
till bokinköp,
inbindning
och vissa
expenser.

16. **Förstärkning av reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser.** I samband med det förslag till omorganisation av stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping, som förelades 1926 års riksdag och i allt väsentligt av riksdagen antogs, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att anvisa ett ordinarie reservationsanslag å 10,000 kronor till bokinköp, inbindning och vissa expenser. Riksdagen begränsade denna summa till 8,000 kronor men anvisade i stället för budgetåret 1926/1927 till samma ändamål ett extra anslag av 2,000 kronor, därvid riksdagen framhöll, att vid igångsättande av bibliotekets verksamhet givetvis ett större belopp erfordrades för ändamålet och att det sålunda anvisade extra förstärkningsanslaget syntes komma att erfordras de närmaste två eller tre åren. Även

för ett vart av budgetåren 1927/1931 anvisades efter förslag av Kungl. Maj:t extra anslag av 2,000 kronor för samma ändamål.

I skrivelse den 20 september 1930 har nu styrelsen för stifts- och landsbiblioteket i Linköping hemställt om utverkande av enahanda anslag för budgetåret 1931/1932 och som stöd härför anfört följande:

Förstärkningsanslaget har blivit en allt mera ofrånkomlig förutsättning för att stifts- och landsbiblioteket skall kunna fylla sin ständigt vidgade uppgift att även tjänstgöra som centralbibliotek för Östergötlands län. Styrelsen finner sålunda det hittills anvisade extra anslaget av 2,000 kronor till bokinköp m. m. alltfjämt vara i hög grad av behovet påkallat.

Jämväl för budgetåret 1931/1932 synes anslag för ifrågavarande ändamål böra med oförändrat belopp utgå.

Departement-
schefen.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser för stifts- och landsbiblioteket i Linköping för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,000:—

Pedagogiska biblioteket.

17. Pedagogiska biblioteket i Stockholm. Pedagogiska biblioteket i Stockholm har från och med år 1900 åtnjutit av riksdagen på extra stat beviljade anslag. Sedan från och med hösten 1926 lokaler blivit kostnadsfritt upplåtna åt biblioteket i ämbetsverksbyggnaden vid Hantverkargatan å Kungsholmen i Stockholm, utgick för budgetåret 1926/1927 ett med hänsyn härtill jämkat anslag till biblioteket, 5,000 kronor. För samma budgetår anvisades dessutom ett extra anslag av 1,500 kronor för biträde vid bibliotekets ordnande i samband med flyttningen samt till inredningsarbeten i biblioteket. På Kungl. Maj:ts förslag höjde 1927 års riksdag anslaget till biblioteket för budgetåret 1927/1928 till 6,500 kronor, vilket belopp av riksdagen beviljades jämväl för ett vart av budgetåren 1928/1930. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 11 av 1930 års åttonde huvudtitel) höjde slutligen 1930 års riksdag anslaget till biblioteket för budgetåret 1930/1931 till 7,000 kronor.

I en av skolöverstyrelsen med eget utlåtande av den 30 augusti 1930 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu bibliotekets styrelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för budgetåret 1931/1932 bevilja pedagogiska biblioteket ett statsbidrag av 7,000 kronor.

Biblioteksstyrelsens förslag till stat för budgetåret 1931/1932 är av följande lydelse:

[15.]

Pedagogiska
biblioteket
i Stockholm.

[15.]

Inkomster:

Anslag av riksdagen	kronor 7,000: —
Anslag av Stockholms stadsfullmäktige	» 2,300: —
Räntor	» 100: —
Summa kronor 9,400: —	

Utgifter:

Böcker och tidskrifter	kronor 1,200: —
Bokbinderiarbete	» 800: —
Trycksaker och renskrivning	» 100: —
Arvode till bibliotekarien	» 4,500: —
Arvode till assistenterna	» 1,150: —
Vaktmästare	» 200: —
Belysning	» 250: —
Telefonavgift	» 160: —
Städning	» 600: —
Försäkringsavgifter	» 85: —
Inventarier	» 200: —
Skrivmaterialier och diverse utgifter	» 155: —
Summa kronor 9,400: —	

Styrelsen har anfört bland annat, att styrelsen visserligen icke ansåge detta anslag fullt tillräckligt med hänsyn till de skäligen krav, vilka borde ställas på bibliotekets verksamhet, men att styrelsen med hänsyn till den av 1930 års riksdag medgivna höjningen av statsbidraget icke ansåge sig för närvarande böra ifrågasätta en ytterligare höjning.

Skolöverstyrelsen har i sitt ovanberörda utlåtande hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Departementsschefen.

Pedagogiska biblioteket är givetvis allt fortfarande förtjänt av samt i behov av understöd från det allmännas sida. Jag vill därför tillstyrka fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1931/1932 med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, eller 7,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 7,000: —
att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

S:te Genevièvebiblioteket i Paris.

18. Skandinaviske bibliotekarien vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris. Såsom bidrag till avlöning åt den skandinaviske bibliotekarien vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris har riksdagen under en följd av år beviljat extra anslag, vilket från och med år 1920 utgår med 1,500 kronor för helt år.

Med överlämnande i avskrift av en av bibliotekarien vid skandinaviska avdelningen av ifrågavarande bibliotek avgiven berättelse över verksamheten vid nämnda avdelning under år 1929 har riksbibliotekarien i skrivelse den 29 september 1930 hemställt om utverkande av fortsatt anslag å 1,500 kronor såsom bidrag till avlönande av bibliotekarien vid sagda bibliotek.

Riksbibliotekarien anför:

Av den insända berättelsen framgår, att ett stort arbete nedlagts inom avdelningen särskilt på inbindningen av hittills obundna böcker, varvid anslag erhållits på såväl officiell som enskild väg. Då jag allt fortfarande anser detta bibliotek vara av stor betydelse såsom skandinaviskt bildningscentrum i Paris, får jag i likhet med vad som tidigare skett föreslå, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen hemställa om ett anslag å 1,500 kronor att fortfarande utgå såsom bidrag till avlönande av den skandinaviske bibliotekarien vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris.

Anslag för här ifrågavarande ändamål torde även för budgetåret 1931/1932 böra beredas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 1,500: — att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

[16.] Skandina-
viske biblio-
tekarien
vid S:te
Geneviève-
biblioteket i
Paris.

Departement-
schefen.

Museer.**Nationalmuseum.**

19. Det ordinarie förslagsanslaget till nationalmuseum. Nattlig bevakning av nationalmuseibyggnaden. Sedan anslag å extra stat allt sedan år 1899 för ändamålet utgått, blev i den år 1912 fastställda staten för nationalmuseum uppförd en anslagspost å 7,600 kronor till nattlig bevakning av nationalmuseibyggnaden.

Under punkt 16 av 1920 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa, föreslog Kungl. Maj:t, att nämnda anslagspost måtte höjas till 9,600 kronor i ändamål att kunna bereda nattvakterna vid museet en löneförhöjning vardera om 250 kronor.

[17.] Det ordinarie
förslagsan-
slaget till
nationalmu-
seum. Nattlig
bevakning av
national-
museibygg-
naden.

[17.] Såsom stöd härför anfördes i huvudsak, att nattvakternas arvoden, vilka då belöpte sig till 750 kronor om året för varje nattvakt förutom förste nattvakten och den i tjänsten näst äldste, som uppburo respektive 1,080 kronor och 900 kronor årligen, utgått med samma belopp alltsedan nattbevakningen år 1899 inrättades. Därjämte åberopades den löneförbättring med en tredjedel utöver förut fast åtnjutna löneförmåner, som kommit statens vaktmästare till del genom 1918 års riksdags beslut.

Förslaget ifråga vann riksdagens bifall, och i staten för nationalmuseum har alltsedan dess varit uppfört ett anslag å 9,600 kronor under rubrik: nattlig bevakning av nationalmuseibygnaden. Ur anslaget skola gäldas kostnaderna för avlöning och anskaffande av uniformer m. m. för vederbörande nattvakter. Tjänstgöringsskyldigheten för nattvakt utgör fem timmar varannan natt månaderna september—april och fyra timmar varannan natt månaderna maj—augusti.

I skrivelse den 24 februari 1930 har nu centralförvaltningens personalförening, som representerar bland annat även de lägre befattningshavarna vid nationalmuseum, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för reglering av lönerna till nattbevakningspersonalen vid nationalmuseum.

Föreningen har härvid anfört huvudsakligen följande:

För ombesörjande av nattbevakningen vid museet äro anställda åtta stycken ordningsvakter, vilka avlönas av medel från för ändamålet anvisat ordinarie anslag. För närvarande utgår avlöning till dessa med 1,330 kronor till en, 1,150 kronor till fyra och 1,000 kronor till tre befattningshavare. Härjämte utgår dyrtidstillägg, vilket sedan den 1 november 1929 utbetalas i enlighet med för reglerade verk fastställda grunder. Tidigare har museet till nattbevakningspersonalen utanordnat dyrtidstillägg enligt grunderna för oreglerade verk, men efter anmärkning från riksräkenskapsverkets sida har museet funnit sig icke kunna i fortsättningen utbetala det högre dyrtidstillägget. Anledningen till att museet tidigare gjort detta har varit, att, medan museets personal i övrigt fått sina löner reglerade i enlighet med det gemensamma avlöningssystemet, avlöningarna till nattbevakningspersonalen allt fortfarande utgå efter äldre grunder. En följd av de nu vidtagna åtgärderna har följaktligen blivit, att dessa befattningshavare fått sina redan förut låga löner väsentligt reducerade; och man torde gott kunna säga, att deras avlöning för närvarande utgår med oskäligt låga belopp. Anmärkningsvärt synes vara, att nattbevakningspersonalens löner ej blevo föremål för omreglering samtidigt som lönerna reglerades för museets övriga personal, varjämte det kan ifrågasättas lämpligheten av att ett personalbehov av så stadigvarande natur som detta fyllas genom anställandet av enbart extra befattningshavare. Tager man härtill i betraktande, att anslaget för nattbevakning uppförts såsom ordinarie anslag å museets stat, framstår detta än tydligare. Enligt föreningens uppfattning torde det ur alla synpunkter vara lämpligast, att nattbevakningspersonalen under benämningen nattvakter erhöile lön i enlighet med bestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare. Ifråga om den lämpligaste inplaceringen av ifrågavarande tjänster får föreningen för sin del föreslå, att en av nattvakterna under benämningen förste nattvakt placeras i lönegrad 3 och de övriga sju under benämningen nattvakter i lönegrad 1.

Över denna framställning avgav till en början överintendenten och chefen för nationalmuseum den 3 mars 1930 utlåtande, därvid han, med tillstyrkande av framställningen, anförde:

[17.]

Ett missförhållande ligger givetvis däri, att avlöningarna till museets nattvakter för närvarande utgå efter äldre grunder, under det att dyrtidstilläggen utbetalas i enlighet med för nyreglerade verk fastställda grunder. Likaledes torde anledning icke förefinnas att behålla ifrågavarande tjänster, vilka icke äro av tillfällig karaktär, som extra tjänster, utan torde i samband med regleringen av lönerna befattningshavarna, på sätt som centralförvaltningens personalförening föreslår, anställas såsom icke-ordinarie befattningshavare. Den av centralförvaltningens personalförening föreslagna placeringen i lönegrad synes även lämplig.

Härefter yttrade sig statskontoret den 26 mars 1930 i ärendet och anförde därvid bland annat:

Berörda anslagspost är ställd till disposition av överintendenten och chefen för nationalmuseum, som har att med densamma gälda kostnaderna för avlöning och anskaffande av uniformer m. m. för de av honom anställda nattvakterna. En förutsättning för vidtagande av höjning av denna anslagspost är givetvis, att det visats, att det nu tillgängliga beloppet icke förslår till gäldande av de kostnader av nyssnämnda art, som finnas nödvändiga för nattbevakningens behöriga uppehållande. Utredning härutinnan föreligger emellertid ej. Vid sådant förhållande anser sig statskontoret förhindrat att tillstyrka framställning till riksdagen om anvisande av ökade medel för ifrågavarande ändamål.

Vad angår förslaget om nattvakternas anställande såsom extra ordinarie tjänstemän, vill statskontoret som sin mening uttala, att dylik anställning icke synes böra ifrågakomma för dessa befattningshavare, vilkas tjänstgöring vid nationalmuseum inskränker sig till 4 eller 5 timmar varannan natt.

Den 7 maj 1930 avgav härefter överintendenten och chefen för nationalmuseum förnyat utlåtande i ärendet och anförde därvid bland annat:

I det av statskontoret över ifrågavarande framställning avgivna yttrandet framhålles, att det nuvarande anslagets otillräcklighet bör påvisas. I anledning härav får jag anföra följande. Anslagsbeloppet är i museets stat upptaget med 9,600 kronor. Lönerna till nattvakterna utgå med följande belopp:

1 förste nattvakt.	kronor 1,330:—
4 nattvakter à kronor 1,150:—	» 4,600:—
3 » » » 1,000:—	» 3,000:—
Total lönekostnad kronor 8,930:—	

Från nämnda anslagspost skall förutom denna lönekostnad även gäldas en del andra utgifter såsom uniformsbeklädnad till nattbevakningen, ersättning till Stockholms poliskår för inspektion m. m., och utgjorde ifrågavarande utgifters totala belopp för budgetåret 1928/1929 9,907 kronor 50 öre. Merkostnaden bestreds genom disponerandet av s. k. förevisningsmedel. Det synes mig dock felaktigt, att dessa senare medel disponeras för detta ändamål. När det gäller att bedöma det nuvarande anslagets otillräcklighet sy-

[17.]

nes mig dessutom böra beaktas, att dyrtidstillägg till nattbevakningspersonalen numera utgår i enlighet med för reglerade verk gällande grunder. Tidigare utgick nämligen dyrtidstillägg i enlighet med det högre procenttal, som gäller för icke reglerade verk. Då emellertid ändring härutinnan måst vidtagas, har detta medfört att nattvakterna fått sin totala löneförmån väsentligt reducerad. På grund härav föreligger sålunda fullt fog för den av personalföreningen ingivna framställningen om lönereglering, och det är min uppfattning att åtgärder böra vidtagas för åtminstone ett återställande av lönerna till deras tidigare belopp. Detta låter sig dock ej göra inom ramen av nuvarande anslagsbelopp.

Vad beträffar personalföreningens framställning om reglering av lönerna samt nattvakternas anställande såsom extra-ordinarie befattningshavare, vilken framställning tidigare av mig tillstyrkts, anser jag mig härutinnan ytterligare böra anföra följande.

Inledningsvis vill jag därvid framhålla, att fullt jämförbar personal icke torde finnas inom andra grenar av statsförvaltningen. De stora värden, som inom museet förvaras, hava nämligen ansetts nödvändigöra särskilda åtgärder för desammas trygghet. Allt sedan år 1899 har för den skull nattbevakningspersonalen utgjorts av särskilda hos museet anställda polis-män, vilka befattningshavare tidigare voro inrangerade i Stockholms polis-kår. Sedan den nya polislagens tillkomst har detta ändrats därhän, att nattbevakningspersonalen i enlighet med lagens föreskrift utgöres av ordningsvakter, vilka innehava av överståthållarämbetet utfärdade polisförordnanden. (Lagens föreskrift om på enskild bekostnad anordnad polisverksamhet.) Mig veterligt finnes icke motsvarighet härtill å annat håll inom statsförvaltningen. Ifråga om ren nattvaktstjänst, vilka sysslor till sin art torde vara lindrigare än den vid museet förekommande, har sådan tidigare förekommit vid statskontoret. Denne nattvakt, vilken det ålåg tjänstgöringsskyldighet varje natt, var såsom extra-ordinarie befattningshavare placerad i lönegraden B 6. Vid riksdagens hus finnas för närvarande tvenne nattvakter placerade i lönegraden 3. Det var från början avsikten att det skulle åligga dessa senare en tjänstgöringsskyldighet av 4 timmar varje natt, vilket dock senare ändrats till 8 timmar varannan natt. Om man fråndrager semestertid torde det åligga en nattvakt vid riksdagens hus en tjänstgöringsskyldighet av cirka 1,400 timmar per år.

Avsikten var ursprungligen att det skulle åligga nattvakterna vid nationalmuseum en tjänstgöringsplikt av 3 timmar två nätter i följd, 4 timmar den tredje natten samt tjänstefrihet den fjärde natten. Sålunda 10 timmars tjänst på fyra nätter. Sedermera har detta ändrats till 5 timmars tjänst varannan natt. Under månaderna maj till och med augusti är dock tjänstgöringstiden nedsatt till 4 timmar varannan natt. Då nattvakterna ej åtnjuta semester, kan man följaktligen beräkna tjänstgöringstiden till cirka 850 timmar per år för var och en. Som tidigare anförts utgöres nattbevakningspersonalen vid museet av s. k. ordningsvakter. Med undantag av museets bevakningspersonal finnes inom Stockholm dylik personal endast vid aktiebolaget Stockholmssystemet, vilket bolag tillhandahåller dylik personal åt enskilda företagare. I och för en jämförelse lämnas här redogörelse för dessa ordningsvaktors löner, detta emedan bolagets ordningsvakter torde utgöra den mest jämförbara personalen. Ersättningen vid aktiebolaget Stockholmssystemet utgår söckendagar med 6 kronor 75 öre för 4 timmars samt 8 kronor 25 öre för 5 timmars tjänst. Sön- och helgdagar utgår er-

sättningen med 8 kronor 75 öre för 4 timmars samt 10 kronor 25 öre för 5 timmars tjänst. För nattarbete, arbete efter kl. 9 på kvällen, tillkommer en förhöjning med 50 öre per timme för söckendagar samt 55 öre per timme för sön- och helgdagar. Utöver ovannämnda ersättningar tillkommer uniformersättning, vilken av bolaget beräknas till 7 procent å löneinkomsten. Skulle ersättningen till nattbevakningspersonalen vid museet utgå efter enahanda grunder skulle lönekostnaden uppgå till cirka 15,200 kronor per år, vilket fördelat å de 8 nattvakterna skulle utgöra 1,900 kronor å var och en. Härtill kommer beklädnadskostnaden, vilken dock för museets del torde kunna begränsas till cirka 5 procent.

Den av centralförvaltningens personalförening föreslagna placeringen av nattvakterna i lönegrad B 1 för extra-ordinarie befattningshavare skulle giva desamma en begynnelselön å 1,716 kronor. Någon anledning till erinran mot förslaget synes mig, vid ovanstående jämförelse, icke förefinnas, utan i dess ställe ansluter jag mig till detta såsom synnerligen väl avvägt.

Vad slutligen beträffar statskontorets erinran mot nationalmusei begäran att få placera befattningshavare med tjänstgöringsskyldighet endast 4 å 5 timmar varannan natt såsom extra-ordinarie befattningshavare, får jag såsom min uppfattning framhålla, att denna fördelning av arbetet visat sig vara för museet fördelaktig. Den vaksamhet, som kräves av dessa befattningshavare, nödvändiggör korta tjänstgöringspass. En tjänstgöring varje natt skulle icke blott förslappa denna vaksamhet, utan även på grund av nattarbetets påfrestningar åstadkomma stor sjuklighet bland personalen. Det har nämligen vid andra statliga företag visat sig, att bland personal med natttjänstgöring sjuklighetsprocenten är mycket stor. Samtidigt som jag sålunda framhåller, att det för museet är fördelaktigt att hava nattbevakningen ordnad på nu förekommande sätt får jag även framhålla, att behovet av det nuvarande antalet nattvakter är av varaktig natur. I följd härav hava också nattvakterna i allmänhet rätt lång tjänstetid. Det synes mig olämpligt med hänsyn till föreliggande personalbehovs varaktighet att personalen beredes endast extra anställningsform, vadan mitt tillstyrkande av bifall till personalföreningens framställning i denna del grundar sig på den uppfattningen, att befattningshavare med stadigvarande sysselsättning i statens tjänst böra erhålla fast anställning.

Med hänvisning till ovanstående får jag vidhålla mitt tidigare gjorda varma tillstyrkande av den från centralförvaltningens personalförening ingivna framställningen.

Med anledning av vad överintendenten och chefen för nationalmuseum sålunda anført avgav statskontoret den 2 juni 1930 förnyat utlåtande i ärendet och anförde därvid:

Den omständigheten, att en personalgrupp under ett antal år fått till sig utbetalt dyrtidstillägg efter fördelaktigare grunder än författningarna medgiva och sålunda, sedan felet uppmärksammats, underkastats en minskning i avlöning, lär icke kunna anses i sig själv utgöra tillräckligt skäl för vidtagande av en höjning av de för samma personalgrupp gällande lönerna. Statskontoret vill icke underlåta att i detta sammanhang erinra, att de vid nationalmuseum anställda nattvakternas löner år 1921 höjdes med 250 kronor för var och en av dem.

Överintendenten och chefen för nationalmuseum har nu som stöd för framställningen om höjning av nattvakternas löner åberopat bland annat den omständigheten, att den tidigare hos statskontoret anställde nattvakten

- [17.] var såsom extra ordinarie befattningshavare placerad i lönegraden B 6. Statskontoret tillåter sig i anledning härav framhålla, att det ålåg sagde befattningshavare att tjänstgöra åtta timmar, varje natt. Därest den av honom under senaste anställningsåret uppburna lönen, vilken på grund av löneklassuppflyttningar utgjorde 2,676 kronor, reduceras att motsvara den tjänstgöring, som åligger nattvakterna vid nationalmuseum, kommer man därför till ett avsevärt lägre årsarvode än det, som nu lägst utgår till sistnämnda nattvakter. I ärendet har jämväl åberopats den löneställning, som tillkommer de vid ett privatföretag, aktiebolaget Stockholmssystemet, anställda ordningsvakterna. Den sålunda gjorda jämförelsen lär emellertid icke kunna anses giva nämnvärt stöd åt förevarande framställning, då av berörda ordningsvakter torde fordras helt andra och mera krävande kvalifikationer än de, som synas böra uppställas för nattvakterna vid nationalmuseum. Emellertid tillåter sig statskontoret framhålla, att det lägsta till dessa nattvakter utgående årsarvodet uppgår till 1,132 kronor, dyrtidstillägg inberäknat, och att denna årsinkomst motsvarar 1 krona 33 öre för timme, beräknat efter 850 tjänstgöringstimmar per år. Det synes med fog kunna ifrågasättas om denna timpenning verkligen är för låg. I varje fall torde, såvitt av handlingarna framgår, svårighet icke hava visat sig att anställa lämpliga nattvakter mot de arvoden, som nu galla.

Emellertid har museichefen tilldelat några av nattvakterna arvodesförhöjningar, varför anslaget blivit otillräckligt. Under såväl nästförlidet som innevarande budgetår hava till anslagets förstärkande belopp på något mer än 300 kronor måst överföras från de s. k. förevisningsmedlen.

Då det alltså numera blivit upplyst, att ifrågavarande anslag icke räcker till för det därmed avsedda ändamålet, vill statskontoret icke längre motsätta sig att en höjning av detsamma äger rum. Höjningen torde med hänsyn till storleken av nyssnämnda fyllnadsbelopp kunna bestämmas till 400 kronor.

Vad angår förslaget att göra ifrågavarande nattvakter till extra ordinarie befattningshavare får statskontoret ytterligare framhålla, att berörda anställningsform icke lämpar sig för dessa befattningshavare, som icke äro avsedda att efter hand övergå till ordinarie tjänst vid museet och vilkas befattningar där för dem endast utgöra bisysslor.

Med åberopande av vad ovan anförts får statskontoret hemställa, att Kungl. Maj:t i anledning av förevarande framställning måtte genom proposition till riksdagen utverka, att den i staten för nationalmuseum ingående anslagsposten till nattlig bevakning av nationalmuseibyggnaden måtte höjas med 400 kronor till 10,000 kronor.

Slutligen har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 14 november 1930 utlätit sig i ärendet och därvid anført bland annat:

Beträffande särskilt det till 1,150 kronor fastställda arvodet må nämnas, att för erhållande av sagda arvode i allmänhet fordrats en stadigvarande anställning såsom nattvakt vid museet av minst tio år. Av handlingarna i nu förevarande ärende framgår, att — bortsett från förste nattvakten — fyra av de övriga sju hos nationalmuseum för närvarande anställda nattvakterna varit så länge i museets tjänst anställda, att de kommit i åtnjutande av ifrågavarande arvodesbelopp. Enligt vad nämnden inhämtat har emellertid på grund av den hittillsvarande förste nattvaktens under hösten 1930 skedda avgång från tjänsten på grund av ålder sådan förändring inträtt, att en av de ifrågavarande fyra nattvakterna antagits till förste natt-

[17.]

vakt, varjämte en förut tillfälligt tjänstgörande nattvakt erhållit stadigvarande anställning. Följaktligen utgår numera arvode om 1,150 kronor till tre nattvakter samt arvode av 1,000 kronor till fyra nattvakter, varjämte den nyantagne förste nattvakten givetvis uppbär det honom i sådan egen-skap tillkommande arvodet av 1,330 kronor.

Enär såsom redan blivit nämnt någon höjning icke vidtogs i anslags-posten för nattbevakning i samband med den år 1921 genomförda löne-regleringen för nationalmusei befattningshavare, har följden blivit, att då dyrtidstilläggen sedermera — ehuru först från och med november månad 1929 — omlagts att utgå efter för nyreglerade verk gällande grunder, nattvakts-personalen fått vidkännas en kännbar avlöningsminskning. En dylik följd av nämnda löne reglering torde knappast hava varit avsedd. Lönenämnden måste därför för sin del finna skäl tala för att ifrågavarande personal nu erhåller någon löneförbättring. Denna förbättring i löneförmånerna finner nämnden — som i likhet med statskontoret anser de allmänna förutsätt-ningarna för ett inordnande av nattvakterna å den för extra ordinarie tjänste-män gällande löneplanen icke vara uppfyllda — lämpligen böra åvägabringas på det sätt, att de nu utgående arvoden bringas upp till sådan nivå, att desamma jämte därå utgående dyrtidstillägg enligt för reglerade verk gäl-lande grunder giva ungefärligen enahanda sammanlagda löneinkomst som de nuvarande arvodesbeloppen jämte dyrtidstillägg enligt grunderna för oreglerade verk.

Lönenämnden har beräknat, att vid en omreglering av lönebeloppen på sätt nu angivits det till förste nattvakten utgående arvodet bör höjas från 1,330 kronor till 1,548 kronor, att det till en var av tre nattvakter utgående arvodet av 1,150 kronor bör ökas till 1,332 kronor samt att det en var av de återstående fyra nattvakterna tillkommande arvodet av 1,000 kronor bör höjas till 1,164 kronor.

Den löneförhöjning, som vid bifall till detta nämndens förslag skulle till-komma ifrågavarande vakter, framgår närmare av nedanstående samman-ställning, däri dyrtidstillägg beräknats på grundval av det för 4:e kvartalet 1930 gällande indextalet.

Nuvarande arvoden jämte dyrtidstillägg			Föreslagna arvoden jämte dyrtidstillägg			Ökning i lönein- komster
Arvodes- belopp Kr.	Dyrtids- tillägg Kr.	Summa Kr.	Arvodes- belopp Kr.	Dyrtids- tillägg Kr.	Summa Kr.	
1,330	168	1,498	1,548	192	1,740	242
1,150	144	1,294	1,332	168	1,500	206
1,000	120	1,120	1,164	144	1,308	188

Den för statsverket uppkommande kostnadsökningen skulle följaktligen utgöra:

	Ö k n i n g		
	i arvoden	i dyrtids- tillägg	Summa
	Kr.	Kr.	Kr.
1 nattvakt	218	24	242
3 nattvakter, tillhopa	546	72	618
4 nattvakter, tillhopa	656	96	752
Summa	1,420	192	1,612

[17.]

Därest den av lönenämnden nu föreslagna löneförhöjningen anses böra komma till stånd, skulle alltså den ökning av anslagsposten till nattlig bevakning av nationalmuseibyggnaden, som för detta ändamål bleve erforderlig, belöpa sig till omkring 1,400 kronor.

Nattvakterna vid nationalmuseum hava hittills icke varit i åtnjutande av semester. Det synes lönenämnden billigt, att denna förmån tilldelas dem. I sagda hänseende vill nämnden, i anslutning till vad som beträffande extra befattningshavare är stadgat i 27 § av kungörelsen 1925:356, förorda, att vaktpersonalen i fråga må efter chefens för nationalmuseum beprövande kunna erhålla semester under högst åtta dagar för år.

Likaledes synes denna personal i likhet med ett flertal grupper närmast jämförbara anställningshavare inom statsförvaltningen i övrigt, exempelvis vissa stadigvarande arbetargrupper vid kommunikationsverken, böra med hänsyn till dess i åtskilliga fall långvariga tjänstgöring vid museet få uppbara lön, åtminstone till någon del och under någon viss begränsad tid, vid inträffande ledighet för sjukdom, även där sjukdomen icke är föranledd av olycksfall i tjänsten och befattningshavaren sålunda icke är berättigad till lön under sjukledigheten jämlikt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen.

För beredande av nu ifrågavarande förmåner skulle visserligen någon ytterligare höjning av ovan omförmälda anslagspost kunna ifrågasättas, varvid man kunde tänka sig ett belopp tillsvidare av 300 kronor. Lönenämnden föreställer sig emellertid, att kostnaderna för semester och sjukavlöning kunna bestridas ur de till nationalmusei förfogande stående s. k. förevisningsmedlen.

Departementschefen.

Lönerna för nattbevakningspersonalen vid nationalmuseum hava — med undantag för den av mig förut omförmälda, av 1920 års riksdag beslutade avlöningsförbättringen av 250 kronor för varje befattningshavare — utgått med samma belopp, oberäknat dyrtidstillägg, alltsedan nattbevakning år 1899 inrättades. Härtill kommer vidare att — såsom också framhållits — dyrtidstilläggen åt dessa befattningshavare numera utbetalas enligt de grunder, som tillämpas vid s. k. nyreglerade verk, och detta har i realiteten kommit att för dem innebära en ganska betydande löneminskning. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig böra förorda, att nattbevakningspersonalen vid nationalmuseum erhåller någon löneförbättring. Jag vill här tillfoga, att ett beslut härom icke torde kunna befaras få någon prejudicerande betydelse, då i det nu förevarande fallet föreligga alldeles särskilda omständigheter, som tala för ett bifall till framställningen.

När det nu gäller att bestämma grunderna för denna löneförbättring, finner jag i likhet med statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd, att de allmänna förutsättningarna för ett inordnande av nattvakterna å den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneplanen icke kunna anses vara uppfyllda. Däremot vill jag, liksom lönenämnden, tillstyrka, att löneförbättringen åvägbringas på så sätt, att de nu utgående arvoden bringas upp till sådan nivå, att desamma jämte därå utgående dyrtidstillägg enligt för reglerade verk gällande grunder giva ungefärligen enahanda

sammanlagda löneinkomst som de nuvarande arvodesbeloppen jämte dyrtidstillägg enligt grunderna för oreglerade verk.

[17.]

Enligt av lönenämnden verkställda beräkningar skulle då det till förste nattvakten utgående arvodet å 1,330 kronor behöva höjas till 1,548 kronor, de till tre nattvakter utgående arvoden å 1,150 kronor till 1,332 kronor samt de till fyra nattvakter utgående arvoden å 1,000 kronor till 1,164 kronor. Mot detta förslag har jag intet att erinra. Den härav föranledda kostnadsökningen har, fränsett dyrtidstillägg, beräknats till 1,420 kronor eller i avrundat tal 1,400 kronor, med vilket belopp således anslagsposten till nattlig bevakning av nationalmuseibyggnaden skulle höjas.

Lönenämnden har vidare gjort framställning om att här förevarande befattningshavare tillförsäkras dels rätt till semester, dels ock rätt att, åtminstone till någon del och under någon viss begränsad tid, vid inträffande ledighet för sjukdom uppbära lön, även där sjukdomen icke är föranledd av olycksfall i tjänsten och befattningshavaren sålunda icke är berättigad till lön under sjukledigheten jämlikt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen.

Jag finner dessa lönenämndens förslag behjärtansvärda och vill för min del tillstyrka dem. Det torde framdeles få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som med anledning härav må bli erforderliga.

Lönenämnden har föreslagit, att kostnaderna för de nu nämnda förmåner, vilka beräknats till 300 kronor för år, skulle bestridas ur de till nationalmusei förfogande stående s. k. förevisningsmedlen. I detta hänseende torde jag få erinra om följande. Jämlikt § 23 av Kungl. Maj:ts förnyade stadgar för nationalmuseum må förevisningsmedlen användas till samlingarnas bästa och, där så erfordras, även till täckande av möjligen uppkommande brister i de särskilda för museet anvisade anslagen. Enligt vad jag under hand inhämtat, hava dessa förevisningsmedel uppgått till

för budgetåret 1927/1928	kronor 11,610: 90
» » 1928/1929	» 12,763: 80
» » 1929/1930	» 10,228: 79

Med hänsyn såväl till de varierande beloppen av dessa förevisningsmedel som till det förhållandet, att de jämlikt nationalmuseets stadgar närmast avsetts för helt andra och mera tillfälliga ändamål än de här ifrågavarande, finner jag mig icke kunna tillstyrka, att dessa utgifter bestridas av nämnda medel. Jag vill i stället förorda, att anslagsposten till nattlig bevakning av nationalmuseibyggnaden höjes med ett häremot svarande belopp, och vill jag i sådant hänseende ansluta mig till det av lönenämnden beräknade eller 300 kronor.

Då jag tidigare tillstyrkt en höjning av denna anslagspost med 1,400 kronor, skulle sålunda den totala höjningen komma att uppgå till 1,700 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

öka den i den *ordinarie* staten för nationalmuseum upptagna anslagsposten: nattlig bevakning av nationalmusei-byggnaden,

nu	kronor	9,600: —
med	»	1,700: —
till	»	11,300: —

samt förty höja det *ordinarie* förslagsanslaget till nationalmuseum,

nu	kronor	154,200: —
med	»	1,700: —
till	»	155,900: —

Nationalmuseum, oförändrade ordinarie reservationsanslag:

20. Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	kronor	30,000: —
21. Inlösen av svenska konstnärers arbeten	»	25,000: —
22. Handtecknings- och gravyr-samlingarnas ökande	»	6,500: —
23. Samlingarnas vård och underhåll	»	11,000: —
24. Ökande av samlingen av konsthantverk	»	8,000: —
25. Utländska studieresor	»	—

[18.]

Höjning av
national-
musei anslag
till boksam-
lingen.

26. Höjning av nationalmusei anslag till boksamlingen. Sedan en lång följd av år har nationalmuseum haft att disponera ett ordinarie anslag till boksamlingen, avseende inköp och inbindning av den för museets verksamhet erforderliga litteraturen. Detta anslag, som förut uppgick till 1,000 kronor, höjdes år 1919 till 3,000 kronor, men blev åter år 1923 i samband med vissa begränsningar av museets anslag nedsatt till 2,000 kronor. På Kungl. Maj:ts förslag uppfördes anslaget i riksstaten för budgetåret 1927/1928 med 3,000 kronor, med vilket belopp detsamma alltjämt utgår.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu museichefen gjort framställning om höjning av anslaget till boksamlingen till 5,000 kronor. Museichefen anför:

Ifrågavarande anslag disponeras på följande sätt. 750 kronor användas enligt Kungl. Maj:ts i skrivelse den 9 maj 1927 givna föreskrift till inbindning. Av återstoden, 2,250 kronor, förbrukar biblioteket årligen ett belopp av c:a 1,050 kronor till förvärfvande av tidskrifter och så kallade fortsättningsarbeten, för vilka i regel betalningen erlägges genom en årlig prenummersavgift. Sedan ovannämnda belopp, 750 kronor för inbindning och 1,050 kronor för prenumeration frånräknats, kvarstår å anslaget 1,200 kronor, som skola räcka till inköp av konslitteratur för följande avdelningar inom museet:

Bibliotekets referensavdelning (kalendrar & årsböcker,
allmänna uppslagsböcker, museihandböcker,
konstnärslexika etc.)

Målnings- & skulpturavdelningen.

Handtecknings- & gravyravdelningen.

Konstslöjdavdelningen.

Depositionsavdelningen samt

Nationalmusei avdelning för klassisk konst.

Inom detta belopp, 1,200 kronor, har biblioteket att för varje avdelning dels förvärva den inom avdelningens fack utkommande viktigaste litteraturen, dels komplettera luckor i det redan förefintliga bokbeståndet. Då museet endast sedan 11 år tillbaka förfogar över ett samlat bibliotek, måste givetvis den kompletterande sidan av förvärvsverksamheten ägnas särskild uppmärksamhet. Biblioteket har vidare att verkställa sina nyanskaffningar av litteratur efter två skilda grunder: i första hand skall museitjänstemännens och enskilda konstforskares behov av rent vetenskapliga arbeten tillgodoses, i andra hand bör biblioteket till allmänhetens tjänst utöka sitt bestånd av mera populärt hållna verk. Det är givetvis för biblioteket omöjligt att med ovannämnda summa 1,200 kronor eller för varje avdelning 200 kronor pr år ens i den allra blygsammaste utsträckning fylla de krav, vilka rättmätigt borde kunna ställas på detsamma. Härtill kommer att konstillitteraturen genomgående betingar höga priser, icke minst beroende därpå att de utgivna verkens text i de flesta fall måste kompletteras med dyrbara illustrationer.

Jag vågar här endast nämna några exempel å priser för vetenskapliga verk, vilka nationalmusei nämnd ansett i högsta grad önskvärda för det vetenskapliga arbetet, men vilka museet på grund av bristande medel ej kunnat inköpa.

Mauclair: Jean Baptiste Greuze	kronor 220: —
Giacometti, G.: La vie et l'oeuvre de Houdon. T. 1—2.	» 310: —
Fiocco, G.: Paolo Veronese	» 78: —
The King's pictures. From Buckingham Palace, Windsor	
Castle and Hampton Court. Vol. 1—4	» 90: —
Sirén, Osv.: A history of early Chinese art	» 180: —
Sirén, Osv.: Chinese sculpture	» 225: —

Framhållas bör jämväl, att av här ovan angivna verk, endast de av Sirén författade finnas att tillgå i kungl. biblioteket.

I detta sammanhang vill jag erinra därom, att Kungl. Maj:t den 16 mars 1928 meddelat närmare bestämmelser i avseende å förvärvande för nationalmuseets räkning av publikationer rörande skön konst. Sålunda föreskrevs, att museichefen skulle, innan beslut om inköp fattades, hos riksbibliotekarien inhämta upplysning, huruvida de till inköp för museet önskade arbetena redan förvärvats eller vore avsedda att förvärvas till kungl. biblioteket; skulle så vara förhållandet, finge museichefen endast i de fall, då ifrågavarande publikationer vore av oundgängligt behov för museets verksamhet, vidtaga åtgärder för deras förvärvande.

Såsom av museichefens framställning framgår äro museets möjligheter att förmedelst till buds stående medel verkställa komplettering och nyanskaffning av erforderlig facklitteratur skäligen begränsade. Då jag anser det vara av vikt, att museitjänstemännen ha tillgång till den för deras dagliga

Departement-
mentschefen.

arbete behövliga litteraturen, vill jag tillstyrka, att ett något högre belopp än hittills nu ställes för ändamålet till museets förfogande. Jag förordar, att anslaget höjes till 4,000 kronor, därvid jag förutsätter, att de av Kungl. Maj:t tidigare meddelade föreskrifterna om skyldighet för museichefen att, till undvikande av dubbelköp, vid sina inköp konferera med riksbibliotekarien alltjämt komma att iakttagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det till boksamlingen uppförda *ordinarie* reservationsanslaget,

nu	kronor 3,000: —
med	» 1,000: —
till	» 4,000: —

[19.] **27. Förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet.** I riksstaten är för nationalmuseum bland annat uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 154,200 kronor. I detta förslagsanslag ingår en anslagspost å 39,200 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Till förstärkning av arbetskrafterna vid avdelningen för slottssamlingar och deponerade konstverk utgick dessutom före ingången av budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 7,500 kronor, varav bestreds *dels* avlöning till en amanuens med full tjänstgöring, uppgående enligt löneklass 18 i den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneskalan till 5,304 kronor, *dels ock* avlöning till ett skrivbiträde med lön enligt löneklass 3 av samma löneskala, uppgående till 2,208 kronor, alltså 7,512 kronor eller avrundat 7,500 kronor. Personalförhållandena för sistnämnda avdelning reglerades provisoriskt vid 1927 års riksdag. Jag tillåter mig hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 92 till nämnda års riksdag.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12 av 1928 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade vidare 1928 års riksdag ett belopp av 5,300 kronor till ökade arbetskrafter inom nationalmuseet, vilket belopp tillsammans med nyssberörda anslag å 7,500 kronor till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseets avdelning för depositioner och slottssamlingar i riksstaten för budgetåret 1928/1929 upptogs såsom ett extra anslag å 12,800 kronor till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet.

På Kungl. Maj:ts förslag anvisade vidare 1929 års riksdag till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 14,800 kronor. I avseende å dispositionen av detta anslag föreskrev Kungl. Maj:t enligt beslut den 16 maj 1929, att *dels* ett belopp av 7,500 kronor skulle användas till förstärkning av arbetskrafterna vid museets avdelning för depositioner och slottssamlingar i enlighet med de bestämmelser, som meddelats beträffande det av riksdagen för budgetåret 1927/1928 anvisade extra anslaget å 7,500 kronor, *dels ock* ett belopp

av 2,000 kronor skulle användas såsom lönetillägg åt den amanuens vid museets avdelning för handteckningar och gravyrer, som av museichefen förordnades att förestå denna avdelnings samlingar av äldre handteckningar och gravyrer, samt bemyndigades museichefen att använda återstoden av anslaget i överensstämmelse med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare.

I sina hösten 1929 avlätna riksdagspetita anhöll museichefen om väsentliga utökningar av och förändringar beträffande museets tjänstemannastab. I sådant avseende föreslog museichefen en omorganisation av avlöningsförhållandena för den vid museets värmeledning anställda personalen, varvid ifrågasattes, att övereldaren skulle uppföras å ordinarie stat med placering i lönegrad B 8, ävensom att i stället för nuvarande mot arvode anställda två eldare skulle beredas avlöning åt en för helt år anställd eldare efter lönegraden 7 i den för extra ordinarie befattningshavare gällande löneskalan. Vidare föreslog museichefen att en restauratorsbefattning i lönegraden B 10 likaledes skulle uppföras å ordinarie stat. Därjämte gjordes framställning om ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare i syfte att möjliggöra anställande av en sekreterare i löneklassen 18 med halvtids-tjänstgöring, en kansliskrivare i lönegraden 11 och ett närmast för biblioteket avsett kanslibiträde i lönegraden 7. Slutligen hemställde museichefen om utverkande av förhöjda anslag till museets avdelning för slottssamlingar och depositioner. I sådant hänseende föreslog museichefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

dels att för utvecklande av verksamheten vid slottssamlingarna inrätta en ordinarie andre intendentstjänst i lönegraden B 21, varvid depositionsavdelningens nu utgående amanuensanslag bleve obehövt,

dels att för ett planmässigt kompletterande av äldre epokers porträttbestånd och utbyggande av en 1800- och 1900-talsavdelning i Gripsholms svenska porträttsamling anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag av 5,000 kronor.

dels att för understödjande av depositionsavdelningens konstabildnings- och utställningsarbete inrätta en ordinarie andre intendentsbefattning (museikon-sulent) i lönegraden B 21,

dels att inrätta en ordinarie befattning såsom monteringsmästare i lönegraden B 10,

dels ock att anvisa erforderliga medel för anställande av en kansliskrivare i 11:e lönegraden i den för icke-ordinarie befattningshavare gällande löneskalan i stället för det nuvarande skrivbiträdet med avlöning enligt 3:e löneklassen i samma löneskala.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av museichefens omförmälda anslagsbehov anförde dåvarande departementschefen följande:

På sätt framgår av punkt 12 av 1928 års åttonde huvudtitel, har från överintendenten och chefen för nationalmuseum tidigare ställts i utsikt utredning och förslag angående omorganisation av nationalmuseets tjänstemannakår. I likhet med min företrädare i statsrådsämbetet anser jag mig

[19.] i avvaktan härpå icke böra nu upptaga museichefens önskemål om ytterligare ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare eller över huvud frågan om någon mera definitiv reglering av personalförhållandena i nationalmuseum. Härtill kommer vidare också den omständigheten, att museets personalförhållanden ännu icke varit underkastade granskning i samband med den pågående besparingsutredningen, och det synes mig med hänsyn härtill icke för närvarande vara lämpligt att vidtaga några rubbningar i bestående förhållanden.

Vad särskilt angår museichefens begäran om förhöjda anslag till museets avdelning för slottssamlingar och depositioner androg departementschefen bland annat vidare följande:

Det synes mig, att depositionsavdelningens arbetskrafter icke äro fullt tillräckliga för den numera utvidgade verksamheten, och det torde bliva nödvändigt, att förr eller senare en förstärkning härvid kommer till stånd, därest museet skall kunna tillmötesgå de krav, som från landets olika delar nu ställas på detsamma. Den av museichefen nu gjorda framställningen giver ett påtagligt stöd åt denna uppfattning. Att jag emellertid icke nu ansett mig kunna framlägga förslag i den av museichefen angivna riktningen beror på de statsfinansiella förhållandena, men det är min livliga förhoppning, att det skall bliva möjligt att snarast till prövning upptaga och förverkliga åtminstone det väsentligaste av museichefens i nu senast anförda hänseenden framställda förslag.

Departementschefen slutade med en hemställan, att till förstärkning av arbetskrafterna vid museet måtte anvisas anslag till enahanda storlek som för budgetåret 1929/1930. På Kungl. Maj:ts förslag anvisades även ett anslag för ändamålet å 14,800 kronor. I avseende å dispositionen av detta belopp har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 maj 1930 meddelat bestämmelser, överensstämmande med de för budgetåret 1929/1930 meddelade.

I särskilda skrivelser den 30 augusti och den 8 oktober 1930 har nu museichefen framlagt redogörelser för anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932 beträffande museets personalkader. Redogörelserna utmynna i hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för sagda budgetår såsom extra anslag till förstärkning av arbetskrafterna vid museet anvisa 30,504 kronor. Den sålunda ifrågasatta förhöjningen skulle användas på följande sätt:

till avlönande av en heltidsamanuens i löneklasse 18 å avdelningen för slottssamlingar och depositioner	kronor 5,304: —
till förändring av nuvarande skrivbiträdestjänsten å samma avdelning med lön enligt löneklasse 3 till en extra kansli-skrivartjänst i lönegrad 11	» 1,278: —
till anställande av juridiskt och administrativt biträde arvode	» 3,000: —
till avlönande av en extra intendentsbefattning å måleri-avdelningen	» 8,124: —
Summa kronor 17,706: —	

Slutsumman 17,706 kronor skulle emellertid minskas med det belopp, 2,000 kronor, som hittills utgått såsom lönetillägg till den amanuens vid avdelningen för handteckningar och gravyrer, som på grund av Kungl. Maj:ts medgivande av museichefen förordnats att förestå denna avdelnings samlingar av äldre handteckningar och gravyrer. Den begärda ökningen uppgår därför till 15,706 kronor.

Till stöd för sin ifrågavarande anslagsbegäran har museichefen andragit huvudsakligen följande:

Depositions- och slottssamlingsavdelningens personal. Vid upprepade tillfällen har jag gjort framställning till Kungl. Maj:t om ökade anslag till avlönning av erforderlig personal för ifrågavarande avdelning.

Beträffande den utförligare motiveringen till dessa framställningar ber jag få hänvisa till mina skrivelser till Kungl. Maj:t den 31 augusti och den 30 september 1926. Till grund för den senare skrivelsen låg en utav intendenten för ifrågavarande avdelning filosofie doktor Sixten Strömbom verkställd utredning, till sina väsentliga delar intagen i Kungl. Maj:ts proposition till 1927 års riksdag, nr 92. Jag hemställde i min sistnämnda skrivelse om utverkande av ett anslag å sammanlagt 12,816 kronor till anställande av två amanuenser i löneklass 18 och ett skrivbiträde i löneklass 3 vid avdelningen för slottssamlingar och depositioner.

Museichefen återgiver därefter i huvudsak det uttalande, som av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet gjordes till det vid sagda proposition till 1927 års riksdag fogade statsrådsprotokollet samt fortsätter:

Anslag till förstärkande av arbetskrafterna på ifrågavarande avdelning har såsom nämnts därefter utgått med oförändrat belopp av 7,500 kronor. Jag har emellertid i mina petita gjort ytterligare framställningar om anslagets höjande, senast i mina äskanden till 1930 års riksdag. Jag har därvid för Kungl. Maj:t framlagt det faktum, att medan depositionsavdelningens verksamhet år från år vuxit, har personalens storlek å avdelningen förblivit densamma. Den av Kungl. Maj:t i utsikt ställda successiva ökningen har alltså ännu icke förverkligats.

För att i någon mån medhinna arbetet å avdelningen har det anvisade anslaget till en amanuens å densamma disponerats så, att å avdelningen tjänstgöra två halvtidsamanuenser, av vilka den ene varit upptagen med konstbildnings- och propagandaverksamheten, medan den andre sysslat med depositionerna och slottssamlingarna. För omhändertagande av den stora porträttsamlingen under de pågående arbetena med inledande av värmeledning på Gripsholms slott har emellertid sistnämnde amanuens tills vidare placerats att tjänstgöra därstädes. Den återstående halvtidsamanuensen har alltså förutom ovannämnda uppgift för närvarande jämväl att biträda vid depositionsverksamheten i övrigt.

Jag har för Kungl. Maj:t i mina petita till 1930 års riksdag framhållit, att avdelningen i fråga, genom att stiftelsen Svenska porträttarkivet har för avsikt att inom den närmaste tiden till museet överlämna sina samlingar, kommer att få sin arbetsbörda ytterligare ökad.

För att kunna fortsätta avdelningens verksamhet i dess nuvarande omfattning anser jag det därför oundgängligen nödvändigt, att arbetskrafterna å avdelningen förstärkas med åtminstone en heltidsamanuens.

[19.]

Då, såsom ovan nämnts, i det nu utgående extra reservationsanslaget till förstärkning av arbetskrafterna inom museet, räknas med att amanuensen å depositionsavdelningen skall åtnjuta lön enligt 18:e löneklassen i den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneskalan, torde väl lämpligt vara, att den ytterligare amanuens, som nu erfordras, placeras i samma löneklass. Härför skulle erfordras en ökning av nyssnämnda anslag med 5,304 kronor.

Vidare är vid avdelningen sedan år 1927 anställt ett skrivbiträde i löneklass 3. Det arbete, som detta biträde måste utföra, är emellertid av så kvalificerad art, att det närmast bör jämföras med en registrators. Arbetet består bl. a. i registrering av alla in- och utgående skrivelser, utskrivande av alla depositionshandlingar, uppsättande av alla övriga skrivelser, införande i inventarier och liggare av alla depositioner samt alla tillfälliga utlåningar till utställningar, korrekturläsning och distribuering av tryckalster i samband med avdelningens konsthbildningsarbete, försäljning av avdelningens planschserier samt uppklistring av tidningsurklipp rörande avdelningens verksamhet. Skrivbiträdet har vidare att ordna avdelningens kortsystem över utdeponerade föremål. Kortsystemet innehåller cirka 10,500 kort. Antalet skrivelser å avdelningen belöpte sig under sista året till 1,228. Förutom dessa göromål tillkommer skrivbiträdet övervakandet, att alla utdeponerade konstföremål, uppgående till ett antal av 5,254, äro vederbörligen försäkrade, samt ordnandet av transporten vid depositioner, vilket allt med hänsyn till de stora värden, som stå på spel, kräver synnerlig påpasslighet och omsorgsfullhet.

Härtill kommer, att såväl avdelningens chef som å densamma tjänstgörande amanuenser esomoftast befinna sig å tjänsteresor. För att bevara kontinuiteten i avdelningens omfattande expeditionella verksamhet är det därför oundgängligt att kunna tillgå en kvalificerad arbetskraft, som ständigt har sin tjänstgöring förlagd till museet.

Administrativt och juridiskt biträde. I motsats till det stora flertalet vetenskapliga institutioner är nationalmuseum i fullkomlig avsaknad av juridiskt och administrativt biträde.

För en institution av nationalmuseums stora omfattning måste detta givetvis vara till synnerligt men.

Vad beträffar behovet av juridisk sakkunskap må här endast erinras om att museet årligen genom testamenten och gåvor av enskilda mottager ett stort antal bidrag. Icke minst vid förvärv genom testamenten kräves juridisk sakkunskap. Endast en jurist känner till bestämmelserna om delgivning av testamenten, dess bevakning och klandrande etc. Också har museet vid flera dylika tillfällen varit nödsakat att anlita advokat.

Under museets förvaltning stå avsevärda fonder, vilkas tillgångar äro placerade i fastigheter, obligationer och inteckningar. För förvaltning av fastigheterna har museet sedan några år en utmärkt vice värd. För förvaltningen av fondernas värdepapper har museet emellertid ingen sakkunskap att tillgå. Vid placering av medel i obligationer har museet hittills rådfrågat fondavdelningen hos den bank, som givit offert på obligationer. Detta kan givetvis innebära allvarliga risker. Icke minst under innevarande år har en rådgivare i obligationsaffärer varit av behovet påkallad, då som bekant de flesta obligationslån i följd av sjunkande räntesatser konverterats eller uppsagts.

Den som har tillgångar placerade i inteckningar, har ju flera formaliteter att iakttaga. Sålunda medför underlåtenhet att förnya inteckning inom rätt

tid förlust av inteckningsrätten. — Ifråga om de deponerade konstföremålen uppkomma stundom försäkringsrättsliga spörsmål av invecklad juridisk natur.

På det administrativa området framträder törhända behovet av sakkunnigt biträde i än högre grad. Göromålen å museets kansli ha under de senaste åren avsevärt ökats, något som bäst belyses av nedanstående tablå:

År	Antal utgående skrivelser	År	Antal utgående skrivelser
1920	107	1925	270
1921	168	1926	332
1922	208	1927	273
1923	210	1928	307
1924	302	1929	333

Att antalet avlåtna skrivelser likväl alltjämt håller sig vid så pass låga siffror, beror på två omständigheter. Å museets kansli skiljes på skrivelser i egentlig mening och brev. Endast skrivelserna registreras. Av breven bevaras kopior i brevkopieboken. Antalet dylika brev belöpte sig under år 1929 till cirka 500. Den andra orsaken till att skrivelsernas antal icke vuxit ännu hastigare är den omständigheten, att en stor mängd skrivelser, som tidigare uppsatts å kansliet, numera avlätas från museets depositionsavdelning. Av skrivelserna äro de flesta sådana, till vilkas uppsättande kräves administrativ skolning. I fråga om den talrika personalen förekomma ofta avlönings- och andra frågor, för vilkas rätta behandling erfordras insikter i gällande avlöningsbestämmelser och övriga administrativa författningar.

Emellertid förekommer även å museets kansli en rent expeditionell verksamhet, till vilken icke erfordras någon administrativ utbildning. Jag åsyftar härmed bl. a. sådana göromål som diarieföring och expedierande av utgående skrivelser. En anseelig del av de brev, som jag avlåter å tjänstens vägnar, äro dessutom av den beskaffenhet, att jag plägar direkt diktera dem för en stenograf. Vidare föres beträffande vissa ärenden, vilka av mig avgöras utan inhämtande av nationalmusei nämnds yttrande, ett veckovis löpande protokoll. Till utförande av dessa göromål har jag hittills anlitat ett kvinnligt biträde, vilken jämväl tjänstgjort som min handsekreterare. Jag hade för avsikt att, även om mina äskanden om anslag till avlönande av juridiskt och administrativt biträde bifölles, bibehålla den kvinnliga biträdestjänsten å museets kansli.

Såsom en lämplig utgångspunkt för beräkning av det arvode, som bör komma det juridiska och administrativa biträdet till del, har jag tagit de avlöningsförmåner, vilka åtnjutas av sekreteraren hos riksantikvariern. Till denne sekreterare utgår ersättning med $\frac{5}{6}$ av avlöningen motsvarande lönegrad 24 i den löneplan, som innefattas i avdelning B av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 i dess lydelse enligt kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270) med iakttagande likväl av bestämmelsen i 33 § av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356). Full avlöning enligt nämnda bestämmelser sammanställda utgör 7,212 kronor. Skulle det juridiska och administrativa biträdets tjänstgöring beräknas efter halv dag, skulle alltså enligt ovan ersättningen utgå med 3,606 kronor per år. Då emellertid de föreliggande arbetsuppgifterna icke äro av den beskaffenhet, att tjänstgöringen kan bli en regelbunden halvdagstjänstgöring, anser jag det lämpligare, att avlöningen beräknas efter ett årligt arvode av 3,000 kronor.

[19.]

Beträffande frågan om inrättande av en extra intendentsbefattning å museets avdelning för måleri och skulptur erinrar museichefen i berörda skrivelse av den 8 oktober 1930 till en början om den hittillsvarande anordningen å sagda avdelning, varigenom en uppdelning ägt rum av den synnerligen omfattande arbetsbörda, som åvilade avdelningens föreståndare. Enligt denna uppdelning har föreståndaren själv handlagt de frågor, som avsett det äldre måleriet och den äldre skulpturen, varemot frågor rörande modern konst, däri inbegripet ej endast modernt måleri och modern skulptur utan även modern grafik, anförtratts åt intendenten för handtecknings- och gravyravdelningen. Med hänsyn till dennes sålunda ökade arbetsbörda har den omfattande samlingen av äldre grafik och handteckningar närmast omhänderhafts av en tjänsteman, som särskilt specialiserat sig på studiet av äldre grafik och handteckningar; till denne har utgått ovanberörda arvode av 2,000 kronor. Museichefen anför nu i sin sistnämnda skrivelse bland annat:

Då numera den befattningshavare, som anförtratts omhänderhavandet av den äldre grafiken, icke längre är att tillgå, och då någon annan tjänsteman med samma långa speciella utbildning för äldre handteckningar och gravyrer icke finnes, har det blivit nödvändigt att intendenten för handtecknings- och gravyravdelningen återtager ledningen av hela sin avdelning. Härigenom blir emellertid denne intendent förhindrad att befatta sig med inköpen av modern konst för måleri- och skulpturavdelningen.

Redan i skrivelse år 1929 framhöll jag för Kungl. Maj:t skälen för en boskillnad inom måleri- och skulpturavdelningen mellan den moderna och den äldre konsten. Dessa skäl göra sig med allt större styrka gällande. Sålunda torde det numera vara uteslutet, att en person skulle kunna sköta alla de åligganden, som tillkomma intendenten på måleriavdelningen. Icke heller kan frågan lösas genom anskaffande av ytterligare arbetskraft till avdelningen i form av en amanuens. Såväl de uppgifter, som åligga intendenten vid handhavandet av samlingarna av äldre konst, som vid hans befattning med inköpen av modern konst, äro nämligen av den karaktär, att de knappast kunna anförtrös åt en tjänsteman i amanuens ställning.

Vad beträffar den ökade arbetsbördan på måleriavdelningen, må här endast nämnas ett par exempel. På allra sista tiden har avdelningen sålunda fått ytterligare tillskott i samlingarna genom de stora nyförvärven av kinesisk konst. Å andra sidan visar den moderna konsten för närvarande en utomordentlig livaktighet, som tager sig uttryck bl. a. i ett stegrad antal utställningar, såväl i Stockholm som även i de större landsortsstäderna.

Jag anser därför att den lämpligaste lösningen av organisationen inom måleriavdelningen skulle vara, att å avdelningen inrättas en särskild befattning, vars innehavare har att helt ägna sig åt den moderna konsten.

Handhavandet av det moderna inom måleriavdelningen är såsom jag ovan nämnt en fullt självständig och gentemot den övriga verksamheten inom avdelningen oavhängig syssla. Uppgörandet av förslag till inköp är ett arbete, som kräver en högt kvalificerad person, då härför erfordras såväl sakkunskap som omdöme och smak. Härtill kommer, att den som uppgör förslag till ifrågavarande inköp i hög grad kommer att representera museet utåt, åtminstone gentemot de svenska konstnärerna. Jag anser det därför

ur alla synpunkter lämpligast, att ifrågavarande befattning upprättas såsom en intendentstjänst, tills vidare å extra stat. Då ordinarie intendentsbefattning vid museet är placerad i lönegrad B 26 enligt den löneplan, som finnes intagen i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270) angående ändrad lydelse i vissa delar av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle alltså, jämlikt 33 § i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare, innehavaren av den nu föreslagna befattningen komma att åtnjuta lön enligt löneklass 25 i löneplanen för ordinarie befattningshavare.

Såsom ovan nämnts, har chefen för gravyravdelningen måst återtaga ledningen av hela sin avdelning. En följd härav blir, att arvodet å 2,000 kronor till den amanuens å avdelningen, som förordnats att förestå äldre handteckningar och gravyrer, ej längre är erforderligt. Av det extra anslaget å 14,800 kronor till förstärkning av arbetskrafterna vid museet skulle alltså ett belopp av 2,000 kronor kunna disponeras för avlöning åt den föreslagna extra intendenten.

Enligt löneklass B 25 utgår avlöningen med 8,124 kronor. Om detta belopp minskas med 2,000 kronor, erhålles en rest av 6,124 kronor, vilket alltså skulle vara det belopp, varmed ifrågavarande anslag behövde ökas för inrättande av en extra intendentsbefattning å måleriavdelningen.

Skrivelsen utmynnar sålunda i en hemställan om erforderligt anslag till anställande av en extra intendent vid museets avdelning för måleri och skulptur, närmast i vad avser den moderna konsten; emellertid hemställer överintendenten subsidiärt, att, därest framställningen om inrättande av nämnda extra intendentsbefattning icke vunne Kungl. Maj:ts bifall, Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att det belopp å 2,000 kronor, som hittills utgått till den amanuens, vilken förestått samlingen av äldre gravyrer och handteckningar, i stället måtte få utgå till den tjänsteman å avdelningen för måleri och skulptur, som förordnades att omhänderhava samlingarna av modern konst och uppgöra förslag till förvärv av sådan konst.

Jag vill i detta sammanhang omnämna, att i en till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ingiven skrivelse skriftställaren Klas Fähræus m. fl. framfört vissa betänkligheter mot överintendentens förslag om en extra intendentsbefattning å måleri- och skulpturavdelningen. Vidare hava till chefen för ecklesiastikdepartementet skulptören O. Ahlberg jämte ett stort antal konstnärer inkommit med en skrift, däri till bemötande upp-tagits de i den av Fähræus m. fl. ingivna framställningen anförda synpunkterna. Över dessa framställningar har överintendenten i skrivelse den 10 december 1930 yttrat sig och därvid vidhållit sin förut gjorda framställning om en särskild intendentsbefattning för den moderna konsten.

I likhet med min företrädare i statsrådsämbetet håller jag före, att depositionsavdelningens arbetskrafter icke äro fullt tillräckliga för tillgodoseende av denna avdelnings mångskiftande och omfattande arbetsuppgifter. Ehuru jag sålunda livligt behjärtar denna avdelnings verksamhet, vars vikt för det

Departement-
chefen.

[19.] allmänna folkbildningsarbetet i landet torde vara nog så betydande, nödgär mig hänsynen till det nuvarande statsfinansiella läget att tills vidare intaga en avvisande ställning gentemot de av museichefen framlagda önskemålen beträffande denna avdelning.

Av samma skäl anser jag ej heller kunna biträda museichefens förslag om inrättande av en extra intendentsbefattning å museets måleriavdelning. Givetvis inser jag tillfullo betydelsen av att en uppdelning äger rum av göromålen på denna avdelning och att genom en dylik uppdelning alla frågor rörande modern konst inom avdelningen varda anförtrödda åt en särskild tjänsteman. Överintendenten har anfört enligt min mening tungt vägande skäl för en dylik anordning, som utan tvivel skulle vara till båtnad för museets utveckling. Emellertid anser jag tidpunkten ännu icke vara inne för en dylik omorganisation. Museets lokala förhållanden lära, sedan historiska museet fått sin nybyggnad och därmed utrymt sina nuvarande lokaler inom nationalmuseumbyggnaden, komma att undergå en genomgripande omändring; i vad mån härvid utrymmen för den moderna konsten komma att speciellt tillgodoses, undandrager sig givetvis nu varje bedömande, men synes i allt fall frågan om anställande av en extra intendent för nu ifrågasatt ändamål böra anstå, tills spörsmålet om den moderna konstens allmänna ställning inom museet bliver behörigen utrett. Då emellertid det arvode, som tidigare utgått för skötseln av samlingen av äldre grafik och handteckningar, numera blivit disponibelt, torde på sätt museichefen alternativt ifrågasatt detta belopp kunna disponeras för en provisorisk anordning på det sätt, att den amanuens, som erhåller uppdraget att svara för samlingarna av modern konst och handhava frågor rörande förvärv av sådan konst, erhåller nämnda arvode såsom en mot det ökade ansvaret och arbetet svarande särskild ersättning. Emellertid torde Kungl. Maj:t äga meddela erforderliga bestämmelser härutinnan, vadan något förslag till riksdagen icke lär behöva framläggas på denna punkt.

Vad vidare beträffar museichefens framställning om arvode å 3,000 kronor till juridiskt och administrativt biträde, vill jag erinra om att tidigare anslag för detta ändamål utgått. Sålunda anvisades till juridiskt administrativt biträde för år 1921 ett belopp av 500 kronor, vilket för år 1922 höjdes till 700 kronor. Under förra halvåret 1923 utgick anslaget med 350 kronor. Från och med budgetåret 1923/1924 har dylikt anslag ej vidare utgått. Jag anser det emellertid i anslutning till vad museichefen anfört synnerligen önskligt, att museichefen erhåller biträde, som kan bistå honom i förekommande administrativa och juridiska frågor. Jag förmenar det dock icke vara behöfligt att för ändamålet beräkna ett så stort belopp som det av museichefen ifrågasatta. Det vill synas som om behovet av juridiskt och administrativt biträde åtminstone för närvarande skulle kunna nöjaktigt tillgodoses, om för ändamålet ställes till förfogande ett belopp av 1,000 kronor för år. Med nämnda belopp synes därför anslaget till förstärkning

av arbetskrafterna vid museet, nu 14,800 kronor, böra höjas och för budgetåret 1931/1932 sålunda beräknas till 15,800 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 15,800: —

att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

28. Nationalmuseets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet. Till bestridande av kostnader, som äro förenade med vandringsutställningar, föreläsningar och konstpropaganda, anordnade genom nationalmuseets försorg, har riksdagen anvisat för vart och ett av budgetåren 1924/1926 ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1926/1929 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor. Anslaget utgick därefter under budgetåret 1929/1930 med ett till 7,000 kronor för höjt belopp. Kungl. Maj:t föreslog 1930 års riksdag att jämväl för budgetåret 1930/1931 anvisa anslag för ändamålet med sistnämnda belopp, 7,000 kronor. I skrivelse den 26 april 1930, nr 160, anmälde riksdagen, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och två i ämnet väckta motioner (I: 126 och II: 306), till täckande av utgifter för nationalmuseets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 8,500 kronor att utgå enligt de närmare grunder Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes omförmälda anslag till museichefens förfogande med föreskrift, att detsamma skulle av museichefen användas på följande sätt:

till vandringsutställningar och därmed sammanhängande konstpedagogisk verksamhet i landsorten högst	kronor 6,000: —
till skolvisningar, föredrag och annan konstpedagogisk verksamhet i Stockholm (i och utanför nationalmuseum)	
högst	» 1,000: —
till tryckning av cirkulär och andra propagandaskrifter	
högst	» 800: —
till dekorativa och konstpedagogiska planscher, avsedda att deponeras i skolor, folkbibliotek, ämbetsverk och andra offentliga lokaler högst	» 700: —

Summa kronor 8,500: —

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu museichefen anhållit om utverkande för ändamålet hos 1931 års riksdag av anslag till enahanda belopp som nu utgår; och har museichefen därvid meddelat, att han hade för avsikt att låta depositionsavdelningen under budgetåret 1931/1932 fortsätta

[20.]

Nationalmuseets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet.

sin verksamhet efter de riktlinjer, som angåves i Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut samt vidare till stöd för sin framställning anført bland annat följande:

Det är min avsikt att jämväl under nästkommande budgetår låta museets verksamhet med vandringsutställningar fortsätta. Depositionsintendenten har till den ändan förelagt mig programutkast till två vandringsutställningar, av vilka den ena skulle utgöras av en minnesutställning över Carl Wilhelmson, en fortsättning av den nyss påbörjade utställningen, medan den andra är tänkt såsom en utställning av skandinavisk konst från 1880- och 1890-talen. Eventuellt skulle även arrangeras en utställning av svenska handteckningar och akvareller. För utförande av de bägge förstnämnda utställningarna räknar jag med att kunna hålla mig inom en kostnadsram motsvarande i runt tal det belopp Kungl. Maj:t genom ovanberörda beslut den 9 maj 1930 för innevarande budgetår ställt till förfogande för vandringsutställningar eller 6,000 kronor.

Departementschefen.

Behov av anslag till understödjande av nationalmuseets populariseringsverksamhet är uppenbarligen alltför mycket för handen, och jag får fördenskull tillstyrka museichefens härutinnan gjorda framställning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av utgifter för nationalmuseets depotionsavdelnings konstabildande verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag

av kronor 8,500: —

att utgå enligt de närmare grunder, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

[21.]

Försäkring och transport av konstföremål.

29. **Försäkring och transport av konstföremål.** Till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade i nationalmuseum, har riksdagen under de senare åren anvisat ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har museichefen hemställt om fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1931/1932.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade hos nationalmuseum, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag

av kronor 2,500: —

[22.]

Konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna m. m.

30. **Konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna m. m.**

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1927 års riksdag såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1927/1928 dels till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna inom nationalmuseum ett belopp av 5,000 kronor, dels ock till anskaffande av portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer samt till ombyggnad av äldre skåp och anskaffande av nya sådana för dessa samlingar

ett belopp av 5,000 kronor. Enahanda anslag utgingo jämväl för budgetåren 1928/1930 och utgå även för innevarande budgetår.

Beträffande de skäl, som lågo till grund för dessa anslag, torde få hänvisas till den utförliga redogörelse, som i detta hänseende lämnas under punkt 18 av 1927 års åttonde huvudtitel. Jag vill här endast erinra, att dåvarande departementschefen där framhöll, hurusom nationalmusei dyrbara samlingar av handteckningar och gravyrer uppenbarligen vore i behov av en mera tillfredsställande vård, och att man icke syntes kunna för framtiden stå till svars för att lämna de framställda förslagen om avhjälpande av förefintliga brister obeaktade. Vad vidare beträffade anslaget till skåp och portföljer för de äldre samlingarna i deras helhet, för vilket ändamål beräknats en totalkostnad av sammanlagt 28,400 kronor, betecknade departementschefen det såsom en mycket viktig angelägenhet, att de dyrbara handteckningar och alster av äldre grafik, över vilka museet förfogade, erhöilo en bättre förvaring än nu vore fallet, helst dessa samlingar vore föremål för ett stegrat intresse och tätare förekommande studier och undersökningar, genom vilka självfallet det i många fall spröda och ömtåliga materialet riskerade att på grund av nötning småningom förfaras.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu överintendenten och chefen för nationalmuseum hemställt om utverkande av fortsatta anslag, vartdera å 5,000 kronor, för nämnda ändamål för budgetåret 1931/1932.

Anslag för här ifrågavarande ändamål äro synbarligen av behovet påkallade jämväl för budgetåret 1931/1932. Beträffande anslagens storlek har jag ingen anledning frångå de tidigare härutinnan gjorda beräkningarna. Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *extra* reservationsanslag för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels till konservering av handtecknings- och gravyrssamlingar inom nationalmuseum ett belopp

av kronor 5,000: —

dels ock till anskaffande av portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer samt till ombyggnad av äldre skåp och anskaffande av nya sådana för dessa samlingar ett belopp av likaledes kronor 5,000: —

31. **Konservering av vissa statens tavel-samlingar.** I skrivelse den 31 augusti 1922 hemställde överintendenten och chefen för nationalmuseum, att Kungl. Maj:t måtte hos 1923 års riksdag äska ett reservationsanslag å 15,000 kronor till påbörjande av konservering av statens tavel-samling å Gripsholms slott. Enligt vid museichefens skrivelse fogade, av museets konservator uppgjorda beräkningar komme det föreslagna restaureringsarbetet att draga en kostnad av 130,440 kronor. I anledning av berörda av musei-

[23.]

Konservering av vissa statens tavel-samlingar.

{23.]

chefen gjorda framställning föreslog Kungl. Maj:t 1923 års riksdag att till konserveringsarbeten för statens tavelamling å Gripsholms slott för budgetåret 1923/1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor, vilket belopp jämväl av riksdagen beviljades. För budgetåren 1924/1926 utgick för enahanda ändamål likaledes extra reservationsanslag av 12,000 kronor för år.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda förslag och riksdagens i anslutning här till fattade beslut vidtogs år 1926 en utvidgning av ifrågavarande konserveringsverksamhet till att omfatta jämväl tavelamlingen å Drottningholms slott. Nämnda års riksdag anvisade nämligen till konserveringsarbeten för statens tavelamlingar å Gripsholms och Drottningholms slott för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor, att utgå efter de grunder Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma.

Under punkt 19 av 1927 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa, hemställdes vidare, att här ifrågavarande konserveringsverksamhet måtte utsträckas även till tavelamlingen å Ulriksdals slott. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning och anvisade till konserveringsarbeten för statens tavelamlingar å Gripsholms, Drottningholms och Ulriksdals slott för budgetåret 1927/1928 ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma. För budgetåret 1928/1929 beviljade riksdagen anslag till enahanda belopp för konserveringsarbeten å tavelamlingarna å de nämnda tre slotten.

För vartdera av budgetåren 1929/1931 anvisades jämväl ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor. Det gällde härvid närmast konservering av den kända Lemkeska målningsserien över svenska drabbningar å Drottningholm.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu museichefen hemställt om utverkande av fortsatt anslag å 12,000 kronor för restaurering av tavelamlingarna å Gripsholms och Drottningholms slott.

Museichefen anför:

För budgetåret 1931/1932 får jag härmed efter inhämtande av yttrande av museets konservator framlägga en plan, omfattande fortsatt restaurering av tavelamlingarna å Gripsholms och Drottningholms slott.

Å *Gripsholms* slott skulle nedanstående målningar bliva föremål för konservering:

	Kronor
Grh. 142 Karl Axelsson Sparre, av D. v. Krafft	75: —
» 384 Margareta. Drottning av Danmark, Norge och Sverige (stor helfig.)	525: —
» 387 Albrecht av Mecklenburg, konung i Sverige (stor helfig.)	600: —
» 638 Maria Teresia av Jos. Hickel	75: —
» 641 Josef II av Jos. Hickel	75: —
» 643 Kurfurstlig pfalz-bäjärska familjetavla	85: —
» 891 Fredrik, lantgreve av Hessen-Kassel (stor helfig.)	270: —

	Kronor
Grh. 965 Johan Lilliehöök, riksfälttygmästare	200: —
» 1026 Olof Rudbeck d. y. professor	200: —
» 1181 Damporträtt i röd dräkt med hermelinsfodrad mantel (svårt skadad)	500: —
» 1404 Kristian IV, konung av Danmark (stor helig)	590: —
» 1435 Gustaf Otto Stenbock, riksamiral	200: —
» 1535 Olof Knape, adlad Strömstierna; av Wedekind	375: —
» 1542 Josefina, drottning i Sverige, av S. Adlersparre	125: —
» 1580 Tyko Brahe, astronom	300: —
» 1667 Karl XIII, konung i Sverige, av P. Kraft d. y. (stor helig)	275: —
» 1697 Fredrika Dorotea Wilhelmina, svensk drottning, av E. Skjöldebrand	180: —
» 1717 Maria Gyllenstierna	170: —
» 226 Karl XI i kretsen av sin familj, av Ehrenstrahl	300: —
» 1298 Augusta Maria av Holstein-Gottorp, av Ehrenstrahl	95: —
» 1336 Anna Dorotea av Holstein-Gottorp, av Ehrenstrahl	95: —
» 1346 Johanna Elisabet av Holstein-Gottorp	95: —
» s. n. Trenne mycket stora målningar med motiven »Ko- nungarnas tillbedjan», »Dansen kring guldkalven» och »Fyra musicerande änglar»: kostnad respektive 900, 950 och 900 kronor	2,750: —
Summa kronor 8,155: —	

Några av dessa målningar hava icke varit medtagna i den ursprungliga planen, antingen emedan de vid uppgörandet av denna varit utdeponerade eller undanställda i nationalmusei förråd, eller ock alldenstund deras skador undgått uppmärksamheten men vid förnyad inventering i bättre ljus observerats. Den i stort sett obetydliga ökning av anslaget dessa tavlors konservering medför, kompenseras mer än till fullo därigenom att en mängd porträtt, som ursprungligen upptagits för behandling, nu kunnat strykas; detta beroende på att ett stort antal tillfälligt utdeponerade porträtt av depositionsmyndigheten på egen bekostnad iståndsatts.

I år hava även medtagits de mycket stora målningar med bibliska motiv, vilka sedan lång tid tillbaka suttit deponerade i Mariefreds kyrka, men på grund av sitt bristfälliga skick därifrån återlämnats. Några av de här upptagna målningarna äro av den storleken, att deras iståndsättande endast kan ske på den plats, där de hänga.

Slutsumman av de för Gripsholmssamlingens iståndsättande 1931/32 önskvärda medlen uppgår till kronor 8,155: —
Härtill kommer till fotografen 33 plåtar (25 enkla, 8 dubbla) » 330: —

Summa kronor 8,485: —

Följande målningar tillhörande tavelsamlingen å *Drottningholms* slott skulle konserveras:

Orh	Rum	Kronor
157	46	Fredrik IV av Holstein 85: —
165	»	Ehrenstrahl: Karl XII 85: —
164	»	Ulrika Eleonora 85: —
158	»	Hedvig Sofia 110: —

[23.]

N.M.			Kronor
153	53	Berettini: Klassiskt motiv	95: —
Drh.			
103	»	Poussin: Mucius Scaevola	95: —
168	52	Pesne: Damporätt	95: —
313	51	» Mansporträtt	175: —
552	47	Ehrenstrahl: Hedvig Sofia	125: —
514		Kyrkpav. Ovens: Karl X Gustaf	100: —
521	»	A. M. Ehrenstrahl: Karl XI:s barn	75: —
522	»	» » » » » »	75: —
523	»	» » » » » »	75: —
524	»	» » » » » »	75: —
525	»	» » » » » »	75: —
95	»	Okänd: Hamnscen	50: —
N.M.			
590	»	» »	75: —
s.n.	»	Schröder: Fredrik I.	90: —
»	»	» Ulrika Eleonora d. y.	90: —
»	»	Ehrenstrahl, 5 knästycken	500: —
»	»	Hovmarskalkspav. 14 st. ovala porträtt, Ludvig XIII:s hov, à kronor 30: —	420: —
337—56	»	Hovmarskalkspav. 20 st. ovala porträtt Ludvig XIV:s hov, à kronor 30: —	600: —
Rum			
478	68	P. Krafft d. ä.: Damporätt	15: —
			3,265: —
		Härtill kommer till fotografen för 25 plåtar	250: —
		Summa kronor	3,515: —
		Sammandrag:	
			Kronor
		Gripsholmssamlingen	8,155: —
		Fotografering	330: —
		Drottningholmssamlingen	3,265: —
		Fotografering	250: —
		Slutsumma kronor	12,000: —

Departementschefen. Då det av museichefen framlagda förslaget innebär ett fullföljande av en tidigare framlagd plan, är anslag för här ifrågavarande ändamål uppenbarligen erforderligt jämväl för budgetåret 1931/1932. Mot det ifrågasatta beloppet har jag intet att erinra.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till konserveringsarbeten för statens tavelamlingar å Gripsholms och Drottningholms slott för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag

av kronor 12,000: —

att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

Livrustkammaren.

32. **Livrustkammaren. Avlöningar m. m.** Under en följd av år [24.] gjorde intendenten och föreståndaren för livrustkammaren upprepade framställningar om en fastare organisation av livrustkammaren och i samband därmed om en lönereglering för institutionens personal. Livrustkammaren. Avlöningar m. m.

I sin framställning av augusti 1925 hemställde *föreståndaren för livrustkammaren* — under framhållande av det egendomliga i att vården om en statssamling med så stor fosterländsk betydelse och innehållande föremål av så stort konst- och kulturhistoriskt värde och representerande så svindlande belopp på den allmänna konstmarknaden icke betraktades såsom ett ordinarie statsbehov utan vore beroende av för varje år särskilt beviljat anslag — att kostnaden för den direkta vården av samlingarna måtte upptagas å ordinarie stat.

Statskontoret ansåg sig emellertid icke kunna tillstyrka, att anslag till livrustkammaren uppfördes å ordinarie stat. Enligt statskontorets mening kunde en samling av så relativt liten omfattning som livrustkammaren knappast komma att fortvara såsom fristående institution, utan det finge anses sannolikt, att densamma komme att, förr eller senare, när förhållandena så medgäve, sammanföras med någon annan liknande samling, exempelvis med samlingarna i statens historiska museum. Med hänsyn till ovissheten beträffande det framtida ordnandet av denna fråga borde anslagen icke uppföras på ordinarie stat.

Vid sin anmälan av detta ärende framhöll dåvarande *departementschefen* (punkt 19 av 1926 års åttonde huvudtitel), att ett ordnande av avlöningsförhållandena vid livrustkammaren syntes i hög grad önskligt även med hänsyn till det tillfälliga och invecklade sätt, varpå avlöningarna för det dåvarande utginge, då ett flertal olika anslag måste tagas i anspråk härför. Däremot fann sig departementschefen icke kunna tillstyrka, att anslagen till livrustkammaren uppfördes å ordinarie stat. Han hade icke kunnat undgå att taga intryck av den utav statskontoret i frågan hävdade uppfattningen. Spörsmålet om livrustkammarens ställning i en blivande museiorganisation vore en fråga av rätt komplicerad beskaffenhet, och det syntes departementschefen icke lämpligt att försvåra densammas lösning genom fastknytande av de härför utgående anslagen till ordinarie stat. I en punkt ansåg departementschefen dock icke ett föregripande av detta spörsmål kunna tänkas, nämligen i avseende å föreståndarens ställning, och föreslog han, att dennes befattning uppfördes å ordinarie stat men att övriga avlöningar och anslag tills vidare utgingo å extra stat.

I anslutning härtill avläts Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1926 års riksdag, däri föreslogs, att det civila avlöningsreglementet skulle från och med den 1 juli 1926 äga tillämpning å föreståndaren för livrustkammaren.

Detta förslag bifölls av riksdagen, som under rubrik Livrustkammaren till avlöningar uppförde ett ordinarie förslagsanslag av 11,000 kronor, varjämte för budgetåret 1926/1927 anvisades till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren ett extra anslag av 23,900 kronor att utgå efter av Kungl. Maj:t angivna grunder. Riksdagen anförde därvid bland annat, att riksdagen delade den av departementschefen hävdade upp-

[24.] fattningen i fråga om uppförande av institutionens anslag å ordinarie stat. Jämväl under de härefter följande budgetåren hava livrustkammarens avlöningsförhållanden varit ordnade på enahanda sätt. I riksstaten för budgetåret 1928/1929 uppfördes sålunda det ordinarie förslagsanslaget till livrustkammaren: avlöningar, med oförändrat belopp, 11,000 kronor, varjämte riksdagen för sagda budgetår till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren anvisade ett extra anslag av 24,430 kronor att utgå efter av Kungl. Maj:t angivna grunder.

I skrivelse i augusti 1928 återupptog föreståndaren för livrustkammaren frågan om ställningen för den vid samlingen anställda personalen. Han framhöll, att för samlingens vård vore såväl den där anställda livrustmästaren som de vid densamma knutna avdelningsvaktmästarna lika behövliga som föreståndaren, och, huru än livrustkammaren i framtiden komme att organiseras, vore detta det minsta som komme att behövas. Föreståndarens då framlagda förslag innebar, att avlöningarna för sagda fyra befattningshavare skulle avföras från det extra anslag, från vilket de hittills utgått, och befattningshavarna uppföras å ordinarie stat med placering, livrustmästaren i lönegraden B 10 och vaktmästarna i lönegraden B 5.

I sitt häröver avgivna utlåtande, daterat den 20 oktober 1928, förklarade sig statskontoret icke finna, att betänkligheter förefunnnes mot att å ordinarie stat uppföra samtliga de befattningshavare, vilka — oavsett om livrustkammaren sammanfördes med annan statsinstitution eller ej — finge anses vara erforderliga för samlingarnas behöriga vidmakthållande. Statskontoret tillstyrkte därför, att å ordinarie stat uppfördes en livrustmästarbefattning och tre expeditionsvaktsbefattningar, hänförliga till lönegrad B 10, respektive B 5.

Kungl. Maj:t avlät sin proposition till 1929 års riksdag (se punkt 24 i 1929 års åttonde huvudtitel) i överensstämmelse med det av statskontoret tillstyrkta förslaget.

Förslaget vann emellertid icke riksdagens bifall, och i skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 23 bland annat:

Riksdagen kan för sin del icke finna, att, sedan vid 1926 års riksdag frågan om uppförande av livrustkammarens anslag å ordinarie stat var föremål för prövning, någon omständighet inträffat, som kan giva säkrare hållpunkter för bedömande av livrustkammarens definitiva ställning i museiorganisationen och sålunda föranleda riksdagen att frångå sin då intagna ståndpunkt. Då ett godkännande av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag otvivelaktigt skulle i viss mån kunna binda riksdagen vid dess slutliga ställningstagande till sistberörda spörsmål, anser sig riksdagen icke kunna bifalla förslaget. Vid sådant förhållande har riksdagen beslutat, att de till livrustkammaren nu utgående avlöningsanslagen skola bibehållas oförändrade för nästkommande budgetår.

Riksdagen anmälde alltså, att riksdagen

dels uppfört det i riksstaten under rubriken: Livrustkammaren, avlöningar

upptagna ordinarie förslagsanslaget med oförändrad beteckning och oförändrat belopp, 11,000 kronor,

[24.]

dels ock till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 24,430 kronor att utgå efter de grunder, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreskriva.

För budgetåret 1930/1931 äro livrustkammarens avlöningsförhållanden ordnade på enahanda sätt. I riksstaten är sålunda det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar upptaget med oförändrat belopp, 11,000 kronor, varjämte till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare anvisats ett extra anslag av 26,950 kronor att utgå efter av Kungl. Maj:t angivna grunder.

På sätt framgår av punkt 20 i 1930 års åttonde huvudtitel, är sistnämnda anslag beräknat på följande sätt:

1 tekniskt biträde (livrustmästare)	kronor	2,988: —
1 kvinnligt tekniskt biträde (äldfru)	»	2,988: —
4 vaktmästare	»	9,456: —
1 amanuens	»	5,676: —
Extra vakter och tillfällig arbetshjälp	»	2,400: —
Avlöningsförhöjningar	»	3,448: —

Summa kronor 26,956: —

avrundat till 26,950 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1930 har nu föreståndaren för livrustkammaren hemställt, dels att den till samlingarna knutne livrustmästaren måtte såsom ordinarie befattningshavare uppföras på ordinarie stat med lön enligt lönegrad B 10, dels ock att medel måtte beredas till anställande av en extra förste vaktmästare vid samlingarna.

Föreståndaren andrager:

Ehuru livrustkammaren kanske är en av de märkligaste svenska staten tillhöriga samlingar, har den länge varit behandlad som ett styvbarn. Dess lokalfråga har länge måst vänta på sin lösning, och de förhållanden under vilka den arbetar har för dess ledning varit synnerligen bekymmersamma. Då emellertid statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet till årets riksdag lämnade den förklaringen, att livrustkammarens lokalfråga snart skulle komma att upptagas till definitiv lösning och en mängd förbättringar icke torde låta sig genomföra under nuvarande lokalförhållanden, skall inga av samlingens många behov innevarande år framläggas utom dem, vars uppskjutande skulle vålla allvarlig skada.

I främsta rummet ställer jag bland dessa faran att förlora samlingens mångårige närmaste vårdare, den nuvarande innehavaren av livrustmästarbefattningen. När hans befattning för 10 år sedan återupprättades, hade han redan i 10 år utövat densamma genom att hava den närmaste tillsynen och vården om samlingens många föremål samt utöva den konserveringsverksamhet, som var för dessa behöfelig. Han har under denna tid förvärvat en kännedom och minneskunskap om samlingen, utan vilken det skulle vara omöjligt att reda sig, så länge samlingen såsom nu måste förvaras

[24.]

magasinerad på olika platser och till så stora delar måste vara nedpackad. Skall samlingen nu gå emot en tid av överflyttningar till nya lokaler, nyordnande och uppställande i dessa, är hans kunskap om samlingen än mer omistlig och vid den för varje uppställning nödvändiga nykonserveringen av förut icke uppställda föremål är hans speciella yrkeskunnighet omöjlig att på annat håll uppbringa.

Vid platsens tillskapande hade ställts i utsikt att han i avlöningshänseende skulle jämföras med riksmuseets preparatorer, d. v. s. nuvarande lönegrad B 10, men hans avlöning uppgår endast till 2,988 (f. n. efter intjänande av tre ålderstillägg 3,486) kronor. Att för denna avlöning i den allmänna arbetsmarknaden erhålla en annan person med tillräcklig sakkunskap är fullständigt uteslutet. Hans obetydliga lön framträder också starkt, emedan inom samma byggnad, där livrustkammaren förvaras, alltså i nordiska museet, motsvarande befattningshavare, även med namnet rustmästare, med av riksdagen beviljade medel uppbär lön enligt nämnda preparatorsgrad, B 10. Statens egen tjänsteman, livrustmästaren, erhåller däremot en vida lägre löneersättning. Hans förtjänster inom sin befattning har Kungl. Maj:t väl belönat med vasamedaljen i guld av femte storleken, men detta uppväger ju icke en alltför knapphändig lön. Och skulle han icke kunna förmås att kvarstanna på sin plats, faller på samlingens övriga tjänstemän, framförallt på dess ledare, en sådan ökning i arbetsbördan, att de redan nu allt oftare uppträdande fallen av överanstängning komma att bli kroniska.

Ehuru tidpunkten icke anses vara inne att för en så betydande statssamling som livrustkammaren skapa en fast och ordinarie stat, har Kungl. Maj:t och riksdagen likväl ansett befattningen som vetenskaplig ledare av samlingen vara av sådan betydelse och ständigt bestående art, att den upptagits på ordinarie stat. Minst lika viktig och av fullt lika bestående art torde dock vara själva det direkta vårdandet av samlingens olika föremål. Den sakkunskap, som därtill behöves, är så speciell, att vilken organisation än må givas åt samlingen skall en vårdare med denna specialkunskap alltid bli behövlig. Livrustmästarbefattningens bestående natur framgår ju redan därav, att på en tid då ännu icke någon vetenskaplig ledare av samlingen fanns, denne varit den ende befattningshavaren.

Överföres livrustmästaren på ordinarie stat, torde även förslagsanslaget till vikariatsersättning böra höjas.

År 1926 ändrades den mellan staten och nordiska museet år 1905 träffade överenskommelsen om livrustkammarsamlingarnas deponerade i nordiska museet, såtillvida att staten övertog samtliga rent pekuniära kostnader för samlingens underhåll och vård. Genom praxis hade emellertid en hel del för livrustkammaren behövliga förrättningar utförts av museets personal. Då dessa emellertid icke äro upptagna i den ovannämnda överenskommelsen, hava de successivt indragits av nordiska museet, och numera är livrustkammarens bevakning helt och fullständigt skild från nordiska museets. Det framstår därvid såsom en betänklighetsfull brist i samlingens organisation, att det icke finnes någon, som utövar inspektion över bevakningsvaktmästarna eller överhuvudtaget bär ansvaret över bevakningsdetaljen. Det har därtill visat sig, att det område de båda i hallen placerade bevakningsvaktmästarna hava att tillse är större än att det av dem fullt kan bestridas och att det framför allt är synnerligen svårt för dem att hava uppsikt över de utanför livrustkammarens begränsningsskärmar uppställda galavagnarna. En viss

ökning i den ordinarie bevakningen är därför också behövlig. Då en inspekterande förste vaktmästare huvudsakligen skulle komma att vistas i det mittparti av hallen, där dessa vagnar äro uppställda, skulle de nämnda galavagnarna genom tillskapande av en sådan plats kunna erhålla nödig tillsyn. Det genom den växande turistströmmen allt oftare påkommande behovet att tillkalla extra personal för bevakning av samlingen är ett nytillkommet onus, som även skulle kunna läggas på en sådan förste vaktmästare, i det åt honom kunde uppdragas att anskaffa och utplacera sådan bevakning.

Samlingens befattningshavare hava under alla tider ansetts böra jämsställas med motsvarande befattningshavare vid nationalmuseum, ur vilken institution samlingen en gång utbrutits. En förste vaktmästare vid nationalmuseum uppbär 2,832 kronor, motsvarande lönegrad B 7. Huruvida en sådan befattning är ständigt behövlig för samlingen avhänger ju av den organisation, samlingen i en framtid kan komma att erhålla. Så länge samlingen är deponerad i nordiska museet är den emellertid behövlig. Det arbete han skulle uträtta skulle annars komma att falla på samlingens för övrigt av arbete betungade tjänstemän och då dessa därtill uppbära betydligt högre lön än den, som nu föreslagits, skulle arbetskraften bliva dyrare än behöfligt.

Vid tillskapande av en förste vaktmästareplats torde även för denne behöfligt ålderstillägg böra inräknas i anslaget till löneförhöjningar.

Med anledning härav anhåller föreståndaren för livrustkammaren att Kungl. Maj:t ville av riksdagen för finansåret 1931/1932 äska till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar

Ordinarie förslagsanslag

Föreståndaren (oförändrat) B 27	kronor 10,500:—
Livrustmästare (nyföreslaget) B 10: 13	» 3,888:—
Vikariatsersättningar, förslagsanslag (förändrat)	» 712:—
Summa kronor 15,100:—	

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare:

1 kvinnligt tekniskt biträde (oförändrat)	kronor 2,988:—
1 förste vaktmästare, grundlön B 7: 7 (nyföreslagen)	» 2,832:—
4 vaktmästare (oförändrat)	» 9,456:—
1 amanuens (oförändrat)	» 5,676:—
Extra vakter och tillfällig arbetshjälp (oförändrat)	» 2,400:—
Avlöningsförhöjningar (förändrat)	» 3,448:—
Summa kronor 26,800:—	

Över denna framställning har statskontoret den 7 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

I fråga om föreståndarens för livrustkammaren förslag om uppförande å ordinarie stat av en livrustmästarbefattning anser sig statskontoret kunna inskränka sig till att erinra, att ämbetsverket i utlåtande den 20 oktober 1928 förklarat sig icke finna, att betänkligheter förefunnas mot att å sådan stat uppföra de befattningshavare, vilka — oavsett om livrustkammaren sammanfördes med annan statsinstitution eller ej — finge anses vara erforderliga för samlingarnas behöriga vidmakthållande.

Föreståndaren för livrustkammaren har vidare föreslagit anställandet av en extra ordinarie förste vaktmästare. Då goda skäl synas vara anförda härför, har statskontoret intet att erinra däremot.

[24.]

Beträffande de i riksstaten uppförda anslag, avsedda för avlöningar till befattningshavare vid livrustkammaren, erinrade statskontoret i nyssberörda utlåtande, att i nu gällande föreskrifter rörande användningen av det i riksstaten uppförda anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren hade vid anslagets fördelning avlöningen till befattningshavarna delvis beräknats med hänsyn till deras tjänsteålder och därav betingad löneklassplacering, och dessutom hade upptagits ett belopp för avlöningsförhöjningar. En sådan anordning vore enligt statskontorets mening mindre lämplig, och statskontoret ansåge sig böra förordna, att avlöning till såväl ordinarie som icke-ordinarie befattningshavare utginge från ett gemensamt anslag och att däri ingående belopp till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare uppdelades i tre poster.

Statskontoret anser sig alltså böra vidhålla sin uppfattning beträffande nu ifrågakvarande spörsmål.

Då statskontoret här nedan uppgjort förslag till stat för livrustkammaren, har ämbetsverket utgått från att medel skulle beredas för avlöning åt en extra ordinarie förste vaktmästare, vilken bör placeras i den lönegrad, till vilken förste vaktmästare i allmänhet äro hänfödda, eller lönegraden B 7. Vidare har statskontoret, med hänsyn jämväl till ett av 1929 års riksdag gjort uttalande (skr. nr 8 A, p. 23) ifråga om uppförande å ordinarie stat av ytterligare befattningar vid livrustkammaren, ansett sig böra uppgöra två alternativa förslag till stater, av vilka i den ena livrustmästarbefattningen antages bliva uppförd såsom ordinarie tjänst.

Alternativ I.

(Livrustmästarbefattningen uppföres å ordinarie stat.)

Avlöningen till ordinarie befattningshavare torde böra beräknas till ett belopp av $10,020 + 3,888 = 13,908$ kronor. Med tillägg av 1,092 kronor för vikariatsersättningar m. m. skulle anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän alltså böra upptagas med 15,000 kronor.

Grundavlöningarna till nedan angivna extra ordinarie befattningshavare böra utgå med följande belopp:

Befattningshavare	lönegrad	kronor
1 amanuens.	21	5,676:—
1 tekniskt biträde (åldfru).	10	2,988:—
1 förste vaktmästare.	7	2,520:—
4 vaktmästare	5	8,832:—
		Summa kronor 20,016:—

vilket belopp torde böra avrundas till 20,100 kronor. För avlöningsförhöjningar, läkarvård, begravningshjälp m. m. torde lämpligen böra beräknas 3,500 kronor. Då för extra befattningshavare m. m. erfordras 2,400 kronor, skulle anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare uppgå till 26,000 kronor att användas

till grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän	högst kronor 20,100:—
till avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän	
m. m., förslagsvis	» 3,500:—
till extra befattningshavare, tillfällig personal, övertidser-	
sättning m. m., högst	» 2,400:—
	Summa kronor 26,000:—

Staten för livrustkammaren skulle alltså erhålla följande utseende:

[24.]

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 15,000:—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 26,000:—
	<u>Summa kronor 41,000:—</u>

Alternativ II.

(Livrustmästarbefattningen uppföres ej å ordinarie stat.)

Avlöning till ordinarie befattningshavare bör beräknas till 10,020 kronor, vartill skulle komma vikariatsersättning m. m., förslagsvis 980 kronor, eller alltså tillhopa 11,000 kronor.

Grundavlöningarna till extra ordinarie tjänstemän torde böra utgå med ovan angivna belopp å 20,016 kronor jämte grundavlöningen till livrustmästaren, 2,988 kronor; eller tillhopa med 23,004 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 23,100 kronor. För avlöningsförhöjningar, läkervård, begravningshjälp m. m. kunna beräknas 4,000 kronor. Med tillägg av 2,400 kronor för extra befattningshavare m. m. skulle anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare uppgå till 29,500 kronor att användas till grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän, högst kronor 23,100:— till avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m., förslagsvis » 4,000:— till extra befattningshavare, tillfällig personal, övertidser-sättning m. m., högst » 2,400:—	
	<u>Summa kronor 29,500:—</u>

Staten för livrustkammaren skulle alltså erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 11,000:—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 29,500:—
	<u>Summa kronor 40,500:—</u>

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, har frågan om livrustmästarbefattningens uppförande på ordinarie stat tidigare vid upprepade tillfällen och senast vid 1929 års riksdag varit föremål för prövning. Den ståndpunkt, som riksdagen hittills intagit till detta spörsmål, har dikterats av önskvärdheten att icke föregripa livrustkammarens ställning i en blivande museiorganisation. De skäl, som av livrustkammarens föreståndare nu förebärts för denna befattnings uppförande på ordinarie stat, synas mig emellertid så bärande, att jag icke tvekar att biträda denna hemställan. Den förtrogenhet med samlingarnas föremålsbestånd, som under de nuvarande splittrade lokalförhållandena är en nödvändig förutsättning för att samlingarna över huvud skola kunna nyttiggöras för forskningen, besitter den nuvarande befattningshavaren i utpräglad grad. Härtill kommer vidare, att det måste framstå såsom egendomligt, att den befattningshavare, som under föreståndaren utövar den närmaste tekniska vården över nu ifrågakvarande statssamlingar, skall stå i en svagare löneställning än motsvarande tjänstinnehavare vid nordiska museet, vilken av statsnedel åtnjuter lön enligt lönegraden B 10. Då ej heller vid bifall till förslaget att göra livrustmäs-

Departementschefen.

[24.]

taren till ordinarie befattningshavare något föregripande rimligen kan tänkas i avseende å livrustkammarens ställning i en blivande museiorganisation, helst en befattning av denna karaktär under alla förhållanden torde bliva för vården av ifrågavarande samlingar erforderlig, tvekar jag icke att tillstyrka, att befattningen ifråga uppföres såsom ordinarie tjänst. Mot förslaget om denna befattnings placering i 10:e lönegraden har jag i likhet med statskontoret intet att erinra.

Vad däremot beträffar förslaget om anställande vid livrustkammaren av en extra förste vaktmästare finner jag väl goda skäl vara anförda härför, men anser mig dock icke nu kunna biträda förslaget i denna del.

Vad slutligen beträffar den tekniska anordningen av de för ändamålet erforderliga anslagsmedlens uppförande i riksstaten, torde följa av vad jag förut anført, att jag ansluter mig till det i statskontorets utlåtande såsom alternativ I betecknade förslaget, dock med den ändring som påkallas av uteslutandet av avlöningen till den ifrågasatta extra förste vaktmästaren.

I enlighet med detta förslag, som utmärker sig för önskvärd reda och överskådlighet beträffande ifrågavarande hittills invecklade anslagsförhållanden, skulle det nu utgående anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän å 11,000 kronor ökas till 15,000 kronor, varjämte det hittills utgående extra anslaget å 26,950 kronor skulle med ett belopp av (26,000—2,520) 23,480 kronor eller avrundat 23,500 kronor och under rubrik Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. sammanföras med det ordinarie anslaget. Staten för livrustkammaren skulle alltså uppgå till 38,500 kronor. I förhållande till nu utgående anslag innebär detta förslag en anslagsökning med 550 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i personalstaten för livrustkammaren uppföra en befattning såsom livrustmästare med placering i lönegraden B 10;

dels godkänna följande stat för livrustkammaren att tillämpas från och med budgetåret 1931/1932.

Stat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, *förslagsanslag* kronor 15,000: —

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, *förslagsanslag* » 23,500: —

Summa kronor 38,500: —

dels ock med anledning härav höja det i riksstaten under rubriken Livrustkammaren, avlöningar, upptagna *ordinarie förslagsanslaget*

nu kronor 11,000: —

med » 27,500: —

till » 38,500: —

33. **Underhåll och vård av samlingarna.** I samband med den löne-reglering, som 1926 års riksdag beslöt i avseende å den vid livrustkammaren anställda personalen, anvisade riksdagen på Kungl. Maj:ts därom framställda förslag för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 22,100 kronor till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar. För budgetåret 1927/1928 anvisades för ändamålet ett anslag av samma belopp. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 19 av 1928 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa), höjdes anslaget för budgetåret 1928/1929 till 24,000 kronor. För enahanda ändamål har riksdagen jämväl för vartdera av budgetåren 1929/1931 anvisat anslag å likaledes 24,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till förfogande av nordiska museets nämnd med föreskrift att anslaget skulle disponeras på följande sätt:

1) Tjänstedräkter åt vaktmästare	kronor 500: —
2) Samlingarnas vård och expenser	» 5,900: —
3) Samlingarnas ökande	» 3,500: —
4) Etikettering av samlingarna	» 1,000: —
5) Upprättande av lappkatalog över samlingarna	» 9,700: —
6) Avskrifter av äldre inventarieförteckningar	» 2,400: —
7) Montering av föremål i samlingarna	» 1,000: —

Tillika föreskrevs, *dels* att av anslagsposten å 9,700 kronor till lappkatalog över samlingarna, skulle för tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 utgå 6,000 kronor såsom arvode till erforderlig personal vid arbetet med lappkatalogen och återstoden, 3,700 kronor, till fotograferings- och materialkostnader för nämnda arbete, *dels ock* att, med undantag för sistberörda arvode å 6,000 kronor, museinämnden skulle äga att beträffande nu berörda utgiftstitlar å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagets slutsumma i dess helhet icke överskredes.

I skrivelse den 31 augusti 1930 har nu föreståndaren för livrustkammaren gjort framställning om utverkande för budgetåret 1931/1932 av anslag för omförmälda ändamål med enahanda belopp som senast beviljats av riksdagen, tillhopa 24,000 kronor.

Fortsatt anslag till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar är uppenbarligen av behovet påkallat. För budgetåret 1931/1932 torde anslaget böra bestämmas till samma belopp som för innevarande budgetår, 24,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av föreståndaren besluta om anslagets disposition.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar
anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* reservationsanslag
av kronor 24,000: —
att utgå efter grunder, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt
föreskriva.

[25.]

Underhåll
och vård av
samlingarna.Departement-
schefen

[26.] **34. Ökade lokaler för livrustkammaren.** På Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1930 års riksdag för förhyrande av ökade lokaler för livrustkammaren inom nordiska museets byggnad för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag av 1,100 kronor. Anslaget föranleddes av en av föreståndaren för livrustkammaren gjord framställning i ämnet och avsåg att genom tillskott av ett rum bereda institutionens tjänstemän drägligare lokalförhållanden i det dagliga arbetet.

I skrivelse den 31 augusti 1930 har nu föreståndaren för livrustkammaren hemställt, att anslag för detta ändamål måtte utverkas med enahanda belopp som beviljats för innevarande budgetår.

Departementschefen. Den av livrustkammarens föreståndare gjorda framställningen finner jag välgrundad och hemställer följaktligen att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för förhyrande av ökade lokaler för livrustkammaren inom nordiska museets byggnad anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 1,100:—

Naturhistoriska riksmuseet.

Gemensamma anslag.

[27.] **35. Förslagsanslaget till avlöningar m. m.** I riksstaten för budgetåret 1930/1931 upptages det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. vid naturhistoriska riksmuseet med ett belopp av 229,650 kronor. I nämnda anslag ingår, jämlikt gällande stat för museet, en anslagspost å 12,800 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 maj 1926 och den 16 maj 1929 meddelat bestämmelser angående användningen av berörda anslagspost. Genom beslutet den 28 maj 1926 föreskrevs, att vetenskapsakademien skulle äga att från anslagsposten, jämlikt kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, bestrida avlöningar åt två vid riksmuseet anställda eldare, ävensom att från samma anslagspost finge utgå högst 4,750 kronor till ersättning åt extra bevakningsbiträden vid de offentliga förevisningarna samt högst 3,200 kronor till ersättning för nattlig bevakning av de såväl av riksmuseet som av Sveriges geologiska undersökning disponerade lokalerna. Genom beslutet den 16 maj 1929 föreskrevs vidare, att med en av 1929 års riksdag företagen anslagshöjning med 200 kronor i förevarande anslagspost skulle avses beredande åt en vid museet anställd nattvakt av extra ordinarie anställning med därav följande rätt till löneförhöjning.

I skrivelse den 10 september 1930 har nu vetenskapsakademien — med anledning av en i ämnet avlåten promemoria från akademiens kamrerare

samt efter hörande av sitt förvaltningsutskott — gjort framställning om en förhöjning i här ifrågavarande anslagspost med 190 kronor för budgetåret 1930/1931 och 463 kronor för budgetåret 1931/1932.

[27.]

Av berörda promemoria framgår, att akademien förklarar två eldare och nattvakten vara extra ordinarie tjänstemän. Eldarna vore för närvarande placerade i femte lönegraden, fjärde löneklassen, för icke-ordinarie befattningshavare med möjlighet till uppflyttning i högre löneklass, för den ene från den 1 januari 1931 och för den andre från den 1 oktober 1932. Nattvakten vore för närvarande placerad i sjätte lönegraden, åttonde löneklassen, med möjlighet till uppflyttning i högre löneklass från den 1 januari 1931.

I ärendet har statskontoret den 9 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat:

Då de begärda anslagsökningarna allenast avsåge avlöningsförhöjningar åt e. o. befattningshavare enligt gällande bestämmelser om lönetur, hade statskontoret intet att erinra mot förevarande framställning.

Ifråga om höjningen av innevarande budgetårs anslagspost syntes emellertid några andra medel icke stå till Kungl. Maj:ts förfogande än åttonde huvudtiteln anslag till extra utgifter.

För budgetåret 1931/1932 torde framställning hos riksdagen böra göras om anslagspostens höjande från dess nuvarande belopp, 12,800 kronor, med i avrundat tal 500 kronor till 13,300 kronor.

Jag torde till en början få erinra, att Kungl. Maj:t med anledning av vetenskapsakademiens föreliggande framställning tidigare medgivit, att, i den mån den i staten för naturhistoriska riksmuseet upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare icke under budgetåret 1930/1931 lämnade tillgång till författningsenliga avlöningsförhöjningar åt extra ordinarie befattningshavare, åttonde huvudtiteln reservationsanslag till extra utgifter finge intill ett belopp av 190 kronor tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Departementschefen.

Den för budgetåret 1931/1932 på grund av ålderstillägg inträdande kostnadsökningen torde, såsom statskontoret föreslagit, böra bestridas genom en höjning av här förevarande anslagspost.

Det härför erforderliga beloppet utgör för den ene eldaren skillnaden mellan fjärde och femte löneklasserna i löneplanen för icke-ordinarie befattningshavare eller (2,520 — 2,364) 156 kronor samt för nattvakten skillnaden mellan åttonde och nionde löneklasserna eller (3,144 — 2,988) 156 kronor. Då för den återstående eldaren rätten till uppflyttning i löneklass inträder först den 1 oktober 1932, torde hänsyn härtill ej behöva tagas vid framläggande av förslag till riksstat för budgetåret 1931/1932. Den för detta budgetår erforderliga kostnadsökningen uppgår sålunda till (156 + 156) 312 kronor, och får jag i anslutning härtill föreslå, att anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare höjes med ett till 350 kronor avrundat belopp till 13,150 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

höja den i den nuvarande ordinarie staten för naturhistoriska riksmuseet ingående anslagsposten: Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare,

nu kronor 12,800: —

med » 350: —

till » 13,150: —

samt förty öka det i riksstaten under naturhistoriska riksmuseet med rubrik: Avlöningar m. m. uppförda *ordinarie* förslagsanslaget,

nu kronor 229,650: —

med » 350: —

till » 230,000: —

36. Tjänsteresor för intendent och assistenter,

oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 2,000: —

37. Samlingar m. m., *oförändrat ordinarie reservations-*

anslag kronor 93,695: —

[28.]

38. Särskilt arvode åt en vaktmästare, tillika trädgårdsskötare.

Särskilt
arvode åt en
vaktmästare,
tillika
trädgårds-
skötare.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 20 av 1926 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen för budgetåret 1926/1927 till särskilt arvode åt en vaktmästare vid naturhistoriska riksmuseet, tillika trädgårdsskötare, ett extra anslag av 300 kronor. Jämväl för varterdera av budgetåren 1927/1931 har riksdagen för ändamålet anvisat anslag av samma storlek.

I skrivelse den 4 juni 1930 har vetenskapsakademien, på därom av vederbörande avdelningsföreståndare gjord framställning, hemställt om utverkande av anslag för ändamålet med oförändrat belopp för budgetåret 1931/1932.

Departement-
schefen.

Anslag för ändamålet är av behovet påkallat jämväl för nästkommande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till särskilt arvode åt en vaktmästare vid naturhistoriska riksmuseet, tillika trädgårdsskötare, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 300: —

[29.]

39. Förstärkning av anslaget till ordnande, vård och förökande av samlingarna m. m.

Förstärkning
av anslaget
till ordnande,
vård och
förökande av
samlingarna
m. m.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41 av 1929 års åttonde huvudtitel och punkt 35 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade 1929 och 1930 års riksdagar till förstärkande av den i det ordinarie reservationsanslaget till samlingar m. m. vid naturhistoriska riksmuseet ingående anslagsposten till ord-

nande, vård och förökande av samlingarna samt till instrument, materiel och inventarier, skrivmaterialier m. m. för ett vart av budgetåren 1929/1931 ett extra anslag av 10,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1930/1931 anvisade förstärkningsanslaget till vetenskapsakademiens förfo- gande och föreskrev därvid, att detsamma skulle allenast avse samlingarna för avdelningarna vid Frescati och fördelas mellan avdelningarna av veten- skapsakademien, efter det vederbörande avdelningsföreståndares yttranden inhämtats.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien, med åberopande av den motivering, som finnes anförd i en skrivelsen bifogad framställning av den 8 maj 1930 från riksmuseets avdelningsföreståndare, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till ordnande, vård och förökande av samling- arna m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 15,000 kronor.

I sin ovanberörda framställning hava avdelningsföreståndarna erinrat om en av dem tidigare avlåten, av vetenskapsakademien med utlåtande den 6 juni 1928 till Kungl. Maj:t överlämnad hemställan om ett förstärknings- anslag av 15,000 kronor. Sistberörda skrivelse finnes i huvudsak intagen å sid. 88—91 i 1929 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa. Avdelningsföreståndarna hava i sin nu föreliggande framställning anført, att det tidigare äskade anslaget å 15,000 kronor betraktats som ett minimum, och att den senare utvecklingen bestyrkt, att sagda belopp i själva verket varit alltför lågt beräknat.

De skäl, som föranlett riksdagen att för här ifrågavarande ändamål be- vilja förstärkningsanslag för ett vart av budgetåren 1929/1931 å 10,000 kronor, föreligga givetvis fortfarande; och jag tillstyrker därför, att jämväl för budgetåret 1931/1932 ett dylikt anslag måtte beviljas. Från akademiens sida har nu såsom under det närmast föregående året gjorts framställning om en höjning av anslaget till 15,000 kronor; denna begäran anser jag mig emellertid under nuvarande statsekonomiska förhållanden icke kunna biträda, utan hemställer jag, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp, 10,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av den i reservationsanslaget till sam- lingar m. m. ingående anslagsposten till ordnande, vård och förökande av samlingarna m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000: —

Departement-
mentschefen.

**40. Ökade medel till expenser m. m. för naturhistoriska riks-
museet.** I den år 1914 fastställda staten för naturhistoriska riksmuseet **Ökade medel**
uppfördes för avdelningarna vid Frescati ett anslag av 40,000 kronor till **till expenser**

[30.]

30.
m. m. för
naturhistori-
ska riks-
museet.

expenser samt för etnografiska avdelningen ett anslag av 8,200 kronor till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av sagda avdelning. Nu ifrågavarande expensanslag ingå efter den 1 juli 1926 såsom särskilda anslagsposter i det ordinarie reservationsanslaget till samlingar m. m.; dessa anslagsposter utgöra vad angår expenserna för avdelningarna vid Frescati 40,900 kronor och beträffande expenserna för etnografiska avdelningen 9,100 kronor. Förhöjningarna i förhållande till motsvarande anslagsposter i 1914 års stat äro emellertid endast föranledda av de ändrade grunderna för dyrtidstilläggens beräkning, som blevo en följd av 1926 års lönereglering; förmedelst ifrågavarande medel hava nämligen sedan gammalt ersättning lämnats åt städerskor och annan extra personal.

Då anslagsposterna till expenser visat sig otillräckliga för de med dem avsedda ändamålen samt i följd härav brist uppkommit i dessa anslag, har riksdagen under de senare åren anvisat särskilda belopp till täckande av brister i anslagen samt till förstärkande av desamma. För budgetåret 1930/1931 har sålunda riksdagen anvisat 19,000 kronor såsom förstärkningsanslag. Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t det sålunda anvisade anslaget till vetenskapsakademiens förfogande, och skulle av detsamma 14,000 kronor avse avdelningarna vid Frescati och 5,000 kronor etnografiska avdelningen, dock att, därest å någotdera av dessa belopp överskott uppstode, detsamma finge, i händelse sådant visade sig erforderligt, av akademien användas för annan museets avdelning än den, vederbörande anslagsbelopp vore avsett att tillgodose.

I skrivelse den 5 augusti 1930 har nu vetenskapsakademien gjort framställning om förstärkande för budgetåret 1931/1932 av anslaget till expenser för avdelningarna vid Frescati. Akademien har därvid överlämnat en utav sin kamrerare gjord beräkning av följande lydelse:

V. P. M. angående expensanslaget för naturhistoriska riksmuseets avdelningar vid Frescati.

Budgetåret 1929/1930.

Bokslutet pr ³⁰/₆ 1930 utvisade en brist å kronor 913: 31

Beräknade kostnader för budgetåret 1930/1931.

Rengöring och städning	kronor 13,000: —	
Värme 500 ton kol å 18: 94	» 9,470: —	
Elektrisk belysning och motorström	» 5,300: —	
Glödlampor	» 520: —	
Vattenförbrukning	» 1,250: —	
Gasförbrukning	» 925: —	
Telefoner	» 2,250: —	
Frakter och transporter	» 5,450: —	
Brandförsäkring	» 2,016: —	
Inventariers underhåll	» 6,100: —	
Vägars och planteringars underhåll	» 12,000: —	
Oförutsedda utgifter	» 1,705: 69	» 59,986: 69
		Summa kronor 60,900: —

Anslag för budgetåret 1930/1931.

Ordinarie anslag	kronor 40,900: —
Beviljat tilläggsanslag	» 14,000: —
Beräknat bidrag från Sveriges geologiska undersökning	» 5,000: —
Beräknad rabatt å elektrisk ström och gas samt ersättning därför från bostadsinnehavarna	» 1,000: — kronor 60,900: —
Summa kronor 60,900: —	

För budgetåret 1931/1932 beräknas utgifterna bliva desamma under förutsättning av samma prisnivå, i vilket fall ett lika tilläggsanslag eller 14,000 kronor är behöfligt.

I anslutning till denna utredning hemställer vetenskapsakademien, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkande av anslaget till expenser för naturhistoriska riksmuseets avdelningar vid Frescati för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 14,000 kronor.

I skrivelse den 10 september 1930 har vidare vetenskapsakademien, under återopande av den motivering, som finnes anförd i en skrivelsen bifogad framställning från föreståndaren för riksmuseets etnografiska avdelning, professor G. Lindblom, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkande av anslaget till expenser för etnografiska avdelningen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 6,475 kronor eller 1,475 kronor mera än innevarande budgetår.

Professor Lindblom har i sin ovanberörda framställning anfört, bland annat, att, på grund av att museets nya lokaler i f. d. dragonkasernen vore större än de nu utrymda i Vallingatan 1, för dem tillkomme ökade kostnader för bränsleförbrukning och städning m. m. Kostnaderna för bränsle hade hittills uppgått till i medeltal 3,000 kronor för år, varav avlöning åt eldare belöpt sig till cirka 700 kronor per år. Bränslekostnaderna i de nya lokalerna beräknades till 3,530 kronor för år, varav för koks 2,970 kronor, för ved för tändning av värmeledningspannorna 60 kronor samt för elektrisk ström för pumpanordningen 500 kronor. Under förutsättning att särskild eldare anställdes, inbesparade avdelningen de 700 kronor, som hittills åtgått till avlöning för eldning. På grund härav ansåge professor Lindblom sig ej behöva begära höjt anslag till följd av den ökade bränsleförbrukningen i de nya lokalerna utan endast för kostnaden för strömmen för pumpanordningen, 500 kronor. De ökade städningskostnaderna hava av professor Lindblom beräknats till 470 kronor och kostnad för fönsterputsning till 502 kronor 50 öre eller sammanlagt i avrundat tal 975 kronor. Hela kostnadsökningen skulle alltså uppgå till (500 + 975) 1,475 kronor.

Över denna framställning har statskontoret den 16 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört, att de som stöd för förslaget om anslagets höjning till 6,475 kronor angivna beräkningarna icke givit statskontoret anledning till erinran.

Akademien är givetvis fortfarande i behov av förstärkning av anslagsposterna till expenser för riksmuseets avdelningar. Det för avdelningarna Departementschefen.

vid Frescati beräknade beloppet, 14,000 kronor, är detsamma som utgår för innevarande budgetår, och häremot har jag intet att erinra. För etnografiska avdelningen har begärts en höjning av förstärkningsanslaget från 5,000 kronor till 6,475 kronor. Såsom av avdelningsföreståndarens framställning framgår, beror denna kostnadsökning helt på överflyttningen av avdelningen och dess samlingar från dess tidigare lokaler i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm till f. d. livdragonregementets kasernområde, varom, som bekant, beslut fattades vid 1930 års riksdag. Mot de framlagda kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra. Till vad avdelningsföreståndaren anför om anställande av särskild eldare vid etnografiska avdelningen anholder jag att få återkomma i det följande under punkt 42.

Hela anslaget för de under denna punkt omförmälda ändamål skulle alltså uppgå till sammanlagt (14,000 + 6,475) 20,475 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkande av såväl den i naturhistoriska riksmuseets reservationsanslag till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati som den i samma reservationsanslag ingående anslagsposten till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av etnografiska avdelningen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 20,475:— att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Botaniska avdelningen.

[31.] 41. **Ordnande och preparering av vissa samlingar inom botaniska avdelningen m. m.** Under flera år hava, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, anslag av växlande storlek ställts till förfogande av naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för ordnande och preparering av vissa samlingar inom avdelningen. Härmed har närmast avsetts ordnande av herbarieväxter från Västindien och Brasilien, arktiska lavar samt de Romellska svampsamlingarna. Vidare hava efter förslag av Kungl. Maj:t anslag under senare år beviljats för anskaffande av nya herbarieskåp för avdelningen. Jag anholder att beträffande den närmare motiveringen för samtliga dessa anslag få hänvisa till den utförliga redogörelse härför, som finnes intagen under punkt 28 av 1930 års åttonde huvudtitel.

För innevarande budgetår utgår

dels till ordnande och preparering av vissa samlingar inom botaniska avdelningen ett extra anslag av 4,000 kronor,

dels ock till anskaffande av nya herbarieskåp ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Ordnande
och preparering
av vissa
samlingar
inom botaniska
avdelningen
m. m.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien, under åberopande av den motivering, som finnes anförd i en vid skrivelsen fogad framställning av den 8 maj 1930 från riksmuseets avdelningsföreståndare, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels till ordnande av botaniska avdelningens svampsamlingar ett extra anslag av 6,000 kronor,

dels ock till anskaffande av nya herbarieskåp för botaniska avdelningen ett extra reservationsanslag av 3,850 kronor.

Avdelningsföreståndarna hava i sin ovanberörda framställning till stöd härför anført bland annat:

I särskilda skrivelser, vilka såsom bilagor medföljde akademiens anslags-äskanden för budgetåren 1927/1928 och 1928/1929, framhöll föreståndaren för botaniska avdelningen, att på densamma sedan åtskilliga år en alldeles *abnorm* arbetsbalans föreligger. För ordnande av vissa samlingar av herbarieväxter från Västindien och Brasilien samt av lavsamlingarna från de stora arktiska expeditionernas tid, till större delen ledda av A. E. Norden-skiöld, ha riksdagarna 1927, 1928 och 1929 beviljat extra anslag, första gången 2,500 kronor, de båda senare åren 4,000 kronor. Dessa anslag täckte blott en mindre del av de belopp, som avdelningsföreståndaren i ovannämnda skrivelser och de årliga förslagen till anslagsäskanden beräknat såsom nödvändiga för ifrågavarande arbetens slutförande. I avdelningsföreståndarnas skrivelse, som lades till grund för akademiens riksdagspetita för budgetåret 1930/1931, begärdes därför ytterligare anslag, varav för nyssnämnda budgetår ett extra anslag av 5,700 kronor för ovannämnda samlingars fortsatta ordnande och preparering. I närmaste anslutning härtill begärdes dessutom ett extra anslag av 3,000 kronor för att möjliggöra påbörjandet av ordnandet av det Romellska svampherbariet, som nyss förvärvats tack vare anslag från riksdagen och med bidrag från mecenater. Av det sålunda för tre skilda ändamål begärda beloppet av tillsammans 8,700 kronor har 1930 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t beviljat ett extra anslag av 4,000 kronor att användas för ifrågavarande samlingars ordnande i enlighet med den fördelning, som av avdelningsföreståndaren bestämmes.

Av ovanstående framgår, att för intet av de tre huvudsyften, som avses, medel hittills beviljats i den utsträckning, som beräknats erforderlig för ifrågavarande arbetens slutförande. Tack vare en större penninggåva i slutet av år 1929 är arbetet med de ovannämnda herbarieväxterna från Västindien och Brasilien samt samlingarna av arktiska lavar det oaktat säkerställt för flera år framåt, varför ytterligare framställning om statsanslag för desamma ej behöver ifrågakomma. Nyssnämnda donation är däremot till ingen del avsedd att användas till ordnande av museets svampsamlingar. Även denna sak utgör emellertid en trängande nödvändighet.

Såsom redan nämnts begärdes för budgetåret 1930/1931 anslag för påbörjandet av ordnandet av de Romellska svampsamlingarna. Motiveringen härför och en redogörelse för det skick, vari samlingarna befunno sig vid överlämnandet, återfinnas i avdelningsföreståndarnas skrivelse med förslag till riksdagspetita för budgetåret 1930/1931. Då de personer, som finnas att tillgå för arbetet, ej kunna använda hela sin tid åt saken, måste ordnandet komma att utsträckas över flera år. Huru lång tid det kan komma

[31.]

att kräva, kan först bedömas sedan arbetet ordentligt kommit i gång. Hittills ha blott försöksvis en del mindre arbeten kunnat igångsättas, men dessa ha fullt ut bekräftat den stora vikten av de avsedda arbetena, samt att dessa komma att bli betydligt krävande. För budgetåret 1931/1932 böra 3,000 kronor vara någorlunda tillräckliga.

Utom dessa Romellska samlingar äger botaniska avdelningen mycket stora, föga ordnade svampsamlingar. Så gott som alltsammans har förvärvats under de senaste 12 åren tack vare frikostiga gåvor av mecenater. Tillsammans omfatta de minst 200,000 exemplar och ha i inköpspris kostat över 100,000 kronor. Däribland befinna sig de svampherbarier, som sammanbragts av de högt ansedda mykologerna Bresadola, Dietel, Lagerheim, Rehm och Sydow. Existensen av dessa samlingar i riksmuseets ägo är ett även internationellt i hög grad uppmärksammat faktum, och från flera håll har sålunda betygats, att museets svampsamlingar äro de största, som finnas i något museum i världen. Det är under sådana förhållanden givetvis en stor olägenhet, att de skola befinna sig i ett så föga ordnat skick, att de endast med största svårighet äro tillgängliga för forskning. Hittills har intet kunnat göras för att ernå ett bättre tillstånd. Avdelningens personal har varit alltför upptagen av andra göromål. Ingen av densamma har för övrigt innehaft tillräckliga mykologiska fackkunskaper för att lämpligen kunna ta itu med detta krävande och omfattande arbete. Ej heller har tillgång funnits till någon annan kompetent person, som vore villig åtaga sig ifrågavarande arbete. Nu har härutinnan en glädjande förändring ägt rum genom överflyttningen till Stockholm av en högt förtjänt svampforskare, som är villig att mot blygsam ersättning åtaga sig arbete med svampherbariets ordnande. Som han befinner sig vid relativt framskriden ålder, är det av vikt, att hans arbetskapacitet utan tidsutdräkt blir tillvaratagen. För hans avlönande och expensutgifter, som bli en följd av ifrågavarande arbete, beräkna vi 3,000 kronor såsom erforderliga under budgetåret 1931/1932.

Enligt ovanstående skulle för ordnande av botaniska avdelningens svampsamlingar vara erforderligt för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag å 6,000 kronor.

Oaktat de fyra senaste årens riksdagar beviljat medel till inköp av herbarieskåp för botaniska avdelningen, föreligger alltså ett trängande behov av flera sådana. I en särskild skrivelse, vilken såsom bilaga medföljde akademiens anslagsäskanden för budgetåret 1927/1928 och med i huvudsak samma innehåll även hennes anslagsäskanden för budgetåret 1928/1929, utvecklade avdelningsföreståndaren saken ingående. Han beräknade där, att då numera inga reservutrymmen finnas, behovet för femårsperioden 1927/1931 ej kunde sättas lägre än till 2,400 skåpfack, motsvarande 50 skåp av den typ, avdelningen använder. Genom förvärvet under år 1929 av det stora Romellska svampherbariet jämte den därtill anslutna Bresadola-samlingen och doktor Enanders samlingar har behovet nu ytterligare starkt ökat. För de sistnämnda begärdes år 1929 särskilt anslag. I övrigt beräknades i anslagsäskandena för budgetåret 1930/1931 för de närmaste två åren behovet alltså till 23 skåp. Årets riksdag har för inköp av dylika beviljat 3,000 kronor, vilket kan beräknas räcka till 10 skåp. Återstå alltså 13 skåp, som böra beräknas att anskaffas under budgetåret 1931/1932. Enligt föreliggande kostnadsförslag skulle dessa betinga en kostnad

av 3,850 kronor, härvid inberäknade kostnaderna för hopfogning av tio av dessa skåp till komplex, där varje omfattar fem stycken.

Enligt ovanstående beräkningar bör för budgetåret 1931/1932 begäras ett extra reservationsanslag av 3,850 kronor för anskaffandet av 13 nya herbarieskåp.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är synbarligen fortfarande av behovet påkallat. För ordnande av svampsamlingarna — dels den stora, för några år sedan delvis med tillhjälp av statsmedel anskaffade Romellska samlingen, dels några andra större samlingar — har beräknats en kostnad av 6,000 kronor för budgetåret 1931/1932. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka ett högre belopp än det för innevarande budgetår utgående eller 4,000 kronor, vilket belopp torde böra användas i enlighet med vad vederbörande avdelningsföreståndare må äga att bestämma. I avdelningsföreståndarnas skrivelse har framhållits, att man, först när arbetet på samlingarnas ordnande kommit i gång, har möjlighet att beräkna, huru lång tid dessa arbeten kunna komma att kräva. Jag utgår från att det skall bli va vederbörande möjligt att framlägga en utredning i detta hänseende i samband med eventuella fortsatta anslagsäskanden.

Departementschefen.

Till anskaffande av nya herbarieskåp utgår för innevarande budgetår ett anslag av 3,000 kronor. För budgetåret 1931/1932 har äskats ett till 3,850 kronor förhöjt belopp, varmed skulle bestridas kostnaderna för dels anskaffandet av tio nya skåp, dels hopfogning av skåp till komplex, vardera omfattande fem skåp. Jag ser mig emellertid icke i tillfälle att för ändamålet förorda anslag till högre belopp än vad för innevarande budgetår utgår.

I anslutning till vad nu anförts får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels till ordnande och preparering av vissa samlingar inom naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning ett extra anslag avkronor 4,000: —
dels ock till anskaffande av nya herbarieskåp för samma avdelning ett extra reservationsanslag
avkronor 3,000: —

42. Arbetsbiträde vid botaniska avdelningen. I skrivelse till vetenskapsakademien den 17 maj 1927 framlade samtliga avdelningsföreståndare och professorer vid naturhistoriska riksmuseet museets behov av anslag under budgetåret 1928/1929 och anhöllo därvid, att akademien ville hos Kungl. Maj:t utverka proposition till 1928 års riksdag att, jämte annat, för inrättandet av en konservatorsbefattning i lönegraden B 15 vid botaniska avdelningen, för närvarande personlig, för avdelningens vaktmästare, höja det till avlöningar åt ordinarie tjänstemän utgående förslagsanslaget med erforderligt belopp.

Till grund för denna skrivelse låg en framställning från föreståndaren för

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 1 saml.

32.]

Arbetsbiträde vid botaniska avdelningen.

[32.] riksmuseets botaniska avdelning, professorn G. Samuelsson, angående botaniska avdelningen och dess anslagsbehov. För den närmare kännedomen om Samuelssons skrivelse tillåter jag mig hänvisa till bilagan till 1928 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 60—63. Samuelssons skrivelse utmynnade i ett livligt förordande av inrättandet av en konservatorsbefattning, som, liksom den vid museets vertebrataavdelning befintliga, borde placeras i lönegraden B 15.

Departementschefen fann sig i likhet med statskontoret icke kunna tillstyrka inrättandet av någon ny ordinarie befattning å avdelningen, utan inskränkte sig till att hemställa om förslag till riksdagen att till arbetsbiträde m. m. vid ifrågavarande avdelning för budgetåret 1928/1929 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor att utgå enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna skäl meddela. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avlåtna förslag blev av riksdagen bifallet.

Genom beslut den 8 juni 1928 ställde Kungl. Maj:t ifrågavarande anslag till vetenskapsakademiens förfogande och föreskrev därvid bland annat att — därest vaktmästaren vid riksmuseets botaniska avdelning Arild Zander förordnades att å nämnda avdelning biträda med förekommande konservatorsgöromål m. m. — han skulle äga att härför, jämte egen lön, från det till arbetsbiträde m. m. vid riksmuseets botaniska avdelning anvisade extra anslaget av 3,000 kronor åtnjuta ett arvode av för år räknat 800 kronor, ävensom att vetenskapsakademien finge använda återstoden av förberörda extra anslag å 3,000 kronor till avlönande av vikarie för Zander i överensstämmelse med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Jämväl för ett vart av budgetåren 1929/1931 har riksdagen för här ifrågavarande ändamål anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor, beträffande vars användning — jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1929 och den 9 maj 1930 — skola gälla enahanda föreskrifter, som av Kungl. Maj:t den 8 juni 1928 faststälts för motsvarande för budgetåret 1928/1929 anvisade anslag.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien, i enlighet med av avdelningsföreståndarna vid naturhistoriska riksmuseet framlagt förslag, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 3,200 kronor.

Avdelningsföreståndarna hava i sin ovanberörda framställning anfört bland annat:

Sedan den 1 juli 1928 hade med anslaget avsedd anordning varit genomförd på avdelningen och visat sig giva ett gott arbetsresultat. Behovet av ökad arbetskraft framträdde alltjämt med oförminskad styrka, varför även i år anslag till arbetsbiträde m. m. vid avdelningen borde begäras. Under förutsättning att samma person, som i en följd tjänstgjort sedan den 1 juli

1928, bleve förordnad även under budgetåret 1930/1931 såsom extra vaktmästare vid avdelningen, komme han att den 1 juli 1931 hava tjänstgjort i tre år. Som han ådagalagt duglighet och stor flit, syntes det skäligt, att ett ålderstillägg då bereddes honom. Hans hittillsvarande avlöning hade på 8 kronor när motsvarat femte lönegraden i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. För att möjliggöra hans avlöning efter den 1 juli 1931 i fjärde löneklassen i samma löneplan skulle erfordras ett belopp av 2,364 kronor. Om en dylik löneförhöjning beviljades, torde det emellertid vara skäligt, att även någon ökning skedde av det belopp, som vore avsett att tillkomma avdelningens ordinarie vaktmästare. Det syntes skäligt, att detta belopp höjdes med 36 kronor, varigenom det sammanlagda anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål komme att uppgå till 3,200 kronor, därav 836 kronor såsom särskilt arvode åt den ordinarie vaktmästaren och 2,364 kronor till den extra vaktmästaren.

I ärendet har statskontoret den 24 september 1930 avgivit utlåtande och därvid anført:

Statskontoret hade intet att erinra mot att ifrågavarande extra vaktmästare från och med den 1 juli 1931 bereddes avlöning, som ungefärligen motsvarade lönen för extra ordinarie befattningshavare i femte lönegraden och fjärde löneklassen eller 2,364 kronor. Däremot kunde statskontoret icke tillstyrka, att vederbörande ordinarie vaktmästare, på sätt föreslagits, erhöile någon mot ålderstillägg svarande ökning i det till honom utgående särskilda ersättningsbeloppet å 800 kronor. Anslaget till arbetsbiträde m. m. vid avdelningen, nu 3,000 kronor, torde alltså böra höjas med 150 kronor till 3,150 kronor.

Anslag för ifrågavarande ändamål är givetvis erforderligt även för budgetåret 1931/1932, och torde den anordning i avseende å anslagets användning, som för innevarande budgetår skett, alltjämt i huvudsak böra äga bestånd.

Departementschefen.

Från vetenskapsakademiens sida har nu framlagts förslag om viss höjning av anslaget för att bereda medel för bestridande av kostnaderna för ålderstillägg åt de från anslaget avlönade befattningshavarna. I likhet med statskontoret finner jag mig böra tillstyrka förslaget, i vad det avser löneförhöjning åt den extra ordinarie vaktmästaren, men avstyrka förslaget, i vad det avser viss förhöjning av det till den ordinarie vaktmästaren utgående särskilda arvodet. Vid bifall härtill skulle, såsom statskontoret anført, det nu utgående anslaget å 3,000 kronor behöva höjas med 150 kronor till 3,150 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arbetsbiträde m. m. vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,150: — att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

[33.]
Ordnande av
framlidne
kyrkoherden
S. J. Enan-
ders sam-
lingar.

43. **Ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders samlingar.** I skrivelse den 15 maj 1928, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 259, att riksdagen, med anledning av en i ämnet väckt motion, till kyrkoherden S. J. Enander såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för fullföljande av hans Salixforskningar beviljat ett belopp av 25,000 kronor samt därav för budgetåret 1928/1929 anvisat såsom extra reservationsanslag ett belopp av 12,500 kronor, att av Kungl. Maj:t till Enander utanordnas i den ordning och på det sätt, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt.

Genom beslut den 8 juni 1928 anbefalldes Kungl. Maj:t statskontoret att efter ingången av juli 1928 på anmälan till Enander utbetala det sålunda av riksdagen för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget.

Kyrkoherde Enander avled i december 1928 under en studieresa, som han företog med tillhjälp av ovanberörda av riksdagen anvisade anslag; och på grund härav kom aldrig framställning att göras till riksdagen om anvisande av återstoden av det utav 1928 års riksdag beviljade beloppet.

Med anledning av en utav föreståndaren för riksmuseets botaniska avdelning gjord framställning hemställde vetenskapsakademien i skrivelse den 11 september 1929, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1930 års riksdag att för budgetåret 1930/1931 åt riksmuseets botaniska avdelning anvisa ett extra reservationsanslag av 5,450 kronor för ordnande av doktor Enanders samlingar.

I avdelningsföreståndarnas ovanberörda framställning av den 5 september 1929 var intagen en kostnadsberäkning för ordnandet av doktor Enanders samlingar av följande lydelse:

15 herbarieskåp à 300 kronor (senaste års ungefärliga pris)	kronor 4,500: —
Herbariepapper och annat prepareringsmaterial	» 1,300: —
Arbetshjälp för uppfästning av 50,000 herbarieväxter à 8 öre	» 4,000: —
	Summa kronor 9,800: —

vilken summa bör kunna fördelas på fyra år;
samt arvode åt vetenskaplig fackman, under budgetåret

1930/1931 kronor 3,000: —

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa) har riksdagen till ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders Salixsamlingar för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 5,450 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt meddela.

I samband med sin anmälan av ovanberörda beslut anförde riksdagen i skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, under punkt 29 bland annat:

För budgetåret 1930/1931 hade äskats ett anslag för ändamålet av 5,450 kronor, varav 2,450 kronor avsåge skåp, papper o. s. v. och 3,000 kronor arvode åt en vetenskaplig fackman. Det första beloppet hade beräknats skola utgå under fyra år, och häremot hade riksdagen intet att erinra.

Vad den senare posten beträffade föreläge ännu ingen utredning om den tid, under vilken densamma kunde bliva erforderlig, då en sådan utredning kunde göras först sedan arbetet igångsatts. Riksdagen hade ansett sig böra bevilja det för budgetåret 1930/1931 äskade anslaget till arvode, men förutsatte att, innan förslag om fortsatt anslag för ändamålet framlades för riksdagen, utredning förebragtes rörande totalkostnaden för detta ändamål.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t ifrågavarande extra reservationsanslag å 5,450 kronor till vetenskapsakademiens förfogande att av akademien mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket användas till följande ändamål, nämligen

till anskaffande av herbarieskåp	kronor 1,200: —
till herbariepapper och uppfästning m. m.	» 1,250: —
till arvode åt vetenskaplig fackman (en eller flera)	» 3,000: —

Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att, därest fortsatt anslag till arvode åt vetenskaplig fackman befunnnes erforderligt, eventuellt förslag härutinnan skulle vara åtföljt av utredning rörande totalkostnaden för detta ändamål.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien, under åberopande av den motivering, som finnes anförd i en vid skrivelsen fogad framställning av den 8 maj 1930 från riksmuseets avdelningsföreståndare, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,450 kronor.

Avdelningsföreståndarna hava i sin ovanberörda framställning anført bland annat:

Klart vore att det avsedda arbetet ej kunde slutföras under ett enda år. Tack vare frivilligt arbete hade det, oaktat anslagsmedel ännu ej funnits tillgängliga, varit möjligt att påbörja sorteringen av doktor Enanders samlingar och att i någon mån överblicka omfattningen av det förestående arbetet. Efter samråd med vår främste salicolog, som deltagit i nyssnämnda arbete, hade avdelningsföreståndaren kommit till den uppfattningen, att anslag åt vetenskaplig fackman vore erforderligt för samma tid, som beräknats för det övriga arbetet, eller tillsammans fyra år. Även för budgetåret 1931/1932 skulle alltså behövas ett belopp av 3,000 kronor till arvode åt fackman.

Kostnaderna för herbarieskåp m. m. samt för arbetshjälp för uppfästning av de Enanderska Salixsamlingarna beräknades i den för riksdagen framlagda, av riksdagen utan anmärkning lämnade kostnadsberäkningen till 9,800 kronor, vilket belopp var avsett att fördelas på fyra år med 2,450 kronor om året.

Departementschefen.

För innevarande budgetår utgår vidare till arvode åt vetenskaplig fackman ett belopp av 3,000 kronor. I samband med anvisandet av detta anslag hemställde riksdagen om utredning ifråga om totalkostnaderna för detta ändamål. Den sålunda äskade utredningen föreligger nu, och enligt den-

samma skulle även detta anslag bliva erforderligt under sammanlagt fyra år. Med hänsyn till de Enanderska samlingarnas stora omfattning har jag icke funnit något att erinra häremot, utan tillstyrker jag, att förslag måtte avlätas till riksdagen i enlighet med vetenskapsakademiens hemställan.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders Salixsamlingar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 5,450: —

att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt meddela.

Paleozoologiska avdelningen.

[34.] 44. **Arbetsbiträde vid paleozoologiska avdelningen.** I enlighet med Arbetsbiträde vid paleozoologiska avdelningen. Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25 av 1925 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen för budgetåret 1925/1926 till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning ett extra anslag av 2,000 kronor. I samband med den av 1926 års riksdag beslutade löneregleringen för riksmuseet höjde riksdagen det för ändamålet för budgetåret 1926/1927 anvisade anslaget till 2,400 kronor; och har samma belopp för ändamålet anvisats av riksdagen jämväl för vartdera av budgetåren 1927/1931.

I skrivelse den 4 juni 1930 har vetenskapsakademien, i enlighet med därom av vederbörande avdelningsföreståndare gjord framställning, hemställt om utverkande av anslag för ändamålet för budgetåret 1931/1932 med ett till 2,520 kronor förhöjt belopp.

Avdelningsföreståndarna hava i sin ovanberörda framställning anført bland annat:

Medelst ifrågavarande anslag hade ett extra kvinnligt biträde avlönats. Detta extra kvinnliga biträde hade med ingången av budgetåret 1931/1932 tjänstgjort å avdelningen sex år med full tjänstgöringstid och därförut flera år med inskränkt tjänstgöring. På grund härav syntes det rimligt, att hon, i likhet med vad som i dylika fall brukade medgivas, tillerkändes två ålders-tillägg. Då hon i lönehänseende torde böra placeras i femte lönegraden i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän med en grundlön av 2,208 kronor, skulle alltså för hennes avlöning budgetåret 1931/1932 erfordras sammanlagt 2,520 kronor eller 120 kronor utöver det hittills utgående extra anslaget för ändamålet. Enär avdelningens ordinarie anslag vore synnerligen hårt anlitade, läte det sig icke göra att under nästa budgetår utbetala de ifrågavarande 120 kronorna från dessa anslag. Ifall det extra kvinnliga biträdet, som här avsåges, skulle kunna erhålla de ålderstillägg, som syntes böra tillkomma henne, fordrades alltså, att det extra anslaget höjdes till 2,520 kronor.

I ärendet har statskontoret den 24 september 1930 avgivit utlåtande och därvid — då statskontoret icke hade något att erinra mot att ifrågavarande

extra biträde från och med den 1 juli 1931 placerades såsom extra ordinarie befattningshavare i femte lönegraden och femte löneklassen med en avlöning av 2,520 kronor — tillstyrkt, att för sådant ändamål vederbörande extra anslag höjes från sitt nuvarande belopp, 2,400 kronor, med 120 kronor, till 2,520 kronor.

Behov av här förevarande anslag föreligger alltjämt. I likhet med statskontoret finner jag mig böra tillstyrka, att medel ställas till förfogande för beredande för här ifrågakvarande befattningshavare av möjlighet till uppflyttning i löneklass enligt samma grunder, som i allmänhet gälla för extra ordinarie befattningshavare. Mot det härför beräknade beloppet, 2,520 kronor eller 120 kronor mera än innevarande budgetår, har jag icke funnit något att erinra.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av kronor 2,520: —

45. Ritnings- och retuscheringsarbeten för paleozoologiska avdelningen. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39 av 1929 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade 1929 års riksdag till ritnings- och retuscheringsarbeten för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 1,500 kronor.

[35.]
Ritnings- och
retuscheringsarbeten
för paleozoologiska
avdelningen.

För budgetåret 1930/1931 har riksdagen för samma ändamål anvisat ett extra anslag av 1,300 kronor.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien, under åberopande av den motivering, som finnes anförd i en skrivelsen bilagd framställning av den 8 maj 1930 från riksmuseets avdelningsföreståndare, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att till bekostande av ritnings- och retuscheringsarbeten för paleozoologiska avdelningen anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 1,000 kronor.

Avdelningsföreståndarna hava till stöd för sin ovanberörda framställning anført huvudsakligen följande.

Ännu för ett par år framåt föreläge ett stort behov av extra anslag för ändamålet. För budgetåret 1931/1932 beräknades sålunda för framställning av avbildningar till assistentens pågående arbeten över svenska kritans mollusker och till vissa av avdelningsföreståndarens arbeten behövas sammanlagt 700 kronor utöver det ordinarie anslaget. Dessutom torde minst 300 kronor åtgå att bestrida kostnaderna för avbildningar till de beskrivningar över fossil, som för närvarande utarbetades av vissa utländska forskare. För budgetåret 1931/1932 skulle alltså behovet av extra anslag för ritning och retuschering kunna begränsas till sammanlagt 1,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jämväl för budgetåret 1931/1932 synes anslag för här ifrågakvarande ändamål vara av behovet påkallat. Mot det beräknade beloppet, 1,000 kronor eller 300 kronor mindre än för innevarande budgetår, har jag intet att erinra.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ritnings- och retuscheringsarbeten för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 1,000: —

[36.]

Fortsatt be-
arbetning av
visst veten-
skapligt ma-
terial, till-
hörigt paleo-
zoologiska
avdelningen.

46. Fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, tillhörigt paleozoologiska avdelningen. I skrivelse den 4 juni 1930 har vetenskapsakademien, under återopande av den motivering, som finnes anförd i en vid skrivelsen fogad framställning av naturhistoriska riksmuseets avdelningsföreståndare, hemställt om utverkande av anslag för budgetåret 1931/1932 för åtskilliga nya ändamål, avseende riksmuseets paleozoologiska avdelning.

Den sålunda gjorda framställningen avser

dels anslag till fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, inalles 7,000 kronor, att utgå under två år,

dels anslag till inköp av instrument, 2,000 kronor,

dels flera anslag till ordnande av avdelningens huvudsamling, nämligen medel till en extra assistentbefattning i tjugonde löneklassen i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän och till ett extra kvinnligt biträde i femte klassen av samma löneplan ävensom 2,000 kronor till bestridande av övriga kostnader för samma ändamål,

dels ock anslag till inköp av museiskåp, inalles 39,000 kronor, att utgå under tre år med 13,000 kronor om året.

De skäl, som anförts för de nu av mig omförmälda framställningarna, vill jag ingalunda fränkänna betydelse; de synas mig fastmer vara värda allt beaktande, allt efter de olika synpunkter, som läggas på de olika kraven. På riksmuseets paleozoologiska avdelning har under den nuvarande föreståndarens ledning bedrivits under senare år ett intensivt och framgångsrikt vetenskapligt forskningsarbete, och det är ett allmänt känt faktum jag giver uttryck åt, då jag erinrar, att detta arbete ådragit sig den livligaste uppmärksamhet långt utanför vårt lands gränser och berett den svenska forskningen på ifrågakvarande område en betydande rangplats inom det internationella vetenskapliga livet. Det är också givet, att detta förhållande avspeglar sig i de framställningar om anslagsäskanden, som nu framkomma från denna avdelning; dessa låta uppdelas sig i två kategorier, dels sådana som avse främjande av avdelningens nu pågående speciella vetenskapliga forskningsarbeten, dels sådana som äsyfta ett slutligt ordnande av de stora samlingar, som under årens lopp tillförts avdelningen. Att med sistnämnda arbete fått anstå, är ingalunda att lägga den nuvarande ledningen av avdelningen till last; tvärtom är det en fullt naturlig strävan av chefen för en

vetenskaplig institution att vilja föra forskningsarbetet på institutionen framåt, och att därvid ett ordnande av samlingarna kommit att träda i bakgrunden är en omständighet, som framkommit av förhållandenas egen utveckling. Det synes mig därför vara värt allt erkännande, att avdelningschefen nu låtit framlägga en fullständig plan av vad som erfordras för ett slutligt ordnande av avdelningens huvudsamling. Med hänsyn till mängden av anslagsäskanden under riksstatens åttonde huvudtitel ser jag mig dock icke för närvarande i stånd att ens i begränsad omfattning tillmötesgå dessa krav, och ej heller det i viss mån härmed sammanhängande äskandet av anslag till inköp av museiskåp. Det är emellertid min förhoppning, att det ett kommande budgetår skall visa sig möjligt att vidtaga åtgärder särskilt för tillgodoseende av avdelningens behov av museiskåp.

Däremot är jag böjd förorda de anslag, som avse ett stödjande av de aktuella forskningsarbetena å avdelningen, d. v. s. de två första av de utav mig nyss angivna äskandena.

Till anslaget till inköp av instrument anhåller jag att få återkomma under följande punkt.

Till stöd för sin begäran om anslag till fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material hava avdelningsföreståndarna i sin ovanberörda skrivelse anfört huvudsakligen följande:

Paleozoologiska avdelningen har sedan flera år tillbaka varit i besittning av ett ur anatomisk synpunkt utomordentligt värdefullt material av fossila Crossopterygier från devonperioden. Då ett dylikt material icke borde ligga outnyttjat för vetenskapen, påbörjade föreståndaren 1928 en bearbetning av detsamma medelst den sollaska slipmetoden, och genom denna bearbetning, som sedermera fortgått, ha synnerligen viktiga resultat vunnits rörande de primitiva teleostoma fiskarnas anatomi och släktskap. Det förtjänar framför allt betonas, att det varit möjligt att konstatera, att de äkta Crossopterygierna säkerligen stå groddjurens förfäder långt närmare, än vad man hittills haft anledning förmoda. Det förefaller till och med möjligt, att hos en hel del av de tidigast uppträdande Crossopterygierna fanns ett öra, som i allt väsentligt förhållit sig som groddjursöra.

Allteftersom arbetet med det ifrågavarande Crossopterygiematerialet fortskridit, ha en hel del upptäckter gjorts, som tvinga föreståndaren att lägga sitt arbete långt djupare och på betydligt bredare basis än som ursprungligen avsågs. För att komma åt att ännu noggrannare studera vissa byggnadsdrag i Crossopterygieörat måste ytterligare en del material omsorgsfullt genomgå. Och vidare måste också för förståelsen av Crossopterygiernas skelett ingående jämförelser anställas med de tidigaste fossila lungfiskarna, varför undersökningen i viss mån måste utsträckas även till dessa. Slutligen är det nödvändigt att anställa noggranna jämförelser mellan Crossopterygierna och vissa nutida fiskar och groddjur, varför material av dylika måste anskaffas och snittas för mikroskopisk undersökning.

Dessa förhållanden ha givetvis föranlett, dels att bearbetningen av avdelningens devoniska Crossopterygier krävt väsentligt längre tid än som beräknats, dels att kostnaderna för bearbetningen komma att väsentligt överskrida vad som från början kunde förutses. Såvitt för närvarande kan be-

[36.] dömas skulle bearbetningen ifråga behöva fortgå till 1933, och kostnaderna för densamma torde i runt tal komma att uppgå till 7,000 kronor mer än vad som från början kunde beräknas.

Det är naturligen av den allra största betydelse att bearbetningar av fossil utföras på det ingående sätt, som i detta fall planerats. Det är visserligen sant, att dylika bearbetningar med anlitande av den sollaska slipmetoden ställa sig ganska dyrbara, men de lämna å andra sidan resultat, som vida överträffa vad som är möjligt att ernå med andra metoder. Och inom paleontologin bör givetvis liksom inom övriga vetenskaper den undersökningsmetod väljas, som i varje särskilt fall ger de tillförlitligaste och bästa resultaten och som därjämte möjliggör ett i görligaste mån fullständigt utnyttjande av ett visst material. I förevarande fall är sollaska slipmetoden i själva verket till och med den enda metod, som verkligen kan ge tillförlitliga resultat, då vissa av Crossopterygierna äro så små, att någon detaljerad kännedom om dem ej skulle stått att vinna med någon annan metod.

Den sollaska slipmetoden är användbar endast för undersökning av smärre fossil, som äro synnerligen väl bevarade. Då sådant material är en stor sällsynthet, är det uteslutet, att denna metod skall komma att kontinuerligt tillämpas å paleozoologiska avdelningen, och det föreligger därför ingen som helst anledning att för densamma begära en höjning av ordinarie anslag eller något som helst permanent anslag. Däremot är det av synnerligen stor betydelse, att ett extra anslag kan påräknas, när material, som ägnar sig för metodens tillämpning, föreligger.

Då avdelningens ordinarie anslag helt åtgå till andra ändamål, har avdelningsföreståndaren ingen möjlighet att medelst dessa anslag bestrida några som helst utgifter för sin nu pågående bearbetning av museets Crossopterygier.

Under hänvisning till vad som i petita för 1929/1930 och 1930/1931 förebragts rörande sollaska slipmetodens betydelse för paleontologin och beträffande betydelsen av här ifrågavarande undersökning, anse vi att för fullbordandet av avdelningsföreståndarens bearbetning av museets Crossopterygiematerial ett extra reservationsanslag å 7,000 kronor, fördelat lika på budgetåret 1931/1932 och 1932/1933 bör begäras.

Departementsschefen.

Den nu av mig återgivna framställningen avser, såsom av densamma framgår, beredande av medel för fullföljandet och avslutandet av vissa utav avdelningsföreståndaren sedan år 1928 bedrivna forskningar, vilka, på grund av under arbetenas gång gjorda upptäckter, kommit att läggas djupare och på bredare basis än ursprungligen avsetts. Då avdelningens ordinarie anslag helt åtgå till andra ändamål och avdelningsföreståndaren sålunda saknar möjlighet att medelst dessa anslag bestrida några som helst utgifter för här ifrågavarande forskningar, finner jag mig böra tillstyrka den gjorda framställningen. Mot de för ändamålet beräknade kostnaderna, 7,000 kronor, vilka skulle fördelas på två år med 3,500 kronor om året, har jag icke funnit något att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, tillhörigt naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdel-

ning, bevilja ett belopp av 7,000 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* reservationsanslag
 anvisa kronor 3,500: —

47. **Instrument för paleozoologiska avdelningen.** Såsom jag under föregående punkt framhållit, har vetenskapsakademien i skrivelse den 4 juni 1930, på därom av vederbörande avdelningsföreståndare gjord framställning, hemställt om utverkande av åtskilliga anslag på extra stat för budgetåret 1931/1932 för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning, däribland ett anslag å 2,000 kronor till instrument.

Till stöd för denna framställning hava avdelningsföreståndarna anfört bland annat:

Under de senaste två åren ha ett flertal både svenska och utländska specialister längre perioder bedrivit vetenskapliga studier å paleozoologiska avdelningen. Vid upprepade tillfällen ha t. o. m. två eller tre specialister samtidigt arbetat å avdelningen. Under dylika förhållanden har det visat sig, att avdelningens utrustning ifråga om preparermikroskop och belysningsapparater för dylika mikroskop varit alltför knapp, så att antingen någon av avdelningens ordinarie personal eller någon av specialisterna vissa perioder måst vara utan optiska hjälpmedel för sina arbeten.

Då det är att förvänta, att även under de närmaste åren framåt ett flertal specialister skola komma att bedriva studier å paleozoologiska avdelningen, torde bristen på preparermikroskop alltså komma att göra sig kännbar och att menligt inverka på arbetet. Det synes oss därför vara av behovet påkallat, att paleozoologiska avdelningens instrumentella utrustning kompletteras med ytterligare ett binokulärt preparationsmikroskop med belysningsapparater. Kostnaden härför beräknas enligt uppgift från firman A. Lundquist uppgå till i runt tal 1,000 kronor.

För belysning av objekt vid fotograferingar i starkare förstoring äger avdelningen sedan flera år tillbaka tvenne mindre bågglampor med urverksreglering. Dessa lampor äro emellertid föga tillförlitliga. Vid längre exponeringar måste de alltid kontinuerligt övervakas och regleras för hand. Härigenom kräves under de perioder, då fotografering pågår, en person helt för denna uppgift, varigenom en dyrbar arbetskraft, som skulle kunna användas för andra uppgifter, går förlorad. Numera finnas emellertid i marknaden synnerligen tillförlitliga självreglerade bågglampor, i vilka kolens inställning och framflyttning synnerligen noggrant åstadkommes medelst en magnetanordning. Genom begagnande av dylika lampor skulle givetvis en avsevärd besparing i arbetskraft vinnas, och det synes oss därför vara av betydelse, att paleozoologiska avdelningen sättes i tillfälle att inköpa tvenne dylika lampor. Priset torde enligt uppgift från firman A. Lundquist belöpa sig till omkring 500 kronor per lampa.

På grund av det sålunda anförda anse vi, att ett extra anslag för instrument, stort 2,000 kronor, bör begäras för paleozoologiska avdelningen för budgetåret 1931/1932.

Med hänsyn till vikten att stödja de pågående forskningsarbetena å ifrågasatt avdelning och under hänvisning i övrigt till vad i framställningen

[37.]

Instrument
 för paleozoologiska avdelningen.

Departementschefen

anförts har jag funnit mig böra tillstyrka den förevarande framställningen. Mot den framlagda kostnadsberäkningen, slutande på ett belopp av 2,000 kronor, har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp av instrument för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 2,000: —

Evertebrataavdelningen.

[38.]

Vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebrataavdelningen.

48. Vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebrataavdelningen. Under punkt 20 av 1926 års åttonde huvudtitel framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till lönereglering för befattningshavare vid naturhistoriska riksmuseet.

Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t av denna fråga anförde dåvarande departementschefen bland annat (sid. 84—86 i 1926 års åttonde huvudtitel):

Vid evertebrataavdelningen hade sedan åtskilliga år varit anställd en extra zoolog, filosofie doktor Augusta Ärnback-Christie-Linde; hon hade från avdelningens materielanslag åtnjutit ett årligt arvode av 2,400 kronor, varå utginge dyrtidstillägg samt tillfällig löneförbättring med 600 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven ansökning hade innehavaren av nämnda extra befattning å evertebrataavdelningen anhållit om erhållande av ett fast arvode av 5,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg.

Vetenskapsakademien hade i infordrat yttrande av den 14 januari 1925 förklarat sig anse den gjorda framställningen förtjänt av bifall, därvid akademien åberopat i ämnet avgivna utlåtanden av dåvarande föreståndaren för evertebrataavdelningen, professorn T. Odhner, och förste intendenten, professorn T. G. Halle.

För egen del anförde dåvarande departementschefen: Med den specialisering, som kännetecknade den vetenskapliga forskningen överhuvud och den naturvetenskapliga särskilt, vore det ej möjligt för den ordinarie personal, som funnes å en museets avdelning, att ägna de till avdelningen hörande samlingarna den vetenskapliga bearbetning, som instruktionen förutsatte. Anställande av specialister för detta ändamål under längre eller kortare tid syntes vara ett från museets sida naturligt önskemål, som borde röna beaktande, i den mån ej ekonomiska betänkligheter stode hindrande i vägen. Att emellertid för avlönande av dylika specialister under längre tid anlita de begränsade anslagen till samlingarnas ordnande, vård och förökande funne departementschefen ej stå i god överensstämmelse med de för dessa anslag avsedda ändamål. Härvid borde andra utvägar sökas. Vad den här berörda framställningen beträffade hade fru Ärnback tjänstgjort å evertebrataavdelningen i över 9 år. Det vetenskapliga specialarbete å viss del av samlingarna i nämnda avdelning, åt vilket fru Ärnback ägnat sig, uppgåves vara mycket tidsödande och torde kunna beräknas taga ytterligare 4 å 5 år. Det syntes departementschefen nu icke vara försvarligt att genom indragning av utgående ersättning låta fru Ärnback plötsligt avbryta sina arbeten dels med hänsyn till hennes relativt långa tjänstgöring vid museet, dels för att icke lämna dessa specialarbeten oavslutade. Å andra sidan borde hän-

syn tagas till att evertebratavdelningen finge fullt utnyttja sitt anslag, vilket till förfång för avdelningen icke kunnat ske de år, då nu ifrågavarande ersättning måst därur betalas till fru Ärnäck. Departementschefen hade vid övervägande av frågan ansett sig böra förorda en sådan anordning, att å extra stat uppfördes ett visst anslag till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebratavdelningen. Härvid ville departementschefen emellertid med styrka betona, dels att han förutsatte, att detta anslag endast borde utgå under de närmaste 4 å 5 åren, under vilken tid torde böra tillses att ifrågavarande arbeten bleve behörigen slutförda, dels ock att ett bifall till denna mera ensartade och av speciella förhållanden framkallade anordning ej finge vara av prejudicerande natur och sålunda icke tagas till intäkt för motsvarande krav från andra avdelningar inom museet. Beträffande storleken av det anslag, som borde ifrågakomma, erinrades att fru Ärnäcks ersättning då utgjorde för år 3,000 kronor — däri inberäknat tillfällig löneförbättring. Med hänsyn till den med löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget torde beloppet böra med någon avrundning uppåt bestämmas till 4,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1926/1927 till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor, och blev detta Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen bifallet.

Jämväl för vartdera av budgetåren 1927/1931 har riksdagen för ändamålet anvisat extra anslag till enahanda belopp.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien, på därom av vederbörande avdelningsföreståndare gjord framställning, hemställt om utverkande av anslag för ändamålet med oförändrat belopp för budgetåret 1931/1932.

Avdelningsföreståndarna hava i sin ovanberörda framställning anfört bland annat följande:

Doktor Ärnäck har dokumenterat sig som en framstående kännare av sin specialgrupp, och hennes vetenskapliga arbeten ha inom utländska fackkretsar rönt uppskattning för gedigenhet och noggrannhet. Också har professor T. Odhner kunnat intyga, att det vore av betydande värde för forskningen, om hon bleve i tillfälle att fullfölja sina studier över ascidierna. Den stora fördelen att få denna vid vår västkust talrikt företrädde djurgrupp bättre känd och utredd har även blivit framhävd av professor Wirén. De utförda bearbetningarna av riksmuseets samlingar ha lett till ett så tydligt erkännande som en anmodan om att behandla ascidierna i det stora standardverket *Handbuch der Zoologie*, utgiven av Kükenthal och Krumbach.

Då alltså väsentliga delar av riksmuseets rika nordiska och arktiska ascidiesamlingar kvarstå obearbetade och detsamma är förhållandet med de exotiska kollektionerna, bland vilka särskilt må nämnas de mycket värdefulla och omfattande samlingarna från svenska sydpolsexpeditionen, är det givetvis för avdelningen av stor vikt, att doktor Ärnäck fortfarande får ägna sina arbetskrafter åt ett område, där hon förvärvat en djupgående erfarenhet, detta så mycket mer som hon är den enda forskare inom landet,

[38.]

som för närvarande arbetar med denna mycket svårbehandlade och tidskrävande djurgrupp. Vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet i sin framställning år 1926 yttrade, att det syntes icke vara försvarligt att genom indragning av utgående ersättning låta fru Ärnäck plötsligt avbryta sina arbeten dels med hänsyn till hennes relativt långa tjänstgöring vid museet, dels för att icke lämna dessa specialarbeten oavslutade», har fortfarande obetingad giltighet.

Det förtjänar ock att erinras om att evertebratavdelningens föregående föreståndare, professor T. Odhner, med styrka betonat det stora behovet av ytterligare vetenskapliga arbetskrafter å avdelningen. Det ogynnsamma läge, avdelningen i detta avseende intager, framträder starkt vid en jämförelse med utländska museer av motsvarande storlek. I nyssnämnda yttrande återgivet i 1926 års statsverksproposition (s. 85), anföras som närliggande exempel förhållandena vid Köpenhamns Zoologiska museum, det enda av de nordiska museerna, som till omfattning är med riksmuseet jämförligt. Därvid uppvisas att de djurgrupper, som rymmas inom riksmuseets evertebratavdelning och här skola skötas av en föreståndare och en assistent, i Köpenhamn vårdas av 5 ordinarie vetenskapliga tjänstemän och en extra-zoolog. Den nye avdelningsföreståndaren ser sig också nödsakad att hemställa, att statsmakterna måtte beakta de svåra olägenheter, som alltmer framträda inom avdelningen på grund av otillräckligt antal vetenskapliga arbetskrafter, och i varje fall icke genom indragning av ett hittills utgående anslag utan motsvarande ersättning än ytterligare försämra ett redan förut betänkligt läge.

Något yrkande om överförande å ordinarie stat av ifrågavarande anslag, som beräknas utgå för ytterligare 4 å 5 år, vilja vi icke nu framställa utan hemställa om att det, i likhet med vad som förut varit fallet, upptages å extra stat att utgå för nästa budgetår med 4,000 kronor.

Departementsschefen.

När dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet år 1926 framlade förslag om ett särskilt anslag till ett vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å riksmuseets evertebratavdelning, avsåg han att bereda möjlighet för fru Ärnäck-Christie-Linde att fortsätta sina redan då i över nio år bedrivna, väl vitsordade vetenskapliga arbeten. Med utverkande av berörda anslag avsåg dåvarande departementsschefen vidare att bereda möjlighet för evertebratavdelningen att för därmed närmast avsedda ändamål anlita sitt materielanslag, vilket till förfång för avdelningen icke kunnat ske de år, då arvode till fru Ärnäck utgått från sagda anslag. Departementsschefen förutsatte härvid, att det särskilda anslaget endast borde utgå under de närmaste 4 å 5 åren, under vilken tid det torde böra tillses, att ifrågavarande arbeten bleve behörigen slutförda.

I sin nu föreliggande framställning hava avdelningsföreståndarna meddelat, att alltjämt väsentliga delar av riksmuseets rika nordiska och arktiska ascidiesamlingar kvarstode obearbetade och att detsamma vore förhållandet med vissa exotiska kollektioner. Med hänsyn härtill vore det för avdelningen av stor vikt, att fru Ärnäck fortfarande finge ägna sina arbetskrafter å ett område, där hon förvärvat en djupgående erfarenhet, detta så mycket mer som hon vore den enda forskare inom landet, som för närvarande arbetade med denna mycket svårbehandlade och tidskrävande djurgrupp.

Jag måste givetvis finna det beklagligt, att här förevarande arbeten icke hunnit slutföras inom den tid, som år 1926 härför beräknades. Med hänsyn emellertid till den motivering, som från avdelningsföreståndarnas sida i förevarande hänseende förebragts, finner jag mig dock böra biträda det framlagda förslaget om fortsatt anslag för ändamålet.

Avdelningsföreståndarna hava beräknat, att anslag för här ifrågavarande ändamål skulle bli erforderligt under ytterligare fyra à fem år. Jag har vid mitt tillstyrkande av framställningen utgått från att denna beräkning skall visa sig hållbar och att således efter sagda tid anslag för ändamålet icke längre skall ifrågakomma.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,000:—

Entomologiska avdelningen.

49. Anskaffande av nya skåp m. m. för entomologiska avdelningen. Med bifall till Kungl. Maj:ts därom väckta förslag (punkt 30 i 1928 års åttonde huvudtitel) beviljade 1928 års riksdag till anskaffande av nya skåp m. m. för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning ett belopp av 20,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1928/1929 såsom extra reservationsanslag 5,000 kronor.

[39.]
Anskaffande
av nya skåp
m. m. för
entomolo-
giska avdel-
ningen.

För budgetåren 1929/1931 anvisade vidare riksdagen av ovanberörda belopp ytterligare tillhoppa 10,000 kronor såsom extra reservationsanslag.

I skrivelse den 4 juni 1930 har vetenskapsakademien hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1931 års riksdag att till inköp av skåp för entomologiska avdelningen av det förut beviljade anslaget å 20,000 kronor anvisa för budgetåret 1931/1932 5,000 kronor.

Vid sin anmälan den 4 januari 1928 av frågan om anslag för anskaffande av nya skåp m. m. för entomologiska avdelningen anförde dåvarande departementschefen, att det för ändamålet föreslagna anslagsbeloppet av 20,000 kronor syntes böra uppdelas på fyra år, varvid den första fjärdelen borde anvisas för budgetåret 1928/1929.

Departements-
chefen.

Då det är av vikt, att de arbeten, som äro beroende av förevarande anslag, få fortgå utan avbrott, finner jag lämpligt, att anslagsbeloppets sista fjärdedel anvisas att utgå för budgetåret 1931/1932. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det till anskaffande av nya skåp m. m. för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning av 1928 års riksdag beviljade beloppet av 20,000 kronor för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* reservationsanslag anvisa
återstoden kronor 5,000:—

Vertebratavdelningen.

[40.]
Nya skåp för
vertebrat-
avdelningen.

50. Nya skåp för vertebratavdelningen. I skrivelse den 4 juni 1930 har vetenskapsakademien, under åberopande av den motivering, som finnes anförd i en skrivelsen bilagd framställning av den 8 maj 1930 från riksmuseets avdelningsföreståndare, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att till anskaffande av nya skåp för vertebratavdelningen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,730 kronor.

Avdelningsföreståndarna hava i sin berörda framställning till en början erinrat om sin motivering för ett år 1928 framfört anslagskrav av enahanda art, därvid de anført bland annat följande: Vid inredningen av de nya lokalerna för de vetenskapliga huvudsamlingarna, tillhöriga riksmuseets vertebratavdelning, hade så mycken hänsyn, som förhållandena tillåto, tagits till den tillväxt av dessa samlingar, som man hoppats kunna vänta sig. Den sal, som inneslöte den vetenskapliga fågelsamlingen, hade försetts med skåp i den utsträckning, som inredningsanslaget tillåtit. Sedan detta förbrukats, hade dock funnits ett tomrum, avsett för ett större skåp och ett halvskåp. Det hade knappast förefallit troligt, att även detta utrymme skulle så särdeles snart behöva tagas i anspråk. Emellertid hade den vetenskapliga fågelsamlingen tack vare åtskilliga gynnsamma omständigheter i mycket betydande grad tillvuxit och nästan fördubblats, sedan den omnämnda inredningen planerats, och den utgjordes för närvarande av omkring 44,500 exemplar (oräknat de utställda samlingarna). Detta hade gjort, att en besvärlig och för materialet skadlig trängsel på flera ställen uppstått, och en del hade ej kunnat på lämpligt sätt inordnas, vilket gjort behovet av ytterligare skåputrymme även på den hittills tomma platsen mycket trängande. Kostnaderna för ett större skåp och ett halvskåp inredda med lämpliga lådor i likhet med de förut anskaffade belöpte sig enligt kostnadsförslag från a.-b. nordiska kompaniet, som efter vederbörlig konkurrens med andra firmor fått utföra de närmast förut i detta rum uppförda skåpen, till 5,730 kronor.

Till vad sålunda tidigare anförts hava avdelningsföreståndarna i den nu gjorda framställningen tillagt, att dessa skåp nu vore ännu mera av nöden än då den första framställningen gjordes. Utom den så att säga ordinarie ökningen erhöles år 1930 en samling japanska fåglar, uppgående till ej mindre än 1,224 exemplar. Det vore uppenbart, att en sådan ökning av fågelsamlingen även framkallade ett stegrat behov av skåp med lådor för en ändamålsenlig förvaring av detta värdefulla material. I allo hade fågelsamlingen nu ökats till betydligt över 50,000 exemplar. På grund härav förelåge nu ännu större skäl för att den redan förut vid upprepade tillfällen gjorda framställningen om medel till ett skåp i vertebratavdelningens fågelsamling ånyo framfördes. Kostnaden torde kunna beräknas lika med vid föregående tillfällen eller till 5,730 kronor.

Departement-
schefen.

Den starka tillväxten av vertebratavdelningens fågelsamling, varför redogjorts i avdelningsföreståndarnas skrivelse, har kommit det för denna samling iordningställda utrymme att, tidigare än vad förut beräknats, bliva otillräckligt. Från vetenskapsakademiens sida har nu ånyo framförts en

flera gånger tidigare framställd begäran om anslag för beredande av ökade skåputrymmen. Med hänsyn till nödvändigheten av att här förevarande värdefulla och ömtåliga material erhåller en tillfredsställande och ändamålsenlig förvaring, finner jag mig böra tillstyrka den nu gjorda framställningen.

Mot den beräknade kostnaden, 5,730 kronor, har jag icke funnit något att erinra.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anskaffande av nya skåp för naturhistoriska riksmuseets vertebratavdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 5,730: —

Etnografiska avdelningen.

51. Arbetsbiträde vid etnografiska avdelningen. Till arbetsbiträde vid riksmuseets etnografiska avdelning utgick under tiden 1 januari 1922—30 juni 1926 ett extra anslag av 2,000 kronor för år. I samband med den av 1926 års riksdag beslutade löneregleringen för riksmuseet anvisade riksdagen för ändamålet för budgetåret 1926/1927 ett till 2,400 kronor förhöjt extra anslag; och har samma belopp för ändamålet anvisats av riksdagen jämväl för vardera av budgetåren 1927/1931.

I skrivelse den 4 juni 1930 har vetenskapsakademien, på därom av vederbörande avdelningsföreståndare gjord framställning, hemställt om utverkande av anslag för ändamålet med oförändrat belopp för budgetåret 1931/1932. Avdelningsföreståndarna hava därvid framhållit, att, om avdelningen komme att förflyttas till livregementets dragoners f. d. kaserner, detta anslag alltjämt bleve lika oumbärligt till följd av de nydaningsarbeten av olika slag, som inflyttningen i nya lokaler komme att medföra.

Då jag icke har något att erinra mot vetenskapsakademiens framställning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,400: —

[41.]

Arbetsbiträde vid etnografiska avdelningen.

Departementschefen.

52. Uppvärmning m. m. av vissa lokaler för etnografiska avdelningen. Riksdagen anvisade årligen för budgetåren 1923/1928 ett extra anslag av 1,750 kronor till uppvärmning, belysning, städning m. m. av vissa lokaler i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm för riksmuseets etnografiska avdelning.

Genom beslut den 23 april 1926 godkände vidare Kungl. Maj:t en inom byggnadsstyrelsen uppgjord plan för användande tills vidare av våningarna en och två trappor upp jämte entresolvåningen inom den statsverket tillhöriga fastigheten nr 10 vid Västra Trädgårdsgatan i Stockholm, enligt vil-

[42.]

Uppvärmning m. m. av vissa lokaler för etnografiska avdelningen.

[42.] ken plan nämnda lokaler delvis skulle upplåtas för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 30 av 1928 års åttonde huvudtitel) anvisade därefter 1928 års riksdag till uppvärmning m. m. för vissa av etnografiska avdelningen disponerade provisoriska lokaler för budgetåret 1928/1929 ett extra reservationsanslag av 3,810 kronor. Genom beslut den 8 juni 1928 ställdes detta anslag till vetenskapsakademiens förfogande och föreskrevs tillika, att av anslaget 1,750 kronor skulle användas till bestridande av kostnaderna för uppvärmning, belysning och städning m. m. av lokalerna i kvarteret Grönlandet norra och 2,060 kronor till i stort sett motsvarande ändamål för de provisoriska utställningslokalerna i fastigheten nr 10 vid Västra Trädgårdsgatan.

Jämväl för budgetåret 1929/1930 anvisade riksdagen för här ifrågavarande ändamål ett extra reservationsanslag av 3,810 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32 av 1930 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen för budgetåret 1930/1931 till uppvärmning m. m. för vissa av etnografiska avdelningen disponerade provisoriska utställningslokaler ett extra reservationsanslag av 2,060 kronor. Såsom av berörda punkt 32 närmare framgår, avsåg detta anslag närmast att bestrida kostnaderna för uppvärmning m. m. av lokalerna i Västra Trädgårdsgatan 10.

I skrivelse den 10 september 1930 har nu vetenskapsakademien, under åberopande av den motivering, som finnes anförd i en skrivelsen bifogad framställning från föreståndaren för etnografiska avdelningen, professor G. Lindblom, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 2,060 kronor.

I samma skrivelse har vidare vetenskapsakademien framlagt två nya anslagskrav, betingade av 1930 års riksdags beslut om upplåtelse till etnografiska avdelningen av viss del av förutvarande livregementets dragoners kaserномråde. I detta hänseende har akademien hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för anställande av en icke-ordinarie befattningshavare, eldare, vid etnografiska avdelningen anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 1,350 kronor,

dels ock för anställande av en icke-ordinarie befattningshavare, nattvakt, vid etnografiska avdelningen anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 3,200 kronor.

Till stöd för dessa anslagsäskanden har professor Lindblom i sin ovanberörda, vid akademiens framställning fogade skrivelse anfört bland annat:

För skötseln av värmeledningspannorna i de nya lokalerna måste särskild eldare anställas. Innan pannorna ytterligare utbyggets, behövdes dock ej en sådan med full tjänstgöring. För skötseln av de båda pannor, som nu

gjordes i ordning, torde (enligt beräkning av ingenjör Helge Eriksson, som utfört ritningarna till värmeledningen) 150 kronor per eldningsmånad jämte fri bostad (utan värme), enär bostadslägenhet ändå funnes i lokalerna, vara en lämplig avlöning. Under nio eldningsmånader skulle alltså avlöningen åt en eldare belöpa sig till 1,350 kronor. Visserligen anhölle professor Lindblom i en annan skrivelse om att värmeledningscentralen i f. d. dragonkasernen måtte utbyggas under nästa budgetår, men innan denna anhållan behandlats, ansåge han det för tidigt att begära ökad avlöning åt eldare.

För behovet av en nattvakt för etnografiska avdelningen, i likhet med riksmuseets avdelningar vid Frescati, torde det vara tillräckligt att hänvisa till de nya lokalernas ännu isolerade läge — vilket åter komme att inträda efter utställningens slut — samt till karaktären av stora delar av institutens samlingar. De många föremålen av ädel metall och brons, skulpturer av trä och marmor, porslin, lacksaker, broderier, mattor och andra textilier vore lätta att omsätta i kontanter och kunde därför fresta till inbrott. Att praktisera sig in genom de lågt sittande fönstren på byggnaderna erbjöde ingen svårighet och området vore ej inhägnat utan tilläte fri passage för snart sagt vem som helst. Om ej annat kunde fönstren inbjuda lösa element att taga sig in för erhållande av skydd under natten och i så fall uppstode lätt risk för eldfara (cigarrettrökning etc.). F. d. kasernunderofficeren, fanjunkare Åström hade meddelat, att han tidvis morgon efter morgon måst driva ut ett tjugutal uteliggare, som genom fönstren praktiserat sig in i stallarna. Härtill komme vidare den bekanta omständigheten, att ett stort antal glasrutor blevo utslagna på stallbyggnaderna, innan dessa togos i besittning för utställningsändamål. När utställningen upphörde och området åter låge öde, vore det högeligen att befara, att samma förhållande skulle inträda.

Under avdelningens förläggning vid Vallingatan hade ej — bortsett från några år under kristiden — funnits nattvakt och ej heller behövts någon sådan tack vare det centrala, starkt trafikerade läget. I f. d. dragonkasernen bleve situationen helt annan. Professor Lindblom kunde därute svårigen ansvara för samlingarna utan nattlig bevakning.

En nattvakt vid etnografiska avdelningen torde lämpligen avlönas på samma sätt som vid riksmuseet vid Frescati, vars anslag till nattvakt vore 3,200 kronor per år, därav till avlöning åt vikarie under frinätter 368 kronor. Frinätternas antal vore 40 och räknades även som semester.

I ärendet har statskontoret den 16 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid bland annat anført:

Vad anginge det begärda anslaget till avlönande av en extra befattningshavare, eldare, för skötseln av värmeledningspannorna i etnografiska avdelningens nya lokaler i f. d. livregementets dragoners kasernetablisement, kunde statskontoret icke undgå att finna det för ändamålet beräknade avlöningsbeloppet, 150 kronor per eldningsmånad jämte fri bostad (utan värme), väl högt tilltaget. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat från sakkunnigt håll, torde även med hänsyn tagen till lokalernas avlägsna läge ett eldningsarvode av c:a 120 kronor per eldningsmånad vara att betrakta som skäligt. I anseende härtill och i betraktande av att fri bostadsförmån kunde beredas eldaren, syntes det i förevarande framställning begärda beloppet kunna något nedsättas.

[42.] Vidkommande det begärda anslaget till anställande av nattvakt, funne statskontoret visserligen, att bevakning nattetid av museets ifrågavarande lokaler vore av behovet påkallad, men denna bevakning torde dock, enligt vad under hand inhämtats, kunna anordnas för en lägre kostnad än den föreslagna. Vid östra arméfördelningen torde nämligen komma att anställas en befattningshavare med bostad inom ifrågavarande kasernområde, vilken utan olägenhet kunde åtaga sig berörda nattvaktstjänstgöring. Genom en dylik anordning torde de årliga kostnaderna för nattbevakningen kunna begränsas till 2,400 kronor jämte något belopp, exempelvis 300 kronor, för beredande åt honom av frinätter.

I stället för den föreslagna anordningen att till bestridande av kostnaderna för ovanberörda eldare och nattvakt uppföra särskilda extra anslag under åttonde huvudtiteln, ville statskontoret förorda, att dessa kostnader anvisas att utgå från det extra reservationsanslaget till uppvärmning m. m. av vissa lokaler för etnografiska avdelningen (1930/1931: VIII. B. 45), vilket i så fall torde få höjas med erforderligt belopp.

När etnografiska avdelningen fått sina lokaler slutligt ordnade, torde frågan om eldning och nattbevakning få upptagas till förnyad prövning. I samband därmed syntes också avdelningens expensmedel böra anvisas att utgå från ett och samma anslag å riksstaten, varigenom rörande dessa kostnader större överskådlighet skulle vinnas än vad för närvarande vore fallet.

Departementschefen.

Vad till en början beträffar anslaget till uppvärmning m. m. för vissa av etnografiska avdelningen disponerade provisoriska utställningslokaler, har detsamma av akademien föreslagits skola beräknas till samma belopp för budgetåret 1931/1932 som för innevarande budgetår eller 2,060 kronor. Häremot har jag intet att erinra.

Vetenskapsakademiens båda övriga av mig under denna punkt omförmälda anslagsäskanden, till avlöning till eldare och till nattvakt, sammanhånga, såsom jag nyss erinrat, med den av 1930 års riksdag beslutade utflyttningen av etnografiska museet till förutvarande livdragonregementets kasernområde. Jag kommer under följande punkt att lämna en närmare redogörelse för denna frågas nuvarande läge och för de åtgärder, jag i detta hänseende kommer att föreslå för budgetåret 1931/1932. I vilket fall som helst torde det vara ofrånkomligt, att under berörda tid åtgärder vidtagas för ordnande av eldnings- och nattbevakningsfrågorna beträffande de nya lokalerna; vad avdelningsföreståndaren härutinnan anfört finner jag mig kunna ansluta mig till.

I fråga om de avlöningsförmåner, som böra beräknas för de sålunda erforderliga extra befattningshavarna, finner jag mig böra godtaga vad statskontoret i sådant hänseende föreslagit. I fråga om eldaren har statskontoret — med hänsyn till att fri bostad kan beredas denne befattningshavare — föreslagit ett arvode av 120 kronor under en var av ungefär nio eldningsmånader eller 1,080 kronor. Mot denna beräkning har jag intet att erinra liksom ej heller mot förslaget att för nattvaktstjänstgöring skulle beräknas ett belopp av 2,700 kronor, därav 300 kronor för beredande av frinätter åt nattvakten.

I likhet med statskontoret vill jag förorda, att samtliga under denna punkt omförmälda kostnader måtte i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföras såsom ett gemensamt anslag under rubrik uppvärmning m. m. av vissa lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning. De belopp, som av mig i det föregående tillstyrkts, utgöra 2,060 kronor, 1,080 kronor och 2,700 kronor, och hela det erforderliga beloppet uppgår alltså till 5,840 kronor. Med hänsyn till att först omförmälda anslagspost å 2,060 kronor hittills haft karaktären av reservationsanslag torde det bliva erforderligt, att jämväl det för budgetåret 1931/1932 erforderliga beloppet i riksstaten upptages såsom reservationsanslag, och torde detsamma böra av Kungl. Maj:t fördelas i anslutning till nu angivna beräkningsgrunder.

Vidare vill jag betona att, såsom statskontoret framhållit, frågorna om eldning och nattbevakning vid etnografiska museet ävensom om denna avdelnings övriga expensutgifter böra upptagas till förnyad prövning, när avdelningen fått sina lokaler slutligt ordnade.

I detta sammanhang vill jag till sist erinra, att Kungl. Maj:t på framställning av vetenskapsakademien genom beslut den 4 december 1930 anvisat för motsvarande ändamål under budgetåret 1930/1931 dels 2,430 kronor från förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser ved m. m. att användas till bränsle och städning samt avlönande av en eldare och dels 2,025 kronor från reservationsanslaget till extra utgifter att användas till avlönande av en nattvakt.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppvärmning m. m. av vissa lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 5,840:—

53. Fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablisement till etnografiskt museum m. m. Den 14 mars 1930 framlade Kungl. Maj:t för riksdagen proposition, nr 244, angående åtgärder för beredande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning m. m. Under hänvisning i huvudsak till innehållet i denna proposition torde jag här få erinra om följande:

Den 27 november 1929 framlade *byggnadsstyrelsen* utredning och förslag rörande beredande av nya lokaler för etnografiska museet, vilket förslag avsåg museets förläggande till förutvarande livregementets dragoners kasernetablisement å norra Djurgården och i huvudsak innebar följande. Med hänsyn till det stora behovet av magasinslokaler skulle en av kasernerna, nr III å en utredningen bifogad situationsplan, användas uteslutande för detta ändamål. Denna byggnad skulle endast förses med värmeledning men i övrigt kunna användas i befintligt skick. De båda övriga kasernerna skulle iordningställas för de museisamlingar, som borde göras tillgängliga

[43.]

Fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablisement till etnografiskt museum m. m.

[43.]

för allmänheten. Vindarna borde begagnas såsom magasin, varför taken borde värmeisoleras. Det förutvarande sjukhuset skulle inredas med arbetsrum och förses med värmeledning. Det utanför områdets föreslagna gränser belägna sjukstallet skulle förses med en större ingång och avses att användas till förvaring av skrymmande föremål, såsom båtar m. m. Den gamla köksbyggnaden, som vore av sten, skulle anordnas såsom värmecentral, vilken tilltoges så, att den bleve tillräcklig även vid en framtida utvidgning av museilokalerna. I denna byggnad funnes en bostad om två rum och kök, som skulle användas för maskinist. Två bostadslägenheter i den kasernbyggnad, vilken avsåges till magasin, skulle bibehållas för museets två vaktmästare. Enligt detta förslag skulle etnografiska museet komma att disponera 2,600 kvadratmeter utställningslokaler, 2,025 kvadratmeter magasinlokaler och 275 kvadratmeter arbetslokaler, eller sammanlagt 4,900 kvadratmeter förutom erforderliga bostadslägenheter. Kostnaderna för genomförandet av detta förslag beräknades av styrelsen komma att uppgå till 480,000 kronor. Till dessa kostnader komme emellertid 15,000 kronor för samlingarnas flyttning samt kostnader för montrar och andra uppställningsanordningar inom de nya lokalerna, beräknade till 146,000 kronor.

För tillgodoseendet av avdelningens ytterligare utrymmesbehov hade byggnadsstyrelsen tänkt sig två utbyggnadsstadier, närmare angivna å situationsplanen.

Det nästa eller andra utbyggnadsstadiet skulle sålunda avse uppförandet av förbindelselängor, A, mellan kasernen I och de båda övriga kasernerna, så att dessa tre kaserner komme att bilda en sammanhängande byggnad. Härtill komme ombyggnad av den nu till magasinsäudamål avsedda kasernen III till utställningslokaler, uppförande av en ny magasinsbyggnad, B, påbyggd av kasernen I med en våning, anordnande därstädes av en ny trappa m. m., samt vidtagande av vissa ändringsarbeten i kasernen II.

Efter utförandet av andra utbyggnadsstadiet, vars genomförande beräknats draga en kostnad av 890,000 kronor, skulle finnas disponibla, förutom bostadsutrymmen, tillhopa 7,375 kvadratmeter, därav 4,800 kvadratmeter utställningslokaler, 2,300 kvadratmeter magasinlokaler och 275 kvadratmeter tjänstelokaler.

I det tredje utbyggnadsstadiet skulle uppföras de å situationsplanen med C och D betecknade tillbyggnaderna. Efter denna sista utbyggnad, som beräknats betinga en kostnad av 800,000 kronor, skulle etnografiska museet disponera utrymmen av sammanlagt omkring 10,000 kvadratmeter.

Under förutsättning att Kungl. Maj:t och riksdagen godkände det framlagda förslaget att förlägga det etnografiska museet till dragonkasernen å norra Djurgården, skulle, framhöll byggnadsstyrelsen vidare, de härför erforderliga kostnaderna, avseende de befintliga byggnadernas iordningställande, kunna fördelas på två år, och skulle därvid för det första budgetåret erfordras förslagsvis 300,000 kronor, däri inberäknad kostnaden för samlingarnas flyttning.

Genom remiss den 9 januari 1930 anbefalldes härefter byggnadsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag till sådana anordningar, som kunde befinnas påkallade för att, intill dess frågan om ett definitivt ordnande av etnografiska museets lokalförhållanden kunde upptagas till närmare prövning, provisoriskt tillgodose lokalbehoven för detta museum.

Det förslag, som *byggnadsstyrelsen* med anledning härav avgav den 23 januari 1930, avsåg allenast en magasinering av samlingarna och beredande

av arbetsrum för tjänstemännen. Enligt detta förslag skulle för museet erfordras två av kasernerna, sjukhuset, köksbyggnaden och sjukstallet, vilket alltså innebar, att en av de i det första förslaget upptagna kasernerna icke för närvarande skulle behövas.

De för detta förslag erforderliga ändringsarbeten m. m. hade enligt inom byggnadsstyrelsen uppgjorda kostnadsförslag beräknats betinga en sammanlagd kostnad av 85,000 kronor, vartill komme kostnaderna för samlingarnas flyttning, enligt tidigare beräkning uppgående till 15,000 kronor, eller sammanlagt 100,000 kronor. En eventuellt behövlig inredning av vinden i den uppvärmda kasernen skulle öka kostnaderna med 15,000 kronor. I det sålunda uppgjorda förslaget hade byggnadsstyrelsen bortsett från varje möjlighet till utställning av museets samlingar, även i den ringa utsträckning, vari de för närvarande hölles tillgängliga för allmänheten och forskare. De föreslagna anordningarna avsåge sålunda endast magasinering av samlingarna och beredande av arbetsrum för museets tjänstemän. Ett tillgodo-seende av önskemålet om utställning i ungefär samma omfattning som för närvarande skulle betinga iordningställande av bottenvåningen i kasernen I i enlighet med byggnadsstyrelsens tidigare förslag, varjämte till ersättning för den härigenom minskade tillgången till uppvärmda förvaringsutrymmen jämväl vinden i samma kasern bör kunna uppvärmas. På detta sätt skulle vinnas omkring 500 kvadratmeter golvyta för utställning av samlingarna, och skulle förslaget givetvis i detta avseende innebära en förbättring av de nuvarande lokalförhållandena. Dylika ytterligare anordningar för ernående av möjlighet till utställning skulle emellertid medföra en ökning av kostnaderna med omkring 100,000 kronor, d. v. s. dessa skulle ungefär fördubblas. Såväl med hänsyn härtill som i betraktande av de i ifrågavarande byggnad ingripande åtgärder, som anordnande jämväl av utställningslokaler skulle medföra, syntes det byggnadsstyrelsen, att dessa åtgärder näppeligen borde komma till utförande med mindre avsikten är att bereda etnografiska museet en permanent förläggning till dragonkasernen.

Föreståndaren för etnografiska avdelningen, *professor G. Lindblom*, framlade i ett med anledning av byggnadsstyrelsens förslag av den 23 januari 1930 avgivet utlåtande — om anslaget av 100,000 kronor icke kunde väsentligen höjas och etnografiska avdelningen sålunda skulle tvingas att flytta till dragonkasernen — följande förslag, grundat på byggnadsstyrelsens beräkningar i skrivelsen av den 27 november 1929. Förutsättningen för det-samma var dels att tomten permanent tilldelades museet, dels att utrym-mandet icke blott av Västra Trädgårdsgatan 10 utan även av Vallingatan 2 tills vidare finge anstå:

Budgetåret 1930/1931.

Kasern I magasin, sjukhuset, sjukstallet	100,000 kronor
--	----------------

Budgetåret 1931/1932.

Ändringsarbeten m. m. i kasern II	162,500	»
Ändringsarbeten i kasern III	25,000	»
Utbyggande av värmecentralen	23,000	»

Summa 210,500 kronor

Budgetåret 1932/1933.

Ändringsarbeten m. m. i kasern I	162,500 kronor	
(materialet överflyttas under tiden till kasern III)		
Skåp och montrar etc. till kasern II	75,000	»

Summa 237,500 kronor

[43.]

Budgetåret 1933/1934.

Byggande av magasin	100,000 kronor
Skåp till kasern I	75,000 »
	Summa 175,000 kronor

Budgetåret 1934/1935.

Ombyggnad av kasern III	175,000 kronor
Skåp och montrar etc. till kasern III	75,000 »
	Summa 250,000 kronor

Härtill komma oförutsedda utgifter m. m. cirka	77,000 kronor
	Summa summarum 1,050,000 kronor

fördelade på fem år eller per år 210,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle Vallingatan 2 och Västra Trädgårdsgatan 10 kunna utrymmas först under tredje året. Fördelaktigt vore därför, om de sålunda föreslagna anslagen för de båda första åren kunde höjas, bland annat även för beredande av lokaler för doktor Hedins nyförvärv.

Departementschefen ansåg, att den för etnografiska museet lyckligaste lösningen för närvarande vore att åt museet förvärva ett område, där museet kunde beräknas komma att få kvarstanna, och att genom begränsade, successivt anvisade anslagsmedel till erforderliga byggnadsarbeten småningom bereda åt museet de såväl utställnings- som magasinlokaler, av vilka museet kunde vara i behov. Den successiva utvecklingen skulle härigenom taga en längre tid än om en nybyggnad omedelbart skulle uppföras, men det hade synts departementschefen angeläget att ej genom ett forcerat musei-byggande och därmed följande belastning å åttonde huvudtiteln äventyra den snara lösningen av historiska museets byggnadsfråga.

I anslutning till de allmänna synpunkter i fråga om de nu aktuella frågorna om byggnadsarbeten för våra museer, som departementschefen i berörda proposition framlagt, uttalade han sin anslutning till det av byggnadsstyrelsen den 23 januari 1930 framlagda förslaget. Detta förslag, som avsåge endast en provisorisk magasinering av samlingarna, komme givetvis att under en kortare tid medföra vissa svårigheter för museet och dess arbete, men under förhandenvarande förhållanden torde det vara den mest ändamålsenliga lösningen av föreliggande fråga. Enligt detta förslag skulle en av kasernerna försees med värmeledning och däri magasineras den del av samlingarna, som vore i oundgängligt behov av uppvärmda förvaringsrum, under det att en annan kasern skulle användas för sådana samlingsföremål, som icke vore i behov därav. Sjukhuset, med undantag av vinden, skulle iordningställas till tjänstelokaler och försees med värmeledning, varjämte köksbyggnaden skulle ombyggas till värmecentral. Härjämte skulle sjukstallet upplåtas till skrymmande föremål. Enligt djurgårdskommissionens förslag, vartill departementschefen i denna del anslutit sig, skulle för närvarande för etnografiska museets räkning tagas i anspråk kasernerna I och III. Kasernen II skulle däremot tills vidare stå till de militära myndigheternas förfogande. Då härtil komme, att både stallbyggnaderna och exercis- och ridhusen vid förutvarande livregementets dragoners kasern ävensom stallflyglarna vid förutvarande positionsartilleriregementets kasern sannolikt ännu under flera år kunde få disponeras av de militära myndigheterna, torde, enligt vad chefen för försvarsdepartementet meddelat, de från dessa

myndigheter framställda önskemålen få anses behörigen beaktade. Genom de sålunda föreslagna åtgärderna skulle etnografiska museet på sin nya plats komma att disponera 1,200 kvadratmeter uppvärmda och 2,000 kvadratmeter icke uppvärmda förvaringslokaler samt 235 kvadratmeter tjänstelokaler eller inalles omkring 3,500 kvadratmeter. För närvarande disponerade museet inom kvarteret Grönlandet södra ett lokalutrymme av 1,719 kvadratmeter. Förbättringen vore dock endast skenbar, då endast en ringa del av samlingarna kunde förvaras i uppvärmda lokaler. Härav följde, att man måste räkna med ett fullföljande så snart som möjligt av ändringsarbetena i de nu närmast ifrågakomna lokalerna. Vidare torde det bli nödvändigt, att museet åtminstone under budgetåret 1930/1931 finge bibehålla de av detsamma nu disponerade lokalerna i kvarteret Grönlandet norra och i fastigheten Västra Trädgårdsgatan 10. Då emellertid dessa lokaler sannolikt inom en icke alltför avlägsen framtid måste utrymmas — de förra för att giva plats för en tilltänkt utvidgning av tandläkarinstitutet och de senare i samband med den planerade breddningen av Hamngatan — läge häri en ytterligare anledning till att påskynda iordningställandet av kasernerna.

Kostnaderna för de för budgetåret 1930/1931 ifrågasatta ändringsarbetena hade av byggnadsstyrelsen beräknats till 85,000 kronor, vartill komme utgifterna för samlingarnas flyttning, 15,000 kronor, eller tillhopa 100,000 kronor. Mot dessa beräkningar hade departementschefen intet att erinra.

Då departementschefen sålunda sett sig nödsakad att gå in för ett ordnande av etnografiska museets lokalförhållanden på sätt nu angivits, framhöll han slutligen önskvärdheten av att genom successivt beviljade anslag under de närmaste åren museets byggnadsfråga måtte bli löst och att sålunda de betydande kulturintressen, varom här vore fråga, bleve på ett tillfredsställande sätt tillgodosedda.

I skrivelse den 20 maj 1930, nr 261, anmälde härefter riksdagen, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag,

dels medgivit, att ett å till ärendet hörande »relationsritningar över kasernetablissemang för kungl. livregementets dragoner, situationsplan» med rött utmärkt område av i runt tal 25,200 kvadratmeter av förutvarande livregementets dragoners kasernområde jämte därå befintliga byggnader finge reserveras för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning,

dels ock för iordningställande för nämnda avdelnings och museums räkning av vissa å berörda område befintliga byggnader i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen i utlåtande den 23 januari 1930 framlagt förslag ävensom för bestridande av kostnaderna för flyttning av museets samlingar till de nya lokalerna m. m. för budgetåret 1930/1931 under åttonde huvudtiteln anvisat ett extra reservationsanslag å 100,000 kronor.

Riksdagen anförde därvid bland annat:

Den föreliggande utredningen hade enligt riksdagens mening på ett tillfyllestgörande sätt ådagalagt, att de etnografiska samlingarnas lokalfråga trängde till en snar lösning. Berörda samlingar, vilkas värde såväl för forskningen som för det allmänna folkbildningsarbetet torde få anses oomtvistligt, hade hittills inrymmts på olika ställen under sådana förhållanden,

[43.] att endast en ringa del av desamma kunnat göras tillgänglig för den intresserade allmänheten och även deras tillgodogörande för de på detta område arbetande vetenskapsmännen i hög grad försvårats. Häri borde, synes det riksdagen, så snart som möjligt rättelse äga rum.

Det förslag till en provisorisk lösning av den etnografiska avdelningens lokalfråga, som av Kungl. Maj:t framlagts, hade synts riksdagen böra godtagas.

Genom beslut den 13 juni 1930 förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles, på därom av djurgårdskommissionen gjord framställning, meddela beslut angående förvaltningen av ovanberörda område av i runt tal 25,200 kvadratmeter av förutvarande livregementets dragoners kasernområde. Vidare förordnade Kungl. Maj:t, att de å sagda område befintliga, staten tillhöriga byggnaderna skulle från och med den 1 juli 1930 stå under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning. Härjämte ställde Kungl. Maj:t av det av riksdagen för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget å 100,000 kronor ett belopp av 85,000 kronor till förfogande av byggnadsstyrelsen att i samråd med föreståndaren för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning, i huvudsaklig överensstämmelse med ovanberörda, av byggnadsstyrelsen i utlåtande den 23 januari 1930 framlagda förslag, användas för iordningställande för nämnda avdelnings och etnografiska museets räkning av vissa å berörda område befintliga byggnader, med rätt för byggnadsstyrelsen att vidtaga sådana smärre ändringar i det uppgjorda förslaget, som kunde befinnas lämpliga och ej ökade den beräknade kostnaden. Vidare ställde Kungl. Maj:t av ovanberörda extra reservationsanslag å 100,000 kronor ett belopp av 15,000 kronor till förfogande av vetenskapsakademien att, i samråd med byggnadsstyrelsen, användas till bestridande av kostnaderna för flyttning av etnografiska museets för det dåvarande i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm förvarade samlingar till de nya lokalerna m. m.

I skrivelse den 10 september 1930 har nu vetenskapsakademien, under åberopande av den motivering, som innehålles i en vid skrivelsen fogad framställning från föreståndaren för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning, professorn G. Lindblom, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att

dels till ändringsarbeten i kasern II för utställningsändamål anvisa ett extra reservationsanslag av 162,500 kronor,

dels till ändringsarbeten i kasern III för magasinering anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor,

dels till utbyggande av värmecentralen anvisa ett extra reservationsanslag av 23,000 kronor,

dels till oförutsedda utgifter, arvoden m. m. anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor,

dels ock till färdigmontering av en utställningsvåning i kasern II anvisa ett extra reservationsanslag av 64,228 kronor.

Professor Lindblom har i sin ovan omförmälda framställning anfört bland annat följande:

[43.]

Genom reduceringen av det av byggnadsstyrelsen ursprungligen föreslagna anslaget har etnografiska avdelningens läge högst väsentligt försämrats. Den har bland annat förlorat sin utställningslokal i Vallingatan 1 utan att få någon annan i stället, och de magasinerade samlingarnas splittring på olika håll blir ännu större än förut: f. d. dragonkasernen, Vallingatan 2, Västra Trädgårdsgatan 10 och Frescati (riksmuseets vindar). Att alla institutionens arbeten härigenom ytterligt försvåras, torde ligga i öppen dag. Förutvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har också insett detta samt i Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen betonat nödvändigheten av att iordningställandet av kasernerna påskyndas genom successivt beviljade anslag under de närmaste åren. Ytterligare en anledning till påskyndande är den omständigheten, att tandläkarinstitutet önskar att mycket snart komma i besittning av de av avdelningen disponerade lokalerna i Vallingatan 2. Vidare försvinner museets sista lilla utställningslokal, i fastigheten Västra Trädgårdsgatan 10, i samband med Hamngatans breddning. För dessa samlingar finnes ej utrymme i de båda kasernerna, vilka etnografiska avdelningen i höst får övertaga, utan behövas ytterligare uppvärmda lokaler och härmed nya anslag för att bereda dem plats.

Vid det fortsatta arbetet på kasernernas iordningställande torde det vara lämpligast att börja med kasern III, vilken snarast bör förses med värmeledning och elektrisk belysning för att effektivt kunna användas som magasin. Erforderliga ändringsarbeten i denna kasern belöpa sig enligt byggnadsstyrelsens beräkningar till en kostnad av 25,000 kronor. (Värmeisolering av taket, på det att även vinden må kunna användas som magasin, skulle draga en kostnad av ytterligare 15,000 kronor. Denna isolering kan emellertid uppskjutas till ett följande år.) Det är vidare önskligt, att åtminstone en del av samlingarna åter snart kunna utställas, varför en av kasernbyggnaderna bör iordningställas för detta ändamål. Därvid är det utan tvivel lämpligast att börja med den av avdelningen ännu ej i anspråk tagna kasern II. Ändringsarbeten i denna, i och för dess användning för utställningsändamål, belöpa sig enligt byggnadsstyrelsens beräkningar (i skrivelsen av den 27 november 1929) till 162,500 kronor. På grund av dessa utökningar av lokalerna måste även värmecentralen utbyggas, 23,000 kronor. För oförutsedda kostnader, arvoden m. m. i samband med de nu nämnda arbetena torde ytterligare 25,000 kronor böra beräknas. De nu anförda kostnaderna, beträffande vilka jag har rådfrågat byggnadsstyrelsen, bliva alltså:

Ändringsarbeten i kasern II för utställningsändamål . . .	kronor 162,500:—
Ändringsarbeten i kasern III för magasinering	» 25,000:—
Utbyggande av värmecentralen	» 23,000:—

Summa kronor 210,500:—

(Oförutsedda utgifter, arvoden m. m.	» 25,000:—
--	------------

Summa kronor 235,500:—

För att f. d. kasern II skall kunna användas till visningslokal, är det vidare nödvändigt att anskaffa erforderlig inredning, framför allt då utställningsskåp och montrar, enär museets nuvarande gamla utställningsskåp i Vallingatan 1 ur modern museiteknisk synpunkt äro totalt olämpliga för

[43.]

sitt ändamål och i ett verkligt museum ej kunna användas till annat än för magasinering. En del av dem duga ej ens härtill. För att man skall kunna få ut dem från Vallingatan 1 och sedan in i kasernen, måste de nämligen tagas sönder, och åtskilliga av dem äro så skröpliga, att det ej lönar sig att åter sätta ihop dem.

När det gäller den museala inredningen av kasern II, anser jag det lämpligt att för budgetåret 1931/1932 föreslå färdigmonterande av i huvudsak endast en våning (cirka 600 kvadratmeters golvarea), detta dels för att nedbringa anslagsäskandet, dels även för att, med tanke på de kommande årens omfattande monteringsarbeten, hinna utexperimentera montertyper och arrangemang som till rimliga kostnader motsvara den moderna museiteknikens krav.

Beträffande den museala inredningen av i första hand en våning i kasern II har jag samarbetat med den kände experten på det museitekniska området, amanuensen vid ostasiatiska samlingarna fil. lic. Nils Palmgren, som utarbetat ett detaljerat kostnadsförslag, vilket jag ur såväl ekonomisk som museal synpunkt anser synnerligen acceptabelt. Jag är övertygad om att man genom att i stort sett följa denna plan skulle kunna förvandla den gamla kasernen till ett modernt museum. Detta kostnadsförslag ställer sig sålunda:

Montrer	kronor 50,350: —
Monterramper med elektriska lampor	» 1,453: —
Montertyger	» 2,100: —
Montering av tyger	» 500: —
Takbelysning	» 825: —
Monterritningar, modellbyggen, etiketteringar, artist- och övriga expertarvoden	» 7,000: —
Oförutsedda utgifter	» 2,000: —
Summa kronor 64,228: —	

I ärendet har byggnadsstyrelsen den 16 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört huvudsakligen följande:

De i vetenskapsakademiens framställning avsedda arbeten omfatta ändringsarbeten i kasern II för utställningsändamål, ändringsarbeten i kasern III för magasinering, utbyggande av värmecentralen samt färdigmontering av en utställningsvåning i kasern II. De sålunda avsedda arbetena ansluta sig i huvudsak till den av byggnadsstyrelsen med skrivelse den 27 november 1929 framlagda generalplanen för museilokalernas iordningställande, och de nu angivna kostnaderna för ändringsarbetena inom kasernerna II och III samt utbyggandet av värmecentralen, sammanlagt 235,500 kronor, överensstämma med de av byggnadsstyrelsen med ovannämnda skrivelse framlagda beräkningar.

Kostnaderna för färdigmonteringen av en utställningsvåning i kasern II hava i förevarande framställning, med stöd av en av fil. lic. Nils Palmgren verkställd utredning, beräknats till 64,228 kronor. I detta belopp ingå jämväl kostnader för elektrisk armatur i utställningssalarna samt vissa expertarvoden m. m. Därest dessa kostnader frändragas, utgöra de egentliga monteringskostnaderna 54,403 kronor.

I byggnadsstyrelsens ovannämnda skrivelse den 27 november 1929 angåvos kostnaderna för montering av fyra utställningsvåningar enligt en av

museets föreståndare lämnad uppgift uppgå till 146,000 kronor, vilket belopp, fördelat på fyra utställningsvåningar, motsvarar en kostnad av 36,500 kronor per våning. Vid sistnämnda kostnadsberäkning, som med hänsyn till då föreliggande förhållanden givetvis var helt approximativ, utgick man för enkelhetens skull från endast två skilda montertyper i enkelt utförande av furu med maskinglas. I kostnadssumman hade vidare icke medräknats rampbelysning i monterna samt vissa andra med monteringen sammanhängande kostnader.

Vid den av doktor Palmgren numera verkställda närmare utredningen i frågan har det emellertid visat sig, att det för vinnande av ett tillfredsställande resultat är erforderligt att vidtaga en del monteranordningar, som draga större kostnader än vad som tidigare förutsatts.

Byggnadsstyrelsen, som givetvis måste finna det synnerligen angeläget, att museisamlingarna uppställas efter fullt moderna principer, har emellertid funnit de av doktor Palmgren beräknade kostnaderna vara väl högt tilltagna. Visserligen är det för närvarande, innan samlingarna äro uppackade, icke möjligt att med säkerhet bedöma kostnaderna för desammas montering, men med stöd av genom byggnadsstyrelsens försorg införskaffat nytt anbud å dessa arbeten synes den beräknade monteringskostnaden kunna sänkas med omkring 13,000 kronor. Styrelsen, som förutsätter, att ett fullständigt och detaljerat förslag rörande samlingarnas montering i sinom tid underställes styrelsens prövning, beräknar alltså de sammanlagda kostnaderna för färdigmontering av en våning i kasern II till i avrundat tal 50,000 kronor.

Det för budgetåret 1931/1932 erforderliga beloppet för fortsatt iordningställande av lokaler för riksmuseets etnografiska avdelning inom f. d. livregementets dragoners kasernetablisement skulle sålunda uppgå i avrundat tal till sammanlagt 285,500 kronor.

Genom riksdagens beslut om uppförande av en ny ämbetsbyggnad på kronans tomter nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm blev det nödvändigt att omedelbart gå i författning om åstadkommande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning, som tidigare haft huvudparten av sina samlingar förvarade där. Såsom jag i det föregående erinrat, ansåg min företrädare i statsrådsämbetet, att den för etnografiska museet lyckligaste lösningen för det dåvarande vore att åt museet förvärva ett område, där museet kunde beräknas komma att få kvarstanna, och att genom begränsade, successivt anvisade anslagsmedel till erforderliga byggnadsarbeten småningom bereda åt museet de såväl utställnings- som magasinslokaler, av vilka museet kunde vara i behov. Det förslag till ett provisoriskt ordnande av etnografiska museets lokalfråga, som byggnadsstyrelsen den 23 januari 1930 avgivit och vartill föredragande departementschefen anslöt sig, avsåg allenast en magasinering av samlingarna och beredande av arbetsrum för tjänstemännen. Enligt detta förslag skulle för museet erfordras två av kasernerna, sjukhuset, köksbyggnaden och sjukstallet. Det sålunda framlagda förslaget godtogs av riksdagen, som i avslutning härtil, såsom jag tidigare erinrat, dels medgav, att viss del av förutvarande livregementets dragoners kasernområde jämte därå befintliga

[43.]

Departementschefen.

byggnader finge reserveras för etnografiska avdelningen, dels ock för budgetåret 1930/1931 anvisade ett belopp av 100,000 kronor, därav 85,000 kronor för ändrings- och inredningsarbeten och 15,000 kronor för bestridande av flyttningskostnader.

Från vetenskapsakademiens sida föreligger nu förslag om fortsatt anslag för iordningställande av de lokaler, som enligt beslut av 1930 års riksdag reserverats för etnografiska avdelningen. Detta förslag, som uppgjorts av avdelningens föreståndare i anslutning till den av byggnadsstyrelsen i utlå-tande den 27 november 1929 framlagda generalplanen för museilokalernas iordningställande, avser dels ändringsarbeten i kasern II för densammas apterande för utställningsändamål, dels ändringsarbeten i kasern III för den-sammas iordningställande till magasineringslokal, dels ock utbyggande av värmecentralen. Den sammanlagda kostnaden för dessa arbeten har beräk-nats till 235,500 kronor, mot vilket belopp byggnadsstyrelsen icke funnit något att erinra. Med hänsyn till den plan för arbetenas successiva full följande, som av avdelningens föreståndare förra året framlagts (se sid. 119), vill jag förorda förslaget i denna del, varvid dock totalsumman synes mig kunna begränsas till 230,000 kronor.

Framställning har vidare av vetenskapsakademien gjorts om ett anslag å 64,228 kronor till färdigmontering av en utställningsvåning i kasern II. Byggnadsstyrelsen har för ändamålet tillstyrkt ett belopp av 50,000 kronor. Jag finner mig emellertid icke för närvarande kunna biträda förslaget i denna del. Innan förslag i denna fråga förelägges riksdagen, bör närmare utredning med fullständigt och detaljerat förslag förebringas om hela den kostnad, som monteringen av samlingarna kommer att draga, varvid givet-vis bör tillses, att kostnaderna härför icke beräknas högre än nödvändigt.

I anslutning till vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablissemang till etnografiskt museum m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet framlagt, av mig i det föregående återgivet förslag för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 230,000: —

Nordiska museet.

[44.]
Nordiska
museet.

54. **Nordiska museet.** Under en följd av år har riksdagen anslagit medel till understödjande av nordiska museets verksamhet. För budgetåret 1928/1929 beviljades sålunda följande anslag, nämligen dels till nordiska museet ett extra anslag av 115,450 kronor, dels till tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal ett extra anslag av 14,975 kronor, dels till tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare m. fl. vid nordiska museet ett

extra anslag av 3,600 kronor, dels ock för beredande av dyrtidstillägg åt viss nordiska museets personal ett extra anslag av 44,000 kronor eller således tillhoppa 178,025 kronor.

I proposition till 1929 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 43) föreslog Kungl. Maj:t genomförande av en lönerreglering för nordiska museets personal i enlighet med av föredragande departementschefen framlagda riktlinjer. Enligt dessa riktlinjer skulle statens understöd till museet i princip begränsas till att — i den mån så kunde befinnas skäligt vid jämförelse med motsvarande förhållanden vid de egentliga statsinstitutionerna — omfatta avlöning, inklusive dyrtidstillägg, dels till de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhörde den grupp befattningshavare som uppehölle museets verksamhet som *museiinstitution* och följaktligen utgjorde de vetenskapliga och administrativa krafter, som vore behövliga för den museala verksamheten, dels till den vaktmästar- och eldarpersonal, som tjänsigjorde i museibyggnaden. I anslutning härtill skulle ett statsanslag till museet till siffran bestämmas av Kungl. Maj:t och riksdagen, sedan vederbörlig detaljprövning ägt rum av museets förhandenvarande behov, och till nya tjänsters avlöning skulle statsmedel icke kunna påräknas, förrän museiledningen härför framlagt sina skäl och Kungl. Maj:t och riksdagen efter prövning av dessa vederbörligen fattat beslut.

Kungl. Maj:ts förslag gick i anslutning härtill ut på begäran dels om ett extra anslag av 167,300 kronor till nordiska museet, avseende avlöningar åt museets tjänstemän, dels ock ett extra förslagsanslag av 33,000 kronor till dyrtidstillägg åt museipersonalen. Detta förslag vann emellertid icke riksdagens bifall, och i skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 41 bland annat, att riksdagen av anförda grunder måste ställa sig avvisande mot det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget. Riksdagen ansåge i stället, att museet för här ifrågakomna ändamål borde tilldelas en summa, avpassad efter vad som med hänsyn till föreliggande omständigheter kunde anses skäligt. Denna summa hade riksdagen efter prövning av museets behov funnit böra för budgetåret 1929/1930 bestämmas till 190,000 kronor, vari då inräknats vad som kunde anses erforderligt för dyrtidstillägg åt museets personal. Riksdagen förutsatte härvid, att bemälda personal av museet avlönades efter samma grunder, som gällde för tjänstemän vid motsvarande statliga institutioner. Riksdagens beslut innebure i förhållande till för budgetåret 1928/1929 utgående statsanslag en ökning med 11,975 kronor.

Riksdagen anmälde alltså, att riksdagen till nordiska museet anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 190,000 kronor att under villkor att en ledamot i museets nämnd vore av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t kunde föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

Jämväl för budgetåret 1930/1931 anvisades under enahanda villkor samma belopp, 190,000 kronor.

[44.]

Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes det av riksdagen för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till förfogande av nordiska museets nämnd att av nämnden mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket samt under iakttagande av det av riksdagen uppställda villkoret, i mån av behov användas för det med anslaget avsedda ändamålet, med föreskrift tillika att *ej mindre* de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhörde den grupp befattningshavare, som uppehöll museets verksamhet som musei-institution, *än även* den vaktmästar- och eldarpersonal, som tjänstgjorde i museibyggnaden, av museet avlönades efter samma grunder, som gällde för motsvarande tjänstemän vid de statliga museerna.

I skrivelse den 4 september 1930 har nu nordiska museets nämnd — efter en ingående motivering, beträffande vilken jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet — hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels, såsom föregående år, ett anslag av 190,000 kronor att användas till avlöning av tjänstemän samt vaktmästar- och eldarpersonal;

dels ett anslag av 5,616 kronor för inrättande av en amanuensbefattning vid nordiska museet i lönegraden B 19 för extra ordinarie tjänstemän, vilken amanuens i egenskap av »museilektor» skulle odelat ägna sig åt museets pedagogiska och upplysande verksamhet;

dels ett anslag av 5,616 kronor för inrättande av en amanuensbefattning vid nordiska museet i lönegraden B 19 för extra ordinarie tjänstemän, vilken amanuens i egenskap av »hembygdskonsulent» skulle företräda museets rådgivande och hjälpande verksamhet i förhållande till hembygdsföreningarna och hembygdsmuseerna;

dels slutligen ett anslag av högst 4,000 kronor att av sistnämnda tjänsteman användas till resor inom Sverige, i den mån dessa resor vore nödiga för hans verksamhet som konsulent; allt att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Över denna framställning har statskontoret den 22 oktober 1930 yttrat sig och därvid anfört följande:

Statskontoret får erinra, att 1929 års riksdag icke ansåg sig böra godtaga ett av Kungl. Maj:t då framlagt förslag, som innebure, att staten skulle i förhållande till nordiska museet förplikta sig att ekonomiskt svara för en viss del av dess organisation. Riksdagen funne det lämpligast, att omfattningen av statens ekonomiska understöd åt museet, liksom förut, bestämdes efter en årlig återkommande prövning av vad som i betraktande av museets allmänna ekonomiska läge och föreliggande behov kunde härutinnan anses skäligt och för staten med tanke på övriga anslagskrav lämpligt eller möjligt att prestera. På sålunda och i övrigt anförda grunder ansåge riksdagen, att museet borde tilldelas en summa, avpassad efter vad som med hänsyn till föreliggande omständigheter kunde anses skäligt.

I anledning av vad riksdagen sålunda uttalat lär det icke böra ifrågakomma att, på sätt föreliggande förslag innebär, åt museet utverka medel

för avlönande av vissa tjänstemän och än mindre att för sådant ändamål anvisa särskilda anslag.

Därest museet anses böra erhålla ökat statsbidrag, vilket under nuvarande statsfinansiella förhållanden lär möta betänkligheter, vill statskontoret ifrågasätta, att museet för budgetåret 1931/1932 tilldelas understöd med ett till 200,000 kronor förhöjt belopp.

Vidare vill jag omnämna, att till Kungl. Maj:t inkommit en skrivelse, undertecknad av mer än 200 representanter för svenska provins- och bygdemuseer samt hembygdsföreningar, i vilken skrivelse framhålles, att inrättande av en »hembygdskonsulent», på sätt från nordiska museets sida ifrågasatts, skulle täcka ett mycket stort behov och lända den hembygdsvårdande verksamheten i landet till stort gagn.

Mot ett fortsatt utgående av det till nordiska museet hittills beviljade beloppet av 190,000 kronor har jag givetvis ingen erinran att framställa.

Departement-
schefen.

Beträffande därefter de av nämnden begärda medlen till inrättande av två nya amanuensbefattningar, av vilkas innehavare den ene under namn av museilektor skulle ägna sig åt museets pedagogiska och upplysande verksamhet och den andre såsom hembygdskonsulent företräda museets rådgivande och hjälpande verksamhet i förhållande till hembygdsföreningar och hembygds museer, skulle jag visserligen anse det synnerligen lyckligt, om museet genom statens bistånd kunde beredas tillfälle att anställa båda de sålunda avsedda befattningshavarna. Med allt behjärtande sålunda av de nu framkomna kraven nödsakas jag av hänsynen till nödvändigheten att iakttaga återhållsamhet med statsutgifterna att inskränka mig till att nu endast förorda anslag till museet till samma belopp, som utgår för innevarande budgetår.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till nordiska museet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 190,000: — att under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

Kulturhistoriska museet i Lund.

55. **Kulturhistoriska museet i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till kulturhistoriska museet i Lund för ett vart av åren 1919/1921 ett extra anslag av 25,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader m. m.

[45.]

Kulturhisto-
risk museum
i Lund.

Med hänsyn till sagda förenings bekymmersamma ekonomiska ställning höjdes anslaget för år 1922 till 30,000 kronor, men beständes för budget-

[45.] året 1923/1924 åter till 25,000 kronor. Med detta belopp utgick anslaget jämväl för de följande budgetåren. Med bifall till två vid 1928 års riksdag väckta motioner beviljades till kulturhistoriska museet i Lund för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 30,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet. Med sistnämnda belopp utgår anslaget jämväl för vardera av budgetåren 1929/1931.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till förfogande av styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige att mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket användas enligt riksdagens beslut och dessutom under villkor, att en av ledamöterna i styrelsen vore av Kungl. Maj:t förordnad, att vid museet funnes anställda minst tre vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden, att föreningen icke finge utan Kungl. Maj:ts tillstånd föryttra något museets samlingar tillhörande föremål med undantag av dupletter, att en förteckning på under tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 gjorda nyförvärv före den 1 september 1931 överlämnades till ecklesiastikdepartementet samt att museet och dess verksamhet skulle vara underkastad inspektion av riksantikvarien.

I skrivelse den 3 september 1930 har styrelsen för kulturhistoriska föreningen anhållit om utverkande av fortsatt anslag av 30,000 kronor för budgetåret 1931/1932. I avseende å villkoren för anslagets utgående har styrelsen föreslagit enahanda bestämmelser, som föreskrivits genom berörda beslut den 9 maj 1930 beträffande anslaget för innevarande budgetår, dock med uteslutande av föreskriften om riksantikvariens inspektionsrätt.

Över framställningen har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien den 7 oktober 1930 avgivit tillstyrkande yttrande. Akademien har därvid förordnat bibehållande av de för innevarande budgetårs anslag uppställda villkoren.

Departement-
schefen.

Jag anser kulturhistoriska museet fortfarande vara i behov av understöd och har intet att erinra mot det ifrågasatta beloppet. Det synes liksom hittills böra överlätas åt Kungl. Maj:t att besluta i fråga om villkoren för anslagets utgående.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av kronor 30,000: — att under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Musikhistoriska museet.

56. **Musikhistoriska museet.** Till understöd åt musikhistoriska museet, vilket inrättats i syfte att sammanföra sådana föremål, som anslöte sig till musikens historia, däribland musikinstrument, vilka såvitt möjligt borde försättas i brukbart skick, har från och med år 1907 utgått anslag å extra stat, från och med den 1 juli 1923 med 4,000 kronor för budgetår. [46.]
Musikhistoriska museet.

I skrivelse den 26 augusti 1930 har nu styrelsen för museet anhållit om utverkande för budgetåret 1931/1932 av ett till 15,000 kronor förhöjt anslag för museets verksamhet.

Höjningen av anslaget motiveras främst med behovet av utvidgade och förbättrade lokaler för museets samlingar.

Musikaliska akademien har den 25 september 1930 avgivit infordrat yttrande i ärendet och därvid tillstyrkt framställningen.

Härefter har byggnadsstyrelsen den 11 december 1930 avgivit utlåtande i ämnet. Med förmälan att styrelsen undersökt möjligheterna att bereda museet lämplig lokal i någon kronan tillhörig fastighet och därvid funnit, att någon sådan möjlighet icke nu föreläge, har styrelsen, då någon annan utväg än att museet genom förhyrning sökte lösa sin lokalfråga icke återstode, tillstyrkt begäran om det ökade anslaget.

Musikhistoriska museets lokalförhållanden hava under senare år blivit alltmera otillfredsställande, och en ändring i detta hänseende vore givetvis synnerligen önskelig. Med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande ekonomiska läge iakttaga den största återhållsamhet i fråga om nya eller ökade anslag finner jag mig dock böra föreslå, att anslaget till musikhistoriska museet för budgetåret 1931/1932 må utgå med samma belopp som innevarande budgetår, d. v. s. 4,000 kronor. Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till musikhistoriska museet för budgetåret 1931/1932
anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,000: —
att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan
finna skäl föreskriva, utgå till museets ändamål.

Svenska skolmuseet.

57. **Svenska skolmuseet.** Under en följd av år hava av statsmedel anvisats anslag till svenska skolmuseet. För budgetåret 1924/1925 utgick anslaget med 7,000 kronor, i vilket belopp ingick även ersättning för lokalhyra. Sedan museet tillförsäkrats nya lokaler i ämbetsverksbyggnaden i kvarteret Murmästaren i Stockholm, anvisade riksdagen för budgetåret 1925/1926 ett anslag av 3,400 kronor, närmast avsett för magasinering och flyttning av museets samlingar till de nya lokalerna, samt vidare för budget- [47.]
Svenska skolmuseet.

[47.] året 1926/1927 ett anslag av 2,450 kronor. För budgetåret 1927/1928 höjdes anslaget till 3,000 kronor, med vilket belopp det alltsedan dess varit i riksstaten uppfört. Beträffande berörda förhöjning, som föranleddes dels av önskvärdheten av att museet måtte hållas öppet även vissa tider å förmiddagarna, dels av behovet av nya inventarier, anhåller jag att få hänvisa till punkt 33 av 1927 års åttonde huvudtitel.

Hos Kungl. Maj:t har nu centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening, med bifogande av berättelse över museets verksamhet under år 1929, anhållit om utverkande av ett till 4,000 kronor förhöjt anslag för budgetåret 1931/1932 för uppehållande av museets verksamhet.

Till utveckling av sin ansökning har centralstyrelsen anfört följande:

Museet hade under år 1929 åtnjutit understöd av Sveriges allmänna folkskolläraryörening med 1,000 kronor. Övriga inkomster hade utgjorts av, förutom statsunderstödet, de bidrag, som jämväl under de senaste åren erhållits dels från Stockholms stad och dels från flick- och samskoleföreningen, det förra uppgående till ett belopp av 1,200 kronor och det senare utgörande 200 kronor.

Vad anginge utgifterna för uppehållande av museets verksamhet under budgetåret 1931/1932, så syntes för detta år liksom för det närmast föregående ej behöva beräknas någon kostnad för hyra och uppvärmning, sedan museet fått åt sig upplåtna lokaler i statens ämbetsverksbyggnad, Hantverkaregatan 19.

Beträffande utgifterna för tjänstgöring vid museet, städning och renhållning samt elektrisk ström för belysning vore en väsentlig ökning ofrånkomlig på grund av museets utökning med en skolhistorisk avdelning. Tjänstgöringen vid museet kunde med dess förutvarande omfattning bestridas av en enda person, men detta vore numera icke möjligt, sedan museet omfattar två olika avdelningar, förlagda till skilda våningar. För tjänstgöringen hade därför ytterligare en person måst anställas. Kostnaden för nämnda tjänstgöring uppgick under verksamhetsåret 1929/1930 till 2,060 kronor och syntes för året 1931/1932 icke kunna beräknas lägre än till 2,200 kronor. Det vidgade lokalutrymmet hade även medfört betydligt ökat arbete med städning och renhållning samt förbrukning av elektrisk ström till belysning. Utgifterna för dessa ändamål utgjorde under verksamhetsåret 1929/1930 respektive 1,341 kronor 11 öre och cirka 146 kronor och syntes komma att för året 1931/1932 ökas till respektive 1,500 kronor och 150 kronor.

Till följd av den ökning i museets utgifter, som sålunda ägt rum, hade det för museet icke varit möjligt att fullfölja arbetet med katalogiseringen av dess samlingar. Icke heller hade nya undervisningsmedel kunnat förvärvas till den omfattning, som varit önskvärd.

Något belopp, avsett för verksamheten vid museets filmbyrå hade icke heller för detta år ansetts böra upptagas i kostnadsberäkningen, enär därtill behöfliga medel torde kunna erhållas från det av riksdagen beviljade anslaget till understöd för vissa i samband med kinomatografien stående ändamål.

Med tagen hänsyn till i det föregående angivna förhållanden, hade centralstyrelsen uppgjort förslag till stat för svenska skolmuseet under budgetåret 1931/1932.

Inkomster.

Statsbidrag	kronor 4,000: —
Stockholms stadsfullmäktige	» 1,200: —
Sveriges allmänna folkskolläraryörening	» 1,000: —
Flick- och samskoleföreningen	» 200: —
Summa kronor 6,400: —	

Utgifter.

Undervisningsmateriel	kronor 700: —
Specialutställningar och demonstrationer	» 800: —
Tjänstgöring å museet	» 2,200: —
Katalogiseringsarbete	» 250: —
Inventarier	» 300: —
Elektrisk ström	» 150: —
Telefonavgift	» 150: —
Försäkringsavgifter	» 40: —
Tryckningskostnader	» 150: —
Skrivmateriel och porton	» 60: —
Frakter och transporter	» 100: —
Städning och renhållning	» 1,500: —
Summa kronor 6,400: —	

Under budgetåret 1931/1932 skulle sålunda för svenska skolmuseet erfordras ett statsanslag å sammanlagt 4,000 kronor.

Centralstyrelsen förutsatte därvid, att museet icke behövde vidkännas några kostnader för lokal och dennas uppvärmning samt att för uppehållande av verksamheten vid museets filmbyrå behövliga medel kunde erhållas vid sidan av det anslag, som kunde komma att beviljas av riksdagen.

I ärendet har skolöverstyrelsen den 30 augusti 1930 avgivit utlåtande och därvid till en början erinrat om tillkomsten av den nya skolhistoriska avdelningen vid museet:

Genom beslut den 24 augusti 1928 anvisade Kungl. Maj:t till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening såsom bidrag till bestridande av de med upprättandet av en skolhistorisk avdelning vid museet förenade kostnaderna ett belopp av 1,500 kronor. Därjämte medgav Kungl. Maj:t, att lektorn vid folkskoleseminariet i Lund B. R. Hall finge, under tjänstledighet läsåret 1928/1929 för att biträda museet vid ifrågavarande avdelnings upprättande, av allmänna medel åtnjuta ersättning för vad han under tjänstledigheten i vederbörlig ordning förpliktades avstå av sina avlöningsförmåner vid lektorstjänsten. Såsom förutsättning för dessa Kungl. Maj:ts beslut gällde, att Hall till svenska skolmuseet såsom gåva överlämnade vissa av honom sammanbragta värdefulla skolhistoriska samlingar. Denna gåva har skolmuseet fått mottaga, och den nya skolhistoriska avdelningen blev den 22 april 1929 öppnad för allmänheten. Den är förlagd till lokal i källarvåningen under museets förutvarande avdelning och till storlek motsvarande denna.

Vidare anför skolöverstyrelsen följande:

Svenska skolmuseets betydelsefulla och gagnande verksamhet i skolväsendets och folkbildningens tjänst är känd och torde icke behöva närmare

[47.] utvecklas. Efter inflyttningen i de åt museet upplåtna nya och rymliga lokalerna har det också erhållit möjligheter att i än vidare mån än förut tillgodose sitt betydelsefulla ändamål. Fördelarna av att dessa lokaler äro belägna i samma byggnad som överstyrelsens lokaler ha visat sig uppenbara. Museet, vars samlingar äro översiktligt och väl ordnade, har på sin nya plats redan varit föremål för stort intresse från allmänhetens sida. Den nya skolhistoriska avdelningen fyller ett ur historisk-pedagogisk synpunkt länge känt behov och har också livligt uppskattats av allmänheten och särskilt av skolvärlden.

Tydligt är, att den tillkomna utvidgningen av skolmuseet måste medföra vissa ökade kostnader för museets upprätthållande. I främsta rummet bliva dessa nya kostnader föranledda av den ökade tjänstgöringen därstädes. Under det att denna kostnad under år 1928 utgjort 1,304 kronor 50 öre, har den under verksamhetsåret 1929/1930 uppgått till 2,060 kronor, och den beräknas för arbetsåret 1931/1932 uppgå till 2,200 kronor. Det ökade lokalutrymmet har också nödvändiggjort ökade kostnader för städning och renhållning samt för förbrukning av elektrisk ström till belysning. Under det att år 1928 kostnaderna för förstnämnda ändamål varit 1,041 kronor 33 öre och för sistnämnda 107 kronor 19 öre, hava dessa kostnader under arbetsåret 1928/1929 uppgått till respektive 1,341 kronor 11 öre och 146 kronor.

En jämförelse mellan utgifterna för de här nämnda ändamålen under år 1928 och arbetsåret 1929/1930 visar alltså en ökning av 1,094 kronor 9 öre, helt betingad av den företagna utvidgningen av museet.

En höjning av det till svenska skolmuseet utgående anslaget är därför synnerligen önskvärd, ja nödvändig, om de kostnader och det arbete, som nedlagts för att bringa den historiska avdelningen till stånd, verkligen skola lända till det resultat, som varit avsett och museets ursprungliga verksamhetsområde ej skall eftersättas.

Mot det av centralstyrelsen uppgjorda statförslaget har överstyrelsen intet att erinra. I likhet med centralstyrelsen utgår överstyrelsen alltså från att museet ej påföres utgifter för hyra och för uppvärmning av lokalerna.

Departementschefen.

Av det anförda framgår, att svenska skolmuseet för att på ett tillfredsställande sätt kunna fylla sin betydelsefulla uppgift är i behov av en ökning av det för närvarande till museet utgående statsanslaget, 3,000 kronor, till 4,000 kronor. Ökningen är närmast föranledd av tillkomsten av den nya skolhistoriska avdelningen, och i anslutning till vad skolöverstyrelsen i ämnet anført tillstyrker jag den nu gjorda framställningen och får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till svenska skolmuseet anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 4,000: — att på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

C. Kyrkliga ändamål.

Kleresistaten.

1. **Kleresistaten.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har under en följd av år varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag till kleresistaten. De utgifter, som skola bestridas med dessa medel, äro huvudsakligen vissa till biskopslöneregleringsfonden eller biskopar i de särskilda stiftens samt till domkyrkosysslomän m. fl. utgående anslag, vilka utbetalas dels till en mindre del med i penningar fastställda belopp, dels till större delen med ersättningsbelopp för spannmål m. m. enligt medelmarkegångspris. Sedan ifrågavarande förslagsanslag under en följd av år varit upptaget till 90,000 kronor, höjdes detsamma för budgetåret 1924/1925 till 150,000 kronor. Anledningen till berörda höjning var att anslaget på grund av höga markgångspris blivit i ansenlig mån överskridet. Sedan medelmarkegångsprisen åter börjat sjunka, bestämdes anslaget för budgetåret 1929/1930 till 145,000 kronor. För budgetåret 1930/1931 är anslaget bestämt till 150,000 kronor. Anledningen till denna höjning var dels att anslaget belastats med en ny utgiftspost, nämligen till pastor primarius anslagna 250 tunnor råg och korn av den inom Västmanlands län utgående kronotionden dels ock att anslaget under budgetåret 1928/1929 blivit överskridet. För närmare kännedom om motiven för berörda höjning tillåter jag mig hänvisa till 1930 års åttonde huvudtitel, punkt 43. Då medelmarkegångsprisen alltjämt äro stadda i fallande, torde anslaget nu åter kunna sänkas. Budgetredovisningen för budgetåret 1929/1930, då anslaget, som nyss nämndes, utgjorde 145,000 kronor, visade en nettoutgift från anslaget av endast 133,396 kronor 98 öre. Jämväl med aktgivande av den pastor primarius tillkommande ersättningen, beräknad till 6,000 kronor, vilken från och med budgetåret 1930/1931 utgår från ifrågavarande anslag, finner jag en sänkning av anslaget med 10,000 kronor i alla händelser vara befogad och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till kleresistaten	
nu	 kronor 150,000: —
med	 » 10,000: —
till	 » 140,000: —

[48.]
Kleresi-
staten.

[49.]

Lappmarks
ecklesiastik-
verk, kyrkliga
ändamål.

2. **Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål.** Från och med år 1914 har det förutvarande förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk uppdelats i två särskilda förslagsanslag, det ena för »kyrkliga ändamål» och det andra för »folkbildningsändamål». Förslagsanslaget till »kyrkliga ändamål» var i riksstaterna för åren 1914 och 1915 upptaget till 40,000 kronor. Till följd av den nya lagstiftningen rörande prästerskapets avlöning skulle emellertid dåmera från anslaget bestridas endast vissa stipendier åt teologie studerande, gratialer åt vissa kyrkoherdedöttrar samt enligt särskilda grunder bestämd reseersättning åt biskopen i Luleå stift. Övriga poster å sistnämnda anslag skulle utgå från kyrkofonden. För de utgiftsposter, som sålunda skulle kvarstå å förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, beräknades ett anslagsbelopp av i runt tal 4,000 kronor. Med detta belopp har anslaget allt sedan år 1916 varit uppfört i riksstaten. Under de senaste åren hava utgifterna från anslaget visat tendens att nedgå. Sålunda har enligt budgetredovisningen för budgetåret 1929/1930 nettoutgiften från anslaget under sagda budgetår varit endast 2,748 kronor 17 öre. Med hänsyn härtill finner jag anslaget böra minskas, förslagsvis till 3,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det *ordinarie* förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål

nu	kronor 4,000: —
med	» 1,000: —
till	» 3,000: —

[50.]

Ersättning
för präster-
skapets
tionde.

3. **Ersättning för prästerskapets tionde.** Enligt lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 (nr 141, sid. 25) skola prästerskapet enligt förut givna författningar tillkommande tionde ävensom alla andra avgifter av fast egendom indragas till statsverket mot gottgörelse i penningar under titel: ersättning för prästerskapets tionde.

Särskilda föreskrifter rörande lagens tillämpning hava meddelats av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 11 december 1914 (nr 483).

Vad enligt nämnda lag årligen gäldas av statsverket skall enligt lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141, sid. 37) ingå till kyrkofonden.

För fullgörande av den statsverket sålunda åliggande skyldigheten att till kyrkofonden betala ersättning för prästerskapets tionde har från och med år 1915 på ordinarie stat under åttonde huvudtiteln varit uppfört ett förslagsanslag med titel: ersättning för prästerskapets tionde. I riksstaten för budgetåret 1930/1931 är ifrågavarande anslag uppfört med ett belopp av 4,600,000 kronor, under det att såsom inkomst under titel: prästerskapets till statsverket indragna tionde, bidragen från vederbörande församlingar äro upptagna med ett belopp av 2,100,000 kronor. Beträffande närmare utredning i ärendet tillåter jag mig hänvisa till det vid 1918 års stats-

verksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastik-ärenden den 14 januari 1918, punkten 32.

Sedan Kungl. Maj:t den 9 maj 1930 anbefallt kammarkollegiet att inkomma med yttrande i fråga om det belopp, varmed förslagsanslaget till prästerskapets tionde borde uppföras i riksstaten för budgetåret 1931/1932 till bestridande av det för ecklesiastikåret 1932/1933 erforderliga ersättningsbeloppet, har kammarkollegiet efter verkställd utredning i skrivelse den 31 juli 1930 meddelat, att sagda ersättningsbelopp beräknats uppgå till 4,592,048 eller i avrundat tal 4,600,000 kronor.

Vidkommande det belopp, varmed bidragen från vederbörande församlingar böra uppföras såsom inkomst i riksstaten för budgetåret 1931/1932, har kammarkollegiet uttalat, att detsamma torde kunna beräknas till i avrundat tal 1,922,500 kronor.

Kungl. Maj:t har denna dag vid prövning av beräkningen av statsverkets inkomster beslutit att i budgeten för tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1932 upptaga inkomsttiteln: Prästerskapets till statsverket indragna tionde med ett belopp av 1,925,000 kronor. I anslutning till den i kammarkollegiet verkställda utredningen läser någon ändring nu icke böra ifrågasättas beträffande beloppet av det under denna punkt omnämnda förslagsanslaget, och torde alltså i enlighet härmed i riksstaten för budgetåret 1931/1932 det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde böra uppföras med oförändrat belopp kronor 4,600,000: —

Departementschefen.

4. **Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade**

statsanslag, oförändrat ordinarie anslag kronor 301,250: —

5. **Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet.** Till beredande av ersättning jämlikt kungörelsen den 16 oktober 1908 (nr 110, sid. 7) åt svenska kyrkan tillhörande församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning har från och med år 1918 i riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag, från vilket efter rekvisition till vederbörande församlingar utbetalts dem tillkommande belopp. Sedan anslaget till följd av under krigstiden och åren närmast därefter rådande säregna förhållanden betydligt överskridits, höjdes detsamma för budgetåren 1923/1926 till 40,000 kronor. För ett vart av budgetåren 1926/1928 har anslaget uppförts med 30,000 kronor. Då emellertid en tendens till ökning av de utgifter, för vilkas bestridande anslaget vore avsett, ånyo gjorde sig märkbar, höjdes anslaget för budgetåret 1928/1929 till 45,000 kronor, med vilket belopp det allt sedan varit i riksstaten uppfört. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar har av anslaget tagits i anspråk, under budgetåret 1927/1928 41,471 kronor 53 öre, under

[51.]

Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet.

budgetåret 1928/1929 42,844 kronor 52 öre och under budgetåret 1929/1930 39,237 kronor 16 öre. En sänkning av anslaget för budgetåret 1931/1932 synes mig motiverad; och finner jag anslaget för sagda budgetår lämpligen kunna bestämmas till 40,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet

nu	kronor 45,000: —
med	» 5,000: —
till	» 40,000: —

6. **Pastor vid svenska Gustafs församlingen i**

Köpenhamn, oförändrat ordinarie anslag . . . kronor 6,000: —

7. **Pastor vid svenska Victoria församlingen i**

Berlin, oförändrat ordinarie anslag kronor 6,000: —

8. **Pastor vid svenska Sofia församlingen i Paris,**

oförändrat ordinarie anslag kronor 6,000: —

[52.]

9. **Pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors.**

Pastor vid
svenska
Olaus Petri-
församlingen
i Hälsingfors.

Sedan ett tiotal år tillbaka finnes i Hälsingfors en rikssvensk församling. Beträffande tillkomsten av denna församling tillåter jag mig hänvisa till 1924 års åttonde huvudtitel punkt 32. Genom beslut den 19 maj 1922 fastställde Kungl. Maj:t kyrkoordning för den nya församlingen, vilken skulle bära namnet svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors. I en särskild tilläggsbestämmelse till kyrkoordningen föreskrevs, att de däri givna stadgandena angående tillsättandet av ordinarie pastor samt förordnande av vikarie under vakans å pastorstjänsten icke skulle träda i tillämpning, förrän Kungl. Maj:t därom särskilt förordnat, samt att pastorsbefattningen skulle tills vidare uppehållas av prästman, som av ärkebiskopen därtill förordnades.

Genom resolution den 19 oktober 1922 har Finlands statsråd erkänt församlingen och dess kyrkoordning, dock under förklarande

att församlingen, dess pastor och kyrkoråd så ock dess enskilda medlemmar, så länge de uppehölle sig på Finlands statsområde, hade att, såvitt annat förhållande icke undantagsvis ägde rum på grund av folkrätten, ställa sig i Finland gällande lagar samt offentliga myndigheters föreskrifter till efterrättelse; att erkännande av församlingen och dess kyrkoordning icke innebure ändring i de bestämmelser, som gällde om utträde från evangelisk-luterska kyrkan i Finland eller från annat legaliserat trossamfund; att, om finsk medborgare av svensk myndighet beviljades inträde i svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors, sådant icke medförde någon ändring i den rätt och ställning, som vore grundade i hans finska medborgarskap, liksom

icke heller i de skyldigheter, honom såsom finsk medborgare åläge samt att svenska och andra främmande staters undersåtar, som lagligen tillhörde svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors och erlade kyrkliga avgifter till densamma, vore frikallade från utskylder till den evangelisk-luterska kyrkan i Finland, efter vad härom i fråga om person, som icke tillhörde nästsagda kyrka, funnes stadgat.

I ansökning den 4 mars 1923 anhöll församlingen hos Kungl. Maj:t om ett årligt anslag till bestridande av pastors avlöning ävensom att de i kyrkoordningen givna bestämmelserna om tillsättande av ordinarie pastor skulle få tillämpas.

Över denna ansökning yttrade sig statskontoret den 15 augusti 1923 och anförde därvid, bland annat:

Församlingen har gjort ansökning, att i sammanhang med beviljande av statsanslag ovanberörda tilläggsbestämmelse vid kyrkoordningen måtte upphävas. Denna åtgärd är givetvis beroende på den form, under vilken anslaget beviljas. Med mindre detsamma uppföres å ordinarie stat, lär nämligen pastorsbeställningen icke kunna tillsättas med ordinarie innehavare och det nuvarande provisoriet upphöra. Hur önskvärt det än må vara, att så snarast sker, anser sig dock statskontoret icke kunna tillstyrka annat än att statsbidraget till en början och till dess någon erfarenhet vunnits angående församlingens och dess ekonomiska förhållandens utveckling, uppföres å extra stat.

Vid föredragning av 1924 års åttonde huvudtitel yttrade dåvarande departementschefen, att de anmärkningar, som av statskontoret riktats mot att anslaget då skulle uppföras å ordinarie stat, syntes honom välgrundade. Först borde någon tids erfarenhet vinnas, innan ett ordinarie anslag för ändamålet uppfördes i riksstaten.

På Kungl. Maj:ts framställning beviljade 1924 års riksdag till avlöning åt pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors för budgetåret 1924/1925 ett extra anslag av 6,000 kronor. Riksdagen framhöll därvid, att en sammanhållning mellan rikssvenskarna i Finland förmedelst en svensk församlings bildande och en av svenska staten avlönad svensk pastor vore av stor nationell och jämväl social betydelse samt ägnad att i sin mån bidra till en samverkan mellan Sverige och Finland på det kyrkliga och andligt kulturella området.

Sedan dess har församlingen år efter år vid ansökan om statsanslag för ifrågavarande ändamål för det kommande budgetåret anhållit, att anslaget måtte uppföras på ordinarie stat.

I utlåtande den 18 oktober 1926 över den då föreliggande framställningen från församlingen anförde statskontoret, bland annat, att ämbetsverket väl hölle före, att bidrag av statsmedel till avlönande av pastor i församlingen skulle för överskådlig framtid visa sig erforderligt och att statskontoret ur denna synpunkt närmast vore böjt för att understödja framställningen om ordinarie anslag för ändamålet. Emellertid syntes det önskvärt att, innan beslut härom fattades, erhålla kännedom om, hur församlingens ekonomi

[52.] under de senare åren gestaltat sig, närmast då med vilket belopp församlingen bidragit och för framtiden kunde förväntas bidraga till avlöningen ävensom uttaxeringen för församlingsändamål.

För beredning av ärende rörande anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1929/1930 inhämtade statskontoret från församlingen uppgifter i nyssberörda hänseenden.

Av dessa uppgifter, vilka bifogades statskontorets yttrande den 29 oktober 1928 över en av församlingen gjord framställning om anslag för budgetåret 1929/1930 för pastors avlöning, framgick, bland annat, att församlingens bidrag till pastors avlöande bestode i tillhandahållande av fri bostad till en för år 1927 beräknad kostnad av omkring 29,500 finska mark, vederättning med 2,000 mark och ersättning till semestervikarie 1,500 mark, tillsammans omkring 33,000 mark, samt att uttaxeringen för församlingsändamål utgjorde 60 penni för en inkomst av 100 mark. Församlingens stat för år 1927 balanserade å ett belopp av omkring 384,000 mark, därav omkring 127,000 mark skattemedel, och utvisade för de senare då förflutna åren överskott, för år 1927 med 88,000 mark. Den förslagsstat, som vore upprättad för tiden efter det kyrkobygget med församlingssalar och vaktmästarbostad blivit fullbordat, slutade å 150,000 mark, därav 100,000 mark skattemedel. I denna stat vore emellertid icke upptagna vare sig å inkomstsidan statsbidraget eller å utgiftssidan pastors kontanta avlöning.

Statskontoret anförde i sitt nyssberörda yttrande den 29 oktober 1928, bland annat, följande:

Den sålunda lämnade redogörelsen torde få anses giva vid handen, å ena sidan att församlingen icke utan oskäligt betungande uttaxering lär kunna undvara det nu utgående statsbidraget, men å andra sidan att med detta bidrag församlingens ekonomi nått sådan stadga, att någon fara för att densamma nu och under överskådlig framtid icke skall mäktat fullgöra sina ekonomiska förpliktelser icke synes förefinnas. I detta avseende torde särskilt böra framhållas, att den nuvarande uttaxeringen, 60 penni för 100 marks inkomst, får anses så måttlig att, även om brist i andra beräknade inkomsttitlar — exempelvis kollektur och inkomst av basarer — skulle uppstå, uttaxeringen lär utan större svårighet kunna något höjas. Med avseende å vad sålunda anförts, vill statskontoret icke längre motsätta sig anslagets uppförande å ordinarie stat.

Vid föredragning såväl av 1929 års som av 1930 års åttonde huvudtitel framhöll min företrädare i statsrådsämbetet rörande då föreliggande framställningar från församlingen, att bidrag av statsmedel till avlöande av pastor vid församlingen utgått endast under ett fåtal budgetår. Det syntes honom därför vid dessa två tillfällen icke påkallat att uppföra här ifrågavarande anslag såsom ordinarie.

Kungl. Maj:t har alltså icke hittills ansett sig böra föreslå, att anslag till pastors avlöning uppföres å ordinarie stat, utan har för ändamålet jämväl under ett vart av budgetåren 1925/1931 utgått ett extra anslag av 6,000 kronor.

I en med skrivelse från utrikesdepartementet den 24 september 1930 över-

lämnad, av Sveriges chargé d'affaires i Hälsingfors tillstyrkt ansökning har nu Olaus Petri-församlingen anhållit om ett anslag å 6,000 kronor till församlingens pastor samt att detta anslag måtte från och med budgetåret 1931/1932 uppföras å ordinarie stat.

Såsom förut nämnts, har statsanslag till avlönande av pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors utgått från och med budgetåret 1924/1925, alltså under något mera än sex år. Sedan anslag för ändamålet sålunda numera utgått under ett antal år, som dels varit tillräckliga för prövning av organisationens bärkraft och dels givit vid handen, att våra landsmän i Finland äro beslutna att i Hälsingfors hava sin egen svenska församling, så torde församlingens upprepade framställningar om anslagets uppförande å ordinarie stat böra vinna beaktande. Det synes icke vara riktigt att förvägra våra landsmän därstädes att själva utse sig pastor. Ett förlängande av detta provisorium med avseende å pastorsbefattningens uppehållande blir nämligen en ofrånkomlig följd därav att anslag till pastors avlöning utgår å extra stat. Befintligheten av en ordinarie svensk prästman i Finlands huvudstad torde verksamt bidra till att stärka de gamla banden mellan Sverige och Finland och mellan de båda ländernas kyrkor. Då därtill kommer, att riksdagen år 1930 beviljat ett avsevärt bidrag till uppförande i Hälsingfors av en svensk kyrka med samlingslokaler samt att församlingen under överskådlig framtid icke lär kunna undvara det nu utgående statsbidraget till pastors avlöning, synas mig fullgoda skäl föreligga för uppförande av anslag till denna avlöning å ordinarie stat. Jag anser mig alltså böra förorda församlingens nu gjorda framställning härutinnan. Beträffande anslagets storlek torde detsamma böra bestämmas till enahanda belopp, som under en följd av år utgått å extra stat eller till 6,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten under rubrik: Pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors uppföra ett *ordinarie* anslag
av kronor 6,000: —

10. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket. Riksdagen har år 1929 till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, beviljat ett extra anslag å 10,800 kronor samt därav för ett vart av budgetåren 1929/1930 och 1930/1931 anvisat ett belopp av 3,600 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunde erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

Vid anmälan den 9 maj 1930 av riksdagens beslut i fråga om de för budgetåret 1930/1931 anvisade medlen förordnade Kungl. Maj:t, att i avseende på användandet av desamma skulle gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t den 13 juni 1908 meddelats angående användningen av ett

Departementschefen.

[53.]

Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.

motsvarande anslag för åren 1909—1911 med den ändring, att ett vart av stipendierna skulle utgå med 1,200 kronor, att av domkapitlet i Luleå utbetalas med 600 kronor för vardera lästerminen. Bestämmelserna i fråga finnas återgivna i det utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1914, punkten 29, vilket finnes fogat vid statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1929 års riksdag beviljade *extra* anslaget till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, för budgetåret 1931/1932 anvisa återstoden kronor 3,600: — med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som må erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

[54]. 11. **Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa ut-**

Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder.

ländska hamnstäder. Till beredande av religionsvård åt svenska sjömän i utländska hamnar samt åt andra sig därstädes uppehållande landsmän har riksdagen på extra stat anvisat medel alltsedan år 1875.

För budgetåret 1930/1931 utgör anslaget 45,500 kronor.

Den 20 juni 1930 ställdes detta anslag till svenska kyrkans missionsstyrelses förfogande att användas till avlönande av

1) en svensk sjömanspräst i Kiel	kronor 4,500: —
2) en d:o i West-Hartlepool	» 5,000: —
3) en d:o i Calais—Dunkerque, som tillika innehar pastorsbefattningen i svenska Sofiaförsamlingen i Paris . .	» 1,500: —
4) en svensk sjömanspräst i Stettin	» 4,500: —
5) en d:o i London	» 5,000: —
6) en d:o i Antwerpen	» 5,000: —
7) en d:o i Rotterdam	» 5,000: —
8) en d:o i Oslo	» 5,000: —
9) en d:o i Hull	» 5,000: —
10) en d:o i Buenos Aires	» 5,000: —

Summa kronor 45,500: —

Svenska kyrkans missionsstyrelse har i skrivelse den 4 september 1930 framhållit att, om missionsstyrelsen skulle kunna i önskvärd och behövlig omfattning alltfört bedriva den verksamhet, vartill den av Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande, å de platser, för vilka anslag av statsmedel hittills beviljats, sådant anslag vore erforderligt även för budgetåret 1931/1932. Missionsstyrelsen har emellertid anhållit om förhöjt anslag för nämnda budgetår dels med hänsyn till en önskvärd ökning av sjömansprästernas

avlöning, dels ock för beredande av statsbidrag till missionsstyrelsens verksamhet i Melbourne, i Genua med Marseille och i Danzig med Gdynia.

[54.]

I fråga om *sjömansprästernas löneförhållanden* har missionsstyrelsen, efter erinran om den till det territoriella prästerskapet numera utgående provisoriska tilläggslönen, framhållit önskvärdheten av att sjömansprästerna i löneavseende bleve jämställda med prästerskapet i hemlandet.

För såvitt sjömansprästerna jämföras i löneavseende med kyrkoherdar och komministrar i hemlandet, skulle avlöningarna på de platser, till vilka för närvarande statsbidrag utgå, bliva följande:

Kiel lön	kronor 4,500: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	kronor 6,600: —
West Hartlepool lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Calais—Dunkerque lön	» 1,500: —	
provisorisk tilläggslön	» 700: —	» 2,200: —
Stettin lön	» 4,500: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 6,600: —
London lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Antwerpen lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Rotterdam lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Oslo lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Hull lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Buenos Aires lön	» 5,000: —	
provisorisk tilläggslön	» 2,100: —	» 7,100: —
Summa kronor 65,100: —		

Rörande frågan om anslag till missionsstyrelsens verksamhet i Melbourne, i Genua och Marseille samt i Danzig och Gdynia vill jag erinra, att, vad först angår verksamheten i *Melbourne* missionsstyrelsen redan i skrivelse den 5 oktober 1928 gjorde framställning om statsbidrag. Styrelsen anförde därvid, bland annat, följande.

I Melbourne har svenskt kyrkligt arbete med evangeliska fosterlandsstiftelsens stöd bedrivits sedan år 1897. När missionsstyrelsen, efter inträngande framställning från såväl evangeliska fosterlandsstiftelsen som den svenska Melbourne-församlingen själv, år 1925 beslöt påtaga sig ansvaret för denna mest avlägsna utlandsförsamling, så gjorde den detta i trots av sina mycket begränsade resurser under stark känsla av kyrkans förpliktelser gent emot ett stort antal medlemmar i en fjärran världsdel. Den stora rymliga svenska kyrkan med sitt för ändamålet lämpliga lärum hade varit en samlingspunkt och ett hem såväl för våra sjöfarande landsmän, vilka på sina

[54.] färder kommit till denna hamn, som ock för dem av vår nation, vilka blivit bofasta där nere. Med anledning härav beslöt styrelsen dit utsända pastor Sigfrid Sigland, som upptog sitt arbete i Melbourne i början av år 1926. Verksamhetens omfattning i Melbourne framgår av följande siffror. Kyrkan och lärummet besöktes år 1927 av sammanlagt 6,442 personer. Hamnen anlöptes samma år av 78 svenska och nordiska fartyg med en besättning av 2,653 personer. Antalet i Melbourne bosatta svenskar utgör för närvarande omkring 650 personer. Missionsstyrelsens utgifter för verksamheten uppgingo år 1927 till 7,475 kronor och för år 1928 har anslagits en summa av 10,950 kronor. Samtidigt hava församlingsborna bidragit med enligt deras förhållanden avsevärda belopp.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av 1929 års åttonde huvudtitel, punkt 51, framhöll min företrädare i statsrådsämbetet missionsstyrelsens förslag om höjning av ifrågavarande anslag för att möjliggöra statsbidrag till avlöande av en svensk sjömanspräst i Melbourne såsom behjärtansvärt, då den verksamhet, som missionsstyrelsen där uppehölle, fyllde ett verkligt behov. Emellertid ansåg min företrädare sig icke då böra göra framställning om höjning av anslaget.

I skrivelse den 5 september 1929 gjorde missionsstyrelsen ånyo framställning om statsbidrag för verksamheten i Melbourne. Styrelsen anförde därvid följande.

Under år 1928 har verksamheten ytterligare utvecklats. Det sammanlagda antalet besökande i kyrkan och i prästgården uppgick under detta år till 8,000 personer. Till belysning av de allvarliga strävanden, som kyrkan utvecklar för höjande av sjöfolkets bildning och intressen samt för svenskhetens bevarande i denna avlägsna världsdel, må anföras, att under årets lopp icke mindre än 31 föredrag hållits av pastorn och på platsen bosatta svenskar samt att antalet samkväm och fester uppgått till 53 med sammanlagt 3,806 deltagare. Ett betydelsefullt steg till arbetets konsolidering har under år 1928 tagits genom inköp till svensk prästgård av en lämplig och välbelägen fastighet, vartill medel influtit dels genom upptagande av för ändamålet beviljad riksskollekt i Sveriges kyrkor, dels genom gåva från enskild donator i Sverige. Under de 10 månader av året, fastigheten tjänat sitt ändamål, hava i densamma omkring 400 besökande mottagits såsom prästgårdens gäster, ett förhållande, som är av stor betydelse för sammanhålningen bland våra landsmän. Missionsstyrelsens anslag till verksamheten i Melbourne för år 1929 uppgår till 12,225 kronor, varav 10,500 kronor utgöra lön åt pastorn. De på platsen insamlade medlen uppgingo år 1928 till 6,550 kronor. Då den sistnämnda posten icke kan beräknas tillväxa under kommande år med hänsyn till att insamlingen till stor del åstadkommits genom en enstaka kraftansträngning av församlingen, vars medlemmar övervägande utgöras av folk i små omständigheter, är någon sänkning av bidraget från hemlandet icke tänkbar utan att verksamheten därigenom lider skada.

Till stöd för sin sistberörda framställning återopade missionsstyrelsen den 7 november 1928 dagtecknad skrivelse från svenske konsuln i Melbourne Henning Helin, som varmt tillstyrkte styrelsens då gjorda framställning och därvid anförde:

Först vill jag framhålla, att det är av stort värde att vårt sjöfolk på denna avlägsna ort har en tillflyktsplats efter de långa resorna. Denna del, som ju är huvudsaken av svenska kyrkans verksamhet här, skötes på ett mönstergillt sätt. Ett välförsett läsrum finnes i kyrkobyggnaden, och församlingsmedlemmar tura om med pastorn som värdar varje afton. Norska, finska och danska sjömän begagna sig i stor utsträckning av kyrkans läs- och skrivrum och besöka i stort antal kyrkans sammankomster. Detta bidrager väl i sin mån till att stärka samhörighetskänslan mellan skandinaverna i de fyra länderna samt utgör i viss mån en ersättning för det utmärkta arbete, som många norska kyrkor göra oss på andra platser. För mig personligen synes svenska kyrkans i Melbourne största betydelse ligga i, att den utgör en samlingspunkt för svenskarna och deras blodsförvanter, som permanent eller tillfälligtvis vistas i denna del av världen; och har det visat sig, att svenskar här av alla samhällsklasser villigt mötas vid kyrkans sammankomster. Den rent religiösa delen av pastorns verksamhet samt hans omvårdnad av sjuka och fattiga landsmän är naturligtvis av den största betydelse, och särskilt måste jag framhålla den stora hjälp, som konsulatet har i det sistnämnda avseendet av den nuvarande innehavaren av pastorsämbetet.

I det då föreliggande ärendet avgav statskontoret utlåtande den 14 september 1929 och yttrade då, bland annat:

Vad beträffar frågan om statsbidrag för avlönande av en sjömanspräst i Melbourne, har visserligen, såsom framgår av den föreliggande framställningen, missionsstyrelsen först under år 1926 tagit hand om ifrågavarande verksamhet därstädes, vadan alltså någon längre tids erfarenhet icke kan anses föreligga angående vare sig resultatet av densamma eller de ekonomiska förhållanden, som av verksamheten betingas. Emellertid synes å andra sidan vad i nämnda avseenden nu är upplyst giva vid handen, att arbetet bland sjömännen och andra sig i Melbourne uppehållande svenskar nått en sådan omfattning och är av den betydelse, att fortsättandet av densamma torde vara önskvärt. Med hänsyn härtill och då, enligt vad som framgår av ansökningen, missionsstyrelsens verksamhet för sjömansvården under de senare åren medfört brist i de för densamma avsedda medel, anser sig statskontoret icke böra motsätta sig bifall till framställningen i denna del.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av 1930 års åttonde huvudtitel, punkt 48, förklarade min företrädare i statsrådsämbetet sig anse det kunna anstå ytterligare något år med höjning av anslaget för tillgodoseende av nu berörda ändamål.

I skrivelsen den 4 september 1930 har missionsstyrelsen beträffande verksamheten i Melbourne hänvisat till vad som blivit anfört i styrelsens nyssnämnda skrivelse av den 5 september 1929. Styrelsen har vidare anfört:

Till belysning av verksamhetens fortsatta utveckling under år 1929 får styrelsen tillägga, att antalet besökande å sjömanskyrkans lokaler i Melbourne stigit till 8,200 för år 1929 samt antalet samkväm och fester till 55 med sammanlagt 4,365 deltagare.

Beträffande därefter frågan om anslag till missionsstyrelsens verksamhet i *Genua* och *Marseille* gjorde styrelsen i sin förutnämnda skrivelse den 5 september 1929 framställning därom och anförde då:

[54.]

Missionsstyrelsen hade mottagit åtskilliga framställningar om det stora behovet av svensk kyrklig verksamhet i nyssnämnda båda städer från såväl sjöfolk som där boende svenskar. På grund härav utsändes i juli 1927 en prästman med uppgift att undersöka förhållandena. Då den svenska och nordiska sjöfarten på bägge dessa hamnar är av betydande utsträckning samt såväl den yttre ordningen som det sedliga tillståndet visade sig lämna mycket övrigt att önska, fann styrelsen, att en svensk sjömanspräst skulle ha en stor och trängande uppgift att fylla. I valet mellan de två hamnarna beslöt sig styrelsen för Genua, emedan svenskarna i Italien förbundit sig att bestrida en del av verksamhetens omkostnader, under förutsättning att pastorn bleve stationerad i sistnämnda hamn. Dock skulle i pastorns skyldigheter ingå regelbundna besök i Marseille.

Den 1 mars 1928 tillträdde den nyutnämnde prästmannen sitt arbete. I Genua har lokalfrågan blivit löst genom förhyrning av läsrum och predikolokal. I Marseille åter anlitas Skandinaviska sjömanshemmets lokaler.

Om verksamhetens omfattning i nämnda hamnar under de sista tio månaderna av föregående år må följande siffror anföras. Pastorn har avlagt 619 skeppsbesök, 143 sjömanshems- och boardinghemsbesök samt 158 sjukbesök. Antalet besökande i läsrummen utgjorde 5,000, och 2,800 brev ha därstädes blivit skrivna. 49 samkväm och fester ha samlat tillhoppa 1,960 deltagare.

Missionsstyrelsens anslag till verksamheten i Genua och Marseille utgör för år 1929 9,000 kronor.

I nu förevarande skrivelse av den 4 september 1930 anför missionsstyrelsen följande:

Ikke mindre påtaglig har verksamhetens tillväxt varit i Genua och Marseille, varom följande statistiska uppgifter, åsyftande år 1929, bära vittne. Under nämnda år har pastorn avlagt sammanlagt 825 skeppsbesök, 308 sjömanshems- och boardinghouse-besök samt 201 sjukbesök. Antalet besökande å läsrummet i Genua uppgick till 6,000, med 2,500 därstädes skrivna brev. Sammanlagt 68 samkväm och fester ha hållits med tillhoppa 2,524 deltagare.

Vad slutligen beträffar de intill varandra belägna östersjöhamnarna *Danzig* och *Gdynia* har missionsstyrelsen i sin nu föreliggande skrivelse anført följande:

På grund av sjöfartens enastående kraftiga uppsving på dessa platser alltsedan världskrigets slut har vår sjömansvård här fått en av sina betydelsefullaste och mest krävande uppgifter.

Med 1,328 inkomna svenska fartyg under år 1929 intager Danzig för närvarande det främsta rummet bland alla utländska hamnar i fråga om den svenska sjöfartens omfattning. Nämnda siffra har nyligen meddelats styrelsen av svenska konsulatet i Danzig. Till Gdynia anlände under samma år 401 svenska fartyg. Tillsammans representerade dessa 1,729 fartyg enligt från vederbörande svenska konsulat inhämtade uppgifter en besättning på 26,015 personer.

Då missionsstyrelsen under loppet av de senare åren hade mottagit flerfaldiga framställningar och upplysningar rörande de svåra missförhållanden, som vållades av att stora skaror svensk sjöfarande ungdom voro nödsakade att vistas i dessa hamnar utan tillsyn eller omvårdnad från hemlandets sida, ja utan att ens äga tillgång till ett ordentligt samlingsställe, utsändes i de-

cember 1928 till Danzig en sjömansvårdsassistent, som efter några månader ersattes med sjömanspräst. Tack vare i hemlandet gjorda insamlingar och med välvilligt bistånd av vårt lands konsulära representanter där nere har alltifrån nämnda tidpunkt ett effektivt och allmänt uppskattat sjömansvårdsarbete pågått i Danzigs hamnområden med en i uthamnen Neufahrwasser förhyrd läsrums- och samlingslokal som bas. På enahanda sätt möjliggjordes upptagande av en station i Gdynia i början av innevarande år.

För närvarande håller missionsstyrelsen lokaler i såväl Danzig som Gdynia med sjömanspräst på förstnämnda och assistent på sistnämnda plats förutom föreståndarinnor å bägge lärummen. Då emellertid styrelsen icke i längden anser sig kunna enbart med frivilliga medel bestrida hela kostnaden för verksamheten i nämnda hamnar i av förhållandena påkallad omfattning, får styrelsen i underdånighet anhålla om anslag av statsmedel till avlöning av sjömanspräst i Danzig. Genom en sådan avlastning av styrelsens ekonomiska börda skulle möjlighet beredas åt densamma att anskaffa större och mera ändamålsenliga lokaler. Särskilt stationen i Gdynia hämmas i sin verksamhet kännbart av brist på utrymme.

Angående sjömansvårdens ekonomiska ställning har missionsstyrelsen meddelat, att år 1929 slutade med en brist för sjömansvårdens allmänna kassa å 24,357 kronor 29 öre.

Missionsstyrelsen slutar med att anhålla om ett bidrag av statsmedel till de svenska prästmännens i Melbourne, i Genua med Marseille och i Danzig med Gdynia avlöning att utgå med 7,100 kronor åt dem vardera och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen göra framställning, att för budgetåret 1931/1932 måtte såsom bidrag till avlönande av svenska sjömanspräster i vissa städer anvisas ett extra anslag av 86,400 kronor, utgörande grundlön jämte provisorisk tilläggslön för tretton sjömanspräster.

I ärendet har statskontoret den 23 september 1930 avgivit utlåtande och därvid anført:

Beträffande först förslaget om tillerkännande åt samtliga sjömanspräster av en löneförhöjning motsvarande den till kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat utgående provisoriska tilläggslön å 2,100 kronor — för sjömansprästen i Calais—Dunkerque dock endast 700 kronor — kan statskontoret icke tillstyrka detsamma. Med allt erkännande av det behjärtansvärda och maktpåliggande arbete, som av dessa prästmän utföres, måste dock framhållas, såväl att arbetets beskaffenhet är väsentligt olika mot det, som åligger prästerna i de territoriella församlingarna inom landet, som ock att avlöningsförhållandena för sjömansprästerna äro ordnade på helt annat sätt än för kyrkoherdar och komministrar i nämnda församlingar. Att, då så är fallet, å sjömansprästernas avlöning utan vidare tillämpa grunderna för avlöningsförbättringen åt de ordinarie prästerna inom landet synes ej lämpligt. Den avlöningsförhöjning, som må vara påkallad för en eller annan av sjömansprästerna, torde i stället böra bestämmas efter prövning i varje särskilt fall.

Vad angår frågan om statsbidrag för avlönande av en sjömanspräst i Melbourne, har statskontoret i utlåtande den 14 september 1929 förklarat sig ej vilja motsätta sig då föreliggande förslag om anvisande av 5,000 kronor för ändamålet, och denna ståndpunkt anser sig statskontoret böra vidhålla.

[54.]

Beträffande det sökta bidraget för avlöning åt en sjömanspräst i Genua och Marseille framhöll statskontoret i förenämnda utlåtande i avseende å då förevarande enahanda framställning, att, med hänsyn till att verksamheten i dessa hamnstäder påbörjats först under år 1928, någon tids ytterligare erfarenhet borde avvaktas, innan statsbidrag för densamma beviljades. Statskontoret håller före, att ännu kan anstå med statsunderstöd för ifrågavarande verksamhet.

Vidkommande slutligen den religiösa och sociala verksamheten i Danzig med Gdynia framgår av ansökningen, att densamma påbörjats i Danzig i slutet av år 1928 och i Gdynia först i början av år 1930. Med hänsyn härtill och i anslutning till förut tillämpade grunder för statsbidragens beviljande skulle det kunna sägas, att tiden ännu icke är inne för en sådan åtgärd beträffande dessa hamnstäder. Vad som i ansökningen anföres om det stora antal svenska fartyg, som besöker hamnarna, med besättningar på tillsammans omkring 26,000 personer och de svåra missförhållanden, som vållades av att stora skaror svensk sjöfarande ungdom i dessa hamnar icke rön-te någon tillsyn eller omvårdnad från hemlandets sida, synes emellertid vara omständigheter, som tala för att någon ytterligare erfarenhet om behovet av en sjömanspräst i Danzig med Gdynia icke behöver avvaktas, utan att ur denna synpunkt sett hinder icke bör möta för statsbidrags beviljande. Med hänsyn härtill och då, enligt vad av ansökningen framgår, missionsstyrelsens sjömansvård för år 1929 medfört brist i de för densamma avsedda medel, anser sig statskontoret böra tillstyrka, att understöd lämnas för nu ifrågavarande ändamål. Missionsstyrelsen föreslår i sådant hänseende — förutom provisorisk tilläggs-lön — ett belopp av 5,000 kronor. Med hänsyn till att styrelsen avlönar både en sjömanspräst i Danzig och en assistent i Gdynia, har statskontoret intet att erinra mot detta belopp.

Departement-
mentschefen.

Missionsstyrelsens nu gjorda framställning går ut på en höjning av det för närvarande utgående anslaget till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder, betingad av dels bidrag till avlöning åt tre nya sjömanspräster, nämligen en i Melbourne, en i Genua med Marseille och en i Danzig med Gdynia, dels ock beredande åt sjömansprästerna av löneförhöjning, motsvarande den till präster i hemlandet utgående provisoriska tilläggs-lönen.

Vad först beträffar frågan om statsbidrag till avlöande av ytterligare tre sjömanspräster, har jag så utförligt som nu skett redogjort för de förhållanden, som här föreligga, och de skäl, som framförts till stöd för kraven i detta hänseende, alldenstund jag anser att, vad särskilt Melbourne och Danzig angår, sådana omständigheter äro förebragta, som synnerligen starkt tala för ett stödjande från statens sida av den socialt-religiösa verksamheten för våra sjömän i dessa städer. Då emellertid nu, trots de enligt min mening starkt vägande skäl, som tala till förmån för missionsstyrelsens framställning, de statsekonomiska förhållandena icke medgiva i år ett utsträckande av statens understödjande verksamhet på detta område, vill jag dock framhålla, att snarast möjligt, när omständigheterna det medgiva, ifrågavarande spörsmål bör upptagas till förnyad omprövning och att därvid bör beaktas,

hurusom staten tvivelsutan har påtagliga förpliktelser, då det gäller omvårdnaden om våra sjömän i avlägsna utländska hamnar.

Missionsstyrelsens framställning om beredande åt sjömansprästerna av provisorisk tilläggslöen enligt grunder, som gälla för den till kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat utgående provisoriska tilläggslönen torde icke kunna villfaras inom ramen av gällande författningsbestämmelser. Men då en reglering av ifrågavarande arvoden är väl befogad, så mycket mera som sjömansprästerna i den kyrkliga organisationen torde vara att anse som ett slags riksadjunkter, synes mig detta ärende böra komma till omprövning i annat sammanhang.

Anslaget till nu ifrågavarande ändamål torde alltså böra för nästkommande budgetår upptagas med samma belopp, som nu utgår, eller alltså med 45,500 kronor.

Under återopande av vad sålunda blivit anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 45,500: —

12. Dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster. För bestridande av dyrtidstillägg för budgetåret 1930/1931 åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster, till vilkas avlönande bidrag av statsmedel jämväl för samma tid beviljades, anvisade 1930 års riksdag ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

Den 20 juni 1930 meddelade Kungl. Maj:t beslut angående utgåendet av anslaget.

Svenska kyrkans missionsstyrelse har nu i sin av mig under nästföregående punkt omförmälda skrivelse den 4 september 1930 anhållit om beredande av dyrtidstillägg åt de svenska sjömansprästerna för budgetåret 1931/1932.

I likhet med vad hittills varit fallet torde dyrtidstillägg åt ifrågavarande sjömanspräster böra jämväl under budgetåret 1931/1932 utgå enligt de för icke nyreglerade verk fastställda grunderna. För ändamålet synes böra beräknas ett belopp av 15,000 kronor. Under erinran att chefen för finansdepartementet förut denna dag hemställt om förslag till riksdagen angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1931/1932, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 15,000: —

[55.]

Dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster.

[56].

Kostnader
förenade med
friköp av
lägenheter å
kyrklig jord.

13. **Kostnader förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.**

För vartdera av budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat ett extra förslagsanslag å 15,000 kronor till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord. För vartdera av budgetåren 1929/1930 och 1930/1931 är motsvarande anslag upptaget till 10,000 kronor. Beträffande de skäl, som föranlett framställningarna om ifrågavarande anslag, får jag hänvisa till punkten 40 av 1927 års åttonde huvudtitel.

Departement-
schefen.

Medel för ifrågavarande ändamål böra alltjämt stå till förfogande. För bestämmande av det belopp, som för budgetåret 1931/1932 kan bli behöfligt för ändamålet, torde böra tagas till ledning de i budgetredovisningarna för de tre budgetåren 1927/1930 meddelade siffror. De direkta utgifterna från anslaget voro under budgetåret 1927/1928 2,688 kronor 20 öre, under budgetåret 1928/1929 10,064 kronor 13 öre samt under budgetåret 1929/1930 12,378 kronor 12 öre. Dessa siffror skulle giva närmast vid handen, att någon höjning av anslaget vore välbetänkt. Emellertid anser jag någon tids ytterligare erfarenhet böra avvaktas, innan en dylik höjning sker, och jag är därför böjd att förorda, att anslaget för budgetåret 1931/1932 upptages med enahanda belopp som för nu löpande budgetår eller alltså med 10,000 kronor.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om ett annat på ecklesiastikdepartementets prövning beroende anslagsäskande, nämligen om medel till fortsättande av den avbrutna utredningen rörande ecklesiastika boställen. Som bekant har riksdagen under en lång följd av år, 1903—1922, anvisat medel till bestridande av kostnaderna för denna utredning, och hava hittills utkommit redogörelser för de ecklesiastika boställena i Gävleborgs, Väster- norrlands, Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens, Värmlands och Koppar- bergs län. År 1919 uttalade riksdagen en viss tvekan om utredningens full- följande, men ansåg att, innan någon ståndpunkt intoges till spörsmålet i dess helhet, möjlighet borde beredas att under ännu någon tid fortsätta ut- redningsarbetet, då förlagt till någon eller några av våra äldre kulturbygder; då resultatet av en utredning rörande exempelvis något län i mellersta och något län i södra Sverige föreläge, ansåge riksdagen frågan om arbetets fortsättande böra ånyo upptagas. I anslutning härtill anbefallde Kungl. Maj:t utredningens fullföljande, och skulle arbetet omfatta Östergötlands och Hallands län. Emellertid blev arbetet 1922 avbrutet, alldenstund riksdagen med hänsyn till dåvarande ekonomiska förhållanden icke ansåg sig böra bevilja ytterligare medel för ändamålet; ett uppskov för ett eller annat år behövde dock ej, enligt vad riksdagen då uttalade, innebära ändring i riks- dagens år 1919 angivna uppfattning. Frågan upptogs sedermera av 1926 års kyrkomöte, som i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde om återuppta- gande av ifrågavarande utredningsarbete. Kyrkomötet erinrade därvid, bland

annat, om den betydelse, som det för blivande friköpare av lägenheter å kyrklig jord komme att få, att frågan om äganderätten till den kyrkligen jorden med det snaraste gjordes till föremål för en tillfredsställande utredning. I anledning av denna kyrkomötets skrivelse upptog kammarkollegiet 1928 frågan och hemställde hos Kungl. Maj:t om framställning till riksdagen om medel för utredningsarbetets fortsättande. Enligt min mening skulle det givetvis vara i hög grad önskligt, om möjlighet snart kunde beredas till ett återupptagande av nu berörda utredningsarbete. Betydelsen av detsamma är allmänt erkänd och ett tillgängliggörande av dess resultat är utan gensägelse av utomordentligt värde ej minst vid det kyrkligt-administrativa arbetet. Då emellertid den statsekonomiska situationen nu manar mig till den största varsamhet med nya eller ökade statsutgifter och jag därför ej anser mig kunna framlägga förslag om medel till utredningsarbetets återupptagande, vill jag emellertid giva uttryck åt den förhoppningen, att ett kommande år möjlighet här till skall kunna beredas.

Under förevarande punkt inskränker jag mig alltså, under hänvisning till vad jag nyss anfört rörande det här ifrågavarande anslaget, att hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* förslagsanslag av kronor 10,000: —

Domkapitlens expeditioner.

14. Domkapitlens expeditioner, *oförändrat ordi-*

narie förslagsanslag kronor 279,300: —

15. **Ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs.** Strängnäs domkapitel disponerar en äldre byggnad, belägen i Strängnäs stad strax söder om domkyrkan. Domkapitlet och dess expedition hava sina lokaler förlagda till bottenvåningen i sagda byggnad, under det att den övre varit uthyrd till privata hyresgäster. De utrymmen, som sålunda användas av domkapitlet och dess expedition, äro mycket otillfredsställande och otillräckliga. Ämbetsrum för biskopen saknas. Expeditionens tjänstemän hava ett enda gemensamt arbetsrum, som samtidigt får tjänstgöra både som kapprum och väntrum, enär sådana saknas. Skrivbiträdet är hänvisat att sitta i domkapitlets sessionsrum, vilket i många fall visat sig vara hinderligt. Intet lämpligt rum, där forskare i domkapitlets arkiv kunna sitta med sitt arbete, står till förfogande. Varken vaktrum eller toalett finnes. En utvidgning och förbättring av domkapitlets lokalutrymmen har därför befunnits vara i hög grad påkallad.

[57.]

Ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs.

[57.]

I anledning av en framställning från domkapitlets sida förordnade byggnadsstyrelsen den 13 juni 1930 intendenten hos styrelsen Årland Noreen att upprätta program för en ändring av domkapitelshuset, avseende i främsta rummet en mera praktisk anordning av arbetslokalerna.

Sedan Noreen besökt platsen för uppgörande av ifrågavarande program och samrått med representanter för domkapitlet, avgav han den 14 juli 1930 till byggnadsstyrelsen ett av fotografier och uppmättningsritningar åtföljt tjänstememorial, vari anfördes, bland annat, följande.

Byggnaden i fråga lär enligt uppgift till sina nedre delar härstamma från medeltiden under det att övervåningen är byggd på 1700-talet. Alla snickerier och övrig inredning är från 1800-talet och utan särskilt intresse med undantag av en kakelugn i nordvästra hörnrummet i övre våningen. En murad spiskupa i samma rum kanske också bör tillmätas visst värde.

De nuvarande arbetslokalerna, samtliga belägna i bottenvåningen äro ohjälpligt för trånga. De utgöras av två arkivrum, ett rum för domkyrkosysslomannen, en sessionssal samt ett gemensamt rum för stiftssekreteraren, amanuensen och skrivmaskinsfröken. Biskopen har intet rum. Kapprum saknas. Övervåningen har hittills använts för bostadsändamål.

Ärendet kommunicerades riksantikvarien, som i skrivelse den 22 juli 1930 yttrade:

Riksantikvarien har genom amanuensen B. Berthelson låtit på platsen granska föreliggande program. Av den till riksantikvarien inlämnade rapporten över den utförda förrättningen, som även innefattat en allmän besiktning av anläggningen ur byggnadshistorisk synpunkt, framgår, att konsistoriehusets övre delar synas vara av äldre ursprung än i programmet antagits. Sålunda bestå gavelrösternas från vinden synliga partier av i munkförband lagt tegel, vars format ($30 \times 14,5 \times 9$ à $9,5$ cm.) liksom förbandet närmast tyder på medeltida härkomst. Vidare märkas i exteriören bland annat de på gavlarna omedelbart under de nuvarande vindsfönstren anbringade och av dem i senare tid delvis spolierade trappfriserna, som äga sina närmaste motsvarigheter å de under 1400-talet påbyggda övermurarna till domkyrkans mittskepp.

Bland ytterligare skäl, som synas tala för att den övre våningen är av äldre datum än 1700-talet, bör särskilt påpekas ett i trapprummet och de två smärre rummen närmast söder därom under senare anbringad puts och takpapp bevarat, enhetligt målat tak, vars karaktär, såvitt man med ledning av de vid besiktningen blottade fragmenten kan döma, hänvisar till 1600-talet.

I litteraturen rörande Strängnäs återfinnas flerstädes upplysningar om konsistoriehuset, vilket tidigare tjänat som lokal för den under medeltiden inrättade katedralskolan. Innan konsistoriet år 1667 erhöll lokaler i byggnadens övre våning, hade den eljest i bottenvåningen inrymda skolans »räknekammare» där haft sin plats. Numera disponerar konsistoriet den efter katedralskolans upphörande ledigblivna bottenvåningen, under det att den övre våningen varit uthyrd till privata hyresgäster. Givet är att dessa olika omflyttningar medfört betydande förändringar i byggnadens interiör, vars ursprungliga gestaltning dock genom en närmare undersökning otvivelaktigt i många viktiga punkter skulle kunna klarläggas.

Under hänvisning till ovanstående summariska redogörelse får riksantikvarien framhålla nödvändigheten av att en mera ingående byggnadshistorisk undersökning, omfattande avknackning av puts m. m., kommer till stånd, innan ett fullständigt förslag till restaureringen upprättas och fastställs. Sannolikt skall det på grundvalen av därigenom vunna erfarenheter bli möjligt att genomföra de ur praktisk synpunkt önskvärda förändringarna inom byggnaden utan att byggnadens värdefulla äldre partier därigenom behövde skadas. Det synes för övrigt icke otänkbart, att en dylik partiell ombyggnad i sin mån kunde bidra till att återskänka huset något av dess forna, numera till stor del förvanskade karaktär.

Riksantikvarien anser det sålunda icke möjligt att utan företagande av en ingående byggnadshistorisk undersökning avgöra, huruvida de i programmet föreslagna åtgärderna kunna anses vara ur antikvarisk synpunkt lämpliga. Riksantikvarien får därför hemställa, att byggnadsstyrelsen ville utreda möjligheterna att få till stånd en dylik undersökning, vars planläggning och utförande torde böra ske i samråd med riksantikvarien.

Den av riksantikvarien sålunda påkallade byggnadshistoriska undersökningen har sedermera ägt rum.

På grundval av det upprättade programmet har Noreen uppgjort ett av ritningar och fotografier åskådliggjort förslag till restaurering och förändring av ifrågavarande byggnad ävensom låtit genom byggnadsförmän Karl I. Edblom i Stockholm upprätta kostnadsförslag slutande å ett belopp av 128,500 kronor. För närmare kännedom om det sålunda föreliggande förslaget ber jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Förslaget överlämnades till granskning av byggnadsstyrelsen, som lämnade riksantikvarien tillfälle att därav taga del. I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 27 september 1930 tillstyrkte riksantikvarien förslaget med följande ändringar.

1) Uppmätning och undersökning bör ske av under arbetets gång framkommande detaljer av kulturhistoriskt eller byggnadshistoriskt intresse. Rörande dessas behandling torde i viktigare fall riksantikvariens utlåtande böra inhämtas.

2) Innan den gamla murade spisen i övre våningen borttages, böra uppmätningar i detalj och fotografier utföras och överlämnas till riksantikvarien.

3) Behandling av det dekorerade 1600-tals taket får endast utföras av person, som blivit därtill av riksantikvarien godkänd.

4) Arbetet bör ställas under ledning av förslagsställaren eller annan arkitekt, som byggnadsstyrelsen och riksantikvarien härtill kan godkänna.

I skrivelse den 29 september 1930 anförde därefter byggnadsstyrelsen:

Mot det föreliggande förslaget har byggnadsstyrelsen icke något att erinra; dock böra vid dettas utförande beaktas vad riksantikvarien i nyssberörda skrivelse anfört, och vill styrelsen tillstyrka, att genom domkapitlets försorg åtgärder vidtagas för förslagets realiserande.

Vad de till förslaget hörande kostnadsberäkningarna, slutande å 128,500 kronor, beträffar, saknas däri en post för oförutsedda utgifter, och synes härför enligt styrelsens förmenande böra beräknas ett belopp av 11,500 kronor och alltså totalkostnaden beräknas uppgå till 140,000 kronor.

[57.]

I skrivelse den 8 oktober 1930 har domkapitlet under anförande, att domkapitlet saknade egna medel att bestrida den ifrågasatta restaureringen, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen utverka ett anslag å 140,000 kronor till bestridande av kostnaderna för densamma i huvudsaklig överensstämmelse med de av Noreen uppgjorda ritningarna.

På grund av remiss hava kammarkollegiet och statskontoret yttrat sig i ärendet.

Statskontoret har i utlåtande den 18 oktober 1930 anfört följande.

Statskontoret har undersökt möjligheterna att för utförande av nu ifrågavarande restaureringsarbeten bereda medel från Strängnäs domkyrkokassa eller från biskopslöneregleringsfonden. Det har därvid visat sig, att domkyrkans kassa icke har några tillgångar, som kunna disponeras för ändamålet. Och vad biskopslöneregleringsfonden beträffar, har denna visserligen tagits i anspråk vid reparation m. m. av biskopshus, varemot kostnaderna för liknande arbeten å domkapitelshus icke ansetts kunna utgå från fonden. I sådant avseende får statskontoret erinra om Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1929 angående anslag till inledande av centralvärmeledning i manbyggnaden vid biskopsbostället Östrabo i Växjö socken m. m.

Såvitt statskontoret kan finna, torde för utförande av nu ifrågavarande restaureringsarbeten någon annan utväg icke stå Kungl. Maj:t öppen än att av riksdagen äska erforderliga medel för ändamålet.

Kammarkollegiet har i utlåtande den 21 oktober 1930 instämt i vad statskontoret anfört.

Genom remiss den 29 oktober 1930 anbefalldes byggnadsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i vad mån och i vilken utsträckning en begränsning av kostnaderna för de i ärendet föreslagna ändrings- och reparationsarbetena kunde vidtagas.

Med anledning härav har byggnadsstyrelsen i skrivelse den 6 november 1930 anfört:

Några avsevärda begränsningar av kostnaderna för iordningställande av konsistoriehuset äro enligt byggnadsstyrelsens mening icke möjliga, därest denna kulturhistoriskt märkliga byggnad skall försättas i ett värdigt och för sitt ändamål fullt tillfredsställande skick. Det är emellertid icke uteslutet att i det föreliggande förslaget vidtaga vissa smärre modifikationer, avseende ett förenklat utförande av vissa inredningsdetaljer m. m., varigenom besparingar skulle kunna åstadkommas. Vidare torde den föreslagna vaktmästarbostaden, som är avsedd att innehålla, förutom en lägenhet om två rum och kök, ytterligare ett rum, kunna något minskas genom att detta senare rum uteslutes.

Byggnadsstyrelsen anger därefter de modifikationer i det uppgjorda förslaget, som styrelsen anser möjliga att kunna vidtagas. För närmare kännedom om dessa ber jag få hänvisa till handlingarna i ärendet. Därefter fortsätter byggnadsstyrelsen:

Genom dessa ändringar i förslaget torde kostnaderna kunna minskas med 15,000 kronor, varav omkring 11,000 kronor hänföra sig till konsistoriehuset och återstoden till vaktmästarbostaden.

Till nyanskaffning av möbler har beräknats ett belopp av 10,000 kronor. Detta kan givetvis nedbringas, därest de gamla möblerna åtminstone till- vidare kunna komma till användning. I vad mån detta är möjligt torde det emellertid ankomma på domkapitlet att avgöra. I varje fall finner byggnadsstyrelsen det lämpligt, att möbelkostnaderna uteslutas ur byggnads- anslaget och senare göras till föremål för särskild framställning, i den mån nyanskaffning visar sig oundgängligen erforderlig. Byggnadsstyrelsen finner sig i detta sammanhang böra framhålla, att det, med hänsyn till konsis- toriebyggnadens ålder och stora kulturhistoriska värde, synes styrelsen ange- läget, att, därest besparingar äro erforderliga, detta hellre bör ske med av- seende på nyanskaffning av möbler än genom att byggnadsarbetena för mycket beskäras.

Därest de beräknade kostnaderna för anskaffande av möbler, 10,000 kro- nor, undantagas från byggnadskostnaderna, skulle alltså dessa kunna min- skas med sammanlagt 25,000 kronor eller till 115,000 kronor.

För närmare kännedom om den märkliga byggnad, varom nu är fråga, och det sätt, varpå den för närvarande disponeras, beder jag få till en bör- jan hänvisa till följande av stiftssekreteraren i Strängnäs uppgjorda och mig under hand tillställda promemoria:

Departe-
mentschefen.

Det nuvarande konsistoriehuset hör till Strängnäs äldsta och märkligaste byggnader.

I storlek överträffas det visserligen av det stenhus, som biskop Conrad Rogge lät uppföra till biskopsborg i slutet av 1400-talet och som Gustaf II Adolf upplät till ett ännu alltjämt nyttjat läroverkshus. Konsistoriehuset är emellertid betydligt äldre men dess tidigaste öden förlora sig i dunkel. Tra- ditionen daterar det till 1300-talet och det skulle i så fall nu ha den an- senliga åldern av 600 år. Med denna ålder torde det vara bland de äldsta profana byggnadsminnesmärkena i vårt land. Det har också under seklernas lopp genomgått skiftande öden och rymmer en betydelsefull del svensk kulturhistoria inom sina murar.

Möjligen uppfördes det en gång under Folkungatiden såsom bostadshus åt prästerskapet vid domkyrkan. Enligt traditionen skulle från ingången på norra gaveln hava lett en gång genom huset, försedd med celler å ömse sidor. Ett intressant belägg för denna traditions sannolikhet är fyndet av den gavelport, som tydligt framträdde, när putsen nu i höst avknackades å vissa partier av yttermurarna vid den kulturhistoriska undersökning av byggnaden som då företogs. Tydliga spår av ett fönster på den motsatta gaveln framkommo också och detta fönster synes korrespondera med porten och har kanske suttit vid den nämnda gångens slut.

Under århundraden har huset tjänat till katedralskola. Och i detta gamla hus har Olaus Petri verkat såsom skolföreståndare och med största sanno- likhet var det just här han såsom nyhemkommen magister från Wittenberg först framställde reformationens läror.

År 1667 inreddes och togs i bruk övre våningen för Strängnäs domkapitel och man har ännu kvar programmet för de högtidligheter, varmed invig- ningen av dessa lokaler skedde.

I nära tvåhundra år inrymde sedan huset såväl skolan (i nedre våningen) som domkapitlet (i övre våningen).

Först 1850 utrymdes skollokalerna, då den gamla så kallade trivialskolan

[57.]

sammanslogs med gymnasiet och flyttades till det senares lokaler i den gamla Rogge-borgen. Domkapitlets lokaler förlades i den nedre våningen och den övre disponerades först såsom boställsvåning för konsistorienotarien och har på senare tid varit uthyrd till enskild person.

Det gamla huset har till följd av ombyggnader i olika tider blivit avsevärt förändrat, men märkliga spår av dess höga ålder finnas dock bevarade. Enligt gamla bilder av Strängnäs skulle byggnaden hava varit försedd med trappgavlar. Dolda under senare tiders puts hava utom ovannämnda port å norra och motsvarande fönster å södra gaveln, såväl konturena av dessa trappgavlar som ett flertal smärre medeltida fönster eller nischer blottats. Och inne i huset ha värdefulla lämningar av ett en gång praktfullt målat tak anträffats.

Genom bortknackning av den puts, som döljer det vackra medeltidsteglet, och framtagande av de märken av husets byggnadshistoria, som finnas i murarna, skulle dess gamla gestalt i mycket återvinnas, och byggnaden på ett utmärkt sätt ansluta sig till domkyrkan. En värdefull kulturhistorisk gärning skulle härigenom utföras.

Därigenom att den övre våningen blir ledig på grund av hyresgästens avflyttning, har givits tillfälle att även i det inre sätta huset i ett värdigt skick och samtidigt bereda domkapitlet möjlighet till en välbehövlig utvidgning av sina lokaler.

Hitintills har domkapitlet för sitt och sin expeditions behov disponerat, utom nödigt arkivutrymme, två rum. Därvid har ej medräknats det lilla, mycket oansenliga genomgångsrum, som utgör domkyrkosysslomannens expedition. Det ena rummet begagnas till sessionsrum och maskinskrivningsrum, det andra utgör stiftssekreterarens och amanuensens gemensamma arbetsrum, där jämväl all expedition såväl genom telefon som genom personliga besök försiggår, väntrum och kapprum. Till detta rum kommer man in direkt från den kalla ytterförstugan.

Domkapitlets sessionsrum bör icke användas för annat ändamål än dess sammanträden.

Biskopen saknar rum. Givetvis bör han hava ett arbetsrum å ämbetslokalen, där han ostörd kan mottaga besökande i tjänsteärenden och där han för sitt arbete har tillgång till domkapitlets arkiv och expedition.

Ett eget arbetsrum för stiftssekreteraren är nödvändigt. Det är olämpligt och till skada för arbetet, om han skall förbereda ärenden till föredragning, uppsätta utlåtanden och sköta räkenskaper i ett rum, där han icke kan vara ostörd av sina medarbetare eller av besökande på expeditionen. Han måste hava möjlighet att utföra sitt ansvarsfulla arbete i lugn. Besökande måste hava tillfälle att kunna samtala med honom utan att andra äro närvarande. Rummet bör inredas med hyllor och skåp till förvaring av uppslagsböcker, senaste arrendekontrakt samt syne- och besiktningsprotokoll och andra behövliga handlingar rörande boställen, diverse liggare, verifikationer, cirkulär m. m.

Amanuensen bör i särskilt expeditionsrum mottaga besökande, som ej hava ärende till biskopen eller stiftssekreteraren, samt ombesörja den expedition och det övriga arbete, som må på honom ankomma.

För att ej störa övriga befattningshavare bör skrivbiträdet placeras i särskilt maskinskrivningsrum, som samtidigt lämpligen kan inredas till förvaringsrum för trycksaker.

Vakt- och väntrum, där expeditionsvakten har sin plats och där besökande kunna invänta företrädere, är behöfvligt.

Likasa är det nödigt, att toaletttrum inredas, vilket lämpligen bör ske med ett i vardera våningen.

Det är av stort värde att hava expeditionsvakten bosatt i eller invid ämbetsverkets hus, särskilt då han, såsom här är fallet, har att ombesörja ämbetslokalernas uppvärmning och städning. Då utrymme till vaktmästarbostad icke kan erhållas inom själva konsistoriehuset, bör särskild sådan uppföras å lämplig plats nära detsamma, inrymmande även pannrum och kolrum för den värmeledning, som måste inredas för att man skall kunna på ett ekonomiskt sätt uppvärma domkapitelshuset med dess metertjocka murar.

Av vad jag förut anført framgår, att domkapitlet och dess expedition äro i behov av ökade utrymmen. Möjlighet att erhålla sådana finnes genom att för domkapitlets räkning taga i anspråk även övre våningen. Detta skulle nödvändiggöra genomgripande ombyggnads- och ändringsarbeten inom byggnaden, förbundna med ett grundligt reparationsarbete. Byggnadens ålder och historiska betydelse bjuda, att ifrågavarande arbeten utföras på sådant sätt, att inga detaljer av historiskt värde förvanskas och gå förlorade. Enligt den i ärendet förebragta kostnadsutredningen, mot vilken jag icke har någon anmärkning att framställa, skulle kostnaderna för de behöfvliga ändrings- och reparationsarbetena å byggnaden efter vissa nedprutningar belöpa sig till 115,000 kronor. Domkapitlet har under anförande, att det saknade egna medel att bekosta dessa arbeten, hemställt, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen utverka anslag för ändamålet.

Visserligen åligger det icke i allmänhet staten att sörja för domkapitlens förseende med lokaler, utan denna skyldighet har av ålder ansetts enligt förordningen om rättegång i domkapitlen den 11 februari 1687 tillkomma domkyrkorna. Men då domkyrkorna understundom icke mäktat bestrida de utgifter, som varit förenade med detta åliggande, har staten trätt hjälpande emellan. Sålunda hava sedan ett flertal år tillbaka av anslaget till domkapitlens expeditioner anvisats årliga bidrag till domkapitlet i Visby till hyra av sessions- och expeditionslokal samt till domkapitlet i Luleå till hyra för expeditions- och sessionslokal samt för bostad till vaktmästare. Även finnas exempel på att ett direkt byggnadsanslag i sådant avseende anvisats av allmänna medel, när tillgång på annat sätt ej kunnat beredas. Riksdagen har sålunda år 1907 efter framställning av Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 15,000 kronor till anordnande av arkivlokal i domkapitelshuset i Västerås samt till nämnda byggnads iståndsättande. Vidare har riksdagen år 1912 för att möjliggöra uppförande av ett domkapitelshus i Skara på Kungl. Maj:ts proposition medgivit avskrivning med 27,000 kronor å en domkyrkans i Skara skuld till riksgäldskontoret.

Enligt gällande, den 2 november 1928 fastställda stat för Strängnäs domkyrka med däri den 29 augusti 1930 vidtagen ändring uppgå domkyrkans

årliga inkomster till 12,635 kronor och dess årliga utgifter till 10,285 kronor, varjämte såsom reserverade medel beräknats ett belopp av 2,350 kronor. Det är härav uppenbart, att domkyrkan icke kan bidra till ifrågavarande ombyggnad och reparation å domkapitelshuset. Då i ett fall som det föreliggande dessutom är att taga i betraktande det kulturhistoriska värde ifrågavarande byggnad äger, finner jag förhållandena vara sådana, att de fullt ut motivera ett understöd från statens sida, och en hänvändelse till riksdagen om beviljande av det behövliga beloppet synes mig därför vara den enda utväg som står till buds. För ändamålet har ursprungligen beräknats ett anslag av 140,000 kronor, vilket belopp emellertid, på sätt framgår av byggnadsstyrelsens senast i ärendet avgivna yttrande, anses kunna nedsättas till 115,000 kronor. Då anslaget läser böra fördelas på flera år, torde för budgetåret 1931/1932 ett belopp av förslagsvis 40,000 kronor vara tillräckligt. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande, i huvudsaklig överensstämmelse med av intendenten Noreen uppgjort förslag, av ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs bevilja ett belopp av 115,000 kronor och därav för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* reservationsanslag
anvisa kronor 40,000: —

Kyrkors underhåll m. m.

Kyrkors underhåll.

16. Underhåll, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 2,028: —
17. Ersättningar, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* » 275,000: —

[58.] 18. **Bidrag till uppförande av svensk kyrka i Hälsingfors.** I

Bidrag till
uppförande
av svensk
kyrka i Hälsingfors.

skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 48, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 51, gjorda framställning såsom bidrag till kostnaderna för uppförande i Hälsingfors av en svensk kyrka med samlingslokaler beviljat ett belopp av 75,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, och därav för budgetåret 1930/1931 såsom extra reservationsanslag anvisat 25,000 kronor.

De villkor, som borde förbindas med utanordnande av ifrågavarande medel, antyddes av min företrädare i statsrådsämbetet vid föredragning inför Kungl. Maj:t av nyssnämnda punkt av 1930 års åttonde huvudtitel på följande sätt:

Innan någon del av statsbidraget utbetalades, borde förebringas fullgod säkerhet för att de för byggnadsföretagets genomförande utöver statsbidraget erforderliga medel komme att i behörig tid vara tillgängliga samt att ytter-

ligare tillskott av statsmedel ej erfordrades. Byggnadsstyrelsen borde vidare sättas i tillfälle att närmare granska fullständiga förslagsritningar rörande byggnaden, varjämte nödiga bestämmelser om kontroll borde meddelas.

[58.]

Sedan upplyst blivit, att riksdagens båda kamrar fattat beslut i ärendet, hemställde min företrädare genom skrivelse den 22 mars 1930 till ministern för utrikes ärendena om uppdrag åt Kungl. Maj:ts minister i Hälsingfors att efter vederbörandes hörande till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande rörande villkoren för ifrågavarande anslags utgående.

Frågan om berörda villkor befinner sig alltjämt under utredning. Förslag härutinnan torde emellertid snart vara att införförvänta. Då man vid anslags beviljande synes hava tänkt sig, att detsamma skulle lika fördelas på tre år, skulle av det beviljade beloppet, 75,000 kronor, på budgetåret 1931/1932 komma 25,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1930 års riksdag för uppförande i Hälsingfors av en svensk kyrka med samlingslokaler beviljade beloppet, 75,000 kronor, för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* reservationsanslag anvisa kronor 25,000: —

D. Akademier m. m.

Svenska akademien.

1. **Svenska akademien**, *oförändrat ordinarie anslag* . . kronor 8,250: —

Vetenskapsakademien.

2. **Vetenskapsakademien**, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 10,000: —

[59.]

Katalog över
svensk natur-
vetenskaplig
litteratur
m. m.

3. **Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m.** Till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur har riksdagen för tiden från och med den 1 januari 1923 till och med budgetåret 1928/1929 anvisat ett belopp av 2,500 kronor för år. För ett vart av budgetåren 1929/1931 har för samma ändamål anvisats 3,000 kronor. Den från och med budgetåret 1929/1930 vidtagna ökningen av anslaget var avsedd att möjliggöra ett årligt understöd av 600 kronor till Consilium bibliographicum i Zürich, som utger en handkatalog (index bibliographicus) över zoologisk, paleontologisk, anatomisk och fysiologisk litteratur.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslagsbeloppet till vetenskapsakademiens förfogande, varvid föreskrevs, att såsom villkor för understödets utgående skulle gälla, att Consilium bibliographicum förbunde sig att i sin index bibliographicus upptaga den på Sverige kommande litteraturen inom de zoologiska, paleontologiska, anatomiska och fysiologiska vetenskapsgrenarna, varvid det skulle åligga vetenskapsakademien att på grund av förarbetena till den av akademien utarbetade katalogen över svensk naturvetenskaplig litteratur utan ytterligare kostnad för statsverket tillhandahålla Consilium bibliographicum det manuskript, som kunde sätta denna institution i stånd att fylla för anslagets utgående föreskrivna villkor.

I skrivelse den 4 juni 1930 har nu vetenskapsakademien hemställt om utverkande av anslag å 3,000 kronor för ifrågavarande ändamål jämväl för budgetåret 1931/1932.

Departement-
schefen.

Då anslag för ändamålet erfordras för budgetåret 1931/1932 med samma belopp som för budgetåret 1930/1931, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000: — att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

4. Bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar. I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 4,100 kronor. Enahanda belopp har för samma ändamål anvisats jämväl för ett vart av budgetåren 1927/1931.

Genom beslut den 9 maj 1930 anbefalldes statskontoret att av förutnämnda för budgetåret 1930/1931 anvisade anslag av 4,100 kronor utbetala *dels* till vetenskapsakademien ej mindre ett belopp, motsvarande 1,000 guldfrancs i franskt mynt att, mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket, användas för bestridande av de på Sverige ankommande årsavgifterna för år 1930 till internationella forskningsrådet (100 guldfrancs) och internationella unionen för astronomi (900 guldfrancs), än även ett belopp, motsvarande 400 francs i franskt mynt att, mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket, användas för bestridande av den på Sverige ankommande årsavgiften för år 1930 till internationella unionen för fysik, *dels ock* till svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik ett belopp, motsvarande 1,800 guldfrancs i franskt mynt att, mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket, användas för bestridande av de på Sverige ankommande årsavgifterna för år 1930 till den internationella unionen för geodesi och geofysik. Tillika förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles på särskilda framställningar av vetenskapsakademien eller svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik från ifrågavarande anslag anvisa medel till bestridande av resekostnader för deltagande i vetenskapliga kongresser, som kunde komma att efter den 1 juli 1930 anordnas av det internationella forskningsrådet eller någon av ovanberörda internationella vetenskapliga unioner.

[60.]
Bestridande
av kostna-
derna för
Sveriges an-
slutning till
vissa interna-
tionella
vetenskap-
liga samman-
slutningar.

Anslag för de i Kungl. Maj:ts nu omförmälda brev av den 9 maj 1930 angivna sammanslutningarna erfordras givetvis jämväl för budgetåret 1931/1932.

Departement-
schefen.

Jag anhåller vidare att i detta sammanhang få beröra ett par frågor av liknande art.

I skrivelse den 30 november 1928 meddelade telegrafstyrelsen, att från Union Internationale de Radiotélégraphie Scientifique, vilken union arbetade under internationella forskningsrådet, till telegrafstyrelsen inkommit framställning om att styrelsen måtte vidtaga åtgärd för Sveriges anslutning till

unionen. Under förmålan, bland annat, att den årliga medlemsavgiften för Sveriges del beräknades komma att uppgå till 40 dollars, hemställde styrelsen om åtgärder för bildande av en svensk nationalkommitté för radio med uppgift att i anslutning till nämnda union verka för densammas syften.

Tillstyrkande yttranden över denna framställning hava avgivits av ingenjörsvetenskapsakademien efter samråd med styrelsen för tekniska högskolan, chefen för fortifikationen, chefen för flygvapnet, marinförvaltningen och chefen för marinstaben, vetenskapsakademien, statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, vattenfallsstyrelsen samt chefen för generalstaben.

Fråga har vidare uppkommit om Sveriges anslutning till den internationella unionen för ren och tillämpad kemi. Sedan presidenten för sagda union anmodat vetenskapsakademien att taga initiativet till de svenska kemisternas anslutning till unionen, pågå för närvarande genom en av vetenskapsakademien tillsatt delegation utredningar i detta hänseende.

Därest nu genom beslut av Kungl. Maj:t anslutning från Sveriges sida kommer att ske jämväl till Union Internationale de Radiotélégraphie Scientifique, torde det årliga bidraget av 40 dollars böra för framtiden bestridas från här ifrågavarande anslag. Skulle dessutom de av mig nyss omförmälda åtgärderna för Sveriges anslutning till den internationella unionen för ren och tillämpad kemi komma att giva resultat, torde jämväl de härmed förenade kostnaderna — beräknade till 600 kronor — böra bestridas från detta anslag. Någon höjning av detsamma utöver det för budgetåret 1930/1931 utgående beloppet, 4,100 kronor, torde emellertid icke bliva erforderlig, även om man tager i betraktande de kostnader för resor för deltagande i av nu ifrågavarande sammanslutningar anordnade kongresser, vilka kostnader plägat bestridas förmedelst detta anslag. A anslaget föreligga nämligen reservationer, vilka enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1929/1930 vid utgången av sagda budgetår uppgingo till 6,763 kronor 25 öre.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 4,100: —

61.

Bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk geodetiska kommissionen.

5. Bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen. Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 2,875 kronor till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1926 och vissa i samband därmed stående utgifter. Genom beslut den 28 maj 1926 medgav Kungl. Maj:t, att rikets allmänna kartverks längdbas på Öland finge tills vidare stå till förfogande såsom jämförelsebas för de till den baltisk-geode-

tiska kommissionen anslutna länderna, samt ställde av ovanberörda anslag ett belopp av högst 1,000 kronor till förfogande av chefen för rikets allmänna kartverk för bestridande av de med längdbasens upplåtande förenade kostnaderna. Vidare anbefalldes statskontoret att av ifrågavarande anslag utbetala ett belopp, motsvarande 500 dollars, att användas för bestridande av på Sverige belöpande andel i de gemensamma kostnaderna under år 1926 för den baltisk-geodetiska kommissionen. För ett vart av budgetåren 1927/1931 har riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat anslag av likaledes 2,875 kronor. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget har genom beslut den 9 maj 1930 disponerats enligt enahanda grunder som det för budgetåret 1926/1927 beviljade anslaget.

Då enahanda anslag är behövt jämväl för år 1931, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1931 och för vissa i samband därmed stående utgifter för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 2,875: —

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

6. **Akademien, oförändrat ordinarie förslagsanslag.** . . . kronor 99,750: —

Akademien, oförändrade ordinarie reservationsanslag:

7. Underhåll och förökande av de under akademiens inseeende ställda samlingar	»	18,000: —
8. Tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. . .	»	14,000: —
9. Underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet . .	»	4,000: —
10. Undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar	»	6,000: —
11. Transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter	»	15,000: —
12. Fornlämningars vård	»	10,000: —
13. Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken	»	7,000: —

14. **Ökade medel för fornminnesvården.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade 1925 års riksdag till ökade medel för fornminnesvården, närmast i syfte att åstadkomma en inventering av landets fornminnen, för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av

[62.]

Ökade medel för fornminnesvården.

[62.]

10,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma. I avseende å tillkomsten av och motiverna för detta anslag tillåter jag mig hänvisa till 1925 års åttonde huvudtitel, sid. 118 ff. För enahanda ändamål har riksdagen jämväl för vart och ett av budgetåren 1926/1931 anvisat anslag å likaledes 10,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till förfogande av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien att, i den mån detsamma efter riksantikvariens bestämmande komme att användas till avlöningar, disponeras i enlighet med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har akademien hemställt om utverkande av fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1931/1932 med ett till 15,000 kronor förhöjt belopp.

Akademien anför:

Under de gångna fem åren hava av detta anslag omkring 5,940 kronor per år använts till avlöning av dels en amanuens såsom ledare av fornminnesinventeringen, dels ock ett kvinnligt biträde. Tidvis har anslaget även tagits i anspråk för avlöning av de biträden, som anlitats för bearbetning av inventeringsmaterialet, såsom kartriterskor och fotografer. Återstoden av varje års anslag har använts till bestridande av kostnaderna för fältarbetena. Dessa arbeten hava dock åren 1925—1928 bedrivits i betydligt större omfattning än som möjliggjorts genom ovannämnda anslag. Kostnaderna för arbetena i fältet, inklusive löner till ledare och biträden, uppgingo under vart och ett av sistnämnda år till cirka 20,000 kronor, var till komma kostnader för plåtar, films och övriga materialier. Allt som allt har fornminnesinventeringen under sagda försöksår dragit en kostnad av i runt tal 25,000 kronor årligen, vilken utgift täckts — förutom genom det årliga anslaget — av bidrag från intresserade bygder samt av akademiens enskilda fondmedel. Härvid har i medeltal 35 å 40 socknar inventerats årligen. Med ledning av härvid vunnen erfarenhet kan man beräkna, att, därest inventeringen bedreves i denna omfattning, landet i dess helhet skulle kunna inventeras inom fyrtio år. Därvid skulle dock endast omkring en fjärdedel av arealen bliva fullständigt färdiginventerad, medan återstoden bleve »snabbinventerad». Med »snabbinventering» förstås här upprättande av en förteckning av fornlämningsbeståndet inom ett område jämte en summarisk beskrivning samt inprickning på översiktskarta. I en fullständig inventering ingå därjämte ett stort antal fotografier samt specialkartor över varje gravfält eller fornlämningskomplex, som består av flera fornlämningar. För snabbinventeringen åtgår givetvis ej så lång tid som för fullständig inventering. Snabbinventeringen användes inom större områden, om vilkas fornlämningsbestånd några närmare uppgifter ej förut förefinnas, för att inom relativt kort tid få klarhet rörande fornlämningarnas utbredning och tillstånd, medan den fullständiga inventeringen kommer till användning i trakter, där fornlämningsbeståndet redan förut är någorlunda väl känt eller där det är hotat genom villabebyggelse, vägarbeten och dylikt. Inventeringsmaterialet, bestående av beskrivningsblanketter, kartor och fotografier, samlas sockenvis i pärmar och inordnas i akademiens antikvariskt-topografiska arkiv.

I sina hösten 1929 avlätna riksdagspetita framhöll akademien, att erfarenheten givit vid handen att inventeringsarbetet icke kunde bedrivas i önskvärd omfattning med ett anslag av den storlek, som för närvarande utgår. På grund härav hade det blivit nödvändigt att söka utföra inventeringen efter delvis andra linjer än de ursprungligen tänkta. Akademien har också genom att intressera såväl hembygdsföreningar som enskilda personer och en del större bolag fått kostnaderna för åtskilliga större fältarbeten täckta av enskilda medel. Den år 1929 verkställda inventeringen, vilken på sätt akademien vid nyssnämnda tillfälle påpekade erhöi en betydligt mindre omfattning än vad fallet varit under föregående år, har dragit en kostnad av 9,141 kronor förutom lönen till ledaren av inventeringen. Akademien lämnar här nedan en översikt av denna inventering, angivande landskap och socken, antal fornlämningar samt inventeringsförrättare.

Landskap och socken	Inventeringen utförd av	Antal registrerade fornlämningar	Landskap och socken	Inventeringen utförd av	Antal registrerade fornlämningar
<i>Dalarna.</i>			Rådene	Hilding Svensson	12
Stora Tuna	Arild Karlén . . .	17	Sjogerstad	»	28
Aspeboda	» . . .	—	Borgunda	»	8
Vika	» . . .	—	Stenstorp	»	8
Stora Skedvi	» . . .	—	Södra Kyrke-		
Gustaf	» . . .	1	torp	»	19
Silvberg	» . . .	—	Högstena	»	12
St. Koppar-			Dala	»	3
berg	Ingmar Källström	—	Brunnhem	»	2
Sundborn	»	—	Valtorp	»	1
Bjursås	»	—	Östra Tun-		
Svärdsjö	»	4	hem	»	1
			Falköpings		
			stad	»	1
			Tiarp	»	2
<i>Västmanland.</i>			Håkantorpe	Daniel Melin . . .	49
Köpings stad	K. J. Österberg . .	154	Hornborga	» . . .	101
			Kinneved	» . . .	51
			Värkumla	» . . .	36
<i>Södermanland.</i>			Nykyrka	Håkan Gabrielsson	1
Torö*	Ivar Schnell	24	Utvängstorp	»	7
Sorunda*	»	1,785	Habo	»	4
			Gustav-Adolf	»	6
			Bjurbäck	»	10
			Vistorp	»	4
<i>Västergötland.</i>			Valtorp	Einar Magnusson .	42
Norra Ving	R. Odencrantz . .	20	S. Kyrketorp	» . .	2
Segerstad	Hilding Svensson	63	Falköping V.	» . .	3
Gudhem	»	15	Gudhem	» . .	7
Torbjörns-	»	12	Hällstad	Gustav Källman .	183
torp	»	21	Grolanda	Hilding Svensson	12
Friggeråker	»				

* efter sockennamnet anger, att socknen är slutinventerad.

[62.]

Landskap och socken	Inventeringen utförd av	Antal registrerade fornlämningar	Landskap och socken	Inventeringen utförd av	Antal registrerade fornlämningar
<i>Dalsland.</i>			Almesåkra	Gustav Haglund .	12
Järn	Hjalmar Larsen . .	5	Flisby	»	8
<i>Halland.</i>			Björkö	»	5
Voxtorp*	Victor Ewald . . .	72	Norra Sand-sjö	»	40
<i>Småland.</i>			Barkeryd	»	6
Jerstorp	B. Kugelberg . . .	13	Nässjö socken	»	59
Banarp	» . . .	26	Norra Solberga	»	58
Månsarp	» . . .	75	Kalmar	M. Hofrén, E. Bel-lander	275
Öggestorp	» . . .	47	stadsområde		
Forserum	» . . .	39			
Jersnäs	» . . .	20	<i>Gotland.</i>		
Lekeryd	» . . .	162	Ekeby	Ture Carlsson . . .	39
Svarttorp	» . . .	57	Fole	»	137
Rogberga	» . . .	22	Lokrume	»	29
Huskvarna stad och Hakarps socken	» . . .	22	Hejdeby	»	90
<i>Skåne.</i>			Bolshög*	E. Lönnberg	6
Jönköpings stad och Ljungarums socken	» . . .	12	Gladsax*	»	49
Sandseryd	» . . .	35	Jerrestad*	»	26
Barkeryd	» . . .	119	Simris*	»	43
Bankeryd	» . . .	10	Ö. Nöbbelöv*	»	65
Malmbäck	Gustav Haglund .	14	Summa 4,428		

* efter sockennamnet anger, att socknen är slutinventerad.

Genom att öka nu ifrågavarande anslag till 15,000 kronor skulle möjlighet vinnas att — tack vare tillskott från enskilt håll — förrätta inventeringen i samma takt som den av Rikets allmänna kartverk och Sveriges geologiska undersökning bedrivna fältmätningen. En följd härav bleve, att inventeringsresultatet utan särskild kostnad kunde inarbetas på det av sagda institutioner utgivna kartmaterial, som i stor utsträckning kommer till användning vid tomtstyckningar, vägarbeten och dylikt. Därigenom skulle inventeringsmaterialet komma till omedelbar praktisk nytta på ett ur alla synpunkter tillfredsställande sätt. Akademien anser sig fördenskull böra erinra om de betydande vinster, som skulle ernås, därest inventeringsanslaget finge utgå med detta belopp, 15,000 kronor.

Departementschefen.

Fortsatt anslag för inventeringen av landets fasta fornlämningar är uppenbarligen av behovet påkallat. Med hänsyn till de stora krav, som för närvarande ställas på statens ekonomiska understödjande av fornminnesvården i landet, anser jag mig emellertid icke kunna för ändamålet förorda större

anslag än som utgår under nu löpande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ökade medel för fornminnesvården, närmast i syfte att åstadkomma en inventering av landets fornminnen, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 10,000: — att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

15. Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken. För tillgodoseende av den på vitterhetsakademien ankommande praktiska byggnadsminnesvården uppfördes i riksstaten för bugetåret 1924/1925 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade vidare riksdagen för vart och ett av budgetåren 1925/1927 ett anslag av 15,000 kronor samt för vardera av budgetåren 1927/1929 ett anslag av 20,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Akademiens anslagsäskanden för sistnämnda fyra budgetår hade uppgått till respektive 30,000, 45,000, 60,000 och 60,000 kronor. För vardera av budgetåren 1929/1931 har anslaget utgått med 20,000 kronor.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har akademien anhållit, att anslag för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1931/1932 utverkas med enahanda belopp som utgår för innevarande budgetår, 20,000 kronor.

Akademien anför:

Behov av anslag till byggnadsminnesvården är alltjämt för handen, och akademien tillåter sig åberopa de kostnadsberäkningar och utförliga konserveringsplaner, som akademien tidigare framlagt för Kungl. Maj:t men som på grund av bristande tillgång på medel icke kunnat ens tillnärmelsevis bringas till utförande. Akademien anser sig emellertid i likhet med föregående år för närvarande böra avstå från att fullfölja sina tidigare framlagda yrkanden om höjning av detta anslag och hemställer förty, att anslag till nu ifrågavarande ändamål måtte uppföras med samma belopp som utgår för innevarande budgetår.

Jag tillstyrker det begärda anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 20,000: —

16. Ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien. Den ordinarie staten för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptager dels en anslagspost å 60,730 kronor för avlöningar till ordinarie tjänstemän, dels ock en anslagspost å 33,600 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. I riksstaten för

[63.]

Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken.

Departementschefen.

[64.]

Ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien.

[64.]

budgetåret 1930/1931 äro vidare uppförda dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien ett extra anslag av 44,250 kronor, dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter ett extra anslag av 11,850 kronor. Beträffande de skäl, som föranlett anvisandet av nämnda båda extra anslag, torde få hänvisas till punkt 53 av 1927 års åttonde huvudtitel, punkt 59 av 1928 års åttonde huvudtitel och punkt 59 i 1930 års åttonde huvudtitel.

Vitterhetsakademiens tjänsteförteckning upptager följande befattningshavare, nämligen 1 riksantikvarie, 3 antikvarier (avdelningsföreståndare), 2 förste expeditionsvakter och 1 kontorsbiträde. Enligt gällande instruktion för riksantikvarierna och akademiens tjänstemän äro antikvarierna knutna till det under akademiens vård ställda statens historiska museum på det sätt, att två av antikvarierna äro avdelningsföreståndare för de avdelningar av museet, som omfatta förhistorisk tid, och den tredje för den del av museet, som omfattar medeltiden och nyare tid. Myntkabinettet förestås av den Hjertbergske antikvariern, vilkens lön till större delen utgår av enskilda medel ur Hjertbergska donationsfonden. Vid övriga under akademiens in-seende ställda statssamlingar, antikvariskt-topografiska arkivet och antikvariskt-numismatiska biblioteket, finnas endast icke-ordinarie befattningshavare knutna.

Den extra personal, som avlönas förmedelst ovan angivna, för icke ordinarie befattningshavare avsedda anslag å tillhopa 89,700 kronor utgöres av följande:

<i>Riksantikvarieämbetet.</i>	Lönegrad och löneklass:	Enl. k. k. 356/1925:	Belopp:
1 föredragande av fornminnesärenden	26: 25	(§ 33)	8,124: —
1 amanuens	18: 16	(§ 6)	4,596: —
1 föredragande av byggnadsärenden	26: 25	(§ 33)	8,124: —
1 amanuens	19: 17	(§ 6)	4,932: —
1 amanuens	18: 16	(§ 6)	4,596: —
1 sekreterare (⁶ / ₇ tjänstgöring)	24: 23	(§ 33)	6,181: 71
1 räkenskapsförare	9: 7	(§ 6)	2,832: —
1 kansliskrivare och registrator	11: 9	(*)	3,144: —
1 kanslibiträde och biträdande registrator . . .	8: 6	(*)	2,676: —
1 kontorsbiträde	4: 1	(*)	1,896: —

Statens historiska museum.

1 amanuens	19: 17	(§ 6)	4,932: —
1 »	15: 13	(*)	3,888: —
1 »	12: 10	(*)	3,300: —
1 »	12: 10	(*)	3,300: —

Statens historiska museum.

1 konservator (¹ / ₂ lönen från avlöningsanslag) .	—: 22	(§ 6)	3,408: —
1 expeditionsvakt	6: 4	(*)	2,364: —

	Lönegrad och löneklass:	Enl. k. k. 356/1925:	Belopp:
<i>Myntkabinettet.</i>			
1 amanuens (⁵ / ₇ tjänstgöring)	18: 16	(*)	3,283: —

Antikvariskt-topografiska arkivet.

1 amanuens vid planscharkivet	11: 9	(*)	3,144: —
1 » » aktarkivet	11: 9	(*)	3,144: —

Biblioteket.

1 bibliotekarie	20: 18	(*)	5,304: —
1 amanuens	12: 10	(*)	3,300: —
1 biblioteksbiträde	6: 4	(*)	2,364: —

Summa grundlöner kronor 88,832: 71

Författningsenligt medgivna löneförhöjningar	»		3,600: 85
--	---	--	-----------

Summa kronor 92,433: 56

Såsom ovan nämnts uppgå de tre egentliga löneanslagen till 89,700 kronor. De löner, som skola bestridas härifrån, belöpa sig emellertid till 92,433 kronor 56 öre. En dylik anordning, varigenom avlöningarna uppgå till högre belopp än tillgängliga anslagsmedel medgiva, möjliggöres emellertid därav att vid de tillfällen, då icke-ordinarie befattningshavare förordnas att bestrida ordinarie tjänst, vikariens lön enligt gällande författningsbestämmelser skall utgå från det i akademiens stat uppförda ordinarie förslagsanslaget till vikariatsersättningar. Därjämte äro hos akademien för utförande av speciella arbetsuppgifter anställda ett antal icke-ordinarie befattningshavare, vilka avlönas dels från anslaget å 10,000 kronor till ökade medel för fornminnesvården, dels från anslaget å 15,000 kronor till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum. I de fall, då de av riksdagen anvisade medlen icke förslå, användas akademiens egna fondmedel till bestridande av löner till arbetskrafter, som visat sig nödvändiga för arbetets behöriga gång.

I sina hösten 1929 avlätna riksdagspetita hemställde akademien om ökning av anslagen till avlöande av icke-ordinarie befattningshavare, vilka anslag för budgetåret 1929/1930 uppgingo till 83,600 kronor. Den av akademien ifrågasatta ökningen utgjorde 13,940 kronor. Av denna summa beräknades dels ett belopp av 5,760 kronor vara erforderligt såsom arvoden å 1,920 kronor till en var av tre befattningshavare under tjänstgöring såsom föredragande, dels 1,532 kronor för att möjliggöra en utsträckning av tjänstgöringstiden från åtta månader till helt år för den amanuens, som biträder föredraganden av fornminnesärenden, dels 4,596 kronor för anställande av ytterligare en amanuens å byggnadsminnesavdelningen, dels ock 2,052 kronor för anställande av ett kvinnligt biträde vid statens historiska museum. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1930 års riksdag för ända-

[64.]

målet en ökning i anslagen med 6,100 kronor, varigenom akademien fått möjlighet att på av akademien föreslaget sätt anlita å fornminnes- och byggnadsminnesavdelningarna erforderliga arbetskrafter.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har nu akademien gjort framställning om beredande för budgetåret 1931/1932 av ökade medel för avlönande av icke-ordinarie befattningshavare. I sådant avseende har akademien hemställt om anvisande av dels 2,052 kronor för anställande av ett kontorsbiträde vid statens historiska museum, dels 4,596 kronor för avlöning av institutionens tecknare, dels 1,800 kronor för avlönande av en telefonvakt, dels ock 1,200 kronor till författningsenliga ålderstillägg.

Akademien anför:

Då akademien nu går att äska medel för budgetåret 1931/1932 vill akademien till en början ånyo rikta uppmärksamheten på nödvändigheten, att på museiavdelningen ha tillgång till ett *kvinnligt biträde* för löpande skrivgöromål, signerings- och katalogiseringsarbeten. Under de två senast förflutna budgetåren har museet av ekonomiska skäl måst avstå från sådan arbetskraft, vilket givetvis är en betydande olägenhet. Visserligen har museet tillgång till oavlönade arbetskrafter i viss utsträckning genom de studerande, som till ett antal av omkring 15 personer varje år under cirka två månader fullgöra var och en omkring två månaders s. k. provtjänstgöring vid museet för erhållande av en första utbildning för musealt-administrativt arbete. För renskrivning och löpande kontorsgöromål kunna emellertid dessa personer icke lämpligen användas. Begynnelselönen till ett kontorsbiträde i 4:de lönegraden i den för extra-ordinarie tjänstemän gällande löneskalan utgör 2,052 kronor för år. — Akademien har sedan mycket lång tid tillbaka haft *tecknare* anställd. Nuvarande innehavaren av denna befattning har varit i akademiens tjänst sedan 1917 men finnes icke upptagen på förestående förteckning. Då det emellertid vore synnerligen önskvärt att kunna bereda denna för ett kulturhistoriskt museum så viktiga hjälpkraft en säkrare ställning, hemställer akademien i anslutning till sin i riksdagspetita hösten 1927 gjorda framställning om en ökning av avlöningsanslagen för möjliggörande av tecknarens avlönande enligt 18:e lönegraden 16:e löneklassen i den för extra-ordinarie befattningshavare gällande löneskalan, d. v. s. 4,596 kronor.

Akademien har vidare sedan åtskilliga år nödgats anställa en *telefonvakt* för skötseln av institutionens telefonväxel. Lönen till denna telefonvakt utgör 1,800 kronor för år, vilket belopp hittills utgått från Hjertrbergiska donationsfonden. Då det uppenbarligen är önskvärt att kunna befria denna fond från sagda utgiftspost, erfordras sålunda på denna punkt en ökning i de egentliga avlöningsanslagen med motsvarande belopp, 1,800 kronor.

För författningsenliga *ålderstillägg* till de hos akademien anställda befattningshavarna kräves slutligen ett belopp av 1,200 kronor. En ökning av avlöningsanslagen med i avrundat tal tillhoppa 9,600 kronor (2,052 + 4,596 + 1,800 + 1,200 = 9,648) är sålunda erforderlig för budgetåret 1931/1932.

Departement-
schefen.

Omfattningen av vitterhetsakademiens och riksantikvarieämbetets arbetsuppgifter för tillgodoseende av särskilt den yttre fornminnesvården har under det sista årtiondet vuxit i betydande grad. Det ökade arbetet har

återspeglat sig i de krav, som akademien årligen framlagt om förstärkning av sina arbetskrafter, och Kungl. Maj:t och riksdagen hava vid upprepade tillfällen visat sig behjärta akademiens strävanden och hennes arbeten i fornminnesvårdens tjänst genom att bevilja anslagsmedel för avlönande av extra personal, varav akademien för fullgörande av sina uppgifter ansett sig vara i behov. Att man härvid ej kunnat i full utsträckning tillgodose akademiens krav i detta hänseende, har huvudsakligen berott på statsekonomiska skäl.

Även i år föreligga från akademiens sida krav på medel till utökning av den extra personalen. Ehuru jag livligt behjärtar behovet av vad akademien nu ifrågasätter, nödgas jag dock, av hänsyn till nödvändigheten att iakttaga sparsamhet i avseende å statsutgifterna, att inskränka mig till ett förordande av att de begärda medlen för möjliggörande av författningsenliga uppflyttningar i högre löneklass, 1,200 kronor, äskas av riksdagen. Med sagda belopp torde lämpligen anslaget till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare böra ökas. Detta anslag skulle härigenom komma att uppgå till 45,450 kronor. Anslaget till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter bör däremot uppföras med oförändrat belopp, 11,850 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* anslag anvisa:
dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien kronor 45,450: —
dels och till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter kronor 11,850: —

17. Resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien m. m.

Såsom närmare framgår av punkt 50 av 1925 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa, utgingo resekostnaderna för befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvariens ombud före den 1 juli 1925 från två i riksstaten under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda reservationsanslag, nämligen till 1) rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m. samt 2) undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag medgav 1925 års riksdag, att ersättning för sådana resor, som av akademiens tjänstemän eller andra på riksantikvariens förordnande företoges för utövande av de ämbetsuppgifter, som ålaga akademien och riksantikvariens, finge utgå från åttonde huvudtitelnsls förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag under avdelningen »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört

[65.]

Resekost-
nads- och
traktaments-
ersättningar
åt befatt-
ningshavare
vid vitter-
hets-, histo-
rie- och
antikvitets-
akademien
m. m.

angående utbrytande ur huvudtitlarnas allmänna reseanslag av resekostnaderna för vissa grupper av förrättningsmän, vill jag nu föreslå, att för här ifrågavarande befattningshavare i riksstaten uppföres ett särskilt anslag till resekostnadsersättningar.

Här förevarande resekostnader uppgingo under budgetåret 1927/1928 till 42,928 kronor och under budgetåret 1928/1929 till 33,331 kronor 33 öre. Jag finner mig böra förorda, att anslaget för budgetåret 1931/1932 i anslutning till sistnämnda belopp bestämmes till 35,000 kronor, vilket anslag tills vidare och intill dess närmare erfarenhet hunnit vinnas rörande det erforderliga beloppet, torde böra erhålla förslagsanslags natur.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter vederbörandes hörande, meddela närmare bestämmelser rörande utbetalning av reseersättningar från detta anslag, främst huruvida den allmänna utbetalningsmyndigheten, d. v. s. statskontoret, fortfarande skall anlitas härför, eller om denna utbetalning skall överflyttas till vitterhetsakademien.

I anslutning till det sålunda anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvariens ombud för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* förslagsanslag

av kronor 35,000: —

att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl.

Maj:t må finna gott meddela.

[66.]

18. **Vakthållning för öppethållande av statens historiska museum.**

Vakthållning
för öppet-
hållande av
statens
historiska
museum.

Gällande reglemente rörande vården av de under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingarna föreskriver bland annat, att statens historiska museum och myntkabinettet skola hållas tillgängliga för allmänheten sex dagar i veckan, minst två timmar varje gång. Den för öppethållandet erforderliga vakthållningen bestrides uteslutande med extra ordinarie personal. Avlöningen av denna vaktpersonal utgick till och med utgången av budgetåret 1927/1928 från akademiens medel till avlöning av icke-ordinarie befattningshavare med en summa av 4,900 kronor.

I skrivelse den 23 augusti 1927 hemställde akademien om en höjning av nämnda anslagspost från 4,900 kronor till 15,500 kronor. Avsikten härmed var att möjliggöra ett utsträckt öppethållande av sistnämnda samlingar till samma tider som de av nationalmuseum tillämpade. På Kungl. Maj:ts förslag anvisade emellertid 1928 års riksdag för ändamålet ett extra anslag av 8,900 kronor, och genom beslut den 8 juni 1928 ställdes detta anslag till akademiens förfogande, varvid skulle iakttagas, att anslaget skulle användas till avlöning åt museivakter vid öppethållande i enlighet med nedanstående av akademien framlagda plan.

Oktober—mars.	April.	Maj—september.
Söndagar kl. 1—4.	Söndagar kl. 1—4.	Söndagar kl. 1—4.
Övriga dagar utom måndagar kl. 12—2.	Övriga dagar utom måndagar kl. 12—4.	Övriga dagar utom måndagar kl. 10—4.
Måndagar stängt.	Måndagar stängt.	Måndagar stängt.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade vidare riksdagen för vartdera av budgetåren 1929/1931 anslag med 8,900 kronor för ifrågavarande ändamål. Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till förfogande för öppethållande av statens historiska museum och myntkabinettet i enlighet med ovan angivna plan.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har akademien gjort framställning om beredande av medel för ändamålet för budgetåret 1931/1932 och därvid hemställt om ett till 15,456 kronor förhöjt anslag. Den föreslagna höjningen avser möjliggörande av ett ytterligare ökat öppethållande av museet och i samband därmed förbättring av museivakternas avlöningsförhållanden.

Anslag för öppethållande av historiska museets samlingar är givetvis alltså jämt erforderligt. Under nuvarande förhållanden anser jag mig dock icke kunna tillstyrka någon ökning av anslaget. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till vakthållning för öppethållande av statens historiska museum för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 8,900: —

19. Statens historiska museums upplysnings- och propagandaverksamhet. I anledning av en inom riksdagen väckt motion (II: 336) anvisade 1928 års riksdag för en från statens historiska museum ledd upplysnings- och propagandaverksamhet i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes, för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 4,000 kronor. Även för budgetåren 1929/1931 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat anslag för enahanda ändamål med 4,000 kronor.

[67.]

Statens historiska museums upplysnings- och propagandaverksamhet.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till akademiens förfogande med föreskrift att anslaget skulle, i huvudsaklig överensstämmelse med det program för en av statens historiska museum utövad upplysnings- och propagandaverksamhet, som av akademien framlagts i skrivelse den 23 augusti 1927, användas till dels kurser för lärare och skolungdom, dels tillfälliga utställningar av såväl äldre materiel som nyinkomna fynd samt föreläsningar, fristående eller kombinerade med dylika utställningar, dels vandringsutställningar, anordnade i samarbete med lokala hembygdsorganisationer, dels ock exkursioner i fornminnesrika trakter av vårt land.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har akademien frambállit behovet av ett

dylikt anslag jämväl för budgetåret 1931/1932 och hemställt om utverkande av anslag för ändamålet med oförändrat belopp, 4,000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker beviljande av det sökta anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för en från statens historiska museum ledd upplysnings- och propagandaverksamhet i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,000: —

[68.]

Inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum.

20. Inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum. Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1925 års riksdag till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m. för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor att utgå efter de närmare grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Beträffande de närmare motiven för detta anslagsbehov torde få hänvisas till 1925 års åttonde huvudtitel, sid. 135 ff. Jag vill nu allenast erinra därom att med ifrågasvarande anslag avsågs att bota de allra mest kännbara bristerna inom museet. De erforderliga åtgärderna gällde huvudsakligen inventarisering och konservering av museet tillhöriga föremål av olika slag, vilka av brist på arbetskraft måst i stora mängder ligga obearbetade och okonserverade. För förstnämnda ändamål beräknades minst tre vetenskapligt skolade arbetskrafter och ett kvinnligt biträde hava full sysselsättning under två år. Järnkonserveringen ansågs kräva ett årligt merbehov av 7,640 kronor under några år framåt. Konserveringen av kyrkliga träföremål beräknades tarva 10,000 kronor årligen under fem år, varjämte oundgängliga konserveringsarbeten å museets samling av textilier krävde omkring 11,000 kronor, fördelade på tre år. Allt som allt räknade man med ett anslagsbehov av omkring 130,000 kronor för att sätta samlingarna i ett fullgott skick. Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade riksdagen jämväl för ett vart av budgetåren 1926/1931 anslag till ändamålet med enahanda belopp eller 15,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget å 15,000 kronor till akademiens förfogande, därvid föreskrevs, att anslaget skulle i den mån detsamma efter riksantikvariens bestämmande komme att användas till avlöningar, disponeras i enlighet med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare.

Akademien har nu i skrivelse den 15 augusti 1930 hemställt om åtgärder för fortsatt anslag för budgetåret 1931/1932, därvid akademien emellertid ifrågasatt ett till 20,000 kronor förhöjt anslagsbelopp.

Departementschefen.

Då jag icke anser mig böra för kommande budgetår förorda för ändamålet ett högre anslag än nu utgår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag

av kronor 15,000: —
att utgå efter de närmare grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

21. Vård och underhåll av biblioteket. Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade 1925 års riksdag till vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisades sedermera för vart och ett av budgetåren 1926/1928 för ändamålet samma belopp eller 3,000 kronor. Efter av vitterhetsakademien gjord framställning anvisade 1928 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928/1929 ett till 5,000 kronor förhöjt extra reservationsanslag till bibliotekets vård och underhåll. Jämväl för ett vart av budgetåren 1929/1931 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat anslag för enahanda ändamål med 5,000 kronor.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har akademien anhållit om anslag för ändamålet för budgetåret 1931/1932 med oförändrat belopp, 5,000 kronor.

I enlighet med akademiens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till vård och underhåll av det under akademiens in-
seende ställda antikvariskt-numismatiska biblioteket för bud-
getåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 5,000: —

22. Underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1925 års riksdag till underhåll av det under vitterhetsakademiens inseende ställda antikvariskt-topografiska arkivet för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av 1,500 kronor att utgå efter grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Beträffande tillkomsten av och motiven för detta anslag tillåter jag mig hänvisa till 1925 års åttonde huvudtitel, sid. 141 ff. I det till grund för Kungl. Maj:ts framställning liggande förslaget hade från akademiens sida för ändamålet räknats med ett årligt anslag av 5,000 kronor. Då föredragande departementschefen inskränkte sig att förordna ett belopp av 1,500 kronor, förutsatte han, att vad som ytterligare erfordrades måtte komma att framdeles beviljas av riksdagen. Enahanda belopp har av riksdagen för ändamålet anvisats även för ett vart av budgetåren 1926/1931.

Akademien har nu i skrivelse den 15 augusti 1930 anhållit om utver-

[69.]

Vård och
underhåll av
biblioteket.

Departement-
schefen.

[70.]

Underhåll av
antikvariskt-
topografiska
arkivet.

kande för budgetåret 1931/1932 av ett anslag av 5,000 kronor till underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet.

Departementschefen.

Behov av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål är uppenbarligen alltför förhanden. Då jag emellertid icke anser mig kunna för kommande budgetår förorda för ändamålet ett högre belopp än för närvarande utgår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseeende ställda antikvariskt-topografiska arkivet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 1,500: —

[71.]

Instrumentutrustning för akademien.

23. Instrumentutrustning för akademien. Till inköp av instrumentutrustning för vitterhetsakademien anvisade 1928 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928/1929 ett extra reservationsanslag av 1,600 kronor. Anslaget föranleddes av en av akademien den 14 juni 1927 avlåten skrivelse, däri akademien hemställde, att Kungl. Maj:t måtte bereda medel för anskaffning av de materialier, som behövdes för att sommaren 1927 i önskvärd utsträckning kunna utnyttja de frivilliga oavlönade arbetskrafter, som erbjudit akademien sina tjänster i och för generalinventering av landets fasta fornlämningar.

I sina hösten 1928 avlåtna riksdagspetita framhöll akademien, att hon fortfarande vore i starkt behov av ytterligare medel för kompletterande av den vetenskapliga instrumentutrustningen samt framlade förslag till inköp av de instrument, som ansågos nödvändiga, särskilt med hänsyn till arbetet med uppläggningsen av generalregistret över landets fornminnen. Förslaget grundade sig på från olika instrumentfirmor infordrade kostnadsuppgifter och slutade å ett belopp av 4,268 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1929 års riksdag för ändamålet 1,600 kronor. Enahanda belopp har av riksdagen anvisats även för budgetåret 1930/1931.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har nu akademien hemställt om utverkande av fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1931/1932 till samma belopp som anvisats för innevarande budgetår, 1,600 kronor.

Akademien anför:

Akademien är alltför i starkt behov av medel för kompletterande av den vetenskapliga instrumentutrustningen. Det förslag till komplettering, slutande å ett belopp av 4,268 kronor, som avgavs 1928 och som finnes återgivet i 1929 års åttonde huvudtitel, punkt 70, innebär ett minimum av vad som är nödvändigt för att den centrala fornvårdsmyndigheten skall kunna fylla sina uppgifter i fältet. Det har också sedermera visat sig nödvändigt att anskaffa ytterligare en kamera för en kostnad av i runt tal 450 kronor samt en Testdorphs tub till ett pris av 106 kronor 50 öre. Akademiens anslagsbehov för instrumentutrustning utgör därför i närvarande stund 1,624 kronor 50 öre ($4,268 + 450 + 106:50 = 4,824:50 - 2 \times 1,600 = 1,624:50$).

Jag tillstyrker beviljande av det sökta anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till inköp av instrumentutrustning för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . . kronor 1,600:—

24. Vetenskaplig grävningsundersökning av krigargravnarna å den s. k. Korsbetningen utanför Visby. I anledning av en av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1928 års riksdag för en vetenskaplig grävningsundersökning av krigargravnarna å den s. k. Korsbetningen utanför Visby för budgetåret 1928/1929 ett extra reservationsanslag av 2,700 kronor. På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade vidare 1929 års riksdag för enahanda ändamål för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 5,300 kronor. För närmare kännedom om syftet med ifrågavarande anslag tillåter jag mig hänvisa till 1928 års åttonde huvudtitel, punkt 65. På Kungl. Maj:ts förslag beviljade slutligen 1930 års riksdag för fortsatt vetenskaplig grävningsundersökning av ifrågavarande krigargravar ett anslag av 15,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1930/1931 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 10,000 kronor. Kungl. Maj:ts sistnämnda förslag var föranlett av en av akademien i skrivelse den 5 november 1929 gjord framställning i ämnet (1930 års åttonde huvudtitel, punkt 66).

[72.]

Vetenskaplig
grävnings-
undersök-
ning av kri-
gargravnarna
å den s. k.
Korsbetnin-
gen utanför
Visby.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t sistnämnda anslagsbelopp till akademiens förfogande.

I skrivelse den 15 augusti 1930 har nu akademien hemställt om förslag till riksdagen, att återstoden av det beviljade anslagsbeloppet eller 5,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1931/1932.

Den av akademien gjorda framställningen biträder jag och hemställer förty

Departement-
schefen.

att av det för fortsatt vetenskaplig grävningsundersökning av krigargravnarna å den s. k. Korsbetningen utanför Visby samt till bearbetning av därvid gjorda fynd beviljade anslaget å 15,000 kronor för budgetåret 1931/1932 anvisa såsom *extra* reservationsanslag återstoden . . . kronor 5,000:—

25. Nybyggnad för statens historiska museum m. m. Sedan Kungl. Maj:t för 1929 års riksdag framlagt proposition, nr 98, angående åtgärder för beredande av nybyggnad för statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar m. m., anmälde riksdagen i skrivelse den 16 maj 1929, nr 176, att riksdagen

[73.]

Nybyggnad
för statens
historiska
museum
m. m.

dels medgivit, att den i byggnadsstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 januari 1928 angivna, öster om Grevmagnigatans förlängning belägna,

[73.] 26,707 kvadratmeter omfattande delen av det av förutvarande positionsartilleriregementet dittills disponerade kasernområdet jämte den därå befintliga kasernbyggnaden samt tillhörande stallflyglar finge — under förutsättning av sådana ändringar i den för området då gällande stadsplanen, som departementschefen angivit i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 15 februari 1929 — reserveras för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar ävensom för andra statliga museer och kulturella institutioner eller ock statsinstitutioner i övrigt, vilka enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut kunde komma att framdeles förläggas till byggnader å ifrågavarande område,

dels ock för utlysande av arkitekttävlan om förslagsritningar till sådana ändrings- och nybyggnadsarbeten, som vore erforderliga för en förflyttning av statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar till ifrågavarande område, ävensom för uppgörande av detaljritningar i samma hänseende m. m. för budgetåret 1929/1930 under riksstatens åttonde huvudtitel anvisat ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

Genom beslut den 6 juni 1929 förordnade Kungl. Maj:t, att det av förutvarande positionsartilleriregementet i Stockholm dittills disponerade kasernområdet jämte därå befintliga, staten tillhöriga byggnader skulle från och med den 1 juli 1929 stå under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning.

Genom skrivelse den 7 juni 1929 anmodade vidare dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet byggnadsstyrelsen att skyndsamt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådana ändringar i för ifrågavarande område gällande stadsplan, som kunde påkallas av riksdagens ovanberörda beslut.

Slutligen uppdrog Kungl. Maj:t den 4 oktober 1929 åt byggnadsstyrelsen att anordna och handhava en pristävling för svenska arkitekter i fråga om förslagsritningar till sådana ändrings- och nybyggnadsarbeten, som vore erforderliga för en förflyttning av statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar till det härför avsedda. i riksdagens skrivelse den 16 maj 1929, nr 176, omförmälda området. Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att de närmare riktlinjerna för tävlingen skulle angivas i ett av byggnadsstyrelsen upprättat program, vid vars uppgörande hänsyn skulle tagas till vad riksdagen i sin skrivelse anfört rörande besparing av utrymmen och effektivt utnyttjande av å området redan befintliga byggnader. Dessutom bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att utse ledamöter i en prisnämnd, som skulle pröva och bedöma inlämnade tävlingsförslag. Slutligen ställde Kungl. Maj:t till byggnadsstyrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål ovannämnda av riksdagen anvisade extra reservationsanslag å 40.000 kronor att användas i överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 12 september 1929 gjorda beräkningar.

De utredningar av olika slag, som — enligt vad jag i det föregående erinrat — igångsatts, hava ännu icke hunnit helt avslutas. Det är emellertid min förhoppning, att utredningsarbetet skall kunna bedrivas på sådant sätt, att förslag i ämnet må kunna föreläggas 1931 års riksdag. För närvarande får jag emellertid inskränka mig till att föreslå, att ett belopp av 150,000 kronor måtte för nästkommande budgetår beräknas för ändamålet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan vara riksdagen förelagd, till nybyggnad för statens historiska museum m. m. för budgetåret 1931/1932 beräkna ett *extra* reservationsanslag av kronor 150,000: —

26. Iståndsättande av Ovikens ödekyrka. I en till Kungl. Maj:t ingiven, av beskrivningar och kostnadsförslag m. m. beledsagad framställning har styrelsen för stiftelsen »Ovikens gamla kyrka» hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beviljande av ett anslag av 30,000 kronor till iståndsättande av Ovikens ödekyrka.

Styrelsen har till stöd för denna sin framställning anfört huvudsakligen följande:

En restaurering av Ovikens ödekyrka i Jämtland har länge varit ett önskemål, som livligt framhållits av såväl de centrala fornvårdsmyndigheterna som de lokala hembygdsvårds- och församlingsintressenas förespråkare. Redan för cirka 20 år sedan sökte krafter inom de kulturella länsföreningarna väcka intresse för en restaurering. Genom byggnadsstyrelsens och riksantikvariens försorg samt på bekostnad av arkitekten Ferdinand Boberg utarbetade arkitekten Knut Nordenskjöld år 1918 ett förslag till kyrkans konservering. Riksantikvarien och hans ombud inom länet hava vid olika tillfällen sökt verka för detta förslags genomförande. Inom församlingen hava hållits hembygdsfester och vidtagits andra åtgärder till förmån för kyrkans restaurering. Därigenom influtna medel, som uppgå till något över 4,000 kronor och äro insatta i bank, förvaltas av den inom Ovikens socken bildade »Föreningen Ovikens gamla kyrka». Av statsanslag, som för dylika ändamål ställts till riksantikvariens disposition, äro avsatta 3,000 kronor för konserveringsarbeten i Ovikens ödekyrka. Och slutligen bildades den 1 september 1926 stiftelsen »Ovikens gamla kyrka» med ändamål »att söka anskaffa erforderliga penningmedel samt vidtaga andra lämpliga åtgärder för restaurering av Ovikens ödekyrka». Denna stiftelse beviljades av Kungl. Maj:t rätt att upptaga en stiftskollekt 1928, och den gav ett belopp av 1,043 kronor.

Det är alldeles självfallet, att de ansträngningar, i och för sig mycket glädjande, som göras inom den ekonomiskt betryckta Ovikens församling till förmån för kyrkorestaureringen, icke förmå leda till målet, då kyrkans förfall raskt fortskrider och det sålunda är stor fara i dröjsmål. Hjälp utifrån måste lämnas, och här kräves ett större belopp på en gång. Det ovan nämnda Nordenskjöldska restaureringsförslaget, som kostnadsberäknades till 40,000 kronor, har vid besök i Oviken den 16 september 1929 av riksantikvarien S. Curman, biträdd av länsantikvarien E. Festin och arkitekten S. Brandel, varit föremål för förnyad granskning, varefter den sistnämnde på

[74.]

Istånds-
sättande av
Ovikens
ödekyrka.

[74.] uppdrag verkställt en provisorisk omräkning, slutande på 30,000 kronor. Då förslaget med hänsyn till för denna ort gängse högre prisförhållanden och nödiga tilläggsarbeten synes vara beräknat i underkant, torde förutom tillgängliga medel ett ytterligare belopp av 30,000 kronor vara erforderligt.

Ovikens ödekyrka utgör ett av vårt lands märkligaste byggnadsminnen, en ensemble av kyrka, stapel, bogårdsmur, stegportar, gravkor m. m., allt sammanfogat till en harmonisk helhet och väl infattat i en natur av sällspord skönhet. Kyrkan inrymmer dyrbara minnen, bland annat ett altarskåp med ett 90 tal fristående figurer, kalkmålningar m. m. samt en vacker inredning och till denna kyrka äro knutna många märkliga drag ur en gången tids kyrkliga och kulturella liv, som här särskilt århundradena närmast före och efter reformationen hade en centralpunkt. Här visiterar bland annat Jacob Ulfsson, och här verkar med kraft en av Gustaf Vasas förtrogne, landsprosten Erik Andersson, Jämtlands reformator.

Ovikens ödekyrka är ett byggnads- och kulturminne av det slag, att det måste betraktas som ett riksintresse att rädda det ur dess överhängande förfall.

Länsstyrelsen i Östersund har i utlåtande den 28 oktober 1929 — då det med skäl kunde betraktas såsom ett riksintresse, att denna gamla ödekyrka räddades från ett eljest oundvikligt förfall — på det varmaste förordat ifrågavarande framställning och därvid tillika anfört:

På en över Storsjön uppskjutande dominerande höjdplatå i närheten av Oviksfjällen ligger i en även med hänsyn till jämtländska förhållanden sällsynt naturskön trakt Ovikens gamla ödekyrka.

Infogad som denna kyrka på ett naturligt sätt är i den omgivande trakten och med en historia, vari en stor del av det nordliga Sveriges kyrkliga och kulturella liv avspeglas, utgör den med dess värdefulla konstskatter och dess vackra inredning utan tvivel ett av vårt lands märkligaste byggnadsminnen.

Dess portar äro sedan åtskilliga år tillbaka för församlingsbruk stängda, och, lämnad som den under tiden varit åt sig själv, har den icke kunnat undgå tidens förhärjande inflytande; det en gång började förfallet fortskrider också allt snabbare och kommer icke utifrån hjälp och skyndsam hjälp, torde den tid icke vara avlägsen, då endast några förvittrade murar vittna om den plats, där den gamla kyrkan under århundraden stått.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i utlåtande den 5 november 1929 — med förmälan att åttonde huvudtiteln anslag till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken icke lämnade tillgång till en så stor utgift som den här ifrågavarande — på det varmaste tillstyrkt bifall till ansökningen och därvid anfört bland annat:

Ovikens ödekyrka, vars äldsta delar stamma från medeltiden, har en synnerligen intressant utvecklingshistoria. Den bildar jämte tillhörande, av en ringmur kringgårdade kyrkogård med klockstapel, stigluckor och gravkor ett väl sammanhållet helt av sällsynt och imponerande skönhet, i vilket ingår alla de element, som äro kännetecknande för vårt lands äldre kyrkoanläggningar. Endast mycket få av dessa hava i samma grad som Ovikens fått behålla sin gamla anordning. Kyrkorummet såsom sådant är av en statlig verkan och inrymmer ett stort antal synnerligen värdefulla inventa-

rier såväl från medeltiden som från senare århundraden. Den gamla kyrkoanläggningen i Oviken kan därför med största fog betecknas såsom en av de vackraste och minnesrikaste i vårt land och detta i så hög grad, att det utan tvekan kan sägas vara ett intresse för hela riket, att detta märkliga kulturmonument räddas undan förgängelsen och bevaras åt framtiden.

Akademien har funnit det föreliggande restaureringsförslaget, upptagande uteslutande nödvändiga åtgärder, vara tillfredsställande. Tidpunkten för arbetets igångsättande torde icke kunna uppskjutas utan risk för restaureringens ytterligare fördyrande eller att det åsyftade målet skall förfelas. Den begärda anslagssumman torde för arbetets fullständiga genomförande vara nödvändig men synes lämpligen kunna uppdelas på två år.

Slutligen har *byggnadsstyrelsen* i utlåtande den 18 november 1929 — under uttalande av att styrelsen funne det synnerligen angeläget, att åtgärder snarast möjligt vidtoges för denna märkliga kyrkoanläggnings skyddande mot hotande förfall — på det livligaste tillstyrkt bifall till framställningen.

Även inom riksdagen har frågan om istandsättandet av Ovikens ödekyrka uppmärksamrats. Sålunda väcktes vid 1930 års riksdag två likalydande motioner (I: 80; II: 93), däri hemställdes, att riksdagen måtte bevilja ett belopp av 30,000 kronor för ändamålet. I utlåtande den 12 mars 1930, nr 8 A, anförde statsutskottet under punkt 71, att utskottet ansåge det vara i hög grad önskvärt, att åtgärder vidtoges för att åt eftervärlden bevara ifrågasvarande synnerligen värdefulla kulturminnesmärke. Då emellertid enligt vad utskottet inhämtat frågan härom vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, syntes enligt utskottets förmenande vid sådant förhållande intet skäl föreligga för riksdagen att då upptaga saken.

Riksdagen fattade även sitt beslut i ämnet i enlighet med utskottets hemställan.

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, torde Ovikens gamla kyrka i Jämtland få anses vara ett bland vårt lands — och särskilt då det nordligare Sveriges — märkligare byggnadsminnesmärken. Från församlingens och bygdens sida hava åtgärder redan vidtagits för att rädda denna anläggning från en hotande förödelse, men de insamlade medlen hava icke blivit tillräckliga. Jag finner i likhet med både länsstyrelsen och vitterhetsakademien, att det torde få anses vara ett riksintresse, att något åtgöres för de ifrågasatta restaureringsarbetena. Genom besök å ort och ställe har jag förvissat mig om att i vissa avseenden en omedelbar fara för förstörelse föreligger; provisoriska åtgärder skulle tvivelsutan medföra ökade kostnader och i varje fall bli otillräckliga.

Då å tillgängliga anslag medel icke finnas disponibla för här ifrågasvarande ändamål, finner jag mig böra förorda, att framställning i ämnet avlåtes till riksdagen.

Den i ämnet framlagda restaureringsplanen synes mig i sina huvuddrag kunna läggas till grund för arbetena. Kostnaderna för densamma förverkligande hava nyligen beräknats till 30,000 kronor. Jag finner mig böra för

Departementschefen.

ändamålet förorda ett anslag av statsmedel å 20,000 kronor. Det är att hoppas, att detta belopp jämte redan tillgängliga medel och de medel i övrigt, som ytterligare kunna hopbringas från socknen eller bygden — vilka ju redan visat ett livligt intresse för dessa arbeten — skall visa sig tillräckligt för ett genomförande av de nödvändigaste restaureringsarbetena.

Såsom vitterhetsakademien föreslagit, torde det ifrågasatta statsbidraget lämpligen böra fördelas på två år.

Vid ett bifall till framställningen torde det framdeles få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande medlens användning.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till istandsättande av Ovikens ödekyrka i huvudsaklig överensstämmelse med i ämnet framlagt förslag bevilja ett belopp av 20,000 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom *extra* reservationsanslag
anvisa kronor 10,000: —

[75.]

De under
vitterhets-
akademiens
inseende
ställda
ostasiatiska
arkeologiska
samlingarna.

27. De under vitterhetsakademiens inseende ställda ostasiatiska arkeologiska samlingarna. Med bifall till en av Kungl. Maj:t därom gjord framställning beslöt 1926 års riksdag bland annat,

dels medgiva, att för professorn Johan Gunnar Andersson finge med ingången av budgetåret 1926/1927 inrättas en personlig befattning såsom professor i ostasiatisk arkeologi och föreståndare för statens ostasiatiska arkeologiska samlingar med de åligganden för Andersson såsom innehavare av denna befattning, som Kungl. Maj:t bestämde;

dels ock under riksstatens åttonde huvudtitel under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1926/1927 anvisa:

till inredningsarbeten, såsom anskaffande av montrer m. m. ävensom till ett studiebibliotek för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor, samt

till lokalhyra för denna samling ävensom densammas bearbetning, vård och underhåll ett extra anslag av 33,000 kronor. Härvid beräknades totalkostnaden för inredningsarbeten och för anskaffande av ett studiebibliotek till 77,858 kronor 40 öre, vilken kostnad ansågs böra fördelas på flera år. Anslaget till lokalhyra och driftkostnader var så beräknat, att 15,000 kronor motsvarade den erforderliga årshyran och 18,000 kronor de årliga driftkostnaderna. För budgetåret 1927/1928 anvisade riksdagen för berörda ändamål samma belopp som för budgetåret 1926/1927. För budgetåret 1928/1929 beviljades återstoden, 27,860 kronor, av det för inredningsarbeten och för anskaffande av studiebibliotek beräknade beloppet. Driftkostnadsanslaget höjdes till 36,000 kronor med hänsyn till att hyran för lokalerna ökats till 18,000 kronor.

I skrivelse den 27 juni 1928 framlade professor Andersson en redogörelse för samlingarnas anslagsbehov för budgetåret 1929/1930. Anslagskraven fördelade sig på två huvudgrupper, engångskostnader och årliga kostnader. De förra avsågo att med hänsyn till de stora nyförvärv, som gjorts, möjliggöra en kompletterande inredning av samlingarnas lokaler i enlighet med en av professor Andersson uppgjord plan. Enligt denna plan skulle samlingarnas fullständiga förseende med monterer kräva ett belopp av 49,200 kronor, avsett att fördelas på tre budgetår med 17,000 kronor under vart och ett av de två första åren och det återstående beloppet 15,200 kronor under det tredje året. De årliga kostnaderna belöpte sig enligt sagda plan till dels 18,000 kronor för lokalhyra, dels ock 25,080 kronor för expenser och övriga driftkostnader. Till stöd för yrkandet om en höjning av anslaget till expenser m. m. framlades en kostnadsberäkning, så lydande:

Expenser för ostasiatiska samlingarna.

Amanuensens lön	kronor 6,600:—
Vaktmästarens lön	» 3,200:—
Skrivbiträde	» 3,000:—
Bibliotekarie (tjänstgörande en dag i veckan)	» 780:—
Årsanslag till biblioteket (tidskriftsprenumeration, bokin- köp, bindning)	» 2,500:—
Värme	» 2,000:—
Lyse	» 600:—
Vakthållning och morgonstädning	» 1,500:—
Boning och skurning	» 1,000:—
Sopkörning	» 200:—
Stadsbud och transporter samt tullavgifter	» 400:—
Papper, tryck etc.	» 600:—
Telefoner	» 350:—
Fotografisk materiel	» 1,200:—
Järnvaror, färger, kemikalier etc.	» 600:—
Tvätt	» 150:—
Elektriska förnödenheter och reparationer	» 300:—
Brandförsäkringar av depositioner	» 100:—
Summa kronor 25,080:—	

Vid anmälan av anslagsbehoven under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1929/1930 yttrade föredragande departementschefen i denna sak bland annat:

Kostnaden för komplettering av monterutrustningen är i sin helhet beräknad till 49,200 kronor och avses att fördelas på tre budgetår. Den av professor Andersson framförda motiveringen för detta belopp synes mig övertygande och jag finner ej något att erinra mot den ifrågasatta fördelningen av anslaget på tre år.

[75.]

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1929/1930 anvisa dels till komplettering av monterutrustningen för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 17,000 kronor, dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser ett extra anslag av 40,000 kronor.

I skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 69 bland annat följande:

Riksdagen kan för sin del icke finna tillräckliga skäl vara anförda för att nu vidtaga en höjning av det för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt expenser beräknade beloppet, vilket år 1926 enligt Kungl. Maj:ts förslag och efter riksdagens prövning fastställdes till 18,000 kronor. Med iakttagande av sparsamhet i fråga om utgifter för berörda ändamål torde det vara möjligt att med sistnämnda belopp tillgodose de behov, för vilka denna anslagspost är avsedd. Riksdagen anser alltså, att anslaget till lokalhyra för samlingen ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser bör för budgetåret 1929/1930 bibehållas oförändrat d. v. s. utgöra 36,000 kronor. Mot det till komplettering av monterutrustningen begärda anslaget, 17,000 kronor, har riksdagen ingen erinran.

Riksdagen anmälde alltså, att riksdagen för budgetåret 1929/1930 anvisat dels till komplettering av monterutrustningen för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 17,000 kronor;

dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser ett extra anslag av 36,000 kronor.

Vidare föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1930/1931 anvisa dels till komplettering av monterutrustningen för den ostasiatiska samlingen ett extra reservationsanslag av 17,000 kronor, dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser ett extra anslag av 36,000 kronor.

I skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, meddelade riksdagen under punkt 65, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och en i riksdagen väckt motion (I: 30) för budgetåret 1930/1931 anvisat

dels till komplettering av monterutrustningen för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 17,000 kronor;

dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser ett extra anslag av 38,000 kronor.

Riksdagen anförde därvid beträffande nämnda extra anslag å 38,000 kronor följande:

I fråga om institutionens driftkostnadsanslag synes det riksdagen, att detsamma, i vad angår personalutgifter och andra löpande utgifter än för biblioteket, borde kunna anses tillräckligt för sitt ändamål. Vad åter angår kostnaderna för bibliotekets vidmakthållande, har riksdagen icke kunnat undgå att finna, att motionären anfört starkt vägande skäl för att ökade

medel må ställas till förfogande för detta ändamål. Med hänsyn till den betydelse, ett väl försett fackbibliotek måste anses äga för ifrågavarande samlingars vetenskapliga utnyttjande, har riksdagen ansett sig böra så till vida tillmötesgå motionärens yrkande, att riksdagen beslutat en höjning av driftkostnadsanslaget till 38,000 kronor, varvid riksdagen förutsätter, att ökningen å 2,000 kronor helt skall komma biblioteket till godo.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställdes ifrågavarande för budgetåret 1930/1931 anvisade anslag till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förfogande med föreskrift så vitt angår berörda extra anslag å 38,000 kronor att omförmälda höjning av anslaget å 2,000 kronor helt skulle komma biblioteket till godo.

I skrivelse till riksantikvarien den 6 augusti 1930 har nu professor Andersson framlagt en redogörelse för ostasiatiska samlingarnas anslagsbehov för budgetåret 1931/1932 och därvid ifrågasatt följande anslagsposter:

Kompletterande monteranskaffning	kronor 15,200: —
Lokalhyra	» 18,000: —
Driftkostnader	» 20,970: —
	Summa kronor 54,170: —

I förhållande till den för innevarande budgetår utgående anslagsposten till driftkostnader innebär det av professor Andersson nu begärda beloppet till driftkostnader en ökning med 970 kronor, avsedd att i enlighet med en närmare angiven plan användas till möjliggörande av samlingarnas öppet-hållande under två timmar varje söndag samt till fem aftonföreläsningar under budgetåret. Professor Andersson har på denna punkt andragit följande:

Ehuru jag på grund av senaste riksdagsbeslut är alldeles i avsaknad av medel för museets öppet-hållande, och ehuru formuleringen av riksdagens beslut är sådan, att riksdagen syntes hava velat gardera sig mot möjligheten att någon del av de nyanslagna 2,000 kronor skulle komma att brukas för utgifter i samband med museets öppet-hållande, har jag ansett det vara min plikt att med tillhjälp av enskilda medel, som för tillfället stå till mitt förfogande, under återstoden av detta år hålla museet öppet i enlighet med den inskränkta plan, som ovan blivit angiven. I samband härmed får jag vördsamt anhålla, att institutionens expensanslag för framtiden måtte höjas med den angivna summan av 970 kronor, avsedda för täckande av kostnaderna för vakthållning, belysning och rengöring i samband med museets öppet-hållande enligt ovan angivna plan. Jag måste nämligen betona det i längden ohållbara i att täcka dessa kostnader från enskilda donationer, vilka givits i syfte att genom nyförvärv föröka samlingarna samt med extra arbetskrafter underlätta materialets vetenskapliga bearbetning.

Med tillstyrkande utlåtande av den 15 augusti 1930 har vitterhetsakademien överlämnat professor Anderssons framställning till Kungl. Maj:t.

Mot det av professor Andersson begärda beloppet för komplettering av monterutrustningen, 15,200 kronor, avseende sista delen av den ursprung-

Departementschefen.

ligen för ändamålet beräknade summan av 49,200 kronor, har jag ingen erinran att göra.

Vad åter angår anslaget till institutionens driftkostnader finner jag mig med allt behjärtande av de synpunkter, som anförts till stöd för den nu äskade anslagsökningen, och med hänsyn jämväl till den ståndpunkt, som riksdagen vid upprepade tillfällen intagit vid prövningen av detta anslag, böra förorda allenast samma belopp som utgår för innevarande år eller 38,000 kronor. Av detta belopp är 18,000 kronor erforderligt för lokalhyra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels till komplettering av monterutrustningen för den ost-asiatiska arkeologiska samlingen ett *extra* reservationsanslag av kronor 15,200: —

dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser ett *extra* anslag av kronor 38,000: —

Akademien för de fria konsterna.

Akademien:

28. Avlöningar m. m., *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 125,200: —
 29. Undervisningsmateriel m. m., *oförändrat ordinarie reservationsanslag* » 41,300: —

[76].

Förstärkning
av vissa an-
slagsposter
i reserva-
tionsanslaget
till undervis-
ningsmate-
riel m. m.

30. **Förstärkning av vissa anslagsposter i reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m.** Alltsedan år 1919 hava av riksdagen medel anvisats å extra stat till förstärkning av de i staten för akademien för de fria konsterna uppförda anslagsposterna till belysning, undervisningsmateriel m. m., till levande modeller, till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom till elevernas studieresor. Sålunda har riksdagen under de senaste åren för ifrågavarande ändamål såsom extra anslag anvisat: för budgetåret 1925/1926 12,000 kronor, för budgetåret 1926/1927 12,300 kronor, för budgetåret 1927/1928 17,000 kronor, för budgetåret 1928/1929 15,200 kronor, för budgetåret 1929/1930 16,000 kronor samt för budgetåret 1930/1931 15,600 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har akademien hemställt om förstärkning av ifrågavarande anslagsposter jämväl för budgetåret 1931/1932, vilka poster efter 1926 års reglering av akademiens stat ingå i det för akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m.

För vinnande av översikt över akademiens krav får jag hänvisa till följande tabell, upptagande dels de i akademiens ordinarie reservationsanslag ingående anslagsposterna, dels de för budgetåren 1929/1930 och 1930/1931

anvisade förstärkningsanslagen med av riksdagen beräknad fördelning på de olika posterna, dels ock de av akademien för budgetåret 1931/1932 beräknade anslagsbehoven. I tabellen har jag slutligen upptagit de av mig för budgetåret 1931/1932 beräknade anslagsbehoven.

76.

Anslagsrubrik	Ordinarie anslag	Anslags- medel på extra stat för budget- året 1929/ 1930 med av riksdagen beräknad fördelning	Anslags- medel på extra stat för budget- året 1930/ 1931 med av riksdagen beräknad fördelning	Av akademien beräknad förstärk- ning för budgetåret 1931/1932	Av mig beräknad förstärk- ning för budgetåret 1931/1932
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1. Belysning, undervisningsmateriel m. m.	9,000:—	5,000:—	5,000:—	5,000:—	5,000:—
2. Levande modeller .	6,600:—	900:—	900:—	900:—	900:—
3. Samlingarnas ökande och underhåll . .	4,000:—	500:—	500:—	500:—	500:—
4. Städning och renhållning	2,500:—	7,300:—	6,400:—	6,400:—	6,400:—
5. Till elevernas studieresor	2,200:—	2,300:—	2,800:—	2,800:—	2,800:—
Summa	24,300:—	16,000:—	15,600:—	15,600:—	15,600:—

En sammanställning av de medel, akademien haft till sitt förfogande under budgetåret 1929/1930 och de utgifter under samma tid, som det ordinarie reservationsanslaget och det till dess förstärkning beviljade anslaget varit avsedda att täcka, giver vid handen, att utgifterna uppgått till 39,230 kronor 45 öre och de anslagna medlen till 40,300 kronor, till vilken sistnämnda summa vidare kommit dels en vid utgången av budgetåret 1928/1929 förefintlig behållning av 2 kronor 72 öre, dels ock rabatter med 563 kronor 8 öre. Enligt dessa uppgifter skulle sålunda vid utgången av budgetåret 1929/1930 föreligga en behållning av 1,635 kronor 35 öre.

I sin ovanberörda skrivelse har akademien erinrat därom, att konsthögskolan från och med höstterminen 1930 komme att förfoga över utvidgade lokaler för sin verksamhet genom att de till det s. k. statybildhuggarebo-stället i fastigheten nr 1 vid Sergelgatan i Stockholm hörande utrymmena då komme att upplåtas åt konsthögskolan, samt i fråga om den för budgetåret 1931/1932 erforderliga förstärkningen av reservationsanslaget anförde huvudsakligen:

Överensstämmelsen i stort sett mellan beräknade och verkliga utgifter för budgetåret 1929/1930 giver akademien stöd för en begäran, att reservationsanslagets förstärkning måtte för budgetåret 1931/1932 upptagas till samma belopp som under innevarande budgetår, eller till 15,600 kronor. Visserligen kunde det synas motiverat, att denna summa reducerades med ett belopp, motsvarande den reserv av omkring 1,600 kronor, som balanserats över till

[76.]

sistnämnda budgetår och som kunde tänkas bli överstående jämväl till 1931/1932. Men med tanke på att konsthögskolan under instundande läroår i och med tillgång till utvidgade lokaler torde behöva anskaffa en del ny undervisningsmateriel och dessutom får ökade utgifter för belysning, städning och renhållning, så torde man med sannolikhet kunna förutse, att de uppsparade medlen komma att anlitas redan under innevarande budgetår. Akademien beräknar alltså, att de väntade utgifterna på reservationsanslagets konto komma att under budgetåret 1931/1932 betinga ett förstärkningsbehov av 15,600 kronor, varigenom reservationsanslagets totalsumma skulle bli 39,900 kronor.

Beträffande de olika posterna tillåter jag mig anföra följande.

1. Beträffande anslagsposten till *belysning, undervisningsmateriel m. m.* meddelar akademien, att under budgetåret 1929/1930 å denna post förbrukats 12,713 kronor 99 öre mot av akademien förut beräknade 14,000 kronor. En sänkning av denna anslagspost skulle sålunda kunna tänkas. Från och med höstterminen 1930 förfogar emellertid konsthögskolan över utvidgade lokaler vid Sergelgatan och därmed följa givetvis ökade kostnader för nu ifrågavarande ändamål. Akademien har med hänsyn härtill för denna anslagspost beräknat ett förstärkningsanslag med samma belopp som för innevarande budgetår. Lika med akademien finner jag försiktigheten bjuda att räkna med ett förstärkningsanslag för detta ändamål av 5,000 kronor jämväl för budgetåret 1931/1932.

2. För anslagsposten till *levande modeller* beräknar akademien ett förstärkningsanslag av 900 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår. Häremot har jag intet att erinra.

3. Rörande anslagsposten till samlingarnas *ökande och underhåll* anser akademien ett belopp av 500 kronor alltså vara erforderligt. Jag tillstyrker akademiens förslag på denna punkt.

4. Beträffande anslagsposten till *städning och renhållning* meddelar akademien, att utgifterna under denna post under budgetåret 1929/1930 uppgått till 9,207 kronor 41 öre mot av akademien beräknade 9,800 kronor. Akademien räknar nu med ett anslagsbehov på denna punkt av 8,900 kronor för budgetåret 1931/1932, vadan förstärkningsanslaget borde fixeras till 6,400 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår. Även på denna punkt tillstyrker jag förslaget.

5. Vad slutligen *elevernas studieresor* beträffar anser sig akademien behöva förstärkning med samma belopp, som beviljats för nu löpande budgetår eller 2,800 kronor. Jag tillstyrker akademiens förslag jämväl på denna punkt.

Det erforderliga förstärkningsanslaget beräknar jag alltså till 15,600 kronor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av förstärkning av vissa anslagsposter i det för akademien för de fria konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag
av kronor 15,600: —

31. Skolan för dekorativ konst. Såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst har årligen från och med år 1921 anvisats ett extra anslag, vilket för vart och ett av budgetåren 1923/1926 utgått med 14,000 kronor. I samband med den lönereglering, som beslöts av 1926 års riksdag för befattningshavare vid akademien och konsthögskolan, vidtogs för budgetåret 1926/1927 en höjning av ifrågavarande anslag till 18,400 kronor, betingad av ett bortfall av förut utgående tillfällig löneförbättring och en jämkning av dyrtidstilläggen i enlighet med de för de nyreglerade verken gällande grunderna.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen vidare för uppehållande av vaktmästargöromål vid de åt konsthögskolan upplåtna lokalerna vid Sergelgatan i Stockholm för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 2,200 kronor.

För budgetåret 1927/1928 begärdes av Kungl. Maj:t och anvisades av riksdagen anslag för här ifrågavarande ändamål med oförändrade belopp. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60 av 1927 års åttonde huvudtitel) sammanfördes emellertid de båda anslagen till ett gemensamt anslag å 20,600 kronor. Jämväl för vart och ett av budgetåren 1928/1931 har ett anslag av 20,600 kronor för ändamålet anvisats av riksdagen.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu akademien för de fria konsterna anhållit om utverkande av ett extra anslag för ändamålet av 20,600 kronor, vari skulle ingå ett belopp av 2,200 kronor såsom arvode åt en vaktmästare, tillika portvakt, i lokalerna vid Sergelgatan.

Jag tillstyrker det begärda anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 20,600: —

32. Förstärkande av den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom. Från det till akademien för de fria konsterna utgående reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. å 41,300 kronor utgår, jämlikt föreskrift i kungl. brev den 28 maj 1926, till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom ett årligt anslag av 1,000 kronor, vilket i redovisningshänseende betraktas som ett särskilt reservationsanslag.

Nämnda förening har till uppgift att utgöra en samlingspunkt för konst- och vetenskapsidkare från de nordiska länderna under vistelse i Rom, främja deras samliv och underlätta deras studier och forskningar. För detta sitt ändamål hyr föreningen en lokal, som dagligen är tillgänglig, håller ett bibliotek och anskaffar tidningar.

[77.]

Skolan för dekorativ konst.

[78.]

Förstärkande av den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom.

[78.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade därefter 1927 års riksdag till förstärkande av ifrågavarande anslagspost för budgetåret 1927/1928 ett extra anslag av 500 kronor. Beträffande de skäl, som lågo till grund för beviljandet av nämnda förstärkningsanslag tillåter jag mig hänvisa till punkt 61 av 1927 års åttonde huvudtitel. Jämväl för vart och ett av budgetåren 1928/1931 har ett förstärkningsanslag av 500 kronor anvisats av riksdagen.

Såsom av punkt 70 av 1928 års åttonde huvudtitel närmare framgår, hava, med anledning av en utav akademien för de fria konsterna den 9 november 1926 gjord framställning, förhandlingar förts med Danmarks och Norges regeringar ävensom med cheferna för de danska och norska beskickningarna i Rom beträffande reglerandet av Sveriges, Danmarks och Norges förhållande till föreningen. I fråga om resultatet av dessa förhandlingar torde få hänvisas till punkt 77 av 1929 års åttonde huvudtitel. Det bör emellertid påpekas, att det framhållits såsom önskvärt, att bidragen från de tre länderna bleve lika stort och om möjligt fastställdes till 1,000 kronor för varje land.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu konstakademien gjort framställning om ett förstärkningsanslag av 500 kronor för ifrågavarande ändamål.

Akademien anför:

I sina under de närmast föregående åren gjorda framställningar om extra anslag åt skandinaviska föreningen i Rom har akademien åberopat sig på den i viss mån osäkra ekonomiska situation, vari föreningen befinner sig, innan den av Kungl. Maj:t igångsatta utredningen om en överenskommelse mellan de nordiska ländernas regeringar beträffande statsanslag åt föreningen förts till slut. Då akademien icke har sig bekant, att så skett, och då akademien mottagit rapporter från föreningen, som vittna om att den gör berömvärda och framgångsrika ansträngningar att fylla sin gagnande uppgift, som fått en särskild betydelse efter upprättande av Svenska Institutet i Rom och därav föranledda livligare tillströmning av svenska vetenskapsidkare, får akademien även denna gång vidhålla sin begäran om en förstärkning av föreningens årsanslag.

Departementschefen.

Föreningens ekonomiska förhållanden hava ännu ej blivit definitivt ordnade, och de bidrag, som eventuellt skulle vara att påräkna från Danmark och Norge, äro tills vidare ej till siffran kända. Jag saknar därför anledning att förorda någon rubbning av det totalbelopp, som utgår innevarande budgetår, 1,500 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkande av den i det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. för akademien för de fria konsterna ingående anslagsposten å 1,000 kronor till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 500: —

33. Undervisning i materiallära. I det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. för akademien för de fria konsterna å 125,200 kronor ingår jämlikt gällande stat ett belopp av 24,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid konsthögskolan m. m. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1926 skall av nämnda anslagspost utgå, jämte annat, ett belopp av 3,000 kronor till extra biträden vid konsthögskolan.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 71 av 1928 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade riksdagen till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 3,500 kronor. Jämväl för vartdera av budgetåren 1929/1931 har ett anslag för ändamålet å 3,500 kronor anvisats av riksdagen.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu akademien meddelat, att akademien ansåge det synnerligen maktpåliggande, att det viktiga ämnet alltjämt finge intaga en plats på högskolans program, ävensom anhållit om utverkande av ett anslag av 3,500 kronor för ändamålet för budgetåret 1931/1932.

De skäl, som föranledde 1928 års riksdag att bevilja ett särskilt anslag för undervisningen i materiallära, äro uppenbarligen alltjämt för handen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 3,500: —

34. Vissa reparationsarbeten i de åt konsthögskolan upplåtna lokalerna. I särskilda skrivelser den 29 augusti och den 5 oktober 1929 hemställde akademien, att Kungl. Maj:t måtte av 1930 års riksdag äska ett anslag av 5,500 kronor för utförande av vissa reparationsarbeten inom de åt konsthögskolan upplåtta lokalerna i akademiens hus. Akademien erinrade därvid om tidigare av akademien gjorda framställningar i ämnet samt anförde vidare, att behovet av skollokalernas istandsättande blivit alltmer trängande och icke kunde lång tid ytterligare uppskjutas utan men och vantrevnad för de avdelningar av högskolan, som i dem hade sina övningar. Akademien såge sig därför nödsakad att ånyo frambära sina bekymmer över denna situation, som föranledde henne att begära ett anslag för att under sommaren 1930 kunna avhjälpa de mest besvärande olägenheterna. Vid akademiens senare skrivelse fanns fogad en av arkitekten i byggnadsstyrelsen A. Sjöqvist verkställd utredning över samtliga de åtgärder, vilka borde vidtagas för att lokalerna skulle bliva satta i ett skick, som motsvarade deras ändamål, ävensom ett kostnadsförslag slutande å ett belopp av 32,250 kronor. Emellertid förklarade akademien sig ej göra anspråk på att hela det i nämnda förslag upptagna renoveringsprogrammet genomföres på en gång. Arbetena syntes kunna successivt utföras under några år framåt.

[79].

Undervisning i materiallära.

Departementschefen.

[80].

Vissa reparationsarbeten i de åt konsthögskolan upplåtta lokalerna.

[80.] De åtgärder, som då först borde ifrågakomma, droge en kostnad av 5,500 kronor.

Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 januari 1930 av ifrågavarande ärende anförde min företrädare i statsrådsämbetet:

De av konsthögskolan disponerade lokalerna i konstakademiens byggnad äro uppenbarligen i behov av underhållsarbeten, och det synes angeläget att med det snaraste vidtaga de behövliga reparationerna. Vad angår akademiens krav på medverkan från statens sida vid bestridande av kostnaderna för dessa underhållsarbeten, kan jag ej finna annat än att detta krav med hänsyn till de fördelar, som staten haft av att dess konsthögskola hyresfritt fått disponera stora utrymmen i förevarande fastighet, är i hög grad rimligt. Då dessutom riksdagen vid upprepade tillfällen med beaktande av dessa synpunkter anvisat medel för åtgärder, betingade av konsthögskolans verksamhet i fastigheten, tvekar jag icke att tillstyrka framställning till riksdagen i enlighet med akademiens förslag.

Emot de framställda kostnadsberäkningarna har jag ej funnit anledning till erinran.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t därefter riksdagen att till reparationsarbeten i de åt konsthögskolan upplåtna lokalerna i konstakademiens hus vid Fredsgatan i Stockholm i huvudsaklig enlighet med i ärendet företett kostnadsförslag för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,500 kronor, och blev detta Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen bifallet.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu akademien, under erinran om sin under år 1929 gjorda framställning, meddelat, att med anlitande av det utav riksdagen 1930 anvisade anslaget de första och mest trängande reparationsåtgärderna utförts, vilka åtgärder utgjorde första etappen i den förut framlagda planen för lokalernas successiva istandsättande, och har akademien nu anhållit, att Kungl. Maj:t ville hos 1931 års riksdag äska ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor för fortsättande av ifrågavarande arbeten. Härmed avsåges att möjliggöra utförandet av vissa i en sistnämnda skrivelse bilagd, av arkitekten Sjöqvist verkställd utredning angivna reparationsåtgärder, vilka av akademien betecknas såsom av behovet oundgängligen påkallade och enligt i utredningen framlagda beräkningar draga en kostnad av 6,000 kronor.

I ärendet har byggnadsstyrelsen den 25 september 1930 avgivit utlåtande och därvid förklarat sig tillstyrka bifall till framställningen.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgår, avser det av akademien framlagda förslaget ett fortsatt istandsättande av de av konsthögskolan disponerade lokalerna. Då det givetvis måste anses önskvärt, att dessa lokaler snarast möjligt försättas i ett för deras uppgift ändamålsenligt skick, tvekar jag icke att tillstyrka akademiens nu framlagda förslag, dock med den jämkning, att anslagsbeloppet bestämmes till vad för ändamålet utgår för innevarande budgetår eller alltså 5,500 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till reparationsarbeten i de åt konsthögskolan upplåtna lokalerna i konstakademiens hus vid Fredsgatan i Stockholm i huvudsaklig enlighet med i ärendet företett kostnadsförslag för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 5,500: —

Musikaliska akademien.

Musikaliska akademien:

35. Avlöningar m. m., <i>oförändrat ordinarie förslagsanslag</i>	kronor 155,860: —
36. Materiel och expenser m. m., <i>oförändrat ordinarie reservationsanslag</i>	» 6,740: —
37. Stipendier m. m., <i>oförändrat ordinarie reservationsanslag</i>	» 25,000: —

38. **Förstärkning av reservationsanslaget till materiel och expenser m. m.** Till förstärkning av musikaliska akademiens ordinarie reservationsanslag till materiel och expenser m. m. anvisade riksdagen för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 16,500 kronor, därav 2,000 kronor voro avsedda för biblioteket. I anledning av Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har vidare riksdagen anvisat för ett vart av budgetåren 1927/1931 till förstärkande av samma ordinarie reservationsanslag såsom extra anslag ett belopp av 16,500 kronor samt till bindning av böcker och musikaler i akademiens bibliotek ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

[81.]

Förstärkning
av reserva-
tionsanslaget
till materiel
och expenser
m. m.

I skrivelse den 25 september 1930 har akademien framhållit, att dessa anslag alltjämt vore behöfvliga, och hemställt om desammas utgående jämväl för budgetåret 1931/1932.

Förstärkningsanslag till materiel och expenser och till bindning av böcker och musikaler äro jämväl för nästa budgetår oundgängligen nödvändiga. Jag tillåter mig att i detta hänseende hänvisa till den utförliga redogörelse, som finnes intagen under punkt 63 av 1927 års åttonde huvudtitel.

Departement-
schefen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1931/1932 anvisa

dels till förstärkande av det för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel och expenser m. m. ett *extra* anslag av kronor 16,500: —

dels ock till bindning av böcker och musikaler i akademiens bibliotek ett *extra* reservationsanslag

av kronor 3,500: —

[82.]

Biträde åt
biblioteka-
rien hos
musikaliska
akademien.

39. Biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 64 av 1927 års åttonde huvudtitel) anvisade 1927 års riksdag till biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien vid vården av biblioteket för budgetåret 1927/1928 ett extra anslag av 1,500 kronor. Jämväl för budgetåret 1928/1929 anvisade riksdagen, samtidigt med att riksdagen beslöt inrättandet från och med den 1 juli 1928 av en ordinarie bibliotekariebefattning vid musikaliska akademien, ett extra anslag av 1,500 kronor till biträde åt bibliotekarien. Enahanda belopp har för samma ändamål av riksdagen anvisats även för vartdera av budgetåren 1929/1931.

I skrivelse den 25 september 1930 har nu musikaliska akademien hemställt om utverkande av ett anslag för samma ändamål av 1,500 kronor för budgetåret 1931/1932.

Departement-
schefen.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är erforderligt jämväl för nästkommande budgetår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien vid vården av biblioteket för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 1,500:—

[83.]

Ökad under-
visning i
pianospel-
ning och
harmonilära.

40. Ökad undervisning i pianospelning och harmonilära. I den för musikaliska akademien gällande den 28 maj 1926 fastställda personalstaten äro uppförda, bland andra, en lärare i pianospelning, en lärare i pianospelning i orgelklassen samt en lärare i harmonilära.

I det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. vid musikaliska akademien å 155,860 kronor ingår jämlikt gällande stat ett belopp av 57,500 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid akademien. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1926 må av nämnda anslagspost utgå arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen med högst 34,000 kronor. Av sistnämnda belopp utgå arvoden till, bland andra, biträdande lärare i pianospelning och i harmonilära.

I skrivelse den 25 september 1930 har akademien i likhet med vad som tidigare vid upprepade tillfällen skett framlagt förslag om anvisande av medel för utökad undervisning i pianospelning och harmonilära.

Innan jag närmare ingår på akademiens nu gjorda framställning anhåller jag att i korthet få redogöra för vad i ämnet tidigare förekommit.

Under punkt 47 av 1926 års åttonde huvudtitel framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till lönerreglering för befattningshavare vid musikaliska akademien, grundat på ett av högskolornas lönerregleringskommitté den 6 juni 1922 avgivet betänkande.

I samband härmed berörde jämväl föredragande departementschefen vissa av akademien i dess den 22 februari 1923 dagtecknade yttrande över kom-

mittéförslaget framlagda önskemål beträffande nya ordinarie lärarbefattningar i bland annat pianospelning och harmonilära, vilkas uppfyllande akademien då ansåge icke längre kunna uppskjutas utan våda för konservatoriets verksamhet.

[83.]

Härom anförde akademien i sitt yttrande huvudsakligen:

För varje elev vid musikkonservatoriet beräknas i varje ämne en viss lektionstid, som beträffande huvudämnena ansetts icke böra understiga en veckotimme.

I ämnet pianospelning, vari enligt 1881 års reglemente för musikkonservatoriet undervisning bör beredas alla elever och vilket ämne ingår i organist-, musiklärar- och musikdirektörsexamen, finnas för närvarande förutom två ordinarie lärare med 20 veckotimmar ytterligare 4 biträdande lärare med tillsammans 25 timmar. Huru otillräcklig denna undervisning i pianospelning bliver, inses lätt, då man tager i betraktande, att antalet elever, som ha att förbereda sig till examen i detta ämne, är över 50, samt att 20 elever studera pianospelning såsom huvudämne och äga att häri erhålla en timmes undervisning i veckan. Den återstående tid, som kan komma övriga elever till godo, är så ringa, att mången ej alls kan erhålla undervisning och andra blott i ytterligt begränsad utsträckning. För att avhjälpa dessa påtagliga olägenheter hemställer akademien om upprättandet av en ny ordinarie lärarbefattning i pianospelning med 20 veckotimmar och placering i lönegraden B 24 samt att undervisningstiden för biträdande lärare i pianospelning utsträcker till 15 timmar.

Ämnet harmonilära är obligatoriskt för alla elever efter avslutad kurs i elementarsång samt ingår i organist-, musiklärar- och musikdirektörsexamen. Den ordinarie läraren har 20 veckotimmar, varjämte två biträdande lärare undervisa i sammanlagt 17 timmar. Till undervisning berättigad elev kan ofta först efter flera terminer komma i åtnjutande härav, ehuru på varje timme beräknas ej mindre än tre elever, vilket alltså utgör 20 minuters lektion i veckan för envar. Lektionstiden är dock för de flesta eleverna numera utsträckt till 30 minuter, men även denna tid har visat sig för knapp. Det angelägnaste behovet skulle bliva tillfredsställt, om jämte den nuvarande lärarbefattningen upprättades ännu en ordinarie befattning med 20 timmars undervisningsskyldighet, vars innehavare skulle placeras i lönegraden B 24.

Beträffande de sålunda av akademien framförda önskemålen anförde dåvarande departementschefen:

Akademien har framfört önskemål om vissa nya lärartjänster. Jag har ansett mig böra redogöra för vad akademien i detta hänseende föreslagit, men finner vanskligt att i nu förevarande sammanhang upptaga dessa frågor. När utredningen rörande undervisningen vid konservatoriet föreligger färdig och av densamma framgår, vilka behov förefinnas för akademien ifråga om nya lärartjänster, läser Kungl. Maj:t icke underlåta att på förnyad framställning av akademien för riksdagen framlägga de förslag, som då i detta hänseende befinnas vara av nöden.

I skrivelse den 30 september 1926 hemställde därefter akademien om avlåtande av proposition till 1927 års riksdag om en höjning med 4,400 kro-

[83.] nor av det till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter utgående anslaget.

Till stöd för denna framställning anförde akademien i huvudsak:

Enligt § 3 av 1881 års reglemente för musikkonservatoriet ingår piano-spelning som biämne i samtliga ämnesgrupper med undantag av femte gruppen (den s. k. pianoklassen) samt harmonilära som biämne i samtliga ämnesgrupper med undantag av sjunde gruppen (komposition och instrumentation). Som förhållandena under åren utvecklats sig, är dock den för dessa ämnen anslagna undervisningstiden numera alldeles otillräcklig. Sålunda har under en lång följd av år undervisning i harmonilära och piano-spelning icke kunnat beredas åt de elever, som icke studera för examen, förrän efter två t. o. m. fem terminer. Då undervisningstiden ofta slutar med sjätte terminen, följer härav, att den för den allmänna musikutbildningen så nödvändiga undervisningen i nämnda ämnen blir så knapphändig, att den i många fall kan anses nästan värdelös.

Det torde vara uppenbart, att här angivna missförhållanden måste i avsevärd grad inverka menligt på elevernas utbildning och icke längre böra få fortgå, varför konservatoriets direktör hemställt om vidtagandet av åtgärder för deras avhjälpande. Han anser emellertid icke erforderligt att utöka timantalet i full proportion till antalet elever, som för närvarande icke åtnjuta undervisning i ovanstående ämnen, enär bland dessa elever vissa redan före sitt inträde vid konservatoriet innehava tillräckliga kunskaper häri och andra, enligt vad erfarenheten visat, sakna tillräckliga förutsättningar att tillgodogöra sig undervisning av ifrågavarande slag. För att undervisningen vid konservatoriet skall uppfylla sitt ändamål, anser han att densamma bör utsträckas med minst 10 timmar i vartdera av ämnena harmonilära och pianospelning, varigenom en ökad avlöningskostnad, dyrtidstillägg oberäknat, av 4,400 kronor kommer att uppstå.

Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t den 4 januari 1927 av akademiens riksdagspetita för budgetåret 1927/1928 anförde dåvarande departementschefen beträffande akademiens berörda framställning om höjning av anslaget till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter, att han till fullo behjärtade vad akademien anfört, men att han icke ansåge sig då kunna framlägga förslag för riksdagen om ökade medel för ändamålet.

Åren 1927, 1928 och 1929 framkom akademien med förnyade krav på höjning av nu ifrågavarande anslag, vilka krav emellertid av statsfinansiella skäl ej föranledde något Kungl. Maj:ts förslag i ämnet till riksdagen. I de åren 1928 och 1929 gjorda framställningarna i ämnet framhöll akademien, att hon för att i någon mån avhjälpa de av henne i 1926 års skrivelse berörda missförhållandena av sina begränsade enskilda medel bidragit till undervisningen i pianospelning och harmonilära, vilket för akademien innebure en kännbar uppoffring och ej kunde tänkas fortgå under någon längre tid.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 januari 1930 av akademiens riksdagspetita för budgetåret 1930/1931 anförde min företrädare i statsråds-ämbetet beträffande den av akademien under år 1929 gjorda framställningen om ökat anslag för undervisning i pianospelning och harmonilära:

Beträffande sistnämnda anslagskrav kunna några berättigade erinringar icke göras. Jag hade gärna sett, att det varit mig möjligt att förorda akademiens förslag härutinnan, då jag icke anser det rimligt, att denna ökade undervisning skall i längden, såsom hittills försöksvis skett, bekostas förmedelst akademiens begränsade enskilda medel; fastmer synes mig, då ett påvisbart och konstant behov föreligger, staten böra svara för den erforderliga undervisningen, helst det gäller en statlig läroanstalt. Emellertid har det statsfinansiella läget nödgat mig till varsamhet med nya eller ökade statsutgifter och jag har med hänsyn härtill icke funnit mig för närvarande kunna förorda, att förslag härom avlåtes till riksdagen.

Den 16 april 1930 fastställde Kungl. Maj:t reglemente för musikkonservatoriet. Enligt § 3 i reglementet ingå ämnena piano och harmonilära i följande examina, som avläggas vid musikkonservatoriet, nämligen högre organistexamen, kantors (kyrkosångar-)examen, högre och lägre musiklärar-examen samt militär musikdirektörsexamen. Nämnda ämnen ingå jämväl i sex av de åtta grupperna av ämnen för specialstudier.

I skrivelse den 25 september 1930 har nu akademien, såsom här ovan anförts, hemställt, att för utökad undervisning i pianospelning och harmonilära det å akademiens stat uppförda förslagsanslaget å 57,500 kronor till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. måtte i 1931 års statsverksproposition höjas med 4,400 kronor till 61,900 kronor. Akademien har härvid anført huvudsakligen:

Alltsedan år 1926 har akademien i den årliga framställning om vissa anslag, som äro av nöden för uppehållandet av akademiens och musikkonservatoriets verksamhet, framlagt förslag om höjning av anslaget för utökad undervisning i pianospelning och harmonilära. Härvid har akademien framhållit, hurusom färdighet och kunskap i dessa båda ämnen är oundgängligen nödvändig för den gedigna musikaliska utbildning som musikkonservatoriet bör bibringa samtliga elever, samt erinrat, hurusom dessa båda ämnen enligt konservatoriets reglemente inginge som obligatoriska i nästan samtliga ämnesgrupper. Akademien har även påvisat det missförhållandet, att en stor del av de elever, som enligt reglementet äro berättigade till undervisning i de båda ämnena och förpliktade att däri deltaga, måste på grund av otillräckligheten i anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare och därav föranledda alltför knappa undervisningstid antingen helt gå miste om sagda undervisning eller ock få den sig tillmätt i så begränsad utsträckning, att den i många fall kan anses värdelös.

Under en följd av år har akademien av sina enskilda medel sökt att i någon mån tillgodose det mest oundgängliga behovet av ifrågavarande undervisning, under de senaste åren med ett belopp av 2,420 kronor årligen. Den härmed vunna ökningen av antalet undervisningstimmar motsvarar likväl icke på långt när vad som tidigare med rätta framhållits såsom oundgängligt, nämligen 10 undervisningstimmar i veckan för vardera ämnet pianospelning och harmonilära, vilket efter 220 kronor per veckotimme skulle medföra en kostnad av 4,400 kronor; och för akademien innebär även det från dess sida lämnade otillräckliga bidraget till undervisningen en kännbar uppoffring, vilken såsom akademien påpekat, icke kan tänkas fortgå under en vidsträcktare tidrymd.

[83.]

I längden ser akademien ingen utväg att av egna medel bestrida kostnaderna för ifrågavarande undervisning, och i likhet med den departementschef, som senast yttrat sig i ämnet, måste akademien beteckna det såsom rimligt, att staten själv svarar för erforderlig undervisning när det, såsom här, gäller en statlig läroanstalt.

Departementschefen.

Till belysande av omfattningen av undervisningen i pianospelning och harmonilära vid akademien har jag från hennes sekreterare, professor Olallo Morales mottagit en promemoria av följande innehåll:

Undervisningen i pianospelning såsom biämne beräknas för varje elev till en halvtimme i veckan eller 15 timmar per år samt i harmonilära, vari tre elever undervisas på 1 timme en gång i veckan, till 10 timmar per år. Studietiden i pianospelning såsom biämne beräknas till 6 terminer och i harmonilära till 5 terminer.

Av konservatoriets för närvarande 193 elever studera 48 för examen, i vilken harmonilära ingår såsom huvudämne. Kontrapunkt studeras av 23 elever, vilket förutsätter avslutade studier i harmonilära. Dessutom har en del elever avslutat sina studier i harmonilära eller måst utskrivas efter ofullständig kurs antingen för att bereda plats för andra elever eller av annan anledning. Likväl återstår mer än ett hundratal elever, som äro berättigade att erhålla undervisning i harmonilära såsom biämne. Emellertid har på grund av bristande medel endast kunnat anslås 24 timmar till denna undervisning, för vilken till biträdande lärare utbetalats ett arvode av 5,280 kronor (efter 220 kronor per veckotimme). Då i detta ämne tre elever undervisas på en timme en gång i veckan, kan undervisning häri således blott beredas 72 elever. De övriga få ej åtnjuta någon som helst undervisning eller blott ofullständig sådan. För närvarande finnas sålunda 37 elever, som ej erhållit undervisning i harmonilära eller endast fått genomgå en ofullständig kurs. Av förstnämnda elever hava 10 gått en termin, 8 två terminer och 1 tre terminer; övriga 18 elever hava gått 4—11 terminer utan att erhålla tillräcklig undervisning i ämnet.

I det för nästan samtliga elever obligatoriska ämnet pianospelning är förhållandet nästan lika ogynnsamt, i det att undervisning för närvarande icke kan beredas åt 32 elever. Av dessa gå 6 sin första termin, 10 sin andra termin och 2 sin tredje termin utan att hittills kunnat få någon undervisning i ämnet. Åt övriga 14 elever, som gått 4—11 terminer, har blott kunnat beredas otillräcklig undervisning. Den för närvarande anslagna tiden i detta biämne är 35 timmar, för vilken utgår ett arvode av 7,700 kronor.

Det har visat sig, att antalet elever, som under senare år icke kunnat beredas undervisning i pianospelning, varit omkring 35 per termin och i harmonilära omkring 32. Emellertid torde en del av förstnämnda elever före inträdet vid konservatoriet hava tillägnat sig vissa kunskaper i pianospelning, då däremot förkunskaper i harmonilära visat sig vara vida sällsyntare. Med hänsyn härtill torde en ökning av undervisningen i pianospelning med 10 timmar åtminstone för närvarande motsvara det oundgängligaste behovet, under det att för undervisningen i harmonilära med 3 elever på timmen torde erfordras 10 timmar för att tillgodose de närmaste kraven. Detta skulle för vardera ämnet utgöra en ökad avlöningskostnad av 2,200 kronor eller sammanlagt 4,400 kronor i enlighet med akademiens framställning.

Av den lämnade redogörelsen torde otvivelaktigt framgå, att vid musik-konservatoriet föreligger ett konstant behov av ökad undervisning i piano-spelning och harmonilära. I likhet med min företrädare i statsrådsämbetet anser jag det ej rimligt, att akademien skall år efter år med sina enskilda medel bestrida kostnaderna för den ökade undervisning vid en statlig läro-anstalt, som visat sig alldeles ofrånkomlig. Tiden synes mig också nu vara inne — då dessutom ett nytt reglemente för musikkonservatoriet nyligen vun-nit Kungl. Maj:ts godkännande — att ökade medel ställas till akademiens förfogande för nu ifrågavarande ändamål. Gärna hade jag önskat, att jag kunnat helt tillmötesgå det av akademien framlagda förslaget. Emellertid är jag icke i tillfälle att för närvarande för ändamålet förorda högre belopp än 3,000 kronor. Med sistnämnda belopp torde det mest trängande behovet av ökad undervisning i ifrågavarande ämnen kunna tillgodoses, på samma gång akademiens enskilda medelstillgångar ej längre behöva belastas med utgifter för samma undervisning. Det av mig sålunda förordade anslags-beloppet, 3,000 kronor, synes mig emellertid böra tillsvidare upptagas så-som ett extra anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ökad undervisning i ämnena pianospelning och
harmonilära vid musikkonservatoriet för budgetåret 1931/
1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000: —

41. Kurser för utbildande av kyrkomusiker. I skrivelse den 30 september 1929 hemställde musikaliska akademien, att Kungl. Maj:t täcktes för anordnande under sommaren 1930 av kurser för utbildande av kyrko-musiker vid nio av akademien angivna folkskoleseminarier ställa till aka-demiens förfogande ett belopp av omkring 27,000 kronor. Kostnaden för varje kurs beräknades av akademien belöpa sig till omkring 3,000 kronor. I anledning av berörda av akademien gjorda framställning föreslog Kungl. Maj:t 1930 års riksdag att *dels* för anordnande under år 1930 vid fyra folkskoleseminarier av kurser för utbildande av kyrkomusiker för budget-året 1930/1931 anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor, *dels ock* medgiva, att, i fall då kompletterande undervisning vid folkskoleseminarium erfordrades för dem av seminariets elever, som deltagit i kurs för utbildande av kyrko-musiker, ersättning till vederbörande lärare för s. k. övertimmar finge, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

För den närmare kännedomen om akademiens framställning och skälen till Kungl. Maj:ts förslag anhåller jag att få hänvisa till den utförliga redo-görelse, som av min företrädare i statsrådsämbetet i detta hänseende läm-nades under punkten 77 av 1930 års huvudtitel. Jag anser mig här böra erinra om allenast följande.

Akademiens berörda framställning den 30 september 1929 stod i sam-

[84.]

Kurser för
utbildande
av kyrko-
musiker.

[84.]

band med ett då föreliggande förslag till reviderat reglemente för musik-konservatoriet m. m., vilket förslag avsåg bland annat införande av en ny för kyrkliga befattningar avsedd examen benämnd lägre organistexamen. Denna examen var avsedd att avläggas inför person, vilken av akademien förordnades att förrätta sådan examen. Akademien hade fäst synnerligt avseende vid denna lägre organistexamen och redan tidigt upptagit tanken på att förmedelst särskilda vid folkskoleseminarierna anordnade sommar-kurser underlätta för elever vid seminarier avläggande av denna examen. Därigenom skulle ett antal utexaminerade folkskollärare beredas tillfälle att i samband med folkskollärarexamen eller kort därefter erhålla kompetens till organistbefattningar i sådana församlingar, där orgelspelningen icke kräver så stora kunskaper. Då det syntes lämpligt att försöksvis pröva den föreslagna anordningen med kortare kurser i kyrkomusik vid seminarierna, hade en dylik kurs varit anordnad vid folkskoleseminariet i Uppsala under en var av somrarna 1928 och 1929. För en var av nämnda kurser hade Kungl. Maj:t av tillgängliga medel ställt ett belopp av 3,000 kronor till akademiens förfogande.

Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 januari 1930 av akademiens framställning, över vilken skolöverstyrelsen hade avgivit yttrande, anförde dåvarande departementschefen bland annat:

Jag anser, att frågan om dessa kurser, vilkas betydelse allmänt vitsordas, kommit ur sitt försöksstadium och att tiden är inne att utsträcka desamma även till andra seminariestäder. Ehuru jag livligt behjärtar vad akademien och skolöverstyrelsen härutinnan anfört, kan jag dock ej för närvarande förorda förslaget i den utsträckning som ifrågasatts. Även ekonomiska hänsyn tvinga mig till en begränsning. Jag nödgas inskränka mig att förorda anordnande av fyra dylika kurser under år 1930. Kostnaden för dessa kurser skulle uppgå till 12,000 kronor ($4 \times 3,000$), vilket belopp sålunda torde böra för ändamålet äskas av riksdagen såsom ett särskilt extra anslag. De städer, till vilka kurserna skola förläggas, torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av musikaliska akademien och skolöverstyrelsen.

Såsom akademien och även överstyrelsen framhållit, har det visat sig nödvändigt att anordna s. k. övertimmar (d. v. s. timmar utöver fastställd undervisningsskyldighet) i musik vid folkskoleseminariet i Uppsala i samband med de under åren 1928 och 1929 anordnade försökskurserna. För detta ändamål har Kungl. Maj:t anvisat medel från åttonde huvudtiteln reservationsanslag till extra utgifter. Kostnaden har uppgått till 525 kronor för läsåret 1928/1929 och till 1,050 kronor för läsåret 1929/1930. Skolöverstyrelsen har nu framhållit, att denna utgift borde med hänsyn till betydelsen för undervisningen vid seminarierna bestridas från det i riksstaten uppförda reservationsanslaget till folkskoleseminarierna. Därest riksdagen beviljar medel till fyra dylika kurser under år 1930, torde behovet av s. k. övertimmar i musik ökas. Ersättning därför synes icke längre böra utgå från extra utgiftsanslaget utan från anslaget till folkskoleseminarierna, och vill jag hemställa, att riksdagens medgivande härtill utverkas.

Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avlåtna förslag blev av riksdagen bifallet,

därvid riksdagen uttalade, att riksdagen funne goda skäl tala för ett fortsättande i något utvidgad omfattning av ifrågavarande försök.

Den 16 april 1930 fastställde Kungl. Maj:t reglemente för musikkonservatoriet. I samband härmed utfärdade Kungl. Maj:t samma dag dels kungörelse (nr 79) angående examina, som få avläggas vid musikkonservatoriet eller inför särskild av musikaliska akademien förordnad examinator, vilken kungörelse trädde i kraft den 1 september 1930, dels ock kungörelse (nr 80) angående villkor för behörighet till organist- och kantors- (kyrkosångar-) befattningar, vilken sistnämnda kungörelse trätt i kraft den 1 januari 1931. I nämnda kungörelser meddelades bestämmelser angående lägre organist-examen, vilken medför behörighet till vissa av nämnda kyrkliga befattningar.

Genom beslut den 30 maj 1930 förordnade Kungl. Maj:t, att kurser för utbildande av kyrkomusiker skulle sommaren 1930 anordnas vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Luleå; och skulle tillika för dessa kurser följande bestämmelser gälla:

1. Kurserna taga sin början omedelbart efter vårterminens avslutande och pågå i sex veckor med en undervisningstid för varje kurs av 50 timmar i veckan.

2. Kurserna stå under inseende av musikaliska akademien. Akademien skall för kurserna fastställa timplan utvisande antalet timmar för varje elev uti varje i kursen ingående läroämne.

3. För varje kurs skall finnas en av Kungl. Maj:t förordnad ledare. Denne äger att efter förslag av musiklärarna vid det seminarium, där kursen hålles, uttaga de elever, som efter gjord ansökan få deltaga i kursen. Ledare erhåller ett arvode av 150 kronor för varje kurs ävensom traktementsersättning för erforderliga resor till och från kursens förlägningsort med belopp, som av akademien bestämmes.

4. Berättigade till deltagande i kurs äro endast elever vid det seminarium, där kursen är anordnad. Varje kurs får omfatta högst tolv deltagare. Såsom deltagare skola först ifrågakomma dels sådana musikbegåvade elever, som i kunskap och färdighet icke kommit till högre ståndpunkt än som normalt motsvarar första årets seminarieundervisning, dels ett antal något mera försigkomna, vilka kunna beräknas vara färdiga att avlägga organist- och kyrkosångarexamina antingen år 1930 enligt nu gällande bestämmelser eller ock under något av åren 1931 och 1932 enligt bestämmelserna i kungörelsen den 16 april 1930 (nr 80) angående villkor för behörighet till organist- och kantors- (kyrkosångar-) befattningar.

5. Undervisningen bestrides vid varje kurs av två eller tre lärare, vilka utses av akademien. Arvode till lärare utgår med 9 kronor för undervisningstimme. Lärare, som under pågående läsår vid seminarium har att handleda i kursen deltagande elever, förordnas av skolöverstyrelsen.

6. Det åligger akademien att omhänderhava och till vederbörande utbetala de till kurserna anslagna medel med iakttagande, att till traktementsersättningar för kursernas ledare må avses sammanlagt högst 600 kronor.

7. Kursledare skall efter kursens avslutande till akademien avgiva redogörelse för kursen, vilken redogörelse av akademien med eget utlåtande skall överlämnas till Kungl. Maj:t, varjämte avskrift av densamma skall tillställas skolöverstyrelsen.

[84.]

Samtidigt förordnade Kungl. Maj:t ledare för de särskilda kurserna.

I skrivelse den 25 september 1930 har nu akademien hemställt om anvisande av medel för fortsättande av kurserna vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Luleå samt för anordnande av en ny kurs vid folkskoleseminariet för lärarinnor i Falun. Till stöd för sin hemställan har akademien anfört i huvudsak följande:

De sommaren 1930 anordnade kurserna hade tagit sin början efter vårterminens avslutande och pågått sex veckor med en undervisningstid för varje kurs av 50 timmar i veckan. Undervisningen har bedrivits enligt i huvudsak samma plan som följts vid den närmast föregående försökskursen.

Enligt de av Kungl. Maj:t förordnade kursledarnas redogörelser hava kurserna omfattats med livligt intresse av såväl lärare som elever samt visat sig väl motsvara sitt ändamål. Sammanlagda antalet elever har varit 48, av vilka vid kursens slut nio ämnade att under innevarande år avlägga organistexamen. Härvid är att märka, att Kungl. Maj:ts bestämmelser om en högre och en lägre organistexamen ännu ej trätt i kraft, vadan den examen som avses är den nu gällande organistexamen, närmast motsvarande den blivande högre organistexamen. Hade, såsom i framtiden är att motse, den lägre organistexamen, för vilken dessa kurser äro avsedda, varit gällande redan nu, torde givetvis ett vida större antal examinander kunnat förberedas. Samtliga kursledare framhålla kursernas nytta och värde samt tillstyrka varmt ett fortsatt regelbundet anordnande därav under kommande år.

De sålunda avgivna vitsorden och den på tre års erfarenhet grundade övertygelsen om dylika kursers värde för höjande av det svenska gudstjänstlivet föranleda akademien att söka fullfölja planen på att vid samtliga folkskoleseminarier få till stånd utbildningskurser för kyrkomusiker. Då det likväl synes akademien, att ett dylikt önskemål icke omedelbart torde låta sig förverkliga, finner akademien en så småningom skeende utökning av antalet kurser erbjuda en framkomlig väg till detta mål.

Akademien får därför hemställa om anvisande av medel för fortsättande av kurserna vid de för manliga elever avsedda folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Luleå, samt för anordnande av en ny kurs vid folkskoleseminariet för lärarinnor i Falun. Kostnaden för varje sommarkurs har beräknats till omkring 3,000 kronor, vilket för en kurs vid samtliga nämnda fem folkskoleseminarier skulle motsvara sammanlagt omkring 15,000 kronor.

Enligt vunnen erfarenhet läser detta belopp dock ej fullt förslå till att vid sidan av övriga nödiga utgifter bestrida kostnaden för de resor till för lägningsorten, som måste företagas av kursledaren, när denne är bosatt å annan ort. Om såsom hittills varit fallet, timpenningen för lärarna sättes till nio kronor — ett belopp som icke rimligen kan nedprutas — och för varje kurs lektionstimmarnas antal beräknas till 50 i veckan, eller sammanlagt 300 — vilket i själva verket får betraktas såsom ett minimum av den undervisning som bör ifrågakomma — komma lärararvodena för varje kurs att uppgå till 2,700 kronor och av det återstående beloppet, 300 kronor, måste en avsevärd del tagas i anspråk för sådana löpande utgifter som arvode för städning m. m. I detta sakläge har akademien under innevarande år måst, för kursernas möjliggörande, av egna medel tillskjuta

största delen av vad som erfordrats för rese- och traktamentsersättning åt ledarna, ett förhållande, som icke rimligtvis kan i längden fortgå. Akademien håller alltså före, att i sammanhang därmed att omförmälda anslagsbelopp, 15,000 kronor, ställes till akademiens disposition för kursernas anordnande, förklarande bör meddelas, att kursledare, som är bosatt å annan ort än förlägningsorten för den av honom ledda kursen, skall för två av honom företagna resor till förlägningsorten av statsmedel åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklass II C.

[84.]

Över akademiens framställning hava yttranden avgivits den 7 oktober 1930 av skolöverstyrelsen och den 22 oktober 1930 av statskontoret.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har anfört:

Akademiens förslag att under sommaren 1931 anordna en femte kurs för utbildande av kyrkomusiker anser sig statskontoret under nuvarande statsfinansiella förhållanden icke kunna tillstyrka. Däremot synes intet vara att erinra mot att kursledare, som är bosatt å annan ort än förlägningsorten för den av honom ledda kursen, berättigas att för två av honom företagna resor till förlägningsorten åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklass II C. Statskontoret måste dock motsätta sig, att härför tagas i anspråk andra än de för kursernas anordnande anvisade anslagsmedel. För den händelse en minskning av antalet undervisningstimmar vid kurserna eller en nedsättning av det för undervisningen vid desamma hittills utgående arvodet ej anses böra äga rum, torde anslaget för fyra kursers hållande å tillhopa 12,000 kronor, vilket anslag i så fall icke lär lämnas tillgång till beredande av resekostnadsersättning åt kursledare, böra ökas med förslagsvis 500 kronor.

Särskilt anslag till kurser för utbildande av kyrkomusiker bör anvisas jämväl för budgetåret 1931/1932. Jag vill här endast framhålla den ytterligare vikt och betydelse dessa kurser torde komma att erhålla med hänsyn till nu gällande bestämmelser om lägre organistexamen. Den föreliggande framställningen avser en utökning av kursernas antal från fyra till fem. Hur önskvärt det än hade varit att kunna tillmötesgå det av akademien framställda kravet, anser jag mig emellertid för närvarande av statsfinansiella skäl icke kunna tillstyrka någon utvidgning av kursernas antal utan förordar anordnande av fyra dylika kurser under år 1931. De städer, till vilka kurserna skola förläggas, torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av musikaliska akademien och skolöverstyrelsen.

Departementschefen.

Vad beträffar akademiens förslag om rätt för kursledare, som är bosatt å annan ort än förlägningsorten för den av honom ledda kursen, att för två av honom företagna resor till förlägningsorten åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklass II C, har jag intet att erinra men anser i likhet med statskontoret, att härför erforderliga medel böra utgå av det till kurserna anvisade anslaget. För beredande av resekostnadsersättning åt kursledare torde anslaget för fyra kursers hållande böra beräknas till 12,500 kronor. Därest riksdagen beviljar medel till fyra

dylika kurser under år 1931, torde liksom beträffande 1930 års kurser behovet av s. k. övertimmar i musik ökas, och vill jag hemställa, att riksdagens medgivande utverkas, att ersättning härför får utgå från anslaget till folkskoleseminarierna.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att för anordnande under år 1931 vid fyra folkskoleseminarier av kurser för utbildande av kyrkomusiker för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 12,500: —

dels ock medgiva, att, i fall då kompletterande undervisning vid folkskoleseminarium erfordras för dem av seminariets elever, som deltagit i kurs för utbildande av kyrkomusiker, ersättning till vederbörande lärare för s. k. övertimmar må, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

De kungl. teatrarna.

42. **Kungl. operan, oförändrat ordinarie anslag** kronor 150,000: —

[85.]

Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m.

43. **Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen under en följd av år anvisat medel å extra stat dels till gäldande av årspremie för brandförsäkring av staten tillhörig, i operabyggnaden förvarad lösegendom, dels ock till gäldande av årspremier för brandförsäkring av staten tillhörig, i dramatiska teaterns byggnad och i ett magasin vid Solnavägen i kvarteret Cedern förvarad lösegendom ävensom av själva magasinet.

För budgetåret 1928/1929 utgjorde anslaget 13,314 kronor, för budgetåret 1929/1930 13,534 kronor och för budgetåret 1930/1931 13,567 kronor.

I skrivelse den 21 juli 1930 har nu styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag hemställt om erforderliga medel för brandförsäkring för tiden 15 juli 1931—15 juli 1932 av kungl. teaterns, staten tillhöriga lösegendom. Utgiften härför belöper sig till 7,290 kronor 28 öre.

Vidare har styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag i skrivelse den 23 september 1930 anhållit om utverkande av anslag för budgetåret 1931/1932 till gäldande av årspremien för brandförsäkring till belopp av 1,376,500 kronor av staten tillhörig lösegendom, förvarad dels i dramatiska teaterns byggnad, dels i en i kvarteret Cedersdal i Stockholm belägen förrådsbyggnad, dels ock i en av teatern förhyrd målarateljé vid Sibyllegatan ävensom av sagda förrådsbyggnad. Premien för försäkringsåret 1 juli 1931—30 juni 1932 utgör tillhoppa 5,856 kronor 45 öre.

Fortsatt anslag för här ifrågavarande ändamål är uppenbarligen av behovet påkallat. Försäkringspremierna uppgå till 13,146 kronor 73 öre, vilket belopp, avrundat till 13,147 kronor, torde böra äskas av riksdagen. Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gäldande av årspremier för brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad löseendom ävensom av ovan omförmälda förrådsbyggnad och där förvarad löseendom för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 13,147: — att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

44. **Brandskyddsanordningar i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad.**

I proposition den 24 januari 1930, nr 50, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för brandskyddsanordningar i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen framlagda förslag bevilja ett belopp av 127,000 kronor och därav för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 72,000 kronor. I avseende å motiven till detta förslag torde jag få hänvisa till det vid sagda proposition fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden. Här må endast framhållas, att de ifrågasatta arbetena ansågos böra fördelas på två år; enligt byggnadsstyrelsens beräkningar skulle på första året komma 44,000 kronor för operabyggnaden och 28,000 kronor för dramatiska teaterns byggnad eller tillhoppa 72,000 kronor. I sagda kostnadsbelopp rörande arbetena i operabyggnaden ingingo även kostnaderna för införande å scenområdet i operabyggnaden av automatiskt brandalarm-system, förbundet med stadens brandtelegrafnät, vilket senare arbete under sommaren 1929 utförts genom teaterstyrelsens försorg för en kostnad av 26,200 kronor, varvid det sålunda erforderliga beloppet tagits av reserverade medel för förbättringar och reparationer inom operabyggnaden.

I skrivelse den 29 mars 1930, nr 91, anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag.

Genom beslut den 16 april 1930 anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att av det av riksdagen anvisade extra reservationsanslaget å 72,000 kronor till styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag efter ingången av juli 1930 utbetala ett belopp av 26,200 kronor att tillgodoföras ovannämnda, av styrelsen till förbättringar och reparationer inom operabyggnaden reserverade medel.

Vidare ställde Kungl. Maj:t av ovanberörda extra reservationsanslag å 72,000 kronor till förfogande av byggnadsstyrelsen *dels* till brandskyddsanordningar i operabyggnaden ett belopp av 17,800 kronor, *dels* till brandskyddsanordningar i dramatiska teaterns byggnad ett belopp av 28,000 kronor, med föreskrift att de sålunda anvisade beloppen skulle av bygg-

[86.]

Brand-
skyddsanord-
ningar i
operabygg-
naden och
dramatiska
teaterns
byggnad.

[86.]

nadsstyrelsen, efter samråd med styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag, respektive styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag, användas för därmed avsedda ändamål i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda kostnadsberäkningar och ritning, med rätt för byggnadsstyrelsen att vidtaga sådana smärre ändringar i de uppgjorda förslagen, som kunde befinnas lämpliga och ej ökade de beräknade kostnaderna.

I skrivelse den 11 juni 1930 har nu byggnadsstyrelsen hemställt om förslag till riksdagen, att återstoden av det beviljade anslagsbeloppet eller 55,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1931/1932.

Byggnadsstyrelsen andrager:

Enligt de av byggnadsstyrelsen tidigare framlagda beräkningarna skulle arbetena inom operabyggnaden draga en sammanlagd kostnad av 79,000 kronor och arbetena inom dramatiska teaterns byggnad en sammanlagd kostnad av 48,000 kronor. Då för förstnämnda byggnad för budgetåret 1930/1931 redan anvisats 44,000 kronor samt för den senare byggnaden 28,000 kronor, skulle alltså av det för budgetåret 1931/1932 erforderliga beloppet 35,000 kronor tagas i anspråk för operabyggnaden och 20,000 kronor för dramatiska teaterns byggnad.

Departement-
schefen.

Den av byggnadsstyrelsen gjorda framställningen anser jag mig böra biträda och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för brandskyddsanordningar i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad beviljade anslaget å 127,000 kronor för budgetåret 1931/1932 anvisa såsom *extra* reservationsanslag återstoden kronor 55,000: —

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersexpeditionen.

1. **Universitetskanslersexpeditionen, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 23,450: —

Uppsala universitet.

2. **Förändring av professor K. B. Wiklunds personliga professur till en ordinarie professur i finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska.** I anledning av en av Kungl. Maj:t därom gjord framställning medgav 1905 års riksdag, att för dåvarande docenten K. B. Wiklund finge vid universitetet i Uppsala inrättas en personlig extra ordinarie professur i finsk-ugrisk språkforskning och att för detta ändamål finge på allmänna indragningsstaten anvisas årlig avlöning till belopp av 4,500 kronor, därav 3,300 kronor såsom lön och 1,200 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med rätt för Wiklund till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring, räknad från och med den 1 januari 1906.

[87.]

Förändring
av professor
K. B. Wik-
lunds person-
liga professur
till en
ordinarie
professur
i finsk-
ugriska
språk, sär-
skilt lapska
och finska.

Framställning har nu gjorts från universitetet angående ändring från och med budgetåret 1931/1932 av den personliga professuren till en ordinarie professur i finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska.

Innan jag går att närmare redogöra för innehållet i nämnda framställning anser jag mig böra i korthet erinra om upprinnelsen till Kungl. Maj:ts omförmälda framställning till 1905 års riksdag.

Redan år 1897 framhölls inom den humanistiska sektionen av filosofiska fakulteten i Uppsala i samband med ett inom sektionen väckt förslag om anställande av en lärare i finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska, vikten av att vid universitetet inrättades en fast lärostol i finsk-ugriska språk. Sektionen stannade emellertid då vid att begära ett mindre anslag för uppehållande tills vidare av undervisning i ämnet.

Sektionen betonade, att de finsk-ugriska språken i fråga om material och metod redan då vunnit en bearbetning, som med hänsyn till allmänt vetenskapligt intresse ställde dem i jämbredd med de tidigare studerade indoeuropeiska och semitiska språkstammarna, och att de även vore av den största betydelse för studiet av Nordeuropas äldre etnografi och de skandinaviska och slavisk-baltiska språkens historia, varför universitetet icke längre kunde umbära en representant för den finsk-ugriska språkforskningen. Även

[87.]

för rent praktiska syften behövdes en sådan representant. Det vore ur nationell och praktisk synpunkt av största vikt, att vi allsidigt lärde känna dessa folkgruppers språk, tänkesätt och yttre livsvillkor, för att vi skulle kunna i tid taga de mått och steg, som kunde finnas nödiga och lämpliga för att hindra deras framtidsutsikter att taga mindre önskvärda riktningar. Det behövdes en målsman för dessa språk, till vilken myndigheter och allmänhet kunde vända sig med begäran om råd och hjälp, och den naturliga platsen för en dylik målsman syntes vara vid landets största universitet.

Det av humanistiska sektionen väckta anslagskravet föranledde framställning i ämnet från Kungl. Maj:t till 1898 års riksdag, och riksdagen beviljade för år 1899 anslag för ändamålet. På därom gjord framställning beviljades sedermera av riksdagen för samma ändamål anslag för vart och ett av åren 1900/1905.

År 1904 förelåg framställning från humanistiska sektionen om utverkande hos riksdagen av nödiga medel för anställande av Wiklund såsom professor i finsk-ugrisk språkforskning vid universitetet i Uppsala. Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 8 december 1904 av sektionens sistberörda anslags-
äskande tillstyrkte dåvarande departementschefen, under erinran om den tidigare uttalade önskvärldheten av att vid universitetet inrättades en fast lärostol i finsk-ugriska språk och under framhållande av att värdet av den vetenskapligt och praktiskt gagnande verksamhet, som redan då under flera år utövats av Wiklund, på flerfaldigt sätt ådagalagts, framställning till riksdagen, att för Wiklund finge vid universitetet i Uppsala inrättas en personlig extra ordinarie professur i finsk-ugrisk språkforskning. I enlighet med departementschefens tillstyrkan avläts framställning till riksdagen, och blev denna framställning, på sätt jag förut omnämnt, bifallen av riksdagen.

Vid 1908 års lönereglering förändrades den för Wiklund inrättade personliga extra ordinarie professuren till en ordinarie personlig professur. Därvid bestämdes avlöningen till samma belopp som för innehavare av å ordinarie stat uppfört professorsämbete, och ägde Wiklund att erlagga pensionsavgift i likhet med ordinarie professor. Jämväl vid 1925 års lönereglering likställdes Wiklunds professur i avlöningshänseende med innehavare av å ordinarie stat uppförd professur, och upptogs å allmänna indragningsstaten för Wiklund såsom innehavare av professur i finsk-ugrisk språkforskning lön jämte ålderstillägg med 9,000 kronor och tjänstgöringspenningar med 4,000 kronor eller tillhopa 13,000 kronor.

Efter erinran härom övergår jag till nu föreliggande framställning om ändring av Wiklunds personliga professur till en ordinarie professur.

I en till det större akademiska konsistoriet vid universitetet i Uppsala ingiven framställning har därvarande filosofiska fakultets humanistiska sektion gjort framställning om utverkande av proposition till 1931 års riksdag om ändring från och med budgetåret 1931/1932 av den av Wiklund innehavda personliga professuren i finsk-ugrisk språkforskning till en ordinarie

professur i finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska. Till stöd för denna framställning har sektionen under erinran om vad år 1897 av sektionen framhölls beträffande önskvärdheten av en fast lärostol i finsk-ugriska språk vid universitetet i Uppsala anfört huvudsakligen följande.

[87.]

Vid Uppsala universitet har alltsedan år 1894 meddelats undervisning i finska och lapska språken samt från och med år 1900 även i ungerska, estniska och åtskilliga andra till den finsk-ugriska språkstammen hörande tungomål. Undervisningen, vilken avsett både ett praktiskt tillägnande av ifrågavarande språk och vetenskaplig insikt i deras historia m. m. har under hela denna tid omhänderhaft av numera professorn K. B. Wiklund. Tillströmningen av lärjungar har varit jämn, om också självfallet icke stor. Antalet examinander i ämnet med olika betyg i filosofie kandidatexamen, filosofisk ämbetsexamen och filosofie licentiatexamen har inalles varit 48, och dessutom har särskilt ett stort antal teologie studerande ävensom några juris studerande erhållit undervisning i finska eller lapska utan att avlägga någon examen däri.

Under år 1933 kommer professor Wiklund att efter uppnådd pensionsålder lämna sin professur, varvid universitetet åter befinner sig i avsaknad av stadigvarande lärare i berörda ämne. Sedan våren 1929 har visserligen universitetet en såsom vetenskapsman och lärare högt förtjänt docent i finska och lapska språken, vilken nyligen erhållit docentstipendium, men enligt gällande författningar kan denne få behålla detsamma endast till och med den 18 oktober 1935 eller, om särskilt undantagsfall anses föreligga, den 18 oktober 1936. Under denna tid är han skyldig att utan särskild ersättning antingen hålla propedeutiska föreläsningar under minst 35 timmar varje termin eller föreläsningar av vetenskaplig karaktär under 25 timmar varje hösttermin och 30 timmar varje vårtermin.

Det torde falla av sig självt, att studiet av de inom landet sedan urminnes tider talade lapska och finska språken liksom i nödig mån även av övriga finsk-ugriska språk ovillkorligen bör vara representerat vid vårt främsta universitet. — Vad år 1897 inom sektionen framhölls beträffande önskvärdheten av att vid Uppsala universitet inrättades en fast lärostol i finsk-ugriska språk, gäller i om möjligt än högre grad i våra dagar. Den finsk-ugriska språkforskningen har under de senaste decennierna gått framåt på ett förut oant sätt och öppnat vidder för vår kännedom om dessa språk och de folk, som tala dem, vilka man tidigare icke kunde tro någonsin bli tillgängliga. Särskilt har det lapska språket visat sig vara av eminent betydelse för kännedomen om den finsk-ugriska språkstammens tidigare skeden, varjämte detsamma i de talrika lånorden från nordiskt språk lämnat de märkligaste vittnesbörd om våra egna förfäders språk, kultur och utbredning vid vår tideräknings början och i ännu äldre perioder. Studiet av lapparnas etnografi och historia, vilket står i oupplösligt sammanhang med studiet av deras språk, har likaledes gått kraftigt framåt. I följd av kända förhållanden har också uppmärksamheten blivit allt starkare riktad på deras sociala och ekonomiska ställning, vilken ju icke direkt hör till den ifrågavarande lärostolens domän, men dock gör kunskapen om deras språk och kultur än mera nödig än förut. Slutligen har också frågan om nomadernas skolundervisning under samma tid kommit allt mer i förgrunden och ställt allt större krav även på professurens innehavare. Samtidigt har det finska språket till följd av Finlands nyvunna självständighet och därmed i sam-

[87.] band stående ting fått en ännu större vikt för oss än år 1897 eller 1905. Det föreligger numera i vårt land ett ständigt behov av en — och icke blott en — svensk person i auktoritativ ställning, som under ämbetsmannans ansvar kan biträda vid de mångfaldiga språkliga utredningar och arbeten av olika slag, som grannskapet till den nya finska staten medför, och det är klart, att man nu hos oss måste än noggrannare än förr följa den kulturella utvecklingen i Finland, något som är omöjligt utan ingående kännedom om det finska språket. Detsamma gäller i fråga om våra allt livligare förbindelser med Estland, vars befolkning likaledes talar ett hithörande språk. Både av vetenskapliga och allmänt kulturella skäl måste slutligen en svensk representant för finsk-ugrisk språkvetenskap vara insatt i Ungerns besläktade språk och dess högt utvecklade kultur, och han bör därjämte ha en överblick över vad som sker inom den finsk-ugriska forskningens vidsträckta område i övrigt.

Det fattas sålunda icke arbetsuppgifter för en svensk representant för denna forskning. Så länge han är ensam inom sitt fack i landet, äro i själva verket de krav, som från olika sidor ställas på honom, överhövan stora, och därav följer, att om han varaktigt knytes till ett universitet, han också bör få en mot sitt arbete, sitt ansvar och sin utbildning svarande lön, d. v. s. anställning som professor. Då nu behovet av en dylik fackman sedan decennier tillbaka är fulltygat och, såsom sektionen har anledning tro, allmänt erkänt, synes tiden vara inne att föreslå, att den nuvarande personliga professuren i finsk-ugrisk språkforskning vid Uppsala universitet ombildas till en ordinarie professur, på det att icke universitetet vid professor Wiklunds avgång åter måtte befinna sig inför ett provisorium eller kanske icke ens ha ett provisorium att tillgå. Då den ifrågavarande professuren är förenad med samma avlönings- och pensionsförmåner som de ordinarie professorerna, kommer ändringen icke att medföra några för statsverket ökade kostnader. Sektionen finner så mycket mindre skäl att uppskjuta åtgärderna för ombildning av professuren, som man numera har grundat hopp om att allt framgent kunna besätta denna post med kompetenta svenska vetenskapsmän. Sektionen vill i detta sammanhang betona, att innehavaren av professuren av både praktiska och vetenskapliga skäl bör ha specialiserat sig på de med varandra i nära förbindelse stående och inom landet talade lapska och finska språken, även om hans officiella titel alltjämt skulle förbli professor i finsk-ugrisk språkforskning eller kanske snarare i analogi med examensämnets namn ändras till professor i finsk-ugriska språk. Universitetet kan ju nämligen icke vara betjänt med att till innehavare av landets enda professur i ämnet eventuellt få en specialist i ungerska eller syrjiska eller något annat avlägsnare hithörande språk.

I skrivelse till kanslern har det större akademiska konsistoriet upptagit humanistiska sektionens ifrågavarande framställning och i skrivelse den 20 augusti 1930 har kanslern hemställt om avlåtande till 1931 års riksdag av proposition i överensstämmelse med konsistoriets förslag, därvid kanslern anför:

Den finsk-ugriska språkforskningen, vilken i vårt land, tack vare i främsta rummet dess nuvarande representants framgångsrika verksamhet under en följd av år, vunnit en avsevärd utveckling, bör efter min uppfattning efter dennes snart förestående avgång från sin professorsbefattning erhålla en fastare ställning vid våra högskolor än vad hittills varit fallet, nämligen ge-

nom inrättande vid Uppsala universitet av en ordinarie professur i ämnet; detta icke blott på grund av nämnda vetenskapsgrens betydelse för den filologiska vetenskapliga forskningen i allmänhet, utan särskilt, ur praktisk och nationell synpunkt, därför att till en dylik professurs ämnesområde skulle främst höra de inom Sverige av vissa folkgrupper talade finska och lapska språken, varjämte den internationella förbindelsen med stater, sådana som Finland och Estland samt även Ungern påkalla, att deras språk erhålla en fast vetenskaplig representant inom landet.

[87.]

Såsom av den av mig lämnade redogörelsen framgår, betonades redan år 1897 önskvärdheten av en fast lärostol i finsk-ugriska språk vid Uppsala universitet. Statsmakternas år 1905 fattade beslut om inrättande av en personlig professur i ämnet innebar givetvis ock ett beaktande av den finsk-ugriska språkforskningens stora betydelse för vårt land. Denna språkforskning i förening med de i samband härmed stående etnografiska studierna har, såsom humanistiska sektionen påpekat, i våra dagar nått en avsevärd utveckling och blivit av en allt större vikt för vårt land. Såväl den inom Sverige fortgående utvecklingen som ock den allt livligare förbindelsen med våra grannländer Finland och Estland samt även med Ungern ställa stora krav på kännedomen om såväl de av vissa folkgrupper inom vårt eget land som de av befolkningen i nyss nämnda länder talade språken. I vad sektionen och kanslern härutinnan anfört anser jag mig kunna helt instämma. Som av sektionen framhållits, föreligger vid sidan om den vetenskapliga betydelsen av en professur i ämnesgruppen ett starkt behov av en svensk vetenskapsman i auktoritativ ställning, som kan biträda vid de språkliga utredningar och arbeten av olika slag, som den livliga förbindelsen med framför allt Finland och Estland medför. Jag finner därför synnerligen starka skäl tala för inrättande av en fast lärostol i ifrågavarande ämnesgrupp.

Departementschefen.

Sektionens förslag går ut på, att innehavaren av en professur i ifrågavarande ämnesgrupp bör ha specialiserat sig på de med varandra i nära förbindelse stående och inom landet talade lapska och finska språken, och skulle med hänsyn härtill och i analogi med examensämnet jämväl professuren benämnas professur i finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska. Detta förslag synes mig välbetänkt. Slutligen anser jag mig böra meddela, att professor Wiklund, på därom av mig gjord förfrågan, i skrivelse den 11 oktober 1930 förklarar sig icke hava något att erinra mot den ifrågasatta omvandlingen av hans personliga professur till ordinarie.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att

dels besluta, att den utav professorn K. B. Wiklund nu innehavda personliga professuren i finsk-ugrisk språkforskning skall förvandlas till en ordinarie professur i finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska,

dels — med uteslutande från allmänna indragningsstaten av vad där finnes uppfört beträffande avlöning åt Wiklund — i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under I Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., A. Avlöningsstat för professorer m. fl., Filosofiska fakulteten, Humanistiska sektionen, från och med den 1 juli 1931 uppföra ytterligare 1 professor med

lön	kronor	8,000: —
tjänstgöringspenningar	»	4,000: —
eller sammanlagt	»	12,000: —

dels besluta, att under Filosofiska fakulteten, Humanistiska sektionen, ej mindre i den där upptagna anmärkning 2. professorsbefattningarna angivas till 21 ävensom under 19) upptages en professur med ämnesområde: finsk-ugriska språk, särskilt lapska och finska, än även den därstädes upptagna anmärkningen om Wiklunds personliga professur uteslutes,

dels och med anledning härav höja det *ordinarie* anslaget till universitetet i Uppsala, universitetsstaten,

nu	kronor	1,369,804: —
med	»	12,000: —
till	»	1,381,804: —

[88.]

Uppvärmning, belysning m. m. för de i Gustavianum inrymda institutionerna.

3. Uppvärmning, belysning m. m. för de i Gustavianum inrymda institutionerna. I utgiftsstaten för universitetet i Uppsala upptages under II. Anslag till materiel m. m. under rubrik De i Gustavianum inrymda institutionerna ett anslag å 6,050 kronor till uppvärmning och belysning. Beträffande tillkomsten av detta anslag torde jag här kunna inskränka mig till att hänvisa till punkt 68 av 1923 års åttonde huvudtitel (sid. 179).

Hos kanslern för rikets universitet har nu det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, på grund av framställning från filosofiska fakulteten, hemställt, att kanslern måtte utverka att nämnda anslag måtte få användas till täckande av vissa andra för institutionerna i Gustavianum gemensamma kostnader.

Till grund för filosofiska fakultetens ovanberörda framställning ligger en skrivelse från samtliga prefekter för de i Gustavianum inhysta institutionerna av i huvudsak följande lydelse:

Av 1923 års riksdag beviljades till uppvärmning av Gustavianum ett ordinarie anslag å 6.050 kronor.

Som bränsleprisen och avlöningen för eldaren under senare år sjunkit, har det visat sig, att det ifrågavarande anslaget skulle räcka till täckande även av vissa andra för institutionerna på Gustavianum gemensamma kostnader, som på grund av de lokala förhållandena äro svåra att rättvist fördela mellan de olika institutionerna, såsom t. ex. rengöring, fönsterputsning etc.

Likaså ha de nu ifrågavarande institutionerna en åtminstone till större

delen gemensam föreläsningssal och vissa gemensamma instrument, t. ex. projektionsapparater. Vid komplettering och reparationer av denna apparatur, som av de olika institutionerna användes mycket ojämnt, är det också svårt att beräkna, i hur stor utsträckning respektive institutioner böra bidraga till kostnaderna.

Som det icke gäller några större summor, skulle dessa gemensamma utgifter av olika slag utan tvivel kunna täckas av det anslag, som nu är reserverat för endast kostnaden för den gemensamma uppvärmningen.

Kanslern för rikets universitet har i utlåtande den 20 augusti 1930 hemställt om proposition till 1931 års riksdag i överensstämmelse med konsistoriets förslag, vilket syntes helt enkelt kunna ske medelst införande i staten »II. Anslag till materiel m. m. — — — De i Gustavianum inrymda institutionerna» av orden »till uppvärmning, belysning m. m.»

För närvarande äro i Gustavianum inrymda delar av paleontologiska institutionen, museet för nordiska fornsaker, Victoriamuseet för egyptiska fornsaker, seminariet för klassisk fornkunskap och antikens historia samt konstmuseet, av vilka dock den förstnämnda institutionen under loppet av budgetåret 1931/1932 torde komma att förflyttas till den snart färdiga paleontologiska institutionsbyggnaden. Såsom närmare framgår av institutionsprefekternas av mig återgivna skrivelse stöter det understundom på svårigheter att ifråga om vissa utgifter rättvist fördela de olika institutionernas kostnader. Då nu, på grund av de sedan år 1923 minskade bränsleprisen och minskad kostnad för eldarens avlöning, det å universitetets stat uppförda anslaget å 6,050 kronor uppgives kunna räcka till jämväl för andra gemensamma kostnader än uppvärmning och belysning, synes mig hinder icke möta för att tillmötesgå den nu föreliggande framställningen. De kostnader, det här närmast gäller, för fönsterputsning, rengöring och dylikt, hava under senare år uppgått till i runt tal 300 kronor årligen, vilket belopp avförts å universitetets extra utgiftstitel. Ett bifall till den nu föreliggande framställningen skulle alltså konsekvent leda till att denna post, för närvarande uppförd i staten med 68,975 kronor, skulle minskas med ett motsvarande belopp av 300 kronor. Med hänsyn till å ena sidan den relativt obetydliga summa, varom här är fråga, samt å andra sidan till den mångfald av betydande utgifter, som skola avföras å extra utgiftsposten, vill jag icke förorda en dylik anordning. Jag tillstyrker därför allenast, att anslaget för de i Gustavianum inrymda institutionerna måtte, under den av universitetskanslern förordade förändrade rubriken, uppföras i universitetets stat med oförändrat belopp. Då förslaget innebär en ändring i den av riksdagen fastställda staten, torde riksdagens medgivande vara erforderligt.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att — med uteslutande av den i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under II. Anslag till materiel m. m. under

[88.]

Departementschefen.

rubrik De i Gustavianum inrymda institutionerna uppförda anslagsposten till uppvärmning och belysning å 6,050 kronor — under samma rubrik uppföra en anslagspost till uppvärmning, belysning m. m. å kronor 6,050: —

[89.]

Överförande
av en amanuens
vid institutionen
för allmän
och analytisk
kemi till
fysikalisk-
kemiska in-
stitutionen
m. m.

4. **Överförande av en amanuens vid institutionen för allmän och analytisk kemi till fysikalisk-kemiska institutionen m. m.** I utgiftsstaten för universitetet i Uppsala upptagas under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, Institutionen för allmän och analytisk kemi fem amanuenser, en var med ett arvode av 1,800 kronor, av vilka en hittills biträtt vid ledandet av övningarna i fysikalisk kemi.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) uppförde vidare 1930 års riksdag å personalstaten för universitetet i Uppsala under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, följande befattningshavare vid fysikalisk kemiska laboratoriet, nämligen en instrumentmakare med placering i lönegraden B 10, en maskinist med placering i lönegraden B 8 samt en vaktmästare med placering i lönegraden B 7.

Slutligen har 1924 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 84 till 1924 års riksdag, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) å allmänna indragningsstaten uppfört arvode å 2,500 kronor till en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet.

I en till det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala ställd, av filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion tillstyrkt framställning hava nu professorerna vid universitetet L. Ramberg, D. Strömholm och The Svedberg anfört följande:

Den särskilda institutionsbyggnad för fysikalisk kemi, till vars uppförande medel beviljats av 1927 års riksdag, är nu snart färdig att tagas i bruk. Icke blott forskningen utan även undervisningen i fysikalisk kemi kommer då att överflyttas dit. Den amanuens, som hittills biträtt vid ledandet av dessa övningar, får då sin verksamhet förlagd till den fysikalisk-kemiska institutionen. Under sådana förhållanden synes det undertecknade lämpligast, att amanuensbefattningen ifråga även i formellt avseende sorterar under den fysikalisk-kemiska institutionen. Vi få därför hemställa, det konsistoriet ville utverka, att sagda amanuensbefattning avföres ur den kemiska institutionens stat och i stället uppföres i den fysikalisk-kemiska institutionens stat tillsammans med den assistentbefattning, som redan tillhör institutionen ifråga, och de i årets statsverksproposition för sagda institutions räkning upptagna vaktmästar-, maskinist- och instrumentmakarbefattningarna.

Det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala har med anledning av denna hemställan i skrivelse till kanslern för rikets universitet hemställt, att kanslern behagade utverka proposition till 1931 års riksdag *dels* därom att beteckningen »fysikalisk-kemiska laboratoriet» i staten för Uppsala uni-

versitet och i allmänna indragningsstaten måtte utbytas mot beteckningen »fysikalisk-kemiska institutionen», *dels ock* därom att en av de i universitetets utgiftsstat för institutionen för allmän och analytisk kemi uppförda amanuenser måtte uppföras under särskild rubrik: fysikalisk-kemiska institutionen.

Kanslern för rikets universitet har i skrivelse den 20 augusti 1930 hemställt om proposition till 1931 års riksdag i överensstämmelse med konsistoriets förslag.

Här föreliggande framställning är uteslutande av formell natur. Då den emellertid äsyftar ändring i av riksdagen fastställda stater, torde riksdagens medgivande till dessa åtgärder vara erforderligt. Med tillstyrkande av universitetets förslag och under erinran, att jag i annat sammanhang återkommer till den ändring, som i förevarande hänseende betingas beträffande den å elfte huvudtiteln under allmänna indragningsstaten uppförde assistenten, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen I. C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser — med uteslutande av ett av de under rubrik Institutionen för allmän och analytisk kemi uppförda amanuensarvodena å 1,800 kronor — under rubrik Fysikalisk-kemiska institutionen till arvode åt en amanuens uppföra ett anslag av 1,800 kronor ävensom besluta, att i gällande personalstat för tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar orden: fysikalisk-kemiska laboratoriet ändras till: fysikalisk-kemiska institutionen.

5. Överförande av en amanuens vid anatomiska institutionen till histologiska institutionen m. m. Vid universitetet i Uppsala finnas två professorer i anatomi, den ena med undervisningsskyldighet i histologi och embryologi och den andra med undervisningsskyldighet i makroskopisk anatomi.

[90.]

Överförande av en amanuens vid anatomiska institutionen till histologiska institutionen m. m.

I utgiftsstaten för universitetet upptagas dels under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, Anatomiska institutionen två amanuenser, var och en med ett arvode av 1,800 kronor, dels ock under II. Anslag till materiel m. m. en anslagspost till anatomiska institutionen å 11,100 kronor.

Å gällande personalstat för universitetet finnas vidare under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna uppförda följande befattningshavare vid anatomiska institutionen nämligen en preparator med placering i lönegrad B 10, ett tekniskt biträde med placering i B 7 samt en vaktmästare med placering likaledes i B 7.

Därjämte har riksdagen å extra stat från och med år 1917 anvisat extra anslag till en extra ordinarie amanuens vid anatomiska institutionen. För

[90.] budgetåret 1930/1931 utgår för ändamålet ett belopp å 750 kronor, vilket ingår i det extra anslaget till beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet.

Från universitetet i Uppsala föreligger nu framställning dels om ökat materielanslag till den anatomiska institutionen dels ock om utbrytning av vissa delar ur nämnda institution till en histologisk institution.

I skrivelse den 3 november 1930 till det större akademiska konsistoriet i Uppsala har sålunda medicinska fakulteten därstädes till en början erinrat, att professorn i anatomi med undervisnings- och examinationsskyldighet i makroskopi D. Holmdahl, som den 7 mars 1930 av Kungl. Maj:t utnämndes till sin befattning, höstterminen 1930 installerats i sitt ämbete och börjat sin tjänstgöring; och har fakulteten, som tidigare i annat sammanhang gjort framställning om höjning av det ordinarie materielanslaget till anatomiska institutionen, hemställt om ytterligare medel till materiel vid institutionen. Fakulteten har därvid framhållit, att vid närmare övervägande av de krav, som måste ställas på materielanslag till den anatomiska institutionen — med anledning av professor Holmdahls strävan att genomföra en för de studerande tidsbesparande omläggning av studiesättet och övningarna i hans ämnen och hans önskan att bedriva anatomisk forskning med experimentella metoder — det visat sig, att institutionens behov i detta avseende komme att överstiga, vad fakulteten vid ingivande av riksdagspetita för nästkommande budgetår kunnat förutse.

Fakultetens framställning i vad den avser frågan om ökade medel till materiel vid anatomiska institutionen kommer jag att i annat sammanhang beröra.

Som jag redan antytt, har emellertid fakulteten jämväl hemställt om en utbrytning av vissa delar ur den anatomiska institutionen till en särskild institution för histologi. I sistberörda hänseende har fakulteten, efter framhållande att fakulteten vid beräknandet av det erforderliga materielanslaget haft stark kännning av olägenheterna av den omständigheten, att den anatomiska institutionen utgjorde säte för två olika läroämnen med var sin företrädare, anatomen i inskränkt mening eller den makroskopiska anatomen och histologien eller den mikroskopiska anatomen, anfört bland annat:

Förenandet av bägge dessa läroämnen i en gemensam institution under den ene av professorerna som föreståndare har emellertid lett till att denne kommit att betungas med en hel del förvaltningsärenden, vilka äro honom helt ovidkommande, och vidare ställts inför den grannliga uppgiften att bestämma över fördelningen av institutionens anslag och medel. Då en ändring i detta förhållande visat sig vara särdeles önskvärd, har fakulteten i samband med behandlandet av anslagsfrågan velat föreslå en utbrytning ur den anatomiska institutionen av de delar av densamma, som användas för undervisning och forskning i histologi till en särskild institution för histologi. En sådan klyvning är genomförd vid karolinska institutet i Stockholm.

Fakulteten har funnit, att en utbrytning av en histologisk institution ur den anatomiska institutionen väl skulle låta sig genomföras. Förutom en uppdelning av lokaler och samlingar, varom förslag preliminärt uppgjorts av fakulteten, borde en dylik utbrytning även medföra ett överförande till histologiska institutionens stat av den personal vid den anatomiska institutionen, vilken hittills tjänstgjort huvudsakligen vid den histologiska undervisningen, nämligen preparatorn, en ordinarie och en extra ordinarie amanuens samt ett tekniskt biträde.

Fakulteten slutar med att i nu ifrågavarande hänseende hemställa, att större akademiska konsistoriet ville utverka proposition till 1931 års riksdag därom, att ur den anatomiska institutionen finge utbrytas en histologisk institution med professorn i anatomi med undervisningsskyldighet i histologi och embryologi som föreståndare, samt att till den nya histologiska institutionen måtte överföras från den anatomiska en ordinarie amanuens, en extra ordinarie amanuens, preparatorn och ett tekniskt biträde.

Vidare har fakulteten hemställt, att, därest av fakulteten begärd höjning av materielanslaget ej kunde utverkas, av det nu till den anatomiska institutionen utgående anslaget, 11,100 kronor, hälften eller 5,550 kronor måtte överflyttas till den histologiska institutionens stat.

Universitetets drätselnämnd har tillstyrkt framställningen om utbrytning ur den anatomiska institutionen av en histologisk institution, därvid drätselnämnden tillika uttalat, att det borde föreskrivas, att den vid nuvarande anatomiska institutionen anställde vaktmästaren skulle vara skyldig tjänstgöra jämväl vid den föreslagna histologiska institutionen enligt de närmare föreskrifter, som härom kunde komma att utfärdas. Drätselnämnden har jämväl tillstyrkt den föreslagna hälftendelningen av det ordinarie materielanslaget mellan de båda institutionerna.

I skrivelse till kanslern för rikets universitet har därefter det större akademiska konsistoriet hemställt om åtgärders vidtagande i syfte att från och med den 1 juli 1931 ur den anatomiska institutionen vid universitetet finge utbrytas en histologisk institution med professorn i anatomi med undervisningsskyldighet i histologi och embryologi som föreståndare, att till den nya histologiska institutionen finge från den anatomiska överföras en ordinarie amanuens, preparatorn och ett tekniskt biträde, att av det hittills utgående ordinarie materielanslaget, 11,100 kronor, hälften, eller 5,550 kronor, finge överflyttas till den histologiska institutionens stat, att, därest omfördälda materielanslag å 11,100 kronor komme att höjas, även det ytterligare beviljade anslaget måtte fördelas med hälften till vardera av nu ifrågavarande institutioner samt att föreskrift måtte meddelas om skyldighet för den nuvarande vaktmästaren vid anatomiska institutionen att tjänstgöra såväl vid denna som vid histologiska institutionen. Konsistoriet har vidare hemställt, att därest konsistoriets berörda framställning vunne bifall, det sedan flera år å extra stat beviljade anslaget till e. o. amanuens vid anatomiska institutionen, varom även för nästkommande budgetår gjorts fram-

ställning, måtte utgå till en extra ordinarie amanuens vid den histologiska institutionen.

I skrivelse den 18 november 1930 har kanslern hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i det av större konsistoriet angivna syftemålet.

Departement-
schefen.

Såsom jag nyss antytt, kommer jag att i annat sammanhang beröra frågan om ökade medel till materiel m. m. vid ifrågavarande institution.

Vad den föreliggande framställningen i övrigt beträffar, åsyftar densamma en formell uppdelning av den anatomiska institutionen i en anatomisk och en histologisk institution, såsom fallet är i motsvarande hänseende vid karolinska institutet. Jag har mot förslaget i denna del intet att erinra. Då förslagets genomförande emellertid påkallar ändring i av riksdagen fastställda stater, torde riksdagens medgivande till dessa åtgärder vara erforderligt.

Till den av konsistoriet föreslagna överflyttningen av en extra ordinarie amanuens från anatomiska institutionen till histologiska institutionen återkommer jag i annat sammanhang (punkt 92).

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala *ej mindre* under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser — med utslutande av ett av de under rubriken Anatomiska institutionen uppförda amanuensarvodena å 1,800 kronor — under rubrik Histologiska institutionen till arvode åt en amanuens uppföra ett anslag av 1,800 kronor, *än även* under II. Anslag till materiel m. m. minska det därstädes upptagna anslaget till anatomiska institutionen från 11,100 kronor till 5,550 kronor ävensom upptaga ett anslag till histologiska institutionen å 5,550 kronor,

dels ock besluta, att i personalstaten för universitetet i Uppsala under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna skola vidtagas följande ändringar: preparator vid anatomiska institutionen ändras till preparator vid histologiska institutionen, tekniskt biträde vid anatomiska institutionen ändras till tekniskt biträde vid histologiska institutionen och vaktmästare vid anatomiska institutionen ändras till vaktmästare vid anatomiska och histologiska institutionerna.

[91.]

Vaktmästare
vid paleonto-
logiska insti-
tutionen.

6. **Vaktmästare vid paleontologiska institutionen.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 90 av 1929 års åttonde huvudtitel) beviljade 1929 års riksdag till uppförande och inredning i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag av en byggnad

för paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala ett anslag av 791,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1929/1930 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 150,000 kronor. 1930 års riksdag anvisade vidare på Kungl. Maj:ts framställning (punkt 85 av 1930 års åttonde huvudtitel) för budgetåret 1930/1931 av det beviljade anslaget ett belopp av 400,000 kronor och kommer jag senare att under punkt 97 hemställa om förslag till 1931 års riksdag att för budgetåret 1931/1932 anvisa återstoden av anslaget, 241,000 kronor.

I en till filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala matematisk-naturvetenskapliga sektion ingiven skrivelse har professorn i paleontologi och historisk geologi vid universitetet Carl Wiman anfört följande.

I mitt den 2 mars 1926 daterade byggnadspetitum anförde jag, att den nya lokalen naturligtvis skulle medföra behov av anslag för anställande av en vaktmästare, men ansåg det icke nödigt att redan då framställa yrkande härom. Då den nya institutionsbyggnaden nu är under uppförande och är beräknad att kunna börja tagas i bruk omkring den 1 juli 1931, är tiden nu inne att anhålla om detta anslag.

I anledning av professor Wimans ifrågavarande skrivelse har sektionen gjort framställning i ämnet hos det större akademiska konsistoriet, som i skrivelse till kanslern för rikets universitet hemställt om utverkande av proposition till 1931 års riksdag om beviljande på ordinarie stat från och med budgetåret 1931/1932 av ett anslag till vaktmästare vid den paleontologiska institutionen med avlöning enligt lönegrad B 7 i gällande avlöningsreglemente.

I skrivelse den 20 augusti 1930 har kanslern hemställt om avlåtande av proposition till riksdagen i överensstämmelse med konsistoriets förslag.

Redan då framställning gjordes till 1929 års riksdag om anvisande av medel för uppförande av nybyggnad för paleontologiska institutionen, stod det klart, att ett bifall till detta förslag skulle i sinom tid nödvändiggöra anställande den vaktmästare vid institutionen. Då den nya byggnaden beräknas kunna börja att tagas i bruk omkring den 1 juli 1931, läser behovet av vaktmästare därstädes göra sig gällande från och med nämnda dag. Då detta behov vidare torde vara av stadigvarande natur, finner jag mig böra tillstyrka, att befattningen uppföres på ordinarie stat. Den föreslagna placeringen i lönegraden B 7 står i överensstämmelse med placeringen av vaktmästare vid övriga universitetsinstitutioner, och har jag alltså intet att erinra häremot. Avlöningen för befattningshavare i näst högsta löneklassen av sjunde lönegraden å E-ort uppgår till 3,060 kronor.

Den i avlöningsstaten för vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. under rubrik Vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppförda, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten till avlöningar till or-

[91.]

Departementschefen.

dinarie tekniska biträden och till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare är för närvarande upptagen med ett belopp av 95,140 kronor. Vid ett bifall till mitt nu framlagda förslag skulle den behöva ökas med nyssnämnda belopp, 3,060 kronor, eller avrundat 3,000 kronor till 98,140 kronor och förslagsanslaget till avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., nu 374,400 kronor, till 377,400 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalstaten för universitetet i Uppsala under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppföra

efter 2 vaktmästare vid zoologiska institutionen 1 vaktmästare vid paleontologiska institutionen med placering i lönegraden B 7,

dels höja den i avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Uppsala samlingar och inrättningar under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tekniska biträden och till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare,

nu	kronor 95,140: —
med	» 3,000: —
till	» 98,140: —

dels ock med anledning härav höja det *ordinarie* förslagsanslaget till Uppsala universitet, avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.,

nu	kronor 374,400: —
med	» 3,000: —
till	» 377,400: —

[92.]

Avlöningar
åt vissa extra
ordinarie
lärare, amanuenser och
tjänstemän
m. m.

7. Avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. I likhet med vad vid anmälan av anslagsbehoven för närmast föregående budgetterminer ägt rum, har jag under denna punkt sammanfört en del anslagsfrågor beträffande universitetet i Uppsala, vilka väsentligen avse avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän. Samtliga anslag, vilka grunda sig på framställningar från vederbörande universitetsmyndigheter, äro avsedda att utgå för budgetåret 1931/1932.

En av vederbörande gjord framställning om överförande på ordinarie stat av arvudet å 1,200 kronor till biträdet vid statistiska seminariet har jag icke ansett mig kunna förorda.

I övrigt överensstämmer mitt förslag med universitetsmyndigheternas
 äskanden.

[92.]

Av följande tablå framgå de olika ändamål, för vilka anslagen nu utgå
 och fortfarande behövas, det år, för vilket anslag för varje särskilt ändamål
 först beviljades av riksdagen, samt de belopp, med vilka anslagen av mig
 anses behövliga för budgetterminen 1931/1932.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, avsett för budgetåret 1931/1932 Kronor
Lärare i symbolik	1913	2,250: —
Förstärkning av anslaget till uppehåll- lande av den praktiska kursen inom juridiska fakulteten	1921	800: —
Extra ordinarie amanuens vid histo- logiska institutionen	1917	750: —
Amanuens vid hygienisk-bakteriologi- ska institutionen	1918	1,800: —
Biträdande lärare i medicin	1908	4,500: —
Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik	1920	3,000: —
Ledare av kurser i allmän sjukvårds- teknik	1921	750: —
Förstärkning av arvode till biträdande lärare i kirurgi	1908	2,400: —
Biträdande lärare i ryska	1915	2,000: —
Biträde vid statistiska seminariet	1922	1,200: —
Biträde vid övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi . . .	1908	2,250: —
Assistent vid fysiska institutionen . . .	1909	2,400: —
Mekaniska arbeten vid fysiska institu- tionen	1927/1928	9,000: —
Anordnande av undervisning i bokfö- ring	1909	600: —
Ersättning åt akademivaktmästaren för biträde vid tillsynen över universi- tetets byggnader	1925/1926	480: —
Lönstillägg åt vaktmästaren vid musi- kaliska kapellet	1925/1926	600: —

Summan av dessa anslag utgör 34,780 kronor. Motsvarande anslag för
 budgetåret 1930/1931 utgör 44,780 kronor. Minskningen, 10,000 kronor, har
 uppkommit därigenom, att en nu i anslaget ingående anslagspost å sist-
 nämnda belopp till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen
 nu utesluts ur anslaget för att behandlas i annat sammanhang (jämför
 framdeles punkt 93). I övrigt äro anslagsposterna och beloppen desamma
 som innevarande budgetår, dock att, på sätt jag i det föregående under punkt
 90 erinrat, det till en e. o. amanuens vid anatomiska institutionen upptagna

arvodet nu ändrats till arvode åt en e. o. amanuens vid histologiska institutionen.

Ovanberörda summa, 34,780 kronor, bör nu begäras av riksdagen såsom extra anslag, att av Kungl. Maj:t användas för nu omförmälda ändamål i enlighet med hittillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem. Fördelningen av anslaget till de olika ändamålen bör givetvis ske med de belopp, som finnas angivna för de särskilda ändamålen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag av kronor 34,780: — att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av mig ovan angivna ändamål.

[93.]

Uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen.

8. **Uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen.** Jämlikt § 4 i gällande stadga angående teologiska examina vid universiteten skall varje lästermin hållas en praktisk övningskurs, så anordnad, att den fullständigt genomgås under terminens lopp, och innefattande kateketiska, liturgiska, homiletiska och kyrkorättsliga övningar. Dessa skola åsyfta de studerandes fostran till prästämbetets förvaltning inom svenska kyrkan och, i den mån sådant är möjligt, anordnas såsom kyrkliga funktioner. De liturgiska övningarna skola avse såväl tal som sång; dock skola de deltagare i övningskursen, som vid anställd provning befunnits sakna anlag för sångkonst, vara befriade från deltagande i sångövningarna. Professorn i praktisk teologi eller annan ledamot av fakulteten, som kanslern för rikets universitet, på fakultetens förslag, förordnar, handhaver såsom föreståndare uppsikten över de praktiska övningarna. Dessa ledas av de på fakultetens praktiska linje tjänstgörande lärare enligt de närmare bestämmelser, som av kanslern, på förslag av fakulteten, meddelas. Behörig att genomgå den praktiska övningskursen är den, som avlagt teologie kandidatexamen enligt nu gällande bestämmelser. Samma behörighet tillkommer jämväl den, som enligt tidigare gällande bestämmelser avlagt teologie kandidatexamen eller dismissionsexamen eller teoretisk-teologisk examen, med villkor dock beträffande den, som avlagt sistnämnda examen, att han tillika undergått godkänd provning i ämnet praktisk teologi med kyrkorätt.

Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen vid universiteten i Uppsala och Lund hava sedan en följd av år medel anvisats av riksdagen. Jag anhåller att i detta hänseende få erinra om följande.

Sedan riksdagen i skrivelse den 30 maj 1912 angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel anmält, att riksdagen medgivit, att för uppehållande tills vidare och försöksvis av den praktisk-teologiska undervisningen inom teologiska fakulteten vid *universitetet i Uppsala*

finge tills vidare från och med höstterminen 1912 användas odisponerade kontanta avlöningen för den i då gällande stat för universitetet uppförda extra ordinarie professuren i praktisk teologi, förklarade Kungl. Maj:t genom beslut den 10 juni 1912, att nämnda professur tills vidare ej skulle upprätthållas, samt förordnade, att vid den teologiska fakulteten i Uppsala skulle inrättas ett praktiskt övningsinstitut, varjämte Kungl. Maj:t beträffande detta institut meddelade närmare bestämmelser att lända till efterrättelse tills vidare, innefattande bland annat, att vid övningsinstitutet skulle anställas en direktor, vars årliga arvode, stort 4,500 kronor, skulle utgå av odisponerade kontanta avlöningen för ovannämnda extra ordinarie professur, samt en assistent, för vilken å universitetets då gällande stat var uppförd en avlöning av sammanlagt 3,060 kronor.

Genom beslut den 13 december 1912 meddelade Kungl. Maj:t vidare bestämmelser rörande ifrågakvarande direktors undervisningsskyldighet.

I proposition nr 115 till 1925 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till, bland annat, ny stat för universitetet i Uppsala, vilket förslag innebar, att ur då gällande stat skulle uteslutas vad där förekom ifråga om en extra ordinarie professor i praktisk teologi samt en assistent vid teologiska fakultetens praktiska avdelning ävensom att de för nämnda befattningshavare avsedda avlöningsmedel skulle, med viss förhöjning på grund av samtidigt föreslagen lönerreglering, utgå från anslag å extra stat.

I skrivelse den 30 maj 1925, nr 261, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ävensom åtskilliga i ämnet väckta motioner, anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag i ovanberörda hänseende samt för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisat för budgetåret 1925/1926 ett extra anslag av 35,355 kronor, däri ingick en anslagspost å 10,000 kronor till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen.

Genom beslut den 6 juni 1925 fastställdes i enlighet med riksdagens beslut nya stater för universitetet i Uppsala, varjämte Kungl. Maj:t i samband därmed ställde omförmälda anslag å 35.355 kronor till vederbörandes förfogande och anbefallde kanslersämbetet för rikets universitet att beträffande ovanberörda anslagspost å 10,000 kronor, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag såväl till disposition av anslagsposten ifråga som till de bestämmelser, vilka kunde vara av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t i detta ämne utfärdas.

Sedan kanslersämbetet, med överlämnande av yttranden från den teologiska fakulteten vid universitetet i Uppsala och det större akademiska konsistoriet därstädes, med skrivelse den 24 november 1925 inkommit med det sålunda infordrade förslaget, föreskrev Kungl. Maj:t den 11 december 1925, att ovanberörda extra anslag å 10.000 kronor skulle så fördelas, att till en direktor vid det praktisk-teologiska institutet skulle utgå ett arvode av 6,000 kronor samt till uppehållande av de med en teologie assistentbefattning föränade göromålen ett belopp av 4,000 kronor, allt för år räknat. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, med upphävande av de genom ovanberörda beslut den 10 juni 1912 meddelade bestämmelserna för det praktisk-teologiska institutet, att, så länge anslagsmedel för ändamålet utginge, följande bestämmelser tills vidare skulle lända till efterrättelse för nämnda institut, nämligen:

»a) Professorn i praktisk teologi eller annan ledamot av teologiska fakul-

[93.]

teten, som kanslern för rikets universitet på fakultetens förslag förordnar, skall i egenskap av föreståndare handhava uppsikten över institutet, till vilket skall förläggas den praktiska övningskurs, varom förmåles i § 4 av stadgan den 30 oktober 1903 angående teologiska examina vid universiteten.

b) De till denna kurs hörande övningarna kunna till någon del ledas av föreståndaren, därest kanslern i enlighet med § 104 i universitetsstatuterna sådant bestämmer. I övrigt ledas övningarna av en direktor med biträde av en assistent, varjämte övningarna i liturgisk sång ledas av läraren i kyrkosång.

c) Till direktor förordnas på fakultetens förslag av kanslern en i församlingstjänsten högt förtjänt och i teologiska studier väl vitsordad prästman. Förordnandet gäller för ett år med rätt för kanslern att på fakultetens framställning förnya detsamma för ett år i sänder, dock ej för samma person för längre tid än högst tio år i följd.

d) Till assistent förordnas på enahanda sätt som i punkt c) om direktorn är stadgat, docent i praktisk teologi eller annan därtill lämplig prästman för ett år i sänder.

e) Direktorns undervisningsskyldighet bestämmes av Kungl. Maj:t i den ordning, som rörande laborator m. fl. föreskrives i § 104 mom. 3 av universitetsstatuterna; varande av Kungl. Maj:t i berörda hänseende bestämmelser utfärdade genom nådigt brev den 13 december 1912.»

Sedan riksdagen i skrivelse den 30 maj 1912 angående regleringen av utgifterna under riksstatsens åttonde huvudtitel anmält, att riksdagen i utgiftsstaten för *universitetet i Lund* uppfört ett anslag av 3,000 kronor för anställande enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser av en biträdande lärare å teologiska fakultetens praktisk-teologiska avdelning, meddelade Kungl. Maj:t genom beslut den 13 december 1912 närmare bestämmelser beträffande denne lärare.

I proposition nr 115 till 1925 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till, bland annat, ny stat för universitetet i Lund, vilket förslag innebar, att ur då gällande stat skulle uteslutas ovanberörda arvode åt en biträdande lärare å den praktisk-teologiska avdelningen ävensom att de för denne befattningshavare avsedda avlöningsmedel skulle, med viss förhöjning på grund av samtidigt föreslagen lönereglering, utgå från anslag å extra stat.

I sin ovanberörda skrivelse den 30 maj 1925, nr 261, anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag i ovanberörda hänseende samt för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisat för budgetåret 1925/1926 ett extra anslag av 58,635 kronor, däri ingick en anslagspost av 4,500 kronor till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen.

I samband med fastställande av nya stater för universitetet i Lund den 6 juni 1925 ställde Kungl. Maj:t omförmälda anslag å 58,635 kronor till vederbörandes förfogande samt anbefallde kanslersämbetet för rikets universitet att beträffande ifrågavarande anslagspost å 4,500 kronor, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag såväl till disposition av anslagsposten ifråga som till de bestämmelser, vilka kunde vara av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t i detta ämne utfärdas.

Sedan kanslersämbetet, med överlämnande av yttranden från teologiska fakulteten vid universitetet i Lund och det större akademiska konsistoriet därstädes, med skrivelse den 24 november 1925 inkommit med det sålunda infordrade förslaget, föreskrev Kungl. Maj:t den 11 december 1925, att

ovannämnda extra anslag å 4,500 kronor till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen skulle så fördelas, att, för år räknat, 3,500 kronor skulle användas till avlöning åt en biträdande lärare och 1,000 kronor till övriga utgifter för uppehållande av ifrågavarande undervisning; och föreskrevs tillika, att, så länge anslagsmedel för ändamålet utginge, i övrigt ovanberörda den 13 december 1912 meddelade bestämmelser fortfarande skulle äga tillämpning.

Jämväl för budgetåren 1926/1931 har riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, för här ifrågavarande ändamål anvisat anslag av enahanda storlek, som — i enlighet med vad ovan angivits — av riksdagen anvisades för budgetåret 1925/1926 eller 10,000 kronor för universitetet i Uppsala och 4,500 kronor för universitetet i Lund. De sålunda anvisade anslagen hava av Kungl. Maj:t ställts till vederbörandes förfogande, att användas i enlighet med de den 11 december 1925 meddelade bestämmelserna.

Från universitetet i Lund ingåvos under flera år framställningar till Kungl. Maj:t om höjning av det till universitetet utgående extra anslaget till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen, men dessa framställningar föranledde ej någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Jämväl i 1930 års åttonde huvudtitel föreslogs sålunda (under punkt 93) att här förevarande anslag för budgetåret 1930/1931 måtte upptagas med ett belopp av 4,500 kronor.

I två vid 1930 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 54 och II: 80) hemställdes emellertid, att det i statsverkspropositionen för uppehållande av den praktisk teologiska undervisningen vid Lunds universitet utgående anslaget måtte upptagas till 10,000 kronor för organiserandet av teologiska fakultetens praktiska avdelning på i huvudsak samma sätt som motsvarande avdelning vid Uppsala universitet. I nämnda motioner anfördes bland annat:

Till grund för den i motionerna gjorda hemställan låge en framställning från större akademiska konsistoriet och teologiska fakulteten vid Lunds universitet, av vilken framginge, att de praktiskt teologiska övningarna vid detta universitet på grund av otillräckliga anslag kämpade med stora svårigheter. Situationen hade på senare tid varit sådan, att fakulteten endast genom godhetsfullt lämnad frivillig och oavlönad hjälp kunnat upprätthålla denna undervisning. Medel till andra grenar av denna undervisning hade erhållits genom tillitande av anslag ur universitetets reservfond, vilken dock numera befunne sig i avtagande, och ur vilken det torde vara högeligen ovisst om för framtiden mera för nämnt ändamål kunde erhållas. Förhållandet bleve så mycket mera i ögonen fallande, som motsvarande praktiskt teologiska övningar vid Uppsala universitet sedan många år kunnat anordnas på ett mera tillfredsställande och effektivt sätt tack vare större anslag. Det praktiska övningsinstitutet i Uppsala hade haft till sitt förfogande icke blott en assistent — motsvarande den biträdande läraren i praktisk teologi i Lund — utan även en direktor. Anslaget till uppehållande av den praktisk teologiska undervisningen hade i Lund utgått och föresloges alltjämt skola utgå med 4,500 kronor årligen, i Uppsala med 10,000 kronor. Denna olikhet mellan de båda universiteten kunde i detta hänseende icke motiveras vare sig genom någon olikhet i kraven på undervisning och handledning

[93.]

av deltagarna i de praktisk-teologiska övningarna vid de olika universiteten eller genom ett lägre deltagareantal vid de i Lund anordnade övningarna. Under senare år hade antalet av de teologie kandidater, som åtnjöte undervisning vid de praktisk-teologiska övningarna, varit större i Lund än i Uppsala, och intet syntes tyda på, att denna proportion i framtiden komme att förskjutas till Lunds nackdel.

I skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, anförde härefter riksdagen under punkt 88 bland annat följande:

I likhet med motionärerna kunde riksdagen icke finna några bärande skäl för den åtskillnad i fråga om anslagsbeloppen till den praktisk-teologiska undervisningen, som förefunnes mellan de båda universiteten. Riksdagen funne sig dock icke kunna bifalla de i ärendet väckta motionerna men förutsatte, att, då nu uppmärksamheten blivit fäst på berörda förhållande, Kungl. Maj:t låte utreda, i vad mån ifrågavarande anslag vid Lunds universitet behövde höjas samt i samband därmed, huruvida någon nedsättning i motsvarande anslag vid Uppsala universitet kunde ifrågasättas.

Genom beslut den 9 maj 1930 anbefalldes härefter Kungl. Maj:t kanslersämbetet för rikets universitet att — med anledning av vad riksdagen sålunda anförts — från vederbörande inhämta utredning, i vad mån det till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet i Lund utgående anslaget å 4,500 kronor behövde höjas samt i samband därmed, huruvida någon nedsättning i motsvarande anslag vid universitetet i Uppsala kunde ifrågasättas, ävensom att med nämnda utredning jämte det förslag, vartill densamma kunde föranleda, till Kungl. Maj:t inkomma i så god tid, att eventuellt förslag i ämnet måtte kunna föreläggas 1931 års riksdag.

Innan den sålunda anbefallda utredningen hunnit slutföras, hemställde det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, jämlikt framställning av därvarande teologiska fakultet, i skrivelse till kanslern för rikets universitet, att kanslern måtte utverka proposition till 1931 års riksdag om beviljande av ett anslag på extra stat för budgetåret 1931/1932 av 10,000 kronor till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen att utgå enligt samma bestämmelser, som gällde ifråga om liknande för budgetåret 1931/1932 beviljat anslag.

Kanslern har med skrivelse den 20 augusti 1930 överlämnat konsistoriets ifrågavarande framställning till Kungl. Maj:t och därvid hemställt, att sagda anslag måtte i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföras med oförändrat belopp.

I skrivelse till universitetskanslern hemställde vidare det större konsistoriet vid universitetet i Lund — under åberopande av en utav teologiska fakulteten därstädes till konsistoriet ingiven skrivelse — att kanslern måtte utverka proposition till 1931 års riksdag om höjning av det å extra stat uppförda anslaget till den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet från 4,500 kronor till 10,000 kronor.

Teologiska fakultetens ovanberörda framställning var av i huvudsak följande lydelse:

[93.]

Fakulteten har länge känt behovet av ökade lärarkrafter för den praktiska avdelningen. Situationen har på senare tid varit sådan, att fakulteten endast genom godhetsfullt lämnad oavlönad hjälp kunnat upprätthålla denna undervisning, en hjälp, som fakulteten från och med höstterminen 1930 tyvärr icke längre kan påräkna. Det praktiska övningsinstitutet i Uppsala har varit vida bättre ställt: det har haft till sitt förfogande icke blott en assistent — motsvarande den biträdande läraren i praktisk teologi härstädes — utan även en direktor. Anslaget till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen har i Lund utgått med 4,500 kronor årligen, i Uppsala med 10,000 kronor.

Olikheten i organisationen av de praktisk-teologiska avdelningarna vid de båda universiteten kan icke motiveras, varken genom någon olikhet i kraven på undervisning och handledning av deltagarna i de praktisk-teologiska övningarna vid de olika universiteten eller genom ett lägre deltagarantal vid de i Lund anordnade övningarna.

Under senare år har antalet av de teologie kandidater, som åtnjutit undervisning vid de praktisk-teologiska övningarna, varit *större* i Lund än i Uppsala, och intet tyder på, att denna proportion i framtiden kommer att förskjutas till Lunds nackdel. Antalet deltagare i den praktiska övningskursen vårterminen 1925—vårterminen 1928 i Lund har uppgått till 214 (motsvarande siffra beträffande Uppsala universitet var 165); under läsåret 1928—1929 var deltagarantalet i Lund i det närmaste *dubbelt* större än i Uppsala (73 respektive 37), vårterminen 1929 *mer än dubbelt* större (38 i Lund, 16 i Uppsala), höstterminen 1929 31 i Lund, 29 i Uppsala, vårterminen 1930 20 i Lund, 18 i Uppsala. Antalet teologie studerande i Lund uppgår (enligt studentkatalogen) för närvarande till 429, antalet av dem, som förbereda sig till teologisk-filosofisk examen till 100 (tillsammans 529). Motsvarande siffror för Uppsala universitet äro 335 samt 167 (tillsammans 502). Härtill kommer, att ett avsevärt antal studerande förbereda sig för inträde i teologisk fakultet genom studier för avläggande av filosofie kandidatexamen eller filosofisk ämbetsexamen, varför antalet av dem, som förbereda sig för teologiska studier, i verkligheten överstiger ovan angivna antal.

Det höga antalet studerande måste medföra, att svårigheterna beträffande undervisningen å fakultetens praktiska avdelning under de närmaste terminerna än ytterligare ökas. Fakulteten ser sig heller icke i stånd att upprätthålla undervisningen vid denna avdelning med de lärarkrafter, som för närvarande stå till buds. Det är därför en tvingande nödvändighet, att lärarkrafterna vid avdelningen ökas. Härvid synes det fakulteten ändamålsenligast, att avdelningen organiseras på samma sätt som motsvarande avdelning vid universitetet i Uppsala är organiserad.

Fakulteten vill slutligen framhålla följande:

På grund av lärarkrafternas otillräcklighet har professorn i praktisk teologi i Lund hittills måst ägna hälften av sin undervisning åt den praktisk-teologiska övningskursen, i det att han icke blott, liksom professorn i samma ämne i Uppsala, hållit en för dessa övningar särskilt avsedd föreläsningsserie om en veckotimme över frågor, som äro av särskild betydelse för prästänbetets utövning, utan jämväl, och i motsats till vad fallet varit i Uppsala, lett homiletiska övningar under två veckotimmar (motsvarande en föreläsningstimme av de honom som andra professorer åliggande fyra före-

[93.]

läsningstimmar i veckan). Följden har härav varit, att den teoretiska undervisningen i praktisk teologi med kyrkorätt för teologie kandidatexamen, måst inskränkas till två föreläsningstimmar i veckan. Detta har icke kunnat ske utan men för denna undervisning och för professorns eget vetenskapliga arbete. Det måste betonas att professorn i praktisk teologi har samma vetenskapliga uppgift som de andra professorerna inom den teologiska fakulteten samt att honom åligger bearbetandet av ett mycket omfångsrikt och viktigt arbetsområde, till vilket hör kunskapen om det kyrkliga livet, dess art och villkor, i Sverige och andra länder, den kristna kultens former och historia, den kyrkliga undervisningens teori samt icke minst kyrkorättens viktiga, ännu hos oss alltför litet bearbetade disciplin. Det är synnerligen beklagligt, att genom professorns alltför vittgående befattning med de praktiska övningarna den vetenskapliga undervisningen i ämnet måste begränsas till hälften mot vad som förekommer i övriga ämnen, särskilt som i flera av ämnets grenar fullt lämpliga läroböcker icke finnas att tillgå. Härigenom blir det också i regel omöjligt att anordna vetenskapliga seminarieövningar i praktisk teologi. Ju mer denna undervisningsform kommit att framstå som den akademiska undervisningens förnämsta medel att fostra till självständigt vetenskapligt arbete, desto kännbarare blir denna brist. Det måste därför framstå som ett angeläget önskemål, att professorn i praktisk teologi kunde ordna sin undervisning på samma sätt som professorn i samma ämne i Uppsala. Detta kan — och måhända blott om antalet deltagare i övningskursen något minskas — bli möjligt, endast om det nu begärda tillskottet i lärarkrafter erhålles.

De sista årens ovanligt stora tillströmning till den teologiska fakulteten och den praktiska övningskursen har gjort bristen på lärarkrafter ännu kännbarare än förut.

Fakulteten vill till sist framhålla och understryka följande:

Det hittillsvarande anslaget till de praktisk-teologiska övningarna avpassades på sin tid för ett antal kursdeltagare av 12—15 stycken. Redan för en tillfredsställande undervisning av 25 blev en extra lärarkraft erforderlig, och då antalet steg därutöver måste en extra biträdande lärare i praktisk teologi anställas (med undervisningsskyldighet 6 timmar varje vecka).

Ehuruväl fakulteten redan nödgats att under flera terminer anlita två extra lärarkrafter vid den praktiska avdelningen, hava kostnaderna härför kunnat hitintills begränsas till 4,000 kronor utöver det nu utgående statsanslaget. Detta har emellertid kunnat ske endast därigenom, att en av fakultetens stipendierade docenter innehåft de för ledningen av de kateketiska övningarna nödiga kvalifikationerna, varigenom det varit möjligt kunna utnyttja den honom åliggande undervisningsskyldigheten för tjänstgöring vid den praktiska avdelningen. Då ifrågavarande docent emellertid lämnar universitetet från och med höstterminen 1930, måste därefter den av honom tidigare meddelade undervisningen hädanefter bekostas genom anslag i en eller annan form.

Av det ovan anförda torde framgå, att undervisningen vid den praktiska avdelningen icke längre kan uppehållas, såvida icke ett väsentligt högre anslag beviljas. Svårigheter föreligga för ett bedömande av, huru stort belopp, som kan komma att för ändamålet stadigvarande erfordras. Därest deltagarantalet stiger i den utsträckningen, att kurserna måste helt dubblas, torde anslaget icke kunna sättas till lägre än 12,000 à 14,000 kronor. Ett lägre anslag skulle nödvändiggöra, att tillträde till nämnda övningar skulle kunna lämnas endast för en del av de till kurserna anmälda.

Fakulteten finner sig emellertid för närvarande böra hemställa, att konsistoriet måtte bland årets riksdagspetita upptaga en framställning om förhöjning i det för uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen vid Lunds universitet utgående anslaget å 4,500 kronor till 10,000 kronor för organiserandet av fakultetens praktiska avdelning på i huvudsak samma sätt som motsvarande avdelning vid universitetet i Uppsala; och vill fakulteten, om anslaget beviljas, i sinom tid inkomma med förslag till de bestämmelser, som i anledning härav kunna vara erforderliga.

Universitetskanslern har i utlåtande den 23 augusti 1930 anfört bland annat följande:

Med anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda, den 9 maj 1930 gjorda åläggande hade han enligt remiss den 10 juni 1930 anmodat de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund att efter vederbörandes hörande inkomma med utredning, det förra konsistoriet huruvida någon nedsättning kunde ifrågasättas i det till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet i Uppsala beviljade anslag å 10,000 kronor, och det senare konsistoriet i vad mån det för motsvarande ändamål till universitetet i Lund utgående anslaget å 4,500 kronor behövde höjas. Direkt svar å remissen till Uppsalakonsistoriet hade visserligen icke ännu inkommit, men i avgivet petitum till 1931 års riksdag hade konsistoriet äskat anslag för ändamålet till oförändrat belopp. Remissen till Lundakonsistoriet syntes vara likaledes nöjaktigt besvarad genom nu föreliggande framställning. I själva saken anhölle kanslern att få återupprepa sitt redan i yttrande den 19 juli 1928 gjorda tillstyrkande av ifrågasvarande anslags höjning till 10,000 kronor. Kanslern erinrade därom, att 1930 års riksdag förklarat sig icke finna några bärande skäl för den åtskillnad i fråga om anslagsbeloppen, som förefunnnes mellan de båda universitetet. Med hänvisning i övrigt till vad teologiska fakulteten vid universitetet i Lund uti sin ovanberörda skrivelse anfört hemställde kanslern om proposition till 1931 års riksdag i överensstämmelse med konsistoriets förslag.

Vidare har kanslern med utlåtande den 22 september 1930 överlämnat den genom Kungl. Maj:ts meraberörda beslut den 9 maj 1930 anbefallda utredningen, i vad densamma avser universitetet i Uppsala.

Teologiska fakulteten vid nämnda universitet har därvid anfört bland annat:

De krav, som ställts på det praktisk-teologiska övningsinstitutet och dess lärare, ha under de senaste åren alltmera ökats. Ej blott att uppmärksamheten måst inriktas på en alltmera mångsidig och kvalificerad undervisning — andra krav ställas nu än förr både på prästens utbildning i predikan, undervisningsskicklighet, liturgiska framträdande och förmåga av olika slags församlingsledning — även rent kvantitativt har undervisningen enligt fakultetens beslut ökats med 4 å 6 veckor per läsår för att det nödvändiga må medhinnas. Svårigheten att få lämpliga lärare är med hänsyn till dessa krav också mycket stor, och det händer ofta att fakulteten måste vända sig åt flera olika håll med anmodan, innan lämplig lärare kan erhållas. Att under sådana förhållanden kunna minska de arvoden, som nu erbjudas, synes fakulteten som en fullständig omöjlighet.

I den före 1925 års stat för universitetet i Uppsala gällande staten fanns upptaget dels ett belopp av 4,500 kronor, utgörande med indragna e. o.

[93.]

professuren i praktisk teologi förenad lön, dels ett belopp av 3,000 kronor utgörande avlöning till en teologie assistent. I 1925 års stat indrogos sagda lönemedel och i stället uppfördes ett extra anslag å 10,000 kronor till uppehållande av undervisningen inom det praktisk-teologiska övningsinstitutet. Den höjning uti ifrågavarande lärarlöner, som då skedde, var sålunda 2,500 kronor eller ungefär samma proportionella höjning som samtidigt skedde i fråga om övriga löner vid universitetet.

För ifrågavarande anslag 10,000 kronor bestrides i den praktisk-teologiska övningskursen följande undervisning per vecka: sex timmars homiletisk undervisning (arvode 6,000 kronor), fyra timmars undervisning i kateketik (arvode 2,200 kronor) samt två timmars undervisning i kyrkorätt (arvode 1,800 kronor), varjämte vederbörande lärare ha skyldighet att examinera i de praktisk-teologiska proven.

För uppehållande av denna omfattande undervisning äro de beviljade anslagen tydligen ingalunda för höga utan snarare för låga, och någon sänkning av beloppet 10,000 kronor måste fakulteten bestämt avstyrka.

I den från teologiska fakulteten i Lund gjorda framställningen betonas, att undervisningen i dess praktiska kurs icke kunnat bestridas med det därför beviljade statsanslaget, utan har fyllnad i arvodenast måst beredas från annat håll. Klart är dock, att anslag ur universitetens reservfond icke lämpligen bör utgå för undervisning av ifrågavarande permanenta art, som därtill är obligatorisk, och tanken på att använda Uppsala universitets reservfond, som är strängt anlitad för andra ändamål, för ifrågavarande undervisning, måste bestämt avvisas. Att antalet deltagare i kursen i Lund under senare år väsentligen ökat torde i sin mån ha bidragit till att det för undervisningen vid kursen tillgängliga anslaget visat sig otillräckligt och att ökning erfordras till samma belopp, som det för Uppsala universitet beviljades anslaget. Även vid Uppsala universitet har sedan anslaget år 1925 beviljades antalet teologie studerande år från år ökats och är för närvarande mer än 50 procent högre än år 1925 (respektive 209 vårterminen 1925 och 335 vårterminen 1930, vartill komma studerande för den förberedande teologisk-filosofiska examen 80 vårterminen 1925 och 167 vårterminen 1930). Denna ökning i de studerandes antal kommer att inom ett eller annat år medföra samma ökning i antalet av dem, som efter avlagd teologie kandidatexamen genomgå den praktisk-teologiska övningskursen.

Att minska omfattningen av undervisningen kan ej ske. Tvärtom synes en ökning synnerligen påkallad. Från skilda håll har också en sådan ökad praktisk utbildning för de teologie studerandena påyrkats, vilket gjort att fakulteten, som ovan redan påpekats, funnit sig böra utöka den tid under terminerna, varunder den praktisk-teologiska undervisningen pågår med cirka 14 dagar vardera terminen. Härigenom hava lärarna redan nu utan ökade arvoden erhållit en ej ringa ökning i sin undervisning. Därjämte har fakulteten, som funnit det omöjligt att avvisa de starka krav på vidgad utbildning för de blivande prästerna, begärt och kanslersämbetet beviljat anslag ur fonden av besparade docentstipendier för undervisning i själavård, kyrkovård och kyrklig musikhistoria.

Under återopande av vad ovan anförts, och då för ifrågavarande undervisning anslag från annat håll icke kan vid Uppsala universitet beredas, samt då det nu utgående anslaget är för undervisningens nödtorftiga bestående oundgängligen nödvändigt, måste fakulteten yrka, att anslaget även i fortsättningen beviljas med oförändrat belopp.

Det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala har — under hänvisning till teologiska fakultetens nu av mig återgivna yttrande — i skrivelse till universitetskanslern anhållit, att kanslern ville hemställa om ifrågavarande anslags upptagande till oförändrat belopp jämväl för budgetåret 1931/1932.

I sitt ovanberörda utlåtande den 22 september 1930 har slutligen universitetskanslern — under erinran att han i sin förut omförmälda skrivelse av den 20 augusti 1930 hemställt om här förevarande anslags uppförande med oförändrat belopp — hänvisat till vad teologiska fakulteten och det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala i ärendet anfört.

Slutligen har kanslern med skrivelse den 11 november 1930 överlämnat en av teologiska fakulteten i Lund, av konsistoriets därstädes yttrande åtföljd framställning, däri fakulteten med anledning av uppdraget i fråga om verkställandet av den begärda ovan omförmälda utredningen hänvisat till vad fakulteten förut i ämnet anfört.

Fakulteten meddelar dessutom, att antalet deltagare i de praktisk-teologiska övningarna höstterminen 1930 uppginge till 33. Extra biträdande lärare, med undervisningsskyldighet om tillhoppa 10 veckotimmar, hade därför måst anställas. Kostnaderna härför komme att uppgå till 3,500 kronor.

Den praktisk-teologiska övningskurs, som jämlikt gällande stadga angående teologiska examina terminligen skall hållas vid de teologiska fakulteterna i Uppsala och Lund, har under en lång följd av år uppehållits med tillhjälp av särskilda av riksdagen för ändamålet anvisade medel. De sålunda till förfogande ställda anslagen hava, såsom av den nu av mig lämnade redogörelsen framgår, hittills varit avsevärt större för Uppsala än för Lund och utgå för innevarande budgetår med 10,000 kronor respektive 4,500 kronor. Denna skillnad i anslagsbeloppen har knappast tidigare varit motiverad, och numera torde — såsom jämväl av 1930 års riksdag framhållits — några bärande skäl för denna åtskillnad icke förefinnas.

Med hänsyn härtill har man nu att söka taga ståndpunkt till frågan, till vilket belopp kostnaderna för här ifrågavarande undervisning vid de båda universiteterna böra uppskattas.

Riksdagen uttalade sig i sin ovanberörda skrivelse för en utredning i vad mån ifrågavarande anslag vid Lunds universitet behövde höjas samt i samband därmed, huruvida någon nedsättning i motsvarande anslag vid Uppsala universitet kunde ifrågasättas. Den sålunda av riksdagen begärda utredningen föreligger nu, och har jag i det föregående redogjort för densamma.

Vad då till en början anslaget till Uppsalafakulteten beträffar, torde redan det förhållandet, att antalet teologie studerande, och därmed antalet deltagare i här förevarande kurs, sedan år 1925 — då detta anslag senast prövades av riksdagen och Kungl. Maj:ts förslag om en höjning lämnades utan erinran — ökats med mer än femtio procent, utgöra ett tungt vägande skäl för att anslaget bibehålles vid sitt hittillsvarande belopp. Härtill komma

Departementschefen.

vidare, vilket jämväl av Uppsalafakulteten frambållits, de år från år ökade kraven på prästernas praktiska utbildning, vilka krav redan nu endast med svårighet kunna tillgodoses inom ramen för det nu utgående anslaget. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig böra ansluta mig till de akademiska myndigheternas bestämda avstyrkande av en nedsättning av detta anslag från dess nuvarande belopp, 10,000 kronor.

Som tidigare erinrats, uttalade 1930 års riksdag såsom sin uppfattning, att inga bärande skäl längre föreläge för att här förevarande anslag utginge med lägre belopp vid det ena universitetet än vid det andra. I anslutning till denna uppfattning, som jag biträder, skulle då redan vid det förhållandet, att en sänkning av anslaget till Uppsalafakulteten icke torde vara möjlig, en höjning av det till den praktisk-teologiska undervisningen i Lund nu utgående anslaget bliva påkallad. För en sådan höjning tala jämväl synnerligen vägande sakliga skäl. Den starka ökningen under senare år av antalet teologie studerande i Lund har givetvis lett till att det hittillsvarande anslagets belopp framstår såsom otillräckligt. Härav har följt, att professorn i praktisk teologi i Lund måst ägna en oproportionerligt stor del av sin föreläsningsskyldighet åt denna undervisning. Kraven på de blivande prästernas praktiska utbildning hava också, såsom jag tidigare frambållit i fråga om undervisningen i Uppsala, avsevärt stegrats. Slutligen synes det mig önskvärt, att den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet i Lund äntligen erhåller en fastare organisation — liksom länge varit fallet med motsvarande undervisning i Uppsala. Jag finner mig alltså böra förorda, att anslaget till den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet i Lund höjes från sitt nuvarande belopp, 4,500 kronor, till 10,000 kronor. De närmare bestämmelser, som må bliva erforderliga för utgåendet av det sålunda ökade anslaget, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter vederbörandes hörande, meddela.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får jag — som har för avsikt att framdeles under punkt 106 göra framställning om anslag till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet i Lund — i detta sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000: — att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna skäl meddela.

[94.] **9. Arvode till en ledare av den propedeutiska kursen i civil-**

rätt m. m. Enligt stadgan angående juridiska examina skall juridisk fakultet anordna en propedeutisk undervisningskurs i civilrätt och de viktigaste därmed sammanhängande delarna av processrätten ävensom straffrättens allmänna grunder, vilken kurs skall av lärare, som fakulteten bestämmer,

Arvode till en ledare av den propedeutiska kursen i civilrätt m. m.

givas åtminstone varje hösttermin. Vidare skall enligt samma stadga studerande, innan tentamen för juris kandidat- eller kansliexamen i något ämne må honom medgivas, hava genomgått denna propedeutiska kurs, som alltså är av obligatorisk natur.

Den propedeutiska kursen i Uppsala hålles av en av juridiska fakultetens docenter, som i ersättning härför uppbär kursavgifter från deltagarna. I Lund däremot, där kursen är avgiftsfri, har alltsedan år 1913 utgått ett extra anslag till avlöning åt ledaren av kursens civilrättsliga del. Arvodet var till en början 750 kronor och ökades med tillfällig löneförbättring av 187 kronor 50 öre samt med dyrtidstillägg enligt sedvanliga grunder. Berörda arvode å 750 kronor bestriddes först av medel från fakultetens fond av besparade docentstipendier, men då denna fond blivit uttömd och fakulteten icke funnit lämpligt att ålägga deltagarna i kursen att betala avgifter till ledaren, begärdes det extra anslaget, vilket årligen utgick med 750 kronor till och med budgetåret 1924/1925. Orsaken varför anslaget uppfördes å extra stat var, efter vad framgår av vederbörande departementschefs uttalande (se 1913 års åttonde huvudtitel sid. 265), att möjlighet förefunnos för att fakultetens docentstipendiefond inom en nära framtid åter kunde lämna tillgång till bestridande av den nödvändiga gottgörelsen åt läraren. Någon ändring i detta syfte har emellertid icke blivit vidtagen. Övriga icke civilrättsliga delar av kursen — omfattande straff- och processrätt — brukade tidigare ledas av professorerna i ifrågavarande ämne, vilka professorer åtnjoto en däremot svarande lindring i sin övriga undervisningskyldighet. Sedermera har emellertid genom bidrag av universitetets medel möjlighet beretts att överflytta jämväl dessa delar av kursen på förenämnde ledare av den civilrättsliga delen.

Högskolornas löneregleringskommitté uttalade i sitt den 29 november 1921 avgivna betänkande, att kommittén ansåge önskvärt, att förhållandena ordnades likformigt vid de båda universiteten, men föreslog icke annan förändring av ifrågavarande anslag än att detsamma med inräknande av tillfällig löneförbättring höjdes till ett avrundat belopp av 960 kronor.

Detta kommitténs uttalande och förslag lämnades utan erinran av de akademiska myndigheterna.

Vederbörande departementschef uttalade vid framläggande inför Kungl. Maj:t av sitt förslag till lönereglering för befattningshavare vid rikets universitet och karolinska institutet (propositionen nr 115 till 1925 års riksdag) följande:

För egen del delar jag kommitténs uppfattning i fråga om önskvärdheten av ett likformigt ordnande av ifrågavarande förhållanden vid båda universiteten. För närvarande finner jag mig emellertid sakna anledning tillstyrka ändring i vad kommittén föreslagit. I avvaktan på ändrad anordning, varom vederbörande akademiska myndighet torde hava att framlägga förslag, bör ovanberörda anslag vid Lunds universitet med 960 kronor tills vidare utgå å extra stat.

[94.] Från och med budgetåret 1925/1926 har för ändamålet årligen utgått ett extra anslag å 960 kronor och föreslår jag senare under punkt 105 enahanda belopp att utgå jämväl för budgetåret 1931/1932.

Riksdagens revisorer uttalade i sin berättelse till 1928 års riksdag i hit-hörande ämne följande:

Revisorerna hava från universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet införskaffat uppgifter rörande de vid nämnda institutioner under läsåret 1926—1927 hållna kurser, som belagts med avgift för de studerande till vederbörande lärare.

De inkomna uppgifterna utvisa, att dylika avgiftsbelagda kurser förekommit i rätt betydande omfattning.

Revisorerna vilja på grund av vad sålunda upplysts betona angelägenheten av att vid utkrävande av särskilda avgifter för åtnjutandet av undervisning vid ovannämnda statliga inrättningar den största hänsyn toges till att de studerande icke över hövan betungas med kostnader för sin utbildning. Särskilt må framhållas, att avgifter av mindre bemedlade studenter icke böra få ifrågakomma. Av de inkomna uppgifterna vill det synas, som om flertalet av de betalda kurserna omfattat vederbörande ämnes allmänna delar och ej avsetts för ett inträngande i mera speciella grenar av detsamma. Detta förhållande har givit revisorerna anledning ifrågasätta, huruvida ej en undersökning borde verkställas rörande möjligheterna att på ett sådant sätt anordna undervisningen i de obligatoriska delarna av ämnena, att de studerande icke behövde betungas med extra kostnader för sin utbildning av det slag, varom här är fråga.

Yttrande häröver infordrades från bland andra juridiska fakulteten vid universitetet i Uppsala, vilken anförde:

För de studerande är deltagandet i enskilda avgiftsbelagda kurser icke obligatoriskt. I den av fakulteten utgivna studiehandboken meddelas sålunda, att endast den propedeutiska och den praktiska kursen äro obligatoriska. I detta sammanhang anser sig fakulteten böra fästa uppmärksamheten på att den, i syfte att för de studerande lätta de kostnader, som kursavgifterna innebära, år 1926 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om att ett statsanslag beviljas för hållande av propedeutiska kursen i likhet med vad som hittills skett för den praktiska kursen. Om denna framställning vinner statsmakternas bifall, skulle avgifter icke behöva upptagas av de studerande för någon av dessa obligatoriska kurser.

Fakulteten vill slutligen tillägga, att vid den undervisning inom fakulteten, för vilken avgifter upptagas, mindre bemedlade studenter sedan gammalt befrias från avgifters erläggande.

I skrivelse till kanslern för rikets universitet har nu det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala i enlighet med en av juridiska fakulteten därstädes gjord framställning hemställt om utverkande av proposition till 1931 års riksdag om beviljande för budgetåret 1931/1932 av ett extra anslag å 2,000 kronor såsom arvode till den som under året förordnas att leda den propedeutiska kursen i civilrätt m. m.

Juridiska fakulteten har i sin nämnda framställning anført:

Vid Uppsala universitet avlönas ledaren av kursen genom avgifter, som bestämmas av kanslern för rikets universitet och upptagas av deltagarna i kursen. Sedan en följd av år är avgiften fastställd till 30 kronor.

Uppsala juridiska fakultet anser det emellertid i princip oriktigt, att för deltagande i en obligatorisk kurs avgifter skola utgå av de studerande. Den håller i stället före, att ledaren av den propedeutiska kursen bör avlönas av statsmedel. Denna grundsats gäller även vid Lunds universitet, där kursdeltagarna icke erlägga avgifter, utan kursens ledare erhåller ersättning av offentliga medel.

Fakulteten erinrar härefter om de förut berörda uttalanden i frågan, som blivit gjorda av högskolornas löneregeringskommitté, riksdagens revisorer, och i anledning av revisorernas uttalande av fakulteten. Härefter fortsätter fakulteten:

Vid bestämmandet av det belopp, som vid Uppsala universitet bör utgå till kursens ledare, anser fakulteten, att ledning bör hämtas av förhållandena vid Lunds universitet och av de inkomster kursens ledare i Uppsala under de senare åren haft av kursen.

Vid Lunds universitet utgå av statsmedel för kursens civilrättsliga del ett anslag av 960 kronor, varå löper dyrtidstillägg med cirka 160 kronor. För den straff- och processrättsliga delen utgår av universitetets medel ett anslag av 600 kronor och har alltså kursens ledare en inkomst av kursen å något över 1,700 kronor.

Vid Uppsala universitet har kursens ledare under senare år uppburit avgifter, vilka i allmänhet med några hundratal kronor överstigit 2,000 kronor.

I betraktande härav samt på grund av den propedeutiska kursens betungande karaktär håller juridiska fakulteten i Uppsala före, att av statsmedel bör utgå ett anslag till ledaren av kursen å 2,000 kronor.

Universitetskanslern har i utlåtande den 20 augusti 1930 med hänvisning till vad juridiska fakulteten anfört samt med framhållande särskilt av det olämpliga i nuvarande anordning, enligt vilken de juris studerande hava att för genomgående av en obligatorisk kurs erlägga avgifter till kursledaren, en anordning som saknade motsvarighet vid det sydsvenska universitetet, hemställt om proposition till 1931 års riksdag om beviljande för ifrågasvarande ändamål av ett extra anslag för budgetåret 1931/1932 å 2,000 kronor.

Då, såsom av det förut anförda framgår, ifrågavarande kurs är av obligatorisk natur, är det uppenbarligen olämpligt, att avgifter för deltagande i densamma skola avkrävas de studerande. Så äger emellertid rum vid universitetet i Uppsala. För avlönande av ledaren av motsvarande kurs vid universitetet i Lund har statsanslag utgått sedan flera år tillbaka, och finner jag det önskvärt, att förhållandena ordnas i möjligaste mån likformigt vid båda universiteten. Jag anser följaktligen, att statsanslag för ifrågavarande ändamål bör tilldelas även universitetet i Uppsala. Framställningar i sådant syfte hava tidigare blivit gjorda från juridiska fakulteten vid sistnämnda universitet, ehuru Kungl. Maj:t hittills icke ansett sig böra för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Emellertid anser jag kravet å statsanslag för ifrågavarande ändamål icke längre böra undanskjutas. Beträffande beloppet av ett sådant anslag, finner jag, på de skäl juridiska fakulteten anfört, detsamma böra bestämmas till 2,000 kronor. Anslaget

Departementschefen.

bör tills vidare utgå på extra stat. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvode åt en ledare av juridiska fakultetens vid universitetet i Uppsala propedeutiska kurs i civilrätt m. m. anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* anslag
av kronor 2,000: —

[95.

Materiel för
vissa institu-
tioner m. m.

10. **Materiel för vissa institutioner m. m.** I likhet med vad vid anmälan av anslagsbehoven för närmast föregående budgetterminer ägt rum har jag under denna punkt sammanfört en del anslagsfrågor beträffande universitetet i Uppsala, vilka väsentligen avse anslag till materiel och dylikt. Samtliga anslag äro avsedda att utgå för budgetåret 1931/1932 med samma belopp som anvisats för innevarande budgettermin.

Under det vissa av dessa anslag av universitetsmyndigheterna begärts fortfarande skola med oförändrade belopp utgå å extra stat, har i fråga om flertalet ifrågasatts en sådan anordning, att de skulle överföras till ordinarie stat antingen såsom fristående anslagsposter i den ordinarie materielstaten i de fall, då vederbörande institution icke förut åtnjuter anslag å den ordinarie staten, eller ock med hittillsvarande belopp höjande vederbörande ordinarie anslagsposter. I likhet med de akademiska myndigheterna har kanslern i särskilda skrivelser den 20 augusti 1930 förordat de i olika hänseenden framförda förslagen.

Såsom jag närmare kommer att utveckla under punkt 102 i det följande, har det icke blivit mig möjligt att för 1931 års riksdag framlägga förslag om en omläggning — i enlighet med de akademiska myndigheternas åtskilliga gånger upprepade äskanden — av universitetens materielanslag.

Jag får vidare erinra därom, att i några fall i samband med överförande till ordinarie stat ifrågasatts höjningar, nämligen

av materielanslaget för det praktisk-teologiska övningsinstitutet från 300 kronor till 450 kronor,

av materielanslaget till medicinskt-kemiska institutionen från 1,000 kronor till 4,730 kronor,

av materielanslaget till patologiska institutionen från 3,000 kronor till 5,350 kronor,

av materielanslaget till fysiologiska institutionen från 2,000 kronor till 4,850 kronor,

av materielanslaget till psykiatriska kliniken från 500 kronor till 1,000 kronor, och

av anslaget till Klubbans biologiska station från 5,000 kronor till 6,000 kronor.

Vidare har höjning begärts av förstärkningsanslaget till juridiska seminariet från 200 kronor till 700 kronor.

Hur önskvärt det än vore, att dessa ökningar kunde komma till stånd, har jag dock icke ansett mig nu kunna förorda desamma.

Beträffande hygieniska institutionen har dessutom föreslagits dels ett materielanslag å ordinarie stat å 8,375 kronor dels ock inrättande av en vaktmästarbefattning med placering i lönegraden B 7 och av en teknisk biträdesbefattning med placering i samma lönegrad. Då jag under nuvarande förhållanden icke kan tillstyrka dessa förslag, räknar jag alltså här nedan med det hittills utgående anslaget till denna institution eller 8,500 kronor.

Mitt nedanstående förslag innebär följaktligen icke någon ökning av statens understöd till däri avsedda materielkostnader utöver vad för närvarande till samma ändamål utgår.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, avsett för budgetåret 1931, 1932 Kronor
Materiel m. m. för det praktiskt-teologiska övningsinstitutet	1915	300: —
Förstärkande av det ordinarie anslaget till juridiska seminariet	1921	200: —
Höjning av anslaget till materiel m. m. för institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi	1911	1,000: —
Materiel m. m. för patologiska institutionen	1925/1926	3,000: —
Materiel för fysiologiska institutionen	1925/1926	2,000: —
Materiel m. m. för hygieniska institutionen	1918	8,500: —
Materiel m. m. för psykiatriska kliniken	1925/1926	500: —
Materiel för kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar	1920	2,000: —
Materiel för medicinska poliklinikerna	1922	1,500: —
Sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län	för 1:a halvåret 1923	10,000: —
Upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övnings-skolan	1912	16,100: —
Förstärkande av det i utgiftsstaten för universitetet för vissa seminarier uppförda anslaget å 5,500 kronor till inköp av böcker och annan undervisningsmateriel ävensom för tillfälliga utgifter	1921	5,570: —
Materiel vid statistiska seminariet	1922	1,530: —
Driftkostnader vid Klubbans biologiska station	1917	5,000: —
Bestridande av löpande utgifter för de vid observatoriet anordnade seismologiska undersökningarna	1904	500: —
Bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket	1918	4,000: —
Utgivande av universitetets årsskrift	1912	15,000: —

[95.]

Summan av dessa anslag utgör 76,700 kronor. Motsvarande anslag för budgetåret 1930/1931 utgör 77,700 kronor. Minskningen, 1,000 kronor, har uppkommit därigenom, att en nu i anslaget ingående anslagspost å sist-nämnda belopp till upprätthållande av verksamheten å psykologiska laboratoriet nu utesluts ur anslaget för att behandlas i annat sammanhang (jämför framdeles punkt 96).

Samtliga ovannämnda anslagsbelopp böra utgå såsom reservationsanslag. De utgöra, såsom nyss nämnts, tillhoppa 76,700 kronor. Denna summa bör nu äskas hos riksdagen för att i sinom tid av Kungl. Maj:t med enahanda såsom reservationsanslag betecknade belopp, som nu utgå, fördelas för ovan angivna ändamål.

Jag tillstyrker alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1931/1932 ett *extra* reservationsanslag av kronor 76,700: —
att av Kungl. Maj:t användas för de av mig omförmälda ändamål.

[96.]

11. Upprätthållande av verksamheten å psykologiska laboratoriet.

Upprätthållande av verksamheten å psykologiska laboratoriet.

Sedan år 1915 har till upprätthållande av verksamheten å psykologiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala årligen utgått ett extra anslag av 1,000 kronor. Beträffande tillkomsten av detta anslag får jag hänvisa till 1914 års tidigare åttonde huvudtitel, punkt 56.

I en under nämnda punkt intagen tablå angavs anslagens fördelning på följande sätt:

Inköp av apparater	kronor	650: —
Ersättning till fysiologiska institutionen för värme, elektricitet, gas och städning	»	150: —
För ersättning åt en vaktmästare	»	150: —
Anslag för bokinköp	»	50: —

Summa kronor 1,000: —

I skrivelse till kanslern för rikets universitet har nu det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala i enlighet med en av filosofiska fakultetens vid nämnda universitet humanistiska sektion gjord framställning hemställt om utverkande av proposition till 1931 års riksdag om beviljande å extra stat för budgetåret 1931/1932 av ett till 1,800 kronor förhöjt extra anslag till materiel för psykologiska laboratoriet.

Humanistiska sektionen har anfört följande.

Under tiden 1927/1928 har med hjälp av anslag från universitetets reservfond å nedre botten i fastigheten S:t Larsgatan nr 2 i Uppsala inretts tre rum för det psykologiska laboratoriet, vilket uppsades till avflyttning från dess dittillsvarande lokaler inom den fysiologiska institutionen. De nu erhållna rummen hava fått en synnerligen tillfredsställande och mångsidig inredning, så att de med avseende på allmän utrustning för experimental-

psykologisk verksamhet kunna anses väl tillfredsställa rimliga anspråk. Skilsmässan från den fysiologiska institutionen föranledde, att det psykologiska laboratoriet måste erhålla en ganska omfattande utrustning av instrument m. m. något som möjliggjordes därigenom, att på universitetsmyndigheternas förslag ett anslag för detta ändamål å 9,170 kronor beviljades ur universitetets reservfond. Kursen i experimentell psykologi — obligatorisk för vissa examensfordringar inom den filosofiska fakulteten — kan numera givas å det nyinredda laboratoriet med hjälp av dess egen instrumentutrustning.

Årskostnaderna för institutionslokalernas allmänna skötsel och instrument-samlingarnas underhåll bliva numera icke oväsentligt högre mot förr. Städning, elektricitet och gas måste beräknas till högre årsbelopp: den förra till cirka 150 kronor per år, samt elektricitetskostnaderna till cirka 200 kronor per år. Rengöringskostnader torde för år kunna sättas till cirka 100 kronor. Undervisningen med dess talrika experiment och anordningarna för dessa, demonstrationer av ljusbilder m. m., handledningen av laboranterna etc. kan icke skötas endast av läraren i experimentell psykologi, utan erfordras härvid biträde av en extra ordinarie amanuens. En sådan har också hittills varit anställd och erhållit arvode från det tillgängliga materielanslaget, och en dylik är numera — då vaktmästarhjälp icke finnes tillgänglig — i än högre grad nödvändig. Arvodet har hittills utgått med 300 kronor per termin, alltså 600 kronor per läsår och kan beräknas till samma summa även för framtiden. Under de senare åren har det psykologiska laboratoriet av tillgängliga anslag icke kunnat underhålla eller förnya det lilla förefintliga biblioteket. Att åtminstone någon litteratur inom området — handböcker, en eller annan vetenskaplig tidskrift inom ämnet m. m. — är nödvändig såväl ur undervisningens som det vetenskapliga arbetets synpunkt lär icke kunna bestridas. Kostnaderna för bokinköp kunna emellertid beräknas relativt lågt, nämligen till 200 kronor per år, samt för bokinbindning till 50 kronor. Instrumentsamlingarnas vård och underhåll böra beräknas till 150 kronor årligen, men dessutom torde någon årlig summa för förnyelse och nyanskaffning av instrument rimligen få avses, förslagsvis 350 kronor per år.

Det för psykologiska laboratoriet erforderliga materielanslaget skulle alltså fördela sig sålunda:

Städning	kronor	150:—
Elektricitet	»	200:—
Rengöring	»	100:—
Biträde vid undervisning m. m.	»	600:—
Bokinköp	»	200:—
Bokinbindning	»	50:—
Instrumentunderhåll	»	150:—
Nyanskaffning av instrument	»	350:—

Summa kronor 1,800:—

Emedan någon ordinarie lärarbefattning i experimentell psykologi icke finnes vid universitetet, utan undervisningen upprätthålles genom särskilt förordnad lärare, synes det riktigast att för närvarande begära det psykologiska laboratoriets materielanslag på extra stat.

Med åberopande av det anförda anser sig sektionen fördenskull böra an- hålla, att för det psykologiska laboratoriet måtte utverkas ett materielanslag på extra stat för budgetåret 1931/1932 å 1,800 kronor.